

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

VIKTORIJA GAILIŪTĖ

**IŠORINIŲ VEIKĖJŲ VAIDMUO KONFLIKTINĖSE SITUACIJOSE:
LIETUVOS ĮSITRAUKIMAS Į UKRAINOS KARĄ**

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Darbo vadovė: dr. Lina Strupinskienė

Vilnius
2020 m. gegužės 25 d.

PADĖKA

Dėkoju kiekvienam, sutikusiam pasidalinti įžvalgomis ir žiniomis apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą bei prisidėjusiems prie to, kad mano magistro darbas taptų moksliskai prasmingas ir prisidėtų prie konfliktų analizės tyrimų lauko. Ačiū tiems, kurie atsisakė dalyvauti, kritikavo ir diskutavo. Ypač dėkoju Lukai Sinevičienei, kuri įkvėpė pasitikėjimo savo jėgomis bei pagelbėjo ieškant respondentų mano darbui. Ačiū kolegoms, draugams ir šeimai už tikėjimą ir pasitikėjimą.

Viktorija Gailiūtė

Magistro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

dr. Lina Strupinskienė
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas:

Prof. Tomas Janeliūnas
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Gailiūtė, V. Išorinių veikėjų vaidmuo konfliktinėse situacijose: Lietuvos įsitraukimas į Ukrainos karą Socialinių mokslų krypties, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė dr. Lina Strupinskienė – V., 2020. – 185 p.

Reikšminiai žodžiai: Ukrainos-Rusijos karas, Maidanas, tretieji veikėjai, konfliktų analizė, Lietuvos užsienio politika

2014 m. revoliucija Ukrainoje, dar geriau žinoma Maidano arba Euromaidano pavadinimu, tai ginkluotas konfliktas tarp oficialiosios Ukrainos valdžios ir protestuotojų. Ši revoliucija ir po to kilęs ginkluotas konfliktas tapo vienu iš lūžinių taškų, kurie pakeitė saugumo situaciją ir jos vertinimą tarptautinėje erdvėje.

Siekiant išspręsti Ukrainos konfliktą tarptautinės bendruomenės vaidmuo buvo pastebimas. Praėjus metams nuo karo pradžios konfliktą buvo bandoma spręsti diplomatinėmis priemonėmis, prie derybų stalo kviečiant suinteresuotas puses. Tokių derybų rezultatu tapo 2015 m. priimti Minsko susitarimai. Vis dėlto konfliktas tebesitęsia, jo baigtis dar nėra aiški. Tačiau nepaisant vis dar nesėkmingo tarptautinės bendruomenės bandymo užbaigti kilusį konfliktą, Ukrainos kare dalyvauja ne tik kariaujančios pusės. Įvairiomis dalyvavimo formomis į šį konfliktą įsitraukė ir kiti tarptautiniai veikėjai – pavyzdžiui, Lietuva.

Šiame darbe siekiama išsiaiškinti, koks naratyvas apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą yra formuojamas mezo lygmens veikėjų. Naudojant atvejo analizės metodą, paremtą pusiau struktūruotais interviu ir turinio analize, darbe bandoma suprasti, kaip organizaciniame lygmenyje veikiantys asmenys įvardija Lietuvos įsitraukimo tikslus, kaip suvokia galimą konflikto baigtį. Tyrime analizuojamos dvi grupės – vyriausybinių sektoriaus darbuotojai bei nevyriausybinių organizacijų atstovai, prie kurių priskiriami ir tie asmenys, kurie individualiai prisideda prie paramos Ukrainai. Tyrime keliamas klausimas, kodėl arba dėl kokių tikslų Lietuvos grupės įsitraukia į Ukrainos karą bei kokios priemonės yra taikomos šiems tikslams įgyvendinti.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas *Išorinių veikėjų vaidmuo konfliktinėse situacijose: Lietuvos įsitraukimas į Ukrainos karą* yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Viktorija Gailiūtė

(parašas)

Turinys

Įvadas	7
Kodėl tretieji veikėjai išitraukia į konfliktus?	12
Viskas tik dėl saugumo	18
Metodologija	26
Kodėl Lietuvai svarbi Ukraina?	30
Išvados	46
Priedas Nr. 1	56
Priedas Nr. 2	140
<i>Pranešimai spaudai 2013 11 21 – 2019-12 31</i>	<i>140</i>
Lietuvos Respublikos Prezidentūra	140
Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija	145
Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija	157
Lietuvos Respublikos Seimas	169
Lietuvos kariuomenė	178
SUMMARY	184

Įvadas

2014 m. vasario revoliucija Ukrainoje, dar geriau žinoma Maidano arba Euromaidano pavadinimu, tai ginkluotas konfliktas tarp oficialiosios Ukrainos valdžios ir protestuotojų, kurie prieštaravo aukščiausių šalies pareigūnų sprendimui 2013 m. lapkričio mėnesį nepasirašyti Asociacijos sutarties su Europos Sąjunga (ES). Ši revoliucija ir po to kilęs ginkluotas konfliktas tapo vienu iš lūžinių taškų, kurie iš esmės pakeitė saugumo situaciją regione. Rytų Europos valstybės atsidūrė dėmesio centre – po ilgo laiko nuolat reiškiamas susirūpinimas dėl Rusijos keliamos grėsmės buvo išgirstas ir kitų tarptautinės bendruomenės narių.

Kelerius metus nuo konflikto pradžios Ukrainos klausimas buvo prioritetinis tarptautinės sistemos darbotvarkėje. Šalies viduje vykusio revoliucija 2014 m. tapo Rusijos pretekstu okupuoti dalį Ukrainos teritorijos taip pažeidžiant galiojančius tarptautinės teisės principus. Be to, kilo ginkluoti konfliktai rytiniuose šalies regionuose – Donecke ir Luhanske. Remiantis Jungtinių Tautų organizacijos duomenimis, nuo karo pradžios iki 2018 m. gruodžio 31 d. šiame kare žuvo apie 13 000 karių ir civilių, dar apie 30 000 buvo sužeisti¹.

Tarptautinės bendruomenės vaidmuo Ukrainos konflikto sprendime ypatingai ryškus. Praėjus metams nuo karo pradžios konfliktą jau buvo bandoma spręsti diplomatinėmis priemonėmis prie derybų stalo kviečiant suinteresuotas puses. Tokių derybų rezultatu tapo 2015 m. priimti Minsko susitarimai tarp Ukrainos, Rusijos, Prancūzijos ir Vokietijos lyderių. Susitarimai nurodė sudaryti saugumo zonas ir atitraukti sunkiąją ginkluotę vienodu atstumu; taip pat buvo numatyta, kad taikos užtikrinimo procesą turi stebėti Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO); turėjo būti užtikrintas saugus humanitarinės pagalbos pristatymas, saugojimas ir dalijimas bei kiti aspektai, kurie turėjo padėti išspręsti konfliktą². Taip pat Europos Sąjungos šalys ėmė taikyti ir tebetaiko ekonomines sankcijas Rusijai, kaip, pavyzdžiui, eksporto ribojimus konkrečiuose sektoriuose, kurie gali prisidėti prie Rusijos karinės galios stiprinimo³. Vis dėlto nepaisant aktyvaus trečiųjų šalių

¹ United Nations, *Speakers Urge Peaceful Settlement to Conflict in Ukraine, Underline Support for Sovereignty, Territorial Integrity of Crimea, Donbas Region*, 2019 m. vasario 20 d. Internetinė prieiga: <<https://www.un.org/press/en/2019/ga12122.doc.htm>> [Žiūrėta 2019 m. balandžio 25 d.]

² Full text of Minsk agreement, Financial Times, February 12th, 2015. Internetinė prieiga: <<https://www.ft.com/content/21b8f98e-b2a5-11e4-b234-00144feab7de>> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]

³ Ekonominių sankcijų taikymas Rusijai buvo pratęstas iki 2020 m. kovo 15 d. European Union, *EU sanctions against Russia over Ukraine crisis*. Internetinė prieiga: <https://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu-sanctions-against-russia-over-ukraine-crisis_en> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d. European Union, *EU extends sanctions over actions against Ukraine's territorial integrity until 15 March 2020*, 12th of September, 2019. Internetinė prieiga: <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press->

konflikte prisiima trečiosios šalys, kurios įsitraukia į konfliktines situacijas. Dalis analizuoja trečiųjų veikėjų, kaip tarpininkų, strategijas, kiti bando suprasti, kokią reikšmę turėjo individas konkrečioje konfliktinėje situacijoje⁷. Vis dėlto verta pastebėti, kad dažnu atveju trečiųjų veikėjų įsitraukimas į konfliktą analizuojamas tik strateginių dokumentų, ataskaitų ar literatūros apžvalgos lygmenyje, kuomet analizuojami esami moksliniai tyrimai. Taip pat pasitaiko bandymų analizuoti, kaip trečiųjų veikėjų strategijas ir tikslus supranta konfliktuojančių šalių elitai. Tačiau pateikiami atsakymai neretai pernelyg apibendrinami, o pagrindiniu trečiųjų veikėjų intervencijos motyvu įvardijamas nacionalinis saugumas. Tai reiškia, kad iki šiol atliktuose tyrimuose daugiau dėmesio skiriama trečiųjų veikėjų formuojamam makro lygmens pasakojimui, tačiau vengiama analizuoti dalyvių perspektyvą ir suprasti, kaip patys veikėjai suvokia savo dalyvavimą konflikte, o, galiausiai, kaip įsivaizduoja galimą konflikto baigtį. Tai svarbu, nes padeda suprasti taikomos politikos turinį ir geriau paaikškinti tam tikrus sprendimus, kurie, remiantis vien tik makro naratyviniu pasakojimu, kartais atrodo nelogiški, ar nesuprantami. Trumpai tariant, tokia analizė leidžia kompleksiau pažvelgti į Ukrainos konfliktą ir geriau suprasti Lietuvos veiksmus Ukrainoje.

Lietuvos įsitraukimas į Ukrainos karą buvo pastebimas bent keliais lygmenimis – valstybiniu, nevyriausybiniu sektoriaus dalyvavimu ir individualiu konkrečių asmenų įsitraukimu į vykstantį konfliktą⁸, o pats įsitraukimas į konfliktą Ukrainoje aktualus dėl keleto priežasčių. Viena vertus, geografinis Lietuvos artumas Rusijai kelia grėsmę pačios Lietuvos saugumui ir teritoriniam vientisumui. Agresyvėjanti Rusijos užsienio politika ir kariniai veiksmai Ukrainos rytuose, taip pat ginkluotės stiprinimas Kaliningrado srityje, karinės pratybos greta Lietuvos sienų, siunčia signalą apie galimas grėsmes Lietuvos suverenitetui. Kita vertus, Lietuvos įsitraukimas yra tam tikras atgrasymo strategijos taikymas. Lietuvos dalyvavimas Ukrainos kare, problemos aktualizavimas tarptautinėje erdvėje, taip pat reikalavimas, kad Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO) numatytų gynybos

Jakob Tolstrup, "External Influence and Democratization: Gatekeepers and Linkages." *Journal of Democracy* 25, no. 4 (2014): 126.

⁷ Ole Elgström, etc., "Perceptions of the EU's Role in the Ukraine-Russia and the Israel-Palestine Conflicts: A Biased Mediator?", *International Negotiation*, 23(2), 2018, 299-318.

Jacob Bercovitch, Karl DeRouen, "Mediation in Internationalized Ethnic Conflicts: Assessing the Determinants of a Successful Process", *Armed Forces & Society*, 30, 2004, 147-170.

Joseph P. Folger, Robert A. Baruch Bush, „Transformative mediation and third-party intervention: Ten hallmarks of a transformative approach to practice“, *Mediation Quarterly*, 1996, 13, 263-278.

Michael Watkins, Kim Winters, „Intervenors with Interests and Power“, *Negotiation Journal*, 1997, 13: 119-142.

Hans Joachim Giessmann, Wils Oliver. "Conflict Parties' Interests in Mediation", 2009.

Jean-Sébastien Rioux. "Third Party Interventions in International Conflicts: Theory and Evidence." *Meeting of the Canadian Political Science Association, Halifax*, NS. 2003.

⁸ Individualiu lygmeniu labiausiai pastebėtas žiniasklaidos atstovų įsitraukimas į Ukrainos konfliktą, tačiau jų veikimas kare nėra analizuojamas, kadangi jų įsitraukimas labiau nulemtas siekio informuoti visuomenę apie karinius veiksmus Ukrainoje.

planus Lietuvai ir kitoms Baltijos šalims yra žinutė, kuria siekiama atgrasyti Rusiją nuo galimo konflikto su Lietuva ir jos kaimynėmis.

Dėl to šiame magistro darbe analizuojamas skirtingų Lietuvoje veikiančių grupių įsitraukimas į Ukrainos karą ir šių grupių galimybės daryti įtaką konflikto baigčiai, tai yra, tiesiogiai prisidėti prie konflikto pabaigos scenarijaus. Taip pat siekiama suprasti, kokie yra Lietuvos grupių, veikiančių konflikte, interesai įsitraukti į karą Ukrainoje. Ukrainos atvejo analizė yra ypač aktuali, nes konfliktas vis dar vyksta ir kelia iššūkius saugumo situacijai ne tik kaimyninėse regiono valstybėse, bet ir Europoje apskritai. Be to, išorinių veikėjų įsitraukimo analizė gali tapti pagrindu politikos rekomendacijoms, kurios skirtos sprendimų priėmėjams. Trumpai tariant, išorinių veikėjų veiksmai konflikto metu gali būti analizuojami kaip pagrindas imtis tam tikrų politinių ir/ar karinių veiksmų siekiant išspręsti Ukrainos rytuose vykstantį konfliktą bei nutraukti aktyvius kovinius veiksmus regione.

Atsižvelgiant į aptartą kontekstą, remiantis konfliktų transformacijos teoriniais mechanizmais darbe siekiama išsiaiškinti, kaip konflikte veikiančios Lietuvos grupės suvokia savo vaidmenį konflikte bei, kaip buvo minėta anksčiau, suprasti, kokie yra Lietuvos interesai konflikte. **Darbe yra keliamas klausimas, kodėl arba dėl kokių tikslų Lietuvos grupės įsitraukia į Ukrainos karą bei kokios priemonės yra taikomos šiems tikslams įgyvendinti?** Šiuo darbu siekiama išsiaiškinti ir suprasti sprendimų priėmėjų ir nevyriausybinų organizacijų bei visuomenininkų veikimo logiką, objektyvių ir subjektyvių veiksnių visumą, motyvaciją priimant sprendimus, kurie lėmė Lietuvos įsitraukimo į Ukrainos konfliktą apimtis ir tikslus. Įgyvendinus darbe keliamą tikslą konfliktų analizės tyrimų lauką būtų galima papildyti dalyvių perspektyvos pasakojimu apie tai, kodėl veikėjai nusprendžia įsitraukti į konfliktinę situaciją, kaip suvokia savo vaidmenį konflikte ir kaip supranta konflikto baigtį. Be to, atliekamu tyrimu prisidedama prie Ukrainos-Rusijos konflikto analizės ir bandymų suprasti, kokia gali būti konflikto baigtis. Galiausiai, atsižvelgiant į darbe pateikiamas ir konfliktų analizės teoretikų siūlomas trečiųjų veikėjų įsitraukimo strategijas bei toliau darbe analizuojamus anksčiau atliktus tyrimus apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos konfliktą, darbe keliamas ginamasis teiginys susideda iš dviejų dalių:

- 1. Lietuvoje veikiančių valstybinių/vyriausybinių veikėjų esminis tikslas įsitraukiant į Ukrainos konfliktą buvo paremtas valdymu grįsta prieiga. Tai reiškia, kad Lietuva siekė pakeisti Ukrainos valdymo sistemą ir stiprinti demokratiją šalies viduje.**

2. Lietuvoje veikiantys nevyriausybiniai veikėjai – įvairios nevyriausybės organizacijos, visuomenininkai, akademikai – įsitraukimą į Ukrainos karą grindžia patirties perdavimu, siekia pakeisti konfliktuojančių pusių požiūrį į oponentus. Tai reiškia, kad jų įsitraukimas grindžiamas socialine-psichologine prieiga.

Šio ginamojo teiginio teorinės ir praktinės prielaidos išsamiau paaiškinamos kitose darbo dalyse. Tuo tarpu siekiant įgyvendinti darbe keliamą tikslą bei išsiaiškinti, ar konstruojamas ginamasis teiginys yra teisingas, formuluojami tokie darbo uždaviniai:

- a) atlikti teorinio lauko apžvalgą bei, remiantis konfliktų analizės autorių siūlomomis teorinėmis prieigomis, apibrėžti galimas trečiųjų veikėjų strategijas bei kokios veikėjų grupės dažniausiai taiko atitinkamas strategijas.
- b) atlikti esamų tyrimų apie trečiuosius veikėjus Ukrainos kare apžvalgą ir nustatyti, kokias strategijas taiko šiuo metu į konfliktą įsitraukę veikėjai.
Tuomet, taikant teorinius modelius:
- c) išsiaiškinti, ar Lietuva, mezo lygmens veikėjų nuomone, dalyvauja Ukrainos konflikte ir ar yra tapusi viena iš šio konflikto šalių.
- d) bandoma suprasti, kokių tikslų Lietuva siekia teikdama paramą Ukrainai, ar, veikėjų nuomone, Lietuvai sekasi įgyvendinti šiuos tikslus.
- e) siekiama išsiaiškinti, kokia galėtų būti konflikto Ukrainoje baigtis, ar Lietuva gali tapti reikšmingu veikėju siekiant užbaigti konfliktą Ukrainoje.

Tam, kad būtų galima pasiekti keliamą tikslą ir įgyvendinti suformuotus uždavinius, darbe atliekama atvejo studija, kuri įgyvendinama naudojant interviu ir turinio analizės metodologiją. Interviu vykdomi su skirtingo lygmens atstovais – valstybinio/vyriausybinių sektoriaus bei nevyriausybinių organizacijų.

Pirmojoje šio darbo dalyje pateikiamos konfliktus analizuojančių autorių konstruojamos teorinės strategijos, kurios pasiūlo galimus konflikto sprendimo mechanizmus, taikomus išorinių veikėjų, bei galimas šių mechanizmų pasekmes konflikto baigčiai. Antroji šio darbo dalis yra skirta literatūros apžvalgai, kurioje aptariami tyrimai, analizuojantys išorinių veikėjų įsitraukimą į Ukrainos karą – taip siekiama atskleisti, kad iki šiol atlikti tyrimai yra skirti tarptautinių organizacijų ir/ar didžiųjų valstybių įsitraukimui į konfliktą atskleisti. Be to, kaip buvo aptarta anksčiau, iki šiol atliktuose tyrimuose nėra analizuojama, kaip intervenciją vykdantys veikėjai suvokia savo vaidmenį konflikte bei įsivaizduoja galimą konflikto baigtį – nėra analizuojamos mezo lygmens naratyvas, o kaip

aiškinimas pasitelkiamas tik makro lygmens pasakojimas apie veikėjų dalyvavimą konfliktuose. Trečiojoje dalyje pristatoma darbe taikoma atvejo analizės metodologija, kuri šiame darbe skirstoma į interviu ir turinio analizės metodus, o ketvirtojoje – tyrimo rezultatai. Paskutinėje darbo dalyje pateikiamos darbo išvados ir pasiūlymai ateities tyrimams.

Kodėl tretieji veikėjai įsitraukia į konfliktus?

Darbe naudojamos teorijos orientuotos į konflikto baigtį bei taikos studijas. Šių teorijų formuojami mechanizmai atskleidžia, kokių galimų strategijų gali imtis trečioji šalis ar veikėjas, kuris nusprendžia įsitraukti į konfliktinę situaciją, kokių galimų veiksmų imasi, kaip įsivaizduoja galimą konflikto baigtį. Būtent strateginiai mechanizmai nurodo ir tai, kokių galimų tikslų siekia trečiasis veikėjas.

Šiaip jau konfliktų analizės tyrimų lauke nėra vieningo sutarimo dėl to, kokia teorinė prieiga yra pati tinkamiausia siekiant atskleisti interesus, kurių siekia tretieji veikėjai, įsitraukiantys į konfliktus. Pateikiamų galimų strateginių modelių skirstymas skiriasi, nors siūlomi teoriniai modeliai dažnu atveju yra orientuoti į siekį užbaigti konfliktą arba siekį konfliktuojančias puses grąžinti į taikos būseną. Pavyzdžiui, Hugh Miall, remdamasis John Paul Lederach ir kitų akademikų darbais, siūlo trijų pakopų skirstymą – konflikto valdymas, konflikto sprendimas ir konflikto transformacija⁹. Nors visos šios pakopos yra susijusios su galimu konflikto pabaigos scenarijumi ir trečiųjų veikėjų intervencija, vis dėlto, H. Miall siūlomi mechanizmai labiau susiję su paties konflikto priežastimis ir jų kaita, o ne trečiųjų veikėjų taikomomis strategijomis. Trumpai tariant, H. Miall siūlomas skirstymas nenurodo į tai, dėl kokių galimų priežasčių tretieji veikėjai įsitraukia į konfliktus.

Taip pat egzistuoja teoriniai bandymai konceptualizuoti taiką. Tai reiškia, kad kai kurie autoriai, siūlantys teorines prieigas konfliktų analizei, bando atrasti esminius kintamuosius, kurie galėtų apibūdinti pačią taiką arba nekonfliktinę situaciją. Tokiu būdu sukonstruojami teoriniai modeliai, kurie leidžia spėti, kokias sąlygas įgyvendinus būtų įmanoma pasiekti taiką arba išspręsti egzistuojantį konfliktą¹⁰. Šios teorinės prieigos bando atlikti vieną iš esminių taikos studijų tikslų – apibūdinti tai,

⁹ John Paul Lederach, *Sustainable reconciliation in divided societies*, Washington, DC: USIP, 1997.

Raimo Vayrynen, "To settle or to transform", *Perspectives on the Resolution of National and International Conflicts*, 1991, 1-25.

Hugh Miall, „Conflict transformation: A multi-dimensional task“, *Transforming ethno-political conflict*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden, 2004. p. 67-89.

John W. Burton, "Conflict resolution as a political system." (1988).

¹⁰ James P. Klein, Gary Goertz, Paul F. Diehl, „The Peace Scale: Conceptualizing and Operationalizing Non-Rivalry and Peace“, *Conflict Management and Peace Science* (25), 2008, 67-80.

kas yra taika, tai yra, kaip galima apibrėžti taiką ir kokie yra taikos sudėtiniai elementai¹¹. Vis dėlto šis teorinis modelis nėra pakankamas tam, kad įgyvendinti darbe keliamus uždavinius ir atsakyti į darbe keliamą klausimą.

Galiausiai, būtų galima išskirti tuos teorinius darbus, kurie analizuoja, kokioms sąlygoms esant tretieji veikėjai yra linkę naudoti konkrečią strategiją, siekia atskleisti konkrečios strategijos privalumus ir trūkumus. Pavyzdžiui, tapti konflikto tarpininkais. Nors tokie darbai iš dalies nusako tai, kokią vaidmenį prisiima tretieji veikėjai ir paaiškina jų veiklos strategijas, tačiau teorinės prielaidos labiau gilinasi į paties konflikto vystymosi etapus ir būsenas bei kintančias politines, ekonomines, kultūrinės sąlygas, o ne pačių veikėjų įsitraukimo motyvus arba tikslus. Be to, pasitaiko, kad tokie darbai nurodo į kitas teorines prielaidas, kuriose pateikiamas dar vienas galimas konfliktų analizės teorinis modelis. Trumpai tariant, tokie darbai nurodo į daugialypę teorinę prieigą, kuri iš dalies apsunkina patį analizės procesą¹².

Tačiau reikėtų pabrėžti, kad tai nėra galutinis konfliktų analizės teoretizavimo krypties laukas. Dar būtų galima išskirti tokius laukus kaip trečiųjų veikėjų intervencijos efektyvumo vertinimo teoretizavimas ir panašias kryptis, tačiau šios teorinės kryptis ne iki galo atliepia darbe keliamus tikslus ir uždavinius, todėl nuosekliau nėra aptariamoms šiame darbe.

Atsižvelgiant į aptartą teorinį lauką ir keliamus tikslus bei uždavinius, darbe remiamasi pagrindinėmis trečiųjų veikėjų intervencijos strategijomis, kurias išskyrė globalaus saugumo ekspertas Fen Osler Hampson straipsnyje „*Parent, Midwife, or Accidental Executioner? The Role of Third Parties in Ending Violent Conflict*“¹³. Šiame straipsnyje autoriaus pateikiama santrauka apie konfliktų analizės teoretikų siūlomas perspektyvas atskleidžia ne tik tai, kodėl tretieji veikėjai gali įsitraukti į konfliktą, bet ir tai, kokią vaidmenį gali prisiimti trečioji šalis, taip pat išskiriami veikėjų tipai, kurie taiko konkrečias strategijas. Pavyzdžiui, didžiųjų galių prisiimamas tarpininko vaidmuo siekiant

¹¹ Peter Lawler, 'Peace Studies', Paul D. Williams (ed.), *Security Studies: An Introduction*, (Routledge, 2008), p. 74.

¹² Jacob Bercovitch, Richard Jackson. "Negotiation or mediation?: An exploration of factors affecting the choice of conflict management in international conflict." *Negotiation Journal* 17.1 (2001): 59-77.

Bruce W. Dayton, Louis Kriesberg, eds. *Conflict transformation and peacebuilding: moving from violence to sustainable peace*. Routledge, 2009, 1-5.

Jacob Bercovitch, Scott Sigmund Gartner, eds. *International conflict mediation: new approaches and findings*. Routledge, 2008, 1-7.

Simon Chesterman, D. Malone. "The prevention-intervention dichotomy: Two sides of the same coin?." *Maley, W*(2003).

¹³ Fen Osler Hampson, "Parent, Midwife or Accidental Executioner. The Role of Third Parties in Ending Violent Conflict." In Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela Aall, eds., *Turbulent Peace: The challenges of managing international conflict*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2001, 387-406.

politinio kompromiso, arba nevyriausybinių organizacijų vaidmuo keičiant konflikto šalių požiūrį į oponentus. Dėl to F. O. Hampson siūlomos strategijos šiame darbe pasirenkamos kaip išeigos taškas.

Apskritai, autoriaus teigimu, nėra vieningo sutarimo dėl to, kas turėtų būti intervenciją vykdančios veikėjos, o taip pat nėra sutarimo, kokios turėtų būti intervencijos tikslai. Dėl šių priežasčių nėra iki galo aišku, kada galima vertinti intervenciją kaip sėkmingą.

Vis dėlto F. O. Hampson sako, kad intervencijos metu taikomas strategijas galima apibūdinti kaip diskusiją tarp realizmo ir liberalizmo, o šiame debate išskylančios mąstymo kryptys nurodo, kokios yra galimos intervencijos tikslai ir siekiai, be to, nurodo, kas gali būti intervenciją vykdančios veikėjos¹⁴. Prie realizmo mąstymo krypties autorius išskiria „kietąją“ (angl. *hard*) realizmą ir „minkštąją“ (angl. *soft*) realizmą.

Kietasis realizmas yra susijęs su intervencija, grįsta jėgos panaudojimu, arba grasinimu panaudoti jėgą siekiant atkurti tvarką. Tvarka, šiuo atveju, suvokiama kaip situacija, kurioje nėra konflikto. Kadangi kietojo realizmo atstovai remiasi jėgos panaudojimu, ši mąstymo kryptis labiausiai būdinga didžiosioms galioms, nes tik didžiosios galios turi resursus, kuriuos gali panaudoti tam, kad atstvertų karinių pajėgų nelygybę, esančią tarp konfliktuojančių pusių, bei sukurti naują jėgos pusiausvyrą, o taip pat atkurtų nekonfliktinės situacijos būseną. Vis dėlto ši mąstymo kryptis yra ribota, kadangi tik retais atvejais didžiosios galios yra suinteresuotos įsitraukti į konfliktą ar tiesiogiai prisidėti prie konflikto pabaigos. Daug dažniau didžiosios galios renkasi kitas strategijas – pavyzdžiui, vietoje tiesioginės karinės intervencijos didžiosios galios renkasi prisidėti prie vienos iš konfliktuojančių pusių apginklavimo arba taikyti tokias politines priemones kaip sankcijos, diplomatija. Trumpai tariant, didžiosios galios renkasi strategiją, kuomet į konfliktą įsitraukia tik remdamos ir stiprindamos vieną iš konfliktuojančių pusių, o ne tiesiogiai siūsdamos savo karines pajėgas¹⁵.

Antroji mąstymo kryptis, kurią išskiria F. O. Hampson, yra minkštasis realizmas. Priešingai nei kietasis realizmas, minkštasis realizmas akcentuoja ne jėgos panaudojimą sprendžiant konfliktą, o tarpininkavimo tarp konfliktuojančių pusių būtinybę ir tokios strategijos taikymą siekiant išspręsti konfliktą. Tretieji veikėjai konfliktinėje situacijoje turi galimybę atlikti mediatoriaus vaidmenį ir tokiu būdu gauti informaciją iš konfliktuojančių pusių, o pasinaudodami šia informacija gali pradėti derybų procesą. Trumpai tariant, trečiųjų veikėjų tikslas yra derybos, vedančios į situaciją, kurioje nėra

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Ten pat.

konflikto¹⁶. Taip pat svarbu paminėti, kad minkštasis realizmas kaip galimus trečiuosius veikėjus įvardija ne tik valstybes ar didžiąsias galias, bet ir tarptautines organizacijas. Vadinasi, ne tik valstybės gali vykdyti intervenciją ir prisidėti prie konflikto baigties. Vis dėlto atsižvelgiant į didžiųjų galių gebėjimą manipuliuoti bei taikyti įvairaus pobūdžio sankcijas, susidaro situacija, kuomet didžiosios galios laikomos vertingesniais mediatoriais nei kiti galimi tarptautinės sistemos veikėjai¹⁷. Tačiau minkštasis realizmas, kaip ir kietasis realizmas, turi trūkumų. Pasak autoriaus, trečiųjų veikėjų intervencija nėra pakankamas elementas tam, kad užbaigtų konfliktą – reikalingi ir instituciniai pokyčiai konfliktuojančių pusių viduje. Šiuos pokyčius gali paskatinti trečiųjų veikėjų intervencija, tačiau galutinį sprendimą vis tiek priima valstybės viduje veikiančios valstybės. Be to, ši mąstymo kryptis kritikuojama dėl to, kad per daug dėmesio skiriama valstybėms, tačiau minkštasis realizmas kreipia mažai dėmesio į pokyčius visuomenės lygmenyje¹⁸.

Kaip priešprieša debate trečiųjų veikėjų vaidmenį siekiant užbaigti konfliktus yra išskiriamas liberalizmas. Liberalizmas, kaip ir realizmas, turi dvi pagrindines mąstymo kryptis, kurias išskiria F. O. Hampson. Pirmoji yra valdymu grįstos prieigos (angl. *governance-based approaches*), o antroji – socialinės-psichologinės prieigos (angl. *social-psychological approaches*).

Valdymu grįstos prieigos kaip intervencijos tikslą įvardija naujų socialinių normų kūrimą, teisės viršenybės įtvirtinimą bei demokratijos plėtrą. Paprastai tariant, tretieji veikėjai siekia pakeisti konfliktuojančių pusių valdymą, o tai, pasak šios mąstymo krypties šalininkų, turėtų užbaigti konfliktą. Ši prieiga daugiausiai dėmesio skiria institucijoms, tačiau priešingai nei minkštasis realizmo prieigoje, institucijos keičiamos ne valstybės sprendimu, o keičiant nusistovėjusias socialines normas. Šią prieigą būtų galima prilyginti pokyčiui, kylančiam iš apačios, todėl vienas iš intervencijos tikslų yra atkurti pilietinę visuomenę. Siekiant įvardytų pokyčių trečiųjų veikėjų intervencija yra būtina, o intervencijos veiksmą, pasak valdymu grįstos prieigos šalininkų, dažniausiai atlieka įvairios tarptautinės organizacijos. Tačiau reikia turėti omenyje, kad nevalstybiniai veikėjai, tai yra tarptautinės organizacijos, nėra vieninteliai veikėjai, kurie gali vykdyti intervenciją siekiant pakeisti socialines normas ar konfliktuojančių šalių valdymą¹⁹. Kaip ir anksčiau aptartos mąstymo kryptys, taip ir valdymu grįsta prieiga, yra ribota. Pasak F. O. Hampson, valdymu grįsta prieiga yra kritikuojama dėl galimai pažeidžiamo valstybės suvereniteto klausimo. Trečiosioms šalims vykdant intervenciją galimai

¹⁶ Ten pat.

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Ten pat.

pažeidžiami tarptautinės teisės principai, kuomet valstybė pati pasirenka savo valdymo formą ir vidaus institucijų veikimo modelį. Be to, valdymu grįsta prieiga pabrėžia demokratijos pranašumą prieš kitas valdymo formas ir nuvertina kitas galimas politines santvarkas²⁰.

Galiausiai, ketvirtoji mąstymo kryptis, kurią pasiūlo F. O. Hampson, tai socialinė-psichologinė prieiga. Ši prieiga daugiausia dėmesio skiria susitaikymui ir kaip tretieji veikėjai gali prisidėti bei pagelbėti kuo paprasčiau įgyvendinti susitaikymo procesą. Socialinės-psichologinės mąstymo krypties šalininkai teigia, kad svarbiausias tikslas, kurį reikia įgyvendinti siekiant konflikto pabaigos, yra požiūrio kaita. Tai reiškia, kad konfliktuojančios pusės turėtų pakeisti požiūrį į savo priešininką. Požiūrio kaita turi įvykti visais lygmenimis – nuo asmeninio iki valstybinio. Tretieji veikėjai, kurie siekia pakeisti konfliktuojančių pusių požiūrį bei bando įgyvendinti teisingumą, savo veikloje gali imtis keleto strategijų. Pavyzdžiui, siekti atleidimo ir susitaikymo, kai atsiprašoma konflikto aukų²¹. Kitas būdas pasiekti susitaikymą galėtų būti seminarai, skirti problemų sprendimų metodams taikyti, taip pat įvairūs užsiėmimai siekiant sukurti pagarbą tarp konfliktuojančių pusių atstovų. Trumpai tariant, šis būdas atskleidžia siekį pakeisti konfliktuojančių pusių požiūrį²².

Ši prieiga susijusi su dažnai tarptautiniuose santykiuose pasitelkiama „mes“ ir „jie“ perskyra. Tokiu atveju „jie“ yra suvokiami kaip priešai, jiems priskiriamos įvairios neigiamos savybės, siekiama pažeminti tuos, kurie suvokiami, kaip priešingi „mums“. Tai gali būti siejama su tam tikro naratyvo konstravimu, o trečiųjų veikėjų intervencija gali prisidėti prie to, kad pasakojimas būtų pakeistas, o tai vestų į taikos būseną arba, jau minėtą, tvarkos atkūrimą. Be to, socialinė-psichologinė prieiga gali būti iš dalies susieta ir su minkštuoju realizmu, kadangi pasikeitus požiūriui, galima svarstyti galimybę konfliktuojančias puses pakviesti prie derybų stalo, o tai reiškia, kad tretieji veikėjai galėtų atlikti mediatoriaus vaidmenį. Bet tuo pat metu tai galėtų būti siejama ir su valdymu grįsta prieiga, kadangi trečiųjų veikėjų vykdomos politikos yra nukreiptos ne tik į valstybinį aparatą, bet ir vietos lygmens lyderius. Apskritai, socialinė-psichologinė prieiga yra siejama su visuomenės mąstymo pokyčiu, o ne konkretaus lygmens požiūrio pasikeitimu.

Atsižvelgiant į aukščiau aprašytas mąstymo kryptis, kurias pasiūlė Fen Olsen Hampson, pateikiama apibendrinanti lentelė, kurioje nurodoma, kokios konflikto valdymo strategijos galimos

²⁰ Ten pat.

²¹ Geras tokios praktikos pavyzdys būtų Vokietijos pripažinimas, kad Antrojo pasaulinio karo metais žydų tauta nukentėjo nuo Vokietijos ar, apskritai, Vokietijos pripažinimas dėl Antrojo pasaulinio karo metais įvykdytų karo nusikaltimų, dėl kurių gailisi ir atsiprašo šių dienų Vokietijos politikai. Hampson, 387-406.

²² Ten pat.

kiekvienoje iš mąstymo kryptių bei kokie galimi įsiterpiantys veikėjai yra numatomi teoriniame lygmenyje. Kitoje šio darbo dalyje, remiantis aprašytais teoriniais mechanizmais bei pateikta lentele, analizuojami iki šiol atlikti tyrimai, kurie nurodo trečiųjų veikėjų intervenciją į Ukrainos konfliktą, bandoma suprasti, kokias strategijas jie taikė savo veikloje ir kokių tikslų, galimai, siekė.

Mąstymo kryptis	Konflikto valdymo strategijos	Galimi tretieji veikėjai
Kietasis realizmas	<ul style="list-style-type: none"> • Nieko nedarymas, vengiama intervencijos (numanoma pozicija); • Padalijimas; • Izoliacija; • Karinių pajėgų pusiausvyros pokyčiai, resursų ribojimas, boikotas, sankcijos. 	Didžiosios galios (pavyzdžiui, Jungtinės Amerikos Valstijos)
Minkštasis realizmas	<ul style="list-style-type: none"> • Tarpininkavimas arba prievartinė diplomatija; • Taikos palaikymas ir kitos pasitikėjimą skatinančios priemonės, kurios sumažina galimybę nesilaikyti pasiektų susitarimų; • Galios pasidalinimas ir politinis kompromisas; • Izoliacija. 	Didžiosios galios ir vidutinės galios; tarptautinės ir regioninės organizacijos
Valdymu grįsta prieiga	<ul style="list-style-type: none"> • Teisės viršenybės atkūrimas; • Rinkimai; • Demokratinių institucijų kūrimas (pavyzdžiui, parama politinėms partijoms); • Galios pasidalinimas ir dalyvaujamojo valdymo sukūrimas tarp skirtų socialinių ir bendruomeninių grupių; • Pilietinės visuomenės atkūrimas. 	Tarptautinės ir regioninės organizacijos, nevyriausybines organizacijos, kitos pilietinės visuomenės grupės.
Socialinė-psichologinė prieiga	<ul style="list-style-type: none"> • Kaltininkai privalo prisiimti atsakomybę už ankstesnius veiksmus; • Atleidimas ir susitaikymas; • Seminarai, skirti problemų sprendimui; • Derybų apėjimas; • Konfliktų sprendimo mokymas. 	Akademikai-praktikai; nevyriausybines organizacijos, dirbančios konfliktų sprendimo srityje, religinės grupės.

Lentelė Nr. 1 Teorinių mechanizmų santrauka. Parengta pagal Fen Osler Hampson, "Parent, Midwife or Accidental Executioner. The Role of Third Parties in Ending Violent Conflict." In Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela Aall, eds., Turbulent Peace: The challenges of managing international conflict. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2001, 387-406.

Viskas tik dėl saugumo

Analizuojant išorinių veikėjų įsitraukimą į konfliktus pabrėžiama, kad Baltijos valstybės ir likusi Rytų Europa, dar vadinama posovietine erdve, yra tapusi išorinių veikėjų santykių aiškinimosi lauku. Rusija deklaruoja siekį išlaikyti įtaką buvusiose Sovietų Sąjungos (SSRS) valstybėse ir įtvirtinti savo poziciją regione taip užsitikrinant regioninio hegemono vaidmenį²³. Tačiau kaip atsvarą Rusijos vykdomai politikai 2009 m. Europos Sąjunga pradėjo įgyvendinti Rytų Partnerystės programą, Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV) taip pat yra numačiusios programas, kurios skirtos taikos ir stabilumo palaikymui, trečiųjų šalių vystymui, žmogaus teisių užtikrinimui, paramai Rytų Europos valstybėms²⁴. Todėl manoma, kad trys įvardyti veikėjai – Rusija, Europos Sąjunga ir Jungtinės Amerikos Valstijos – yra esminiai žaidėjai, veikiantys Centrinės ir Rytų Europos regione, o jų tarpusavio sąveika daro įtaką valstybių vystymuisi bei jų vidaus politikos reformoms²⁵.

Veikėjų sąveikos poveikis, kurį patiria Centrinės ir Rytų Europos valstybės, tapo ypač ryškus po vadinamųjų spalvotųjų revoliucijų – pavyzdžiui, 2003 m. Rožių revoliucijos Gruzijoje, 2004 m. Oranžinės revoliucijos Ukrainoje ar 2005 m. Tulpių revoliucijos Kirgizijoje. Šios revoliucijos, dažnu atveju, kilo dėl vidinių konfliktų valstybėse, pavyzdžiui, dėl nesutarimų tarp vietos valdžios ir piliečių, nepasitenkinimo esama santvarka ir politinės atsakomybės bei atskaitomybės trūkumo. Vis dėlto įvardytos revoliucijos sulaukė ir tarptautinės bendruomenės dėmesio bei trečiųjų veikėjų įsitraukimo – dažniausiai, tarptautinių organizacijų, atlikusių stebėtojų funkciją. Toks įsitraukimas kelia klausimą, dėl kokių priežasčių tretieji veikėjai yra linkę dalyvauti konflikte, nors galėtų pasirinkti nieko nedaryti ir vengti intervencijos, kaip siūlo kietojo realizmo mąstymo kryptis.

Viena iš hipotezių, kuri pasikartoja darbuose, analizuojančiuose ES, JAV ir Rusijos įtaką Rytų Europos regiono valstybių raidai, teigia, kad išorinių veikėjų įtaka gali būti grindžiama siekiu išlaikyti įtaką regione arba konkrečioje valstybėje. Remiantis šia prielaida bei anksčiau aptartomis F. O. Hampson siūlomomis teorinėmis prielaidomis, būtų galima paaiškinti Rusijos ir Europos Sąjungos įsitraukimą į Ukrainos karą.

²³ David R. Cameron, Mitchell A. Orenstein. Post-Soviet Authoritarianism: The Influence of Russia in Its "Near Abroad", *Post-Soviet Affairs*, 2012, 28:1, 1-44.

²⁴ The White House Office of the Press Secretary, *The United States and Central and Eastern Europe: Enduring Cooperation*, 4th of June, 2013. Internetinė prieiga: <<https://ro.usembassy.gov/the-united-states-and-central-and-eastern-europe-enduring-cooperation/>> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 10 d.]

²⁵ Verta paminėti ir tai, kad regione ganėtinai svarbiu veikėju yra tapusi ir Kinija. Ypač dėl šios šalies vykdomų ekonominių iniciatyvų, per kurias siekiama stiprinti savo įtaką regione. Vis dėlto Kinijos veikla regione ir parama infrastruktūrai yra labiau susijusi su ekonomine parama, o ne konkrečiomis vidaus politikos reformomis, todėl Kinija darbe nėra analizuojama kaip atskiras veikėjas regione, galintis paveikti galimą konflikto baigtį.

Rusijos strateginiuose dokumentuose pabrėžiama, kad posovietinė erdvė ir bendradarbiavimas su regiono valstybėmis yra Rusijos saugumo garantas. Taip pat Rusija išreiškia norą plėtoti santykius su Ukraina įvairiose viešojo gyvenimo srityse – kultūra, ekonomika²⁶. Ši tendencija pastebima ir Vakarų akademikų darbuose bei diplomatinio korpuso atstovų pareiškimuose, kuriuose teigiama, kad Rusijai Ukraina yra reikalinga tam, kad ji galėtų būti imperija. Dėl šių priežasčių Rusija bando visais įmanomais būdais *paperkti* ir pajungti Ukrainą į savo įtakos zoną. Taigi, Rusija siekia išsaugoti savo imperialistinį statusą, o tam reikalingi artimi santykiai su Ukraina²⁷. Šį imperialistinį siekį iliustruoja ir Rusijos vadovo Vladimiro Putino mintis, kad Sovietų Sąjungos griūtis buvo didžiausia praėjusio amžiaus tragedija²⁸.

Tačiau aktyvūs veiksmai, kurių imasi Rusija, pasak autorių, analizuojančių išorinių veikėjų įtaką posovietinių valstybių vystymuisi, yra nulemti galimos grėsmės jų geopolitiniams interesams. Teigiama, kad pati Rusijos užsienio politika yra reakcinio pobūdžio – tai reiškia, kad Rusija yra linkusi reaguoti į tai, kas vyksta šalia jos sienų, o vis agresyvėjanti šalies užsienio politika yra atsakas į besiplečiančią Vakarų (ypač ES ir NATO) politinę ir ekonominę įtaką²⁹. Tuo pat metu, autoriai yra linkę pabrėžti, kad Vakarų – ES ar JAV – intervencija taip pat gali būti reakcinga ir nulemta siekio išlaikyti įtaką Rytų Europos regiono valstybėse, ypač atsižvelgiant į tai, kad ES nuolatos ieškojo būdų bendradarbiavimui tarp ES ir Rytų kaimynystės paskatinti³⁰.

²⁶ Foreign Policy Concept of the Russian Federation (approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30, 2016). Internetinė prieiga: <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248> [Žiūrėta 2020 m. vasario 10 d.]

²⁷ Zbigniew Brzezinski, “The Premature Partnership”, *Foreign Affairs*, March/April, 1994, p. 80

Tomas Janeliūnas, “D. Grybaskaitės doktrina: Lietuvos užsienio politikos kaita 2009-2019 m.”, Vilnius: Eugrimas, 2019, p. 190.

²⁸ Andrew Osborn, „Putin: Collapse of the Soviet Union was ‘catastrophe of the century’”, *Independent*, 2005 m. balandžio 26 d. Internetinė prieiga: <<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/putin-collapse-of-the-soviet-union-was-catastrophe-of-the-century-521064.html>> [Žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]

²⁹ Derek Averre. Russian Foreign Policy and the Global Political Environment, *Problems of Post-Communism*, 2008, 55:5, 28-39.

Tomas Janeliūnas, Linas Kojala. “Struktūriniai veiksniai ir Rusijos užsienio politika: tapatybės naratyvų simuliacija V. Putino režime”. Kn. Rytų Europos studijų centras (sud.), *Rusijos raidos scenarijai: implikacijos Lietuvos ir regiono saugumui*. Vilnius: Aukso žuvis, 2016, p. 13-53.

The Ministry of Foreign Affairs of Russian Federation, Foreign Policy Concept of the Russian Federation (approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30, 2016). Internetinė prieiga: <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 10 d.]

³⁰ Esther Ademmer, Laure Delcour, Kataryna Wolczuk. Beyond geopolitics: exploring the impact of the EU and Russia in the “contested neighborhood”, *Eurasian Geography and Economics*, 2016, 57:1, 1-18.

Thomas Risse, Nelli Babayan. Democracy promotion and the challenges of illiberal regional powers: introduction to the special issue, *Democratization*, 2015, 22:3, 381-399.

Laure Delcour, Kataryna Wolczuk. Spoiler or facilitator of democratization?: Russia's role in Georgia and Ukraine, *Democratization*, 2015, 22:3, 459-478.

Dėl to, kaip jau buvo minėta, 2009 m. ES pradėjo Rytų partnerystės iniciatyvą, kurios tikslas spręsti rytinių Europos Sąjungos kaimynių ir bendrijos tarpusavio santykius. Ši iniciatyva sudaro galimybes plėtoti prekybos, asmenų judėjimo ir kitų viešojo gyvenimo sričių susitarimus tarp ES valstybių narių ir Rytų partnerystės valstybių – Ukrainos, Moldovos, Gruzijos, Armėnijos, Azerbaidžano ir Baltarusijos. Tačiau kartu ši programa padeda užtikrinti ES sienų kontrolę ir paramą bendrijai kaimyninėse valstybėse. Tai tipinis valdymu grįstos prieigos pavyzdys. Vis dėlto nepaisant skirtingų teorinių mąstymo krypčių taikymo, galima pastebėti, kad tiek Rusija, tiek ES turi interesą išlaikyti įtaką Rytų Europos regione, o šį siekį bando įgyvendinti per įvairias strategines priemones veikdamos Ukrainoje bei įsitraukdamos į Ukrainos konfliktą.

Šiaip jau pagrindinė iniciatyva – Rytų partnerystė – nebuvo reakcija į Europos Sąjungai nepalankius tarptautinės sistemos veikėjų sprendimus. Remiantis šaltiniais, Rusija, kaip suinteresuota pusė, buvo informuota apie ES planus įgyvendinti Rytų kaimynystės politiką ir tam neprieštaravo³¹. Nesulaukusi prieštaravimų, ES, kaip ir Rusija, ėmėsi įgyvendinti savo strateginį tikslą – stiprinti ES įtaką Ukrainoje ir Rytų Europos regione siekiant užtikrinti paramą bendrijai kaimyninėse valstybėse, o kartu prisidėti prie efektyvios sienų kontrolės. Skirtumas tik tas, kad ES savo politiką įgyvendinimo per paramą demokratinių institucijų kūrimui, pilietinės visuomenės stiprinimui ir kitas demokratines strategines priemones. Rytų partnerystė, kurios dalimi yra ir Ukraina, buvo ir tebėra suvokiama kaip europietišku standartu perėmimas, teisės viršenybės stiprinimas ir kovos su korupcija principų diegimas,³² tuo tarpu Rusija demonstravo jėgą ir pasinaudojo karinės intervencijos galimybe.

Svarbų vaidmenį konfliktinėje situacijoje atliko ir Jungtinės Amerikos Valstijos. Vienas iš pagrindinių tikslų, kuriuos Ukrainoje bandė įgyvendinti JAV, buvo bandymas mažinti Rusijos įtaką šalyje ir integruoti Ukrainą į Vakarų politinę sistemą, taip pat apsvarstant galimybę ateityje pakviesti Ukrainą prisijungti prie Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos³³. Be to, 2015 m. JAV priėmė sprendimą skirti 200 mln. JAV dolerių paramą Ukrainai. Parama buvo orientuota į Ukrainos saugumo stiprinimą, taip pat įsigyti įvairios technikos ar daiktų (naktinio matymo prietaisų, medicinos įrangos ir panašiai). Tiesa, tuometis JAV prezidentas Barackas Obama neleido Ukrainai įsigyti letalinės ginkluotės, kuri

Linas Kojala, *Europa? Pokalbiai su prezidentais, ministrais, patarėjais ir taksistais apie mūsų ateitį*, Vilnius: Tyto alba, 2019, 156.

³¹ Kojala, 2019, 156-161.

³² Kojala, 2019, 156-161.

³³ John J. Mearsheimer, "Why the Ukraine crisis is the West's fault: the liberal delusions that provoked Putin.", *Foreign Affairs*. 93 (2014): 77.

būtų itin sustiprinusi Ukrainos gynybines pozicijas³⁴. Strategija, kurios ėmėsi Jungtinės Amerikos Valstijos, atitinka kietojo realizmo teorinę prieigą, kuri buvo aptarta ankstesnėje darbo dalyje. JAV būdama didžiaja galia rėmė vieną iš konfliktuojančių pusių ir savo parama siekė pakeisti esamą galios balansą. Be to, JAV užėmė tarpininkaujančio veikėjo vaidmenį – ne tik skyrė paramą, bet ir ragino ieškoti taikaus sprendimo, laikėsi diplomatinių priemonių panaudojimo strategijos. Taip pat derėjosi su Tarptautiniu valiutos fondu dėl lėšų skyrimo Ukrainai, o finansinis paketas, dėl kurio derėjosi Jungtinės Amerikos Valstijos, atliepė Rytų partnerystės politikos tikslus – teisės viršenybės stiprinimas, demokratiškos institucijų plėtojimas, korupcijos mažinimas³⁵.

Vis dėlto intereso įgyvendinimas gali priklausyti nuo taikinio valstybės³⁶ santykio su išorės veikėju³⁷, o tai gali nulemti ir skirtingas strategijas, kurios taikomos vykdant intervenciją. Pavyzdžiui, artimi santykiai tarp Baltarusijos ir Rusijos po SSRS žlugimo, pasak Jakob Tolstrup, buvo Baltarusijos elito sprendimas. Tačiau sprendimas galėjo būti paveiktas politinių, ekonominių ir energetinių svertų, kuriais pasinaudojo išorės veikėjai (šiuo atveju Rusija). Tokio scenarijaus galimybę pagrindžia ir ankstesnėje darbo dalyje aptarti teoriniai mechanizmai – pavyzdžiui, kietojo realizmo prieiga. Turėdama galimybę riboti dujų tiekimą Baltarusijai, Rusija prisidėjo prie to, kad Baltarusijos prezidentu buvo išrinktas Aliaksandras Lukašenka. Dėl atsiradusių svertų ir netolygių santykių, kaip mano autoriai, Baltarusija tapo priklausoma nuo Rusijos ir buvo priversta atiduoti kai kurių, strategiškai svarbių, sektorių kontrolę Rusijos įtakai³⁸. Ukraina taip pat yra stipriai priklausoma nuo Rusijos importuojamų dujų, todėl pastaroji turi svarbų svertą derybose su taikinio valstybe – šiuo atveju Ukraina³⁹.

³⁴ Linas Kojala, „*Baltieji rūmai ir Lietuva: Bushas, Obama, Trumpas...?*“, Vilnius: Tyto Alba, 2020, p. 171-172.

³⁵ Michał Woźniak, The Ukraine Crisis and Shift In Us Foreign Policy, *Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, Vol. 18, No. 2/2016, 87-102.

³⁶ Taikinio valstybės sąvoka vartojama kaip apibrėžimas, nurodantis į valstybę, kuriai skiriama konkreti politika. Pavyzdžiui, analizuojant Rytų partnerystės politikas taikinio valstybėmis būtų Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Moldovos Respublika ir Ukraina.

³⁷ Jakob Tolstrup, When can external actors influence democratization? Leverage, linkages, and gatekeeper elites, *Democratization*, 2013, 20:4, 716-742.

Antoaneta Dimitrova, Rilka Dragneva. Constraining external governance: interdependence with Russia and the CIS as limits to the EU's rule transfer in the Ukraine, *Journal of European Public Policy*, 2009, 16:6, 853-872.

³⁸ Jakob Tolstrup, When can external actors influence democratization? Leverage, linkages, and gatekeeper elites, *Democratization*, 2013, 20:4, 716-742.

Gražvydas Jasutis, Linas Kojala, Vilius Ivanauskas, „Baltarusijos ir Rusijos tarpusavio priklausomybės klausimas“, Kn. Rytų Europos studijų centras (sud.), *Rusijos raidos scenarijai: implikacijos Lietuvos ir regiono saugumui*. Vilnius: Aukso žuvis, 2016, p. 197-230.

³⁹ Dujų importo klausimas buvo viena iš svarbiausių temų Normandijos formato derybų metu vykusiame dvišaliame susitikime tarp Ukrainos ir Rusijos vadovų. Susitikimas vyko 2019 m. gruodžio 9 d.

John Irish, Margaryta Chornokondratenko, *Russia and Ukraine leaders, in first talks, agree to exchange prisoners*, Reuters, 10th of December, 2019. Internetinė prieiga: <<https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-summit-communicate/russia-and-ukraine-leaders-in-first-talks-agree-to-exchange-prisoners-idUSKBN1YD2GA>> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 10 d.]

2014 m. kilę neramumai Ukrainoje taip pat iliustruoja skirtingą strategijų pasirinkimą tam, kad būtų įgyvendinti intervenciją vykdančių šalių interesai. Europos Sąjunga ir JAV siekė atlikti mediatoriaus vaidmenį, o Rusija naudojosi galios svertais ir apskritai neigė agresijos faktą. Konfliktui stiprėjant, tai yra po to, kai buvo įvykdyta Krymo aneksija, o skiriamųjų ženklų neturintys kariai pasirodė Donecko ir Luhansko regionuose, tiek ES, tiek JAV pasmerkė Rusijos veiksmus Ukrainoje, pritaikė sankcijas Rusijai. Be to, NATO Taryba nutraukė bet kokią bendradarbiavimą su Rusija, taip pat prisidėjo prie Ukrainos karių apmokymo ir pasirengimo ginkluotam konfliktui⁴⁰. Tuo tarpu Rusijos prezidentas paprašė Federalinės tarybos leidimo naudoti karines pajėgas Ukrainos teritorijoje tol, kol situacija šalyje normalizuosis. Trumpai tariant, nors abi suinteresuotos šalys turėjo tą patį interesą – normalizuoti padėtį šalyje – abi naudojo skirtingas strategijas – viena konfliktą sprendė diplomatinėmis priemonėmis, kita – karinėmis pajėgomis⁴¹.

Vis dėlto analizuojant išorės veikėjų įtaką valstybėms, ypač konfliktinėse situacijose, svarbu turėti omenyje tai, kad išorės interesantų veikimas gali turėti ir priešingą rezultatą nei buvo tikėtasi. Pavyzdžiui, pastebima, kad agresyvūs Rusijos veiksmai Rytų Europos regiono valstybių atžvilgiu ne stiprina Rusijos pozicijas, o priešingai – jas silpnina. Aktyvus Rusijos veikimas ir priešinimasis demokratizacijos procesui kartu sustiprina ir regiono valstybių vakarietišką geopolitinę orientaciją, o visuomenės labiau pasisako už integraciją į tokias bendrijas kaip Europos Sąjunga⁴².

Tokia reakcija ir rezultatas gali būti nulemti keleto priežasčių. Viena iš jų galėtų būti, pavyzdžiui, susiskaldymas visuomenėje. Nesutariančios pusės yra linkusios finansuoti įvairias pilietinės visuomenės grupes, nevyriausybinės organizacijas ir panašiai. Europos Sąjunga ir Jungtinės Amerikos Valstijos remia tas grupes, kurios pasisako už šalies demokratizaciją ir integraciją į tarptautines institucijas. Tuo tarpu Rusija investuoja į tas visuomenės dalis, kurios palaiko labiau

⁴⁰ Michał Woźniak, The Ukraine Crisis and Shift In Us Foreign Policy, *Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, Vol. 18, No. 2/2016, 87-102.

Andrij Dobriansky of the Ukrainian Congress Committee of America tells NPR's Lulu Garcia-Navarro how he feels about the current state of American-Ukrainian relations, *The State of U.S.-Ukraine Relations*, National Public Radio, 2019 m. lapkričio 17 d. Internetinė prieiga: <<https://www.npr.org/2019/11/17/780231662/the-state-of-u-s-ukraine-relations?t=1581515436091>> [Žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]

⁴¹ Kojala, 2019, 170-172.

Kathy Lally, Russian parliament approves use of troops in Ukraine, *The Washington Post*, 2014 m. kovo 1 d. Internetinė prieiga: <https://www.washingtonpost.com/world/europe/russian-parliament-approves-use-of-troops-in-crimea/2014/03/01/d1775f70-a151-11e3-a050-dc3322a94fa7_story.html> [Žiūrėta 2020 m. vasario 10 d.]

⁴² Esther Ademmer, Laure Delcour, Kataryna Wolczuk. Beyond geopolitics: exploring the impact of the EU and Russia in the “contested neighborhood”, *Eurasian Geography and Economics*, 2016, 57:1, 1-18.

autoritarinį režimą ir pasisako už artimus bei tarpusavio priklausomybę grįstus santykius su Rusija⁴³. Taip siekiama sukurti palankumą konkrečiai grupei, o toks skirstymas bei skirčių tarp „mes“ ir „jie“ pabrėžimas būdingas socialinei-psichologinei teorinei prieigai.

Tačiau požiūris į konkrečias grupes gali būti nulemtas istorinės patirties bei noro lygiuotis į tokią pat istorinę patirtį turinčias kaimynines šalis. Kaip pavyzdį būtų galima pateikti Baltijos valstybių integraciją į ES ir NATO. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra įtvirtinta vakarietiška geopolitinės orientacija ir siekis dėl euroatlantinių santykių, reiškiantis norą integruotis į tokias bendrijas kaip ES ir NATO, kuris buvo priimtas po penkis dešimtmečius trukusios sovietinės okupacijos⁴⁴. Visai neseniai tokį Konstitucinį pakeitimą – siekti narystės NATO ir ES – priėmė ir Ukraina, kuri nuo pat nepriklausomybės pradžios, kaip ir Baltijos šalys, siekė artimesnių santykių su Vakarais. Vis dėlto Ukraina yra tarp dviejų galingų veikėjų – ES ir Rusijos. Tokia jos geografinė padėtis nepalengvina demokratizacijos proceso įgyvendinimo. Ukrainos elitų sprendimas ganėtinai aiškus – atsiverti Vakarams ir įgyvendinti atitinkamas reformas tam, kad galėtų tapti visateise NATO ir ES nare,⁴⁵ tačiau tam trukdo Rusijos įgyvendinama intervencijos strategija.

Aptarti tyrimai pagrindžia hipotezę apie trijų esminių veikėjų – Jungtinių Amerikos Valstijų, Europos Sąjungos ir Rusijos – veikimą regione bei tyrimo šalyje – Ukrainoje. Vis dėlto geografinė padėtis ir Ukrainos politinė bei ekonominė situacija bent iš dalies atliepia situaciją, kurioje prieš keletą metų buvo Lietuva. Kaip buvo minėta šio darbo įvadinėje dalyje, Lietuvos išitraukimas į Ukrainos karą svarbus bent dėl dviejų priežasčių – geografinio artumo Rusijos Federacijai ir atgrasymo politikos, kuri įgyvendinama per NATO.

Lietuvos ir apskritai Baltijos šalių išitraukimas į šį konfliktą galėjo būti nenaudingas pačioms šalims – Lietuva, Latvija ir Estija, kaip ir Ukraina, yra priklausoma nuo Rusijos importuojamų dujų. Vis dėlto Lietuva kartu su Lenkija ėmėsi lyderystės ir įgyvendindamos savo užsienio politikos tikslus bei prioritetus – ypač siekiant rezultatyvaus ES Rytų partnerystės politikos įgyvendinimo Ukrainoje –

⁴³ Thomas Risse, Nelli Babayan. Democracy promotion and the challenges of illiberal regional powers: introduction to the special issue, *Democratization*, 2015, 22:3, 381-399.

Laure Delcour, Kataryna Wolczuk. Spoiler or facilitator of democratization?: Russia's role in Georgia and Ukraine, *Democratization*, 2015, 22:3, 459-478.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymo Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 150 straipsnio papildymo įstatymas Nr. IX-2343, 2004 m. liepos 13 d. Žin., 2004, Nr. 111-4123

⁴⁵ Jakob Tolstrup, When can external actors influence democratization? Leverage, linkages, and gatekeeper elites, *Democratization*, 2013, 20:4, 716-742.

F. Stephen Larrabee (2007) Ukraine at the Crossroads, *Washington Quarterly*, 2010, 30:4, 45-6

Kataryna Wolczuk, Integration Without Europeanisation: Ukraine and its Policy Towards the European Union. European University Institute, EUI Working Papers, RSCAS No. 2004/15, 2004, pp.1-22.

prisidėjo prie aktyvios veiklos Ukrainos konflikte bei pagalbos Ukrainos žmonėms⁴⁶. Tiesa, įpareigtos savo narystės Europos Sąjungoje ir NATO, Lietuva ir kitos Baltijos valstybės bei Lenkiją savo poziciją deklaravo, visų pirma, diplomatinėmis priemonėmis, o taip pat prisijungė prie ES taikomų ekonominių sankcijų Rusijai, Lietuva palaiko Ukrainos euroatlantinės integracijos siekius⁴⁷. Lietuva šiame konflikte ėmėsi betarpiško tarpininkavimo tarp Ukrainos ir Europos Sąjungos, buvo ieškoma galimybių padėti Ukrainai greičiau susitarti su bendrija. Be to, ES ir Ukrainos susitarimas buvo vienas iš prioritetų, kuriuos išsakė Lietuva pirmininkaudama ES Tarybai⁴⁸. Trumpai tariant, oficialiai buvo deklaruojama, kad Lietuvos pagalba Ukrainai yra tiesiogiai susijusi su jos nacionalinio saugumo ir užsienio politikos prioritetais, o esminis tikslas yra užtikrinti savisaugos poreikius⁴⁹. Be to, įvairūs publicistiniai tekstai nurodo, kad Lietuva prie paramos Ukrainai prisidėjo ne tik diplomatinėmis ir ekonominėmis priemonėmis, bet ir teikė visokeriopą paramą, kurią skyrė pilietinė visuomenė. Pavyzdžiui, psichologai, kurie savanoriškai vyko teikti pagalbą Maidane buvusiems ukrainiečiams, taip pat visuomenė rengė pilietines akcijas, kurios metu rinko lėšas Ukrainos kariams, buvo įkurta nevyriausybinė organizacija „Blue/Yellow“, kuri nuo 2014 m. teikia paramą nuo karo nukentėjusiems civiliams ir Ukrainos ginkluotosioms pajėgoms⁵⁰.

Vis dėlto esami tyrimai nepateikia atsakymo į klausimą, kaip patys veikėjai suvokia savo vaidmenį šiame konflikte ir dėl kokių interesų ar kitų priežasčių šalys nusprendė įsitraukti į konfliktą. Kita vertus, jeigu yra siekiama paaiškinti įsitraukimo motyvus, jie labai riboti ir nurodo į geopolitinį aspektą, kurie nurodomi šalies strateginiuose tyrimuose.

Todėl atsižvelgiant į atliktus tyrimus bei siūlomas teorines prieigas toliau darbe keliamas klausimas, kodėl arba dėl kokių paskatų Lietuvoje veikiančios vyriausybės ir nevyriausybės grupės nusprendė įsitraukti į Ukrainos karą, kokie yra šių grupių interesai bei taikomos priemonės, kokių tikslų bandoma pasiekti bei kaip patys veikėjai suvokia savo vaidmenį konflikte. Kaip buvo minėta darbo įvadinėje dalyje, bandoma suprasti logika, kuria remiasi sprendimų priėmėjai, objektyvių ir subjektyvių

⁴⁶ Maili Vilson, *The Foreign Policy of the Baltic States and the Ukrainian Crisis: A Case of Europeanization?*, New Perspectives Vol. 23, No. 2 (2015), pp. 49-76.

Joanna Hyndle-Hussein, *The Baltic states on the conflict in Ukraine*, *OSW Commentary*, No. 158, 2015.01.23

Felix Ackermann, *Lithuania - Repercussions of the Grand Duchy of Lithuania? The public perception of the Ukrainian War*, *Cultures of History Forum* (30.04.2014)

Tetiana Sydoruk, Dmytro Tyshchenko, *Positions Of The Visegrad Four Countries and the Baltic States on the Russian-Ukrainian Conflict*. *Toruńskie Studia Międzynarodowe*, 2016, No. 1(9), p. 17-30.

⁴⁷ Janeliūnas, 191.

⁴⁸ Janeliūnas, 193-198.

⁴⁹ Janeliūnas, 189-190.

⁵⁰ Dovydas Pancerovas, *Kiborgų žemė*, Alma littera: Vilnius, 2017.

Blue and Yellow, *Apie mus*. Internetinė prieiga: < <https://www.blue-yellow.lt/lt/> > [Žiūrėta 2020 m. balandžio 15 d.]

veiksmų visuma ir motyvacija priimant sprendimus. Be to, atsižvelgiant į anksčiau išdėstytus argumentus bei į tyrimuose aprašomus Lietuvos įsitraukimo motyvus ir siūlomas teorines prieigas darbe keliamas ginamasis teiginys, kuris susideda iš dviejų dalių:

1. Lietuvoje veikiančių valstybinių/vyriausybinių veikėjų esminis tikslas įsitraukiant į Ukrainos konfliktą buvo paremtas valdymu grįsta prieiga. Tai reiškia, kad Lietuva siekė pakeisti Ukrainos valdymo sistemą ir stiprinti demokratiją šalies viduje.
2. Lietuvoje veikiantys nevyriausybiniai veikėjai – įvairios nevyriausybines organizacijos, visuomenininkai, akademikai – įsitraukimą į Ukrainos karą grindžia patirties perdavimu, siekia pakeisti konfliktuojančių pusių požiūrį į oponentus. Tai reiškia, kad jų įsitraukimas grindžiamas socialine-psichologine prieiga.

Prieš aprašant darbo metodologiją, žemiau pateikiama lentelė, kuri apibendrina aprašytų veikėjų taikomas strategijas Ukrainos konflikto atveju.

Mąstymo kryptis	Konflikto valdymo strategijos	Galimi tretieji veikėjai	Veikėjai
Kietasis realizmas	<ul style="list-style-type: none"> • Nieko nedarymas, vengiama intervencijos (numanoma pozicija); • Padalijimas; • Izoliacija; • Karinių pajėgų pusiausvyros pokyčiai, resursų ribojimas, boikotas, sankcijos. 	Didžiosios galios	Rusija; JAV
Minkštasis realizmas	<ul style="list-style-type: none"> • Tarpininkavimas arba prievartinė diplomatija; • Taikos palaikymas ir kitos pasitikėjimą skatinančios priemonės, kurios sumažina galimybę nesilaikyti pasiektų susitarimų; • Galios pasidalinimas ir politinis kompromisas; • Izoliacija. 	Didžiosios galios ir vidutinės galios; tarptautinės ir regioninės organizacijos	JAV; ES
Valdymu grįsta prieiga	<ul style="list-style-type: none"> • Teisės viršenybės atkūrimas; • Rinkimai; • Demokratinių institucijų kūrimas (pavyzdžiui, parama politinėms partijoms); • Galios pasidalinimas ir dalyvaujamojo valdymo 	Tarptautinės ir regioninės organizacijos, nevyriausybines organizacijos, kitos pilietinės visuomenės grupės.	ES; Lietuva

	sukūrimas tarp skirtų socialinių ir bendruomeninių grupių; • Pilietinės visuomenės atkūrimas.		
Socialinė-psichologinė prieiga	• Kaltininkai privalo prisiimti atsakomybę už ankstesnius veiksmus; • Atleidimas ir susitaikymas; • Seminarai, skirti problemų sprendimui; • Derybų apėjimas; • Konfliktų sprendimo mokymas.	Akademikai-praktikai; nevyriausybinės organizacijos, dirbančios konfliktų sprendimo srityje, religinės grupės.	Rusija; ES, Lietuva.

Lentelė Nr. 2. Trečiųjų veikėjų Ukrainos konflikte taikomos strategijos. Parengta autorės remiantis F. O. Hampson teorine prieiga ir autorės atlikta literatūros apžvalga.

Metodologija

Šiame magistro darbe, siekiant įgyvendinti išsikeltus tikslus ir atsakyti į darbe keliamą klausimą, atliekama atvejo analizė. Šis metodas pasirenkamas dėl to, kad siekiama paaiškinti konkretaus atvejo, tai yra, Lietuvos, įsitraukimo į Ukrainos konfliktą motyvus – taip, kaip juos suvokia konkrečių grupių atstovai – pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos diplomatai. Šiaip jau atvejo analizei būdinga atvejo dalyvių arba kitų, patyrusių įvykių veikėjų, požiūrių analizė⁵¹. Tačiau tam, kad būtų galima išsiaiškinti, kokie tie veikėjų požiūriai, darbe taikoma pusiau struktūruoto interviu metodologija.

Interviu – tai metodas, kurio metu siekiama gauti tyrimui reikalingos medžiagos, tai yra gauti duomenis ir informaciją, kuri yra būtina tyrime keliamų uždavinių įgyvendinimui⁵². Kadangi šiame darbe siekiama ne tik suprasti esminius interesus, dėl kurių Lietuva įsitraukė į Ukrainos karą, bet ir suprasti, kaip patys veikėjai suvokia savo vaidmenį konflikte, darbe pasiteikiama interviu prieiga, kuria siekiama atskleisti pačių veikėjų supratimą apie veikimą konflikte. Interviu metodas darbe naudojamas dėl dviejų priežasčių.

Pirma, šiame darbe siekiama išsiaiškinti tam tikras nuostatas ir suvokinius. Tai reiškia, kad bandoma suprasti, kaip Lietuva pozicionuoja save konflikto atžvilgiu, o tai galimai paaiškina ir įsitraukimo priežastis. Antra, interviu padeda suprasti pašnekovo veikimą iš jo paties pozicijos.

⁵¹ Stephen Van Evera, *Guide to Methods for Students of Political Science*, Ithaca and London: Cornell University Press, 1997, 49-89.

⁵² Kęstutis Kardelis. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Kaunas, 2002, p. 98. Alan Bryman, *Social research methods*, Oxford: Oxford University Press, 2008, pp. 182-193.

Vadinasi, interviu padeda suprasti, dėl kokių priežasčių veikėjas rinkosi vienokius ar kitokius veikimo metodus. Taip pat verta paminėti, kad atlikti interviu yra pusiau struktūruoti – respondentai buvo informuoti apie interviu gaires, tačiau šio darbo autorė pasiliko teisę lanksčiai reaguoti į situaciją. Nors panašūs klausimai buvo užduodami visiems informantams, priklausomai nuo jų atstovaujamo sektoriaus ir/ar organizacijos galėjo būti koreguojami. Vis dėlto interviu metu klausimai buvo formuluojami taip, kad nepateiktų galimų atsakymų.

Be to, atliekamus interviu bent iš dalies galima laikyti ekspertiniais, kadangi didžioji dalis interviu buvo atlikta su politikos formuotojais ir įgyvendintojais. Apklausiant respondentus siekiama atrasti tuos tikslus, kurie tiesiogiai neatsiskleidžia analizuojamuose šaltiniuose ar oficialiuose dokumentuose. Taip pat siekiama suprasti respondento, kaip proceso dalyvio, patirtis, reiškinį būklę ir jų pokyčius. Taip pat siekiama išsiaiškinti politikos formuotojų ir įgyvendintojų prognozes apie galimą konfliktą baigtį.

Šie interviu darbe yra laikomi pirminiais analizės šaltiniais. Interviu buvo atlikti 2020 m. balandžio 10-23 dienomis. Ekspertinių pokalbių metu buvo remiamasi preliminariu klausimynu, kurį sudarė šie klausimai:

1. Ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte? Kaip?
2. Ar Lietuvą galima vadinti viena iš konflikto šalių? Kodėl?
3. Kaip manote, koks mūsų dalyvavimo tikslas? Ar sekasi jo siekti?
4. Ar Lietuva turi aiškią strategiją? Jeigu turi, gal žinote, kokia ji? Kokiomis aplinkybėmis ji atsirado?
5. Ar Lietuva derino savo veiksmus su tarptautinėmis organizacijomis? Ar buvo atvejų, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė mūsų veiksams?
6. Kaip įsivaizduojate galimą konflikto baigtį? Ar Lietuva čia galėtų suvaidinti svarbų vaidmenį? Kodėl?

Per šį laikotarpį tyrimo tikslais buvo gauta 18 atsakymų. Iš jų 16 respondentų buvo pakalbinti nuotolinių interviu metu, o dviejų respondentų atsakymai buvo gauti raštu. Interviu transkripcijos ir raštu gauti respondentų atsakymai pateikiami **Priede Nr. 1**.

Respondentais šiame darbe tapo dvi konfliktui aktualių veikėjų grupės. Pirmoji – valstybiniai/vyriausybinių veikėjų. Prie šios veikėjų grupės priskiriami Lietuvos Respublikos Prezidentūros (toliau – LRP), Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos (toliau – LR URM), Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos (toliau – LR KAM), Lietuvos Respublikos

kariuomenės (toliau – LRK), Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – LRS), Lietuvos Respublikos Seime veikiančios laikinosios grupės „Pro-Ukraine“, sudarytos iš Seimo narių bei Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komiteto (toliau – LRS ERK) atstovai. Verta išskirti, kad siekiant suprasti nuoseklų Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą, tyrimo metu atliekami interviu ir su tais veikėjų atstovais, kurie ne tik šiuo metu dirba įvardytuose institucijose, bet dirbo ir ankstesniais metais, tai yra laikotarpyje nuo 2014 m. iki 2019 m. gruodžio 31 d. arba ilgiau.

Antroji darbe analizuojama į konfliktą įsitraukusių veikėjų grupė – nevyriausybiniai veikėjai. Šiai veikėjų grupei priskiriama viešoji įstaiga „Blue/Yellow“ – nevyriausybė organizacija, nuo 2014 metų, remianti Ukrainos ginkluotąsias pajėgas bei nuo karo nukentėjusius civilius, Lietuvos šaulių sąjunga (toliau – LŠS), Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (toliau – LiJOT), taip pat neorganizuotų grupių atstovai bei visuomenininkai. Taip pat būtų galima išskirti trečiąją veikėjų grupę – pavienius asmenis, kurie individualiai prisideda prie paramos Ukrainai, tačiau jie šiame darbe priskiriami prie nevyriausybinių veikėjų kategorijos.

Respondentai tyrimui buvo atrinkti remiantis viešai prieinama informacija apie konkrečių institucijų darbuotojus ar organizacijų vadovus – taip buvo sukuriama ryšis su institucijomis. Toliau tyrimo interviu rėmėsi sniego gniūžtės principu – tai yra prašant respondentų rekomenduoti kitus asmenis, galinčius pasisakyti tyrimo tema.

Deja, dalis respondentų atsisakė dalyvauti tyrime dėl pasaulyje kilusios COVID-19 pasaulinės pandemijos ir Lietuvos valstybės teritorijoje įvesto karantino. Keletas respondentų, kurie buvo kviečiami dalyvauti tyrime, savo atsisakymą grindė dėl karantino išaugusiu darbų kiekiu ir laiko trūkumu. Be to, dėl tos pačios priežasties, tai yra, Lietuvos valstybės teritorijoje įvesto karantino, nebuvo įmanoma asmeniškai susitikti su institucijų atstovais. Interviu teko vykdyti nuotoliniu būdu. Dėl to dalis interviu nėra išsamūs – kai kurie interviu buvo vykdyti telefonu, nematant pašnekovo emocijų, o tai apribojo galimybę kontroliuoti situaciją ir formuluoti patikslinamuosius klausimus, kurie galėtų būti naudingi tyrimui. Be to, svarbu atkreipti dėmesį, kad respondentams atsakant į klausimus jie buvo vertinami susidariusios situacijos kontekste, todėl ne kartą buvo paminėta koronaviruso sukelta pandemija ir šios pandemijos poveikis konfliktui bei Lietuvos įsitraukimui. Taip pat verta paminėti, kad dalis respondentų atsisakė dalyvauti tyrime dėl užimamų pareigų ir jautrios informacijos, kuri gali būti pateikta interviu metu.

Tam, kad būtų galima įgyvendinti darbe keliamą tikslą ir formuojamus uždavinius, kartu su interviu metodu darbe taikomas ir turinio analizės metodas. Šis metodas yra kokybinė analizė, paremta

sistematinu tekstu, vaizdų ir/ar simbolių įvertinimu, siekiant atskleisti esmines analizuojamo objekto reikšmes⁵³. Tai gali būti paremta tam tikrų reikšminių žodžių ar frazių paieška ir identifikavimu siekiant suprasti tekstų ar kitos komunikacinės priemonės autorių vertybes, nuostatas, interesus ir panašiai.

Dažniausia turinio analizės forma yra teminė analizė. Tai tokia metodo forma, kai siekiama atrasti, kokios sąvokos ir kaip dažnai pasitaiko konkrečiame tekste ar vaizdiniame, garsiniame pranešime. Esminė prielaida, kuria remiasi ši turinio analizės forma yra mąstymas, kad prasminiai vienetai (žodžiai, jų junginiai, jų buvimas ar intensyvumas) atskleidžia tam tikrus tyrime analizuojamus aspektus⁵⁴. Pavyzdžiui, šiame darbe būtų galima analizuoti, kaip dažnai Lietuvos viešajame diskurse pagalba Ukrainai buvo siejama su Lietuvos saugumo ir suvereniteto užtikrinimu bei stabilumu.

Vis dėlto siekiant pasiekti darbe keliamus tikslus, įgyvendinti formuluojamus uždavinius ir atsakyti į darbe keliamą klausimą, kodėl ir dėl kokių paskatų Lietuvos grupės nusprendė įsitraukti į Ukrainos konfliktą, darbe taikoma semantinės turinio analizės prieiga. Ši prieiga analizuoja ne tam tikrus reikšminius žodžius ar frazes bei jų atsikartojimą, bet branduolinius sakinius ir kaip dažnai jie pasitaiko tekste. Semantinė analizė, kaip ir teminė turinio analizė, remiasi prielaida, kad prasminiai vienetai – šiuo atveju branduoliniai sakiniai – atskleidžia tam tikrus tyrime analizuojamus aspektus⁵⁵. Vadinasi, taikant tokią turinio analizės prieigą, siekiama atrasti tam tikrus sakinius, kurie nurodytų, kodėl Lietuva teikia paramą Ukrainai, kokiais būdais galbūt dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte.

Semantinė turinio analizė šiame darbe taip pat remiasi kita pirminių šaltinių grupe – Lietuvos nacionalinio saugumo strateginiais dokumentais, nacionalinio saugumo grėsmių vertinimo ataskaitomis bei pranešimais spaudai, kurie kompetentingų institucijų, pavyzdžiui, LR URM, LRS, buvo išleisti laikotarpyje nuo 2013 m. lapkričio 21 d. (pirmųjų Maidano protestų) iki 2019 m. gruodžio 31 d. Analizuojami pranešimai spaudai atsirenkami ne tik atsižvelgiant į laikotarpį, bet ir į reikšminius žodžius – „prieš Ukrainą vykdoma Rusijos Federacijos karinė agresija“, „Krymo aneksija/okupacija“, „Lietuvos parama Ukrainai“. Tyrimui buvo atrinkti 307 pranešimai spaudai, kurie buvo patalpinti valstybinių institucijų tinklalapiuose. Analizuojamų pranešimų spaudai nuorodos pateikiamos **Priede Nr. 2**. Be to, semantinė turinio analizė remiasi antriniais šaltiniais – akademinėmis publikacijomis apie Lietuvos dalyvavimą Ukrainos konflikte.

⁵³ Klaus Krippendorff. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, 2004, Thousand Oaks: Sage, p. 3-16.

⁵⁴ Alan Bryman, Emma Bell, *Business research methods* (3rd edition). Cambridge: Oxford University Press, 2011.

⁵⁵ Noel Burton-Roberts, *The Limits to Debate: A Revised Theory of Semantic Presupposition*, Cambridge University Press, 1989.

Remiantis tiek pirminiais, tiek antriniais šaltiniais bei interviu metu gautais atsakymais darbe keliamais tikslais siekiama suprasti, kaip mezo lygmenyje formuojamas naratyvas apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą – įsitraukimo priežastis ir priemonės, galimą konflikto baigtį.

Kodėl Lietuvai svarbi Ukraina?

Šio darbo pradžioje buvo iškeltas klausimas, dėl kokių tikslų Lietuvos grupės įsitraukia į Ukrainos karą bei kokios priemonės yra taikomos šiems tikslams įgyvendinti. Taip pat suformuluoti darbo uždaviniai: išsiaiškinti, ar Lietuva, mezo lygmens veikėjų nuomone, dalyvauja Ukrainos konflikte ir ar yra tapusi viena iš šio konflikto šalių; suprasti, kokių tikslų Lietuva siekia teikdama paramą Ukrainai, ar, veikėjų nuomone, Lietuvai sekasi įgyvendinti šiuos tikslus; gailiausiai, išsiaiškinti, kokia galėtų būti konflikto Ukrainoje baigtis, ar Lietuva gali tapti reikšmingu veikėju siekiant užbaigti konfliktą Ukrainoje. Be to, buvo suformuluotas ginamasis teiginys, kad vyriausybinių lygmens veikėjai įsitraukimą į Ukrainos karą argumentuoja valdymu grįsta prieiga, o nevyriausybiniai veikėjai – socialine-psichologine prieiga.

Tam, kad būtų galima atsakyti į keliamą klausimą ir įgyvendinti darbe formuluojamus uždavinius, darbe taikoma atvejo analizės metodologija, grindžiama pusiau struktūruotais interviu ir semantine turinio analize. Iš viso tyrimo tikslais buvo atlikta 18 ekspertinių interviu su valstybinio bei nevyriausybinių sektoriaus atstovais, taip pat išanalizuoti valstybinių institucijų pranešimai spaudai, Lietuvos strateginiai dokumentai (septynioliktosios Lietuvos vyriausybės programa, Lietuvos nacionalinio saugumo strategija, patvirtinta 2017 m.), grėsmių vertinimo ataskaitos.

Atliekant kokybinę surinktų duomenų analizę – analizuojant pusiau struktūruotus interviu – paaiškėjo, kad tarp respondentų vyrauja nuoseklus naratyvas, o esminės nuostatos dėl Lietuvos įsitraukimo į Ukrainos konfliktą nesiskiria neatsižvelgiant į tai, kuriame sektoriuje veikia respondentai. Apklausti LRP, LRS, LR URM, LR KAM, LRK, o taip pat nevyriausybinių organizacijų atstovai, neorganizuotose grupėse veikiantys asmenys išsakė panašią nuomonę apie Lietuvos, kaip trečiojo veikėjo Ukrainos konflikte, vaidmenį, taip pat dalyvavimo motyvus. Respondentų konstruojamas pasakojimas dėl Lietuvos įsitraukimo ir (ne)dalyvavimo Ukrainos kare iš esmės atitiko ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose konstruojamas nuostatas, išskiriamas įsitraukimo priemonės, o taip pat galimus įsitraukimo motyvus.

Visų pirma, buvo siekiama išsiaiškinti, ar, respondentų nuomone, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte. Analizuojant surinktus duomenis pastebėta, kad vyrauja nusistatymas, jog Lietuva nedalyvauja konflikte arba dalyvauja netiesiogiai, be to, yra linkusi

prisidėti prie visokeriopos paramos Ukrainai – nuo pilietinės visuomenės įsitraukimo, pavyzdžiui, skiriant asmenines lėšas ir aukojant nuo karo nukentėjusiems Ukrainos žmonėms, iki tarptautinės bendruomenės mobilizacijos, nuolatinio tarptautinio lobizmo Ukrainos klausimu ir bandymo pratęsti tarptautines sankcijas Rusijos Federacijai už tarptautinės teisės principų nesilaikymą bei suverenos valstybės teritorinio vientisumo pažeidimus. Tokios pozicijos laikėsi tiek vyriausybinių sektoriaus atstovai, valstybės tarnautojai ir diplomatai, tiek nevyriausybinių organizacijų vadovai, visuomenininkai.

Pavyzdžiui, buvęs Lietuvos Respublikos ambasadorius Ukrainoje Marius Janukonis teigė, kad *„Na, Lietuva tikrai nedalyvauja tame konflikte, bet Lietuva visokeriopai remia Ukrainą tame konflikte, kuris yra, iš tikrųjų, Rusijos ginkluota... ir Rusijos remiamų jėgų ginkluota agresija prieš Ukrainą.*⁵⁶“, taip pat manė ir Lietuvos šaulių sąjungos vadas, pulkininkas leitenantas Gintaras Koryzna, kurio teigimu *„Pačiame konflikte aš nemanau, kad mes dalyvaujam, bet teikia paramą Ukrainos tiek ginkluotoms pajėgoms, tiek visom vyriausybėms ir nevyriausybėms organizacijoms.*⁵⁷“ Siekiant išsiaiškinti, ar Lietuva, respondentų nuomone, dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte būtų galima išskirti buvusio Seimo nuolatinio atstovo Europos Sąjungoje, ilgamečio LRS Europos reikalų komiteto patarėjo, dabar einančio Seimo opozicijos lyderio patarėjo pareigas Mato Maldeikio bei nevyriausybinių organizacijos „Blue/Yellow“ vadovo Jono Ohmano⁵⁸ įsitikinimą, kad Lietuva, vis dėlto, dalyvauja konflikte. Tačiau verta atkreipti dėmesį, kad abu šie respondentai taip pat ypatingai akcentavo Lietuvos visokeriopą paramą Ukrainai ir jos žmonėms. Jų teigimu, būtent paramos teikimas yra aspektas, dėl kurio galima sakyti, jog Lietuva yra įsitraukusi į konfliktą, vykstantį kaimyninėje valstybėje. Pasak M. Maldeikio, *„Taip, Lietuva dalyvauja Ukrainoje vykstančiame konflikte. Tai yra aiškiai matoma, Ukrainos pusėje. Tai matoma tiek instituciškai, kaip Lietuva užsiima lobizmu Ukrainos interesų tarptautinėse organizacijose <...> Tai aiškiai jaučiasi ir Lietuva to neslepia.*⁵⁹“

Be to, svarbu pastebėti, kad paramos Ukrainai svarba atskleidžiama ir Lietuvos saugumą apibrėžiančiuose dokumentuose. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento

⁵⁶ Buvęs Lietuvos Respublikos ambasadorius Ukrainoje Marius Janukonis, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 16 d.

⁵⁷ Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. lt. Gintaras Koryzna, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 17 d.

⁵⁸ Nevyriausybinių organizacijos „Blue/Yellow“ vadovas Jonas Ohmanas, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 21 d.

⁵⁹ Seimo opozicijos lyderio patarėjas Matas Maldeikis, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 balandžio 15 d.

parengtame grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime teigiama, kad „*Rusijos žvalgybos taikiklyje išliko Lietuvos parama Ukrainai, Lietuvos–Ukrainos karinis bendradarbiavimas, susidomėjimą kėlė bet kokios pilietinio aktyvumo apraiškos Ukrainai paremti.*“⁶⁰

Atsižvelgiant į tai, kad respondentai buvo linkę pabrėžti įvairialypę Lietuvos paramą Ukrainai, taip pat ji aptariama ir Lietuvos saugumo dokumentuose, buvo bandoma išsiaiškinti, kokiais būdais Lietuva prisideda prie paramos, tai yra, kokias priemones naudoja siekiant pagelbėti Ukrainai bei, galimai, siekiant savo tikslų bei atliepian priežastis, dėl kurių teikia minimą paramą.

Buvo pastebėta, kad, remiantis respondentų pateiktais atsakymais, Lietuvos parama yra horizontali, tai reiškia, kad apima visas viešojo gyvenimo sritis ir įtraukia visas suinteresuotas puses. Informantai pabrėžė, kad Lietuvoje egzistuoja sutarimas dėl paramos Ukrainai svarbos – šiuo klausimu tarsi neegzistuoja opozicija. Kaip teigė buvusi Lietuvos Respublikos Seimo užsienio reikalų komiteto patarėja Milda Petrokaitė, „*Kas buvo svarbu ir yra svarbu, tai šiuo klausimu, <...> parlamente yra pozicija yra opozicija, tai šiuo klausimu tikrai niekada absoliučiai jokių ginčų ir diskusijų nebuvo – visi buvo vieningi ir susitelkę ta linkme.*“⁶¹

Svarbiausias paramos kryptis, kurias išskyrė tyrime dalyvavę respondentai, būtų galima suskirstyti į tris grupes – tai parama tarptautiniu lygmeniu, valstybinė parama, paremta dvišaliais santykiais, bei pilietinės visuomenės parama. Šis aspektas taip pat nurodo į jau minėtą paramos horizontalumą ir visų suinteresuotų grupių įtraukimą.

Respondentai, paprašyti įvardyti, kaip Lietuva prisideda prie paramos Ukrainai, dažniausiai įvardijo nuolatinį Lietuvos advokatavimą Ukrainai tarptautinėje erdvėje – ypač pabrėžė Lietuvos balso svarbą siekiant įteisinti ekonomines ir politines sankcijas Rusijai dėl tarptautinės teisės principų nesilaikymo, kaimyninės valstybės suvereniteto ir teritorinio vientisumo pažeidimų. Remiantis Rytų Europos studijų centro (toliau – RESC) direktoriaus Lino Kojalos pateiktomis išvargomis, „*<...> Lietuva kryptingai palaiko Ukrainą keliomis kryptimis. Pirma, tarptautinėje politikoje ir institucijose <...>; Lietuva nuosekliai palaiko ekonomines ir diplomatinės sankcijas Rusijai kaip agresorei, tikintis, kad šios šalies politika keisis; Lietuva kelia Ukrainos patiriamų problemų klausimą visuose įmanomuose formatuose, pradedant diplomatija ir baigiant žiniasklaida.*“⁶² M. Maldeikis taip pat

⁶⁰ Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos, *Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas*, Vilnius, 2016, 14.

⁶¹ Buvusi Lietuvos Respublikos Seimo užsienio reikalų komiteto patarėja Milda Petrokaitė, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 18 d.

⁶² Rytų Europos studijų centro direktorius Linas Kojala, interviu su autore, respondento atsakymai gauti raštu, 2020 m. balandžio 22 d.

akcentavo nuolatinę Lietuvos paramą sankcijų klausimu: „*Visais šitais atvejais Europos reikalų komitetas ir Užsienio reikalų komitetas reiškė aiškią poziciją Ukrainos pusėje, smerkė Rusiją, visada palaikė sankcijas Rusijai ir visada parodydavo, kurioje pusėje ji yra.*“⁶³

Tarptautinės atsakomybės svarba ir sankcijų klausimas neretu atveju buvo keliamas ir analizuojamuose pranešimuose spaudoje. Tai buvo viena iš dažniausiai aptariamų temų publikuotuose pranešimuose. Pavyzdžiui, viename iš Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos dar konflikto pradžioje publikuotų tekstų buvo įterpta Užsienio reikalų ministro Lino Linkevičiaus citata, kuri nurodo į siekį taikyti sankcijas Rusijos Federacijai – „*Deja, situacija Ukrainoje, ypač jos rytiniuose regionuose, ir toliau drastiškai blogėja, smurtas nesiliauja, be to, yra akivaizdžių įrodymų, jog Rusija įsitraukusi į šį procesą, tiekia ginkluotę, karinę techniką, tęsia informacinį karą. Ukraina žengia reikiamus žingsnius ir siekia taikaus dialogo su Rusija, tačiau iš šios šalies į Ukrainą toliau važiuoja tankai. Todėl vien reikšti susirūpinimą nepakanka, turime kalbėti apie tolesnę sankcijų Rusijai stiprinimą*“, – sakė L. Linkevičius.⁶⁴ Šis Lietuvos siekis yra tęstinis ir būdingas ne tik Užsienio reikalų ministerijai, bet ir kitoms institucijoms, kurių pranešimai nagrinėjami šiame darbe⁶⁵.

Apskritai, jau minėtas tarptautinės bendruomenės telkimas, kurį akcentavo ir kalbinti respondentai, yra svarbi Lietuvos paramos Ukrainai dalis ir tai aktualus pasakojimo apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą aspektas. Vis dėlto, pasak respondentų, šis Lietuvos lobizmas Ukrainos klausimu iš dalies yra nulemtas Lietuvos mažumo. Kaip teigė Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios

⁶³ Seimo opozicijos lyderio patarėjas Matas Maldeikis, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 balandžio 15 d.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, „*ES remia Ukrainos Prezidento pasiūlytą taikos planą, sieks griežtinti atsaką Rusijai*“, 2014 m. birželio 23 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/es-remia-ukrainos-prezidento-pasiulyta-taikos-plana-sieks-grieztinti-atsaka-rusijai>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 4 d.]

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Seimas, *Seimo opozicijos lyderio A. Kubiliaus pranešimas: parlamentaras siūlo konkrečias priemones krizei Ukrainoje spręsti*, 2014 m. kovo 3 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=143880> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *ES sutarė griežtinti sankcijas Rusijai*, 2014 m. liepos 22 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/es-sutare-grieztinti-sankcijas-rusijai>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *L. Linkevičius: ES remia vidaus reformas Ukrainoje ir išlaiko spaudimą Rusijai*, 2014 m. lapkričio 17 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-es-remia-vidaus-reformas-ukrainoje-ir-islaiiko-spaudima-rusijai>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos prezidentūra, *Lietuva smerkia Krymo totorių persekiojimą*, 2016 m. balandžio 12 d. Internetinė prieiga: <<https://www.lrp.lt/lt/lietuva-smerkia-krymo-totoriu-persekiojima/24996>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 22 d.]

Lietuvos Respublikos Seimas, Seimas pareiškė, kad okupuotose Ukrainos srityse organizuoti „rinkimai“ yra neteisėti, 2018 m. lapkričio 13 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25608&p_k=1&p_t=262409> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, *Dvyliktajame Europos ir Ukrainos forume diskutuota apie bendras grėsmes Europoje bei Ukrainos vykdomas reformas*, 2019 m. sausio 25 d. Internetinė prieiga: <https://kam.lt/lt/naujienos/874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019-01/dvyliktajame-europos-ir-ukrainos-forume-diskutuota-apie-bendras-gresmes-europoje-bei-ukrainos-vykdomas-reformas.html?pbck=0> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 24 d.]

Grybauskaitės patarėjas užsienio politikos klausimais Laurynas Jonavičius, „<...> mes jeigu dvišališkai, vienašališkai jeigu veiksime, nematomi būsim, todėl tas veikimas, derinimas su stipresniais veikėjais – ar tai būtų ta pati Europos Sąjunga, ar ta pati NATO, ar kitos tarptautinės institucijos – jis neišvengiamas.“⁶⁶

Antroji paramos kryptis, kurią išskyrė respondentai, ir kurią buvo galima pastebėti analizuojant atsakingų institucijų pranešimus bei kitus šaltinius, valstybinė parama arba parama dvišalių santykių pagrindu. Šioje paramos kryptyje galima skirti tiek materialią, tiek nematerialią paramą, o taip pat išskirti šių paramos grupių rūšis. Pavyzdžiui, prie materialiosios paramos būtų galima priskirti karines priemones – letalinę ginkluotę, ginkluotės elementus, finansinę paramą. Tuo tarpu prie nematerialios pagalbos būtų galima priskirti karių rengimą, patirties perdavimą, ekspertines konsultacijas, kurias teikia Lietuva, vystomojo bendradarbiavimo projektus⁶⁷. Pasak Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėjos užsienio politikos klausimais, „Mes esam viena iš nedaugelio šalių, kurios teikia pagalbą karinėmis priemonėmis. Čia tikrai Lietuvą išskiria, <...> Net ir ginklais, karinėmis priemonėmis, dvigubos paskirties priemonėmis, kaip naktinio matymo prietaisai ir panašiai.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėjas užsienio politikos klausimais Laurynas Jonavičius, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 23 d.

⁶⁷ Per Vystomojo bendradarbiavimo projektus Lietuva, atsižvelgdama į Ukrainos poreikius, užtikrino gerosios patirties perdavimą integruojantis į euroatlantines struktūras.

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2014 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <<https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202014%20m.pdf>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2015 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <<https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202015%20m.pdf>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2016 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <[https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202016%20m\(1\).pdf](https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202016%20m(1).pdf)> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2017 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <<https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%202017.pdf>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2018 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBD%20ataskaita%202018%20m_%20.pdf> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2019 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <[https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202019%20m\(1\).pdf](https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202019%20m(1).pdf)> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]

*Tai mes tuo išsiskiriame. Sužeistų karių rehabilitacija taip pat, bet čia ir kitos šalys tokią pagalbą teikia. <...> Na, ir, aišku, <...> nepamirštam ir tų visokių mokymų, patirties perdavimo.*⁶⁸

Galiausiai, trečioji paramos kryptis, kurią išskyrė tyrimo respondentai bei kuri išryškėja analizuojamuose šaltiniuose – pilietinės visuomenės parama Ukrainai. Kaip ir valstybinės/dvišalės paramos atveju, pilietinės visuomenės paramą būtų galima skirti į materialią ir nematerialią paramą. Materiali parama, šiuo atveju, labiausiai susijusi su finansine parama nuo karo nukentėjusiems Ukrainos žmonėms, kai aukojamos asmeninės lėšos, skirtos karinėms priemonėms įsigyti⁶⁹. Tuo tarpu nemateriali parama labiausiai susijusi su moraline parama – pavyzdžiui, kultūrinių renginių ir iniciatyvų įgyvendinimas nuo karo nukentėjusiose teritorijose. Taip pat būtų galima išskirti įvairių pozicijų rengimą, Ukrainos nevyriausybinų organizacijų palaikymą tarptautinėje erdvėje⁷⁰. Kaip teigė visuomenininkė, prisidedanti prie paramos Ukrainai teikimo, „*Kita yra ne mažiau svarbi, mano manymu, gal net svarbesnė, ką žmonės gali padaryti savo jėgomis. Tai yra moralinė parama. Tai vykimai su ta materialine parama į konfliktą zoną ir pafrontės miestus, ir būtent bendravimas, ir įvairios kultūrinės veiklos skatinimas.*“⁷¹

Vis dėlto verta atkreipti dėmesį, kad respondentai neįvardijo Lietuvos kaip vienos iš konflikto šalių ar bent jau negalėjo priskirti Lietuvos kaip trečiojo veikėjo, nors, tuo tarpu, Nacionalinio saugumo strategijoje nurodoma, kad Lietuva aktyviai prisidės sprendžiant konfliktus. Dokumente teigiama, kad „*Lietuvos Respublika remis šių valstybių europinės ir euroatlantinės integracijos siekius, atsižvelgdama į kiekvienos valstybės ypatumus, skatins aktyvesnį ES įsitraukimą ir pati aktyviai prisidės sprendžiant regioninius konfliktus.*“⁷² Tačiau svarbu pastebėti, jog kalbinti ekspertai ir visuomenininkai, kaip aptarta anksčiau, buvo linkę pabrėžti Lietuvos paramą Ukrainai ir akcentavo pagalbą visomis įmanomomis priemonėmis, įskaitant ir karinę paramą. Vis dėlto tyrime dalyvavusių informantų teigimu, konfliktuojančios pusės yra dvi – Rusija ir Ukraina, o tuo tarpu Lietuvos kaip konflikto šalies neišskyrė, verčiau rinkosi Lietuvos, kaip Ukrainos rėmėjos, apibūdinimą. Tai atskleidžia ir Lietuvos

⁶⁸ Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėja užsienio politikos klausimais, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Seimo narė Aušrinė Armonaitė, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

Nevyriausybės organizacijos „Blue/Yellow“ vadovas Jonas Ohman, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 21 d.

⁷⁰ Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos prezidentas Lukas Kornelijus Vaičiakas, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 16 d.

⁷¹ Visuomenininkė, prisidedanti prie paramos Ukrainai teikimo, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

⁷² Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“, 2017 m. sausio 17 d., Nr. XIII-202, Vilnius.

Respublikos krašto apsaugos ministerijos tarptautinių ryšių ir operacijos grupės patarėjos Astos Šidlauskienės pateiktos išvalgos, jog „*Mes nesam konflikto šalis, nesam konflikto dalis. Čia yra Rusijos ir Ukrainos konfliktas arba karas, bet Lietuva aiškiai šitame konflikte arba šitame kare remia Ukrainą, nedalyvaudama koviniuose veiksmuose, bet tiesiog remdama kariuomenės reformas, demokratines reformas gynybos srityje.* <...>⁷³“

Apibendrinant tai, kas iki šiol buvo pasakyta bei siekiant įgyvendinti vieną iš darbe formuojamų uždavinių – išsiaiškinti, ar Lietuva, mezo lygmens veikėjų nuomone, dalyvauja Ukrainos konflikte ir ar yra tapusi viena iš šio konflikto šalių – būtų galima teigti, kad organizaciniu lygmeniu formuojamame naratyve, Lietuva nėra viena iš konflikto Ukrainoje šalių. Taip pat Lietuva, veikėjų nuomone, tiesiogiai nedalyvauja konflikte, tačiau įsitraukia į paramos Ukrainai mechanizmus trimis lygmenimis – tarptautiniu, valstybiniu/dvišalių santykių pagrindu bei pilietinės visuomenės įsitraukimu į konfliktą. Atsižvelgiant į šiuos argumentus toliau darbe siekiama įgyvendinti antrąjį tikslą bei išsiaiškinti, kodėl arba dėl kokių priežasčių Lietuva teikia paramą Ukrainai. Trumpai tariant, siekiama išsiaiškinti, koks yra Lietuvos paramos tikslas.

Tikslus, kuriuos išskyrė tyrimo respondentai, būtų galima suskirstyti į dvi grupes – geopolitinius ir valdymu grįstus tikslus. Taip pat būtų galima išskirti istorinius ir moralinius motyvus, dėl kurių Lietuva, pasak respondentų, teikia paramą Ukrainai, tačiau šios dvi tikslų grupės buvo įvardijamos rečiau nei geopolitiniai ar valdymu grįsti tikslai.

Geopolitiniams tikslams priskiriami tie, kurie, respondentų nuomone, susiję su saugumu, tarptautinės tvarkos palaikymu, tarptautinės teisės principų išsaugojimu. Tuo tarpu valdymu grįsti tikslai yra susiję su Ukrainos siekiu integruotis į euroatlantines struktūras – pavyzdžiui, Europos Sąjungą ir NATO – taip pat reformų įgyvendinimas siekiant demokratijos plėtros, galiausiai, tęstiniu Rytų partnerystės politikos įgyvendinimu grįsta veikla ir įsitraukimo priežastys. Respondentų minimi istoriniai tikslai arba priežastys, dėl kurių Lietuva įsitraukia į Ukrainoje vykstantį konfliktą, susijusios su istorine Lietuvos patirtimi bei praeityje patirta agresija. Galiausiai, moraliniai tikslai susiję su „skolos“ grąžinimu – tarsi grąžinama skola dėl to, kad tūkstantmečio pradžioje Vakarų valstybės padėjo Lietuvai integruotis į euroatlantines organizacijas.

Pirmoji, geopolitinių tikslų grupė, buvo dažniausiai aptariama tarp respondentų bei kituose darbe analizuojamuose šaltiniuose, kurie papildė respondentų atsakymus. Remiantis surinktais

⁷³ Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos tarptautinių ryšių ir operacijų grupės patarėja Asta Šidlauskienė, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 14 d.

duomenimis, Lietuvos parama Ukrainai yra nulemta siekio užtikrinti saugią kaimynystę. Tai reiškia, kad Ukraina yra suvokiama kaip tam tikras kovos frontas, kurį pralaužus, kultų egzistencinė grėsmė ne tik Lietuvos, Baltijos valstybių, bet ir visos Europos saugumui⁷⁴. Pavyzdžiui, kaip teigė Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėja užsienio politikos klausimais bei nevyriausybinių organizacijų „Blue/Yellow“ vadovas J. Ohman, „mes kariaujame Ukrainoje tam, kad nereikėtų kovoti Lietuvoje, nes jeigu kris Ukraina, tai kitas agresoriaus taikynys bus Baltijos šalys“⁷⁵. Be to, šiuo metu galiojančioje Lietuvos nacionalinio saugumo strategijoje, kuri buvo patvirtinta 2017 m., nurodoma, kad „Lietuvos Respublikos saugumui dabartiniu laikotarpiu pagrindinę grėsmę kelia agresyvūs Rusijos Federacijos veiksmai, pažeidžiantys visuotinėmis tarptautinės teisės normomis ir principais bei taikiu sambūviu pagrįstą saugumo architektūrą. Agresija prieš kaimynines valstybes, Krymo aneksija <...>. Šie veiksniai darys įtaką šalies saugumui ne tik artimiausiu metu, bet ir ateityje.“⁷⁶

Taip pat svarbu pabrėžti, kad kalbant apie geopolitines paramos Ukrainai priežastis turima omenyje ne tik fizinis Lietuvos ar Europos saugumas, tačiau ir pačios Ukrainos suvereniteto bei

⁷⁴ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Lietuva perspėja Rusiją nutraukti padėtį Ukrainoje destabilizuojančius veiksmus*, 2014 m. balandžio 14 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-perspeja-rusija-nutraukti-padeti-ukrainoje-destabilizuojancius-veiksnius>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Lietuvos URM pareiškimas dėl Krymo*, 2015 m. vasario 26 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-urm-pareiškimas-del-krymo>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Ministro Lino Linkevičiaus pranešimas 2016-ųjų metų Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybių vadovų metiniame susitikime*, 2016 m. liepos 20 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/ministro-lino-linkeviciaus-pranesimas-2016-u-metu-lietuvos-respublikos-diplomatiniu-atstovybiu-vadovu-metiniame-susitikime>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos prezidentūra, *Ukrainai reikalinga visokeriopa pagalba*, 2015 m. vasario 7 d. Internetinė prieiga: <<https://www.lrp.lt/lt/ukrainai-reikalinga-visokeriopa-pagalba/22102>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 22 d.]

Lietuvos Respublikos prezidentūra, *Parama Ukrainai – Lietuvos saugumo interesas*, 2018 m. gruodžio 7 d. Internetinė prieiga: <<https://www.lrp.lt/lt/parama-ukrainai-lietuvos-saugumo-interesas/31520>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 22 d.]

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, *K. Aleksa: „Nepriklausoma ir suvereni Ukraina yra Europos saugumo pagrindas“*, 2017 m. balandžio 24 d. Internetinė prieiga: <[https://kam.lt/lt/naujienos/874/archyvas/930/ziniu/archyvas/2017-04/k.aleksa_nepriklausoma_ir_suvereni_ukraina_yra_europos_saugumo_pagrindas.html?pbck=10](https://kam.lt/lt/naujienos/874/archyvas/930/ziniu/archyvas/2017_metai/ziniu/archyvas/2017-04/k.aleksa_nepriklausoma_ir_suvereni_ukraina_yra_europos_saugumo_pagrindas.html?pbck=10)> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 24 d.]

Lietuvos Respublikos Seimas, *Seimo narės R. Juknevičienės išpėjimas JAV politikos formuotojams: Rusijos atgrasymas turi prasidėti Ukrainoje*, 2015 m. balandžio 17 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=155551> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

⁷⁵ Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėja užsienio politikos klausimais, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

Nevyriausybinių organizacijų „Blue/Yellow“ vadovas Jonas Ohman, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 21 d.

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“, 2017 m. sausio 17 d., Nr. XIII-202, Vilnius.

teritorinio vientisumo atkūrimas⁷⁷. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje dirbančios diplomatės teigimu, „Lietuvos paramos Ukrainai tikslas – padėti jai atstatyti suverenumą ir teritorinį vientisumą. Ukraina yra demokratinė Europos valstybė, turinti tiesioginę sieną su Europos Sąjunga, tad Ukrainos saugumas turi tiesioginę įtaką tiek Lietuvos, tiek visos Europos saugumui.⁷⁸“

Vis dėlto kalbant apie geopolitinius tikslus svarbus ne tik fizinio saugumo įvardijimas, teritorinis vientisumas bei suverenitetas, tačiau ir atgrasymo politikos įgyvendinimas. Tai reiškia, kad respondentų nuomone, Lietuvos parama Ukrainai, kuri buvo aptarta anksčiau, yra nulemta siekio atgrasyti agresorių, pažeidžiantį tarptautinės teisės principus, kitos valstybės suverenitetą ir teritorinį vientisumą. Kaip pastebėjo Lietuvos kariuomenės karininkas Alminas Sinevičius, „Lietuvos valstybė, man taip susidarė įspūdis, kad nori, jog tai būtų vieša, matoma ir tam tikra prasme siunčiama žinutė Rusijai, kad Lietuva, nors ir netiesiogiai, bet yra įsitraukusi į konfliktą.⁷⁹“ Jo atsakymą būtų galima papildyti LŠS vado, plk. lt. G. Koryznos įžvalga, jog „<...> vienas iš kertinių, esminių reikalų, tai yra parodyti pačiai Rusijai, kad kitos šalys nesėdės rankas sudėję, o visi jungsis ir bendromis pastangomis bandys užkardyti tos įtakos sferų persidalinimo po, kaip sakykim, Sovietų Sąjungos subyrėjimo ir tu

⁷⁷ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Lietuvos URM pareiškimas dėl įvykių Kryme*, 2014 m. kovo 18 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-urm-pareiskimas-del-ivykiu-kryme>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *URM pareiškimas dėl nesuteikto leidimo ESBO būstinėje eksponuoti parodą, skirtą Krymo okupacijos metinėms*, 2015 m. kovo 19 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-nesuteikto-leidimo-esbo-bustineje-eksponuoti-paroda-skirta-krymo-okupacijos-metinems>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos prezidentūra, *Prezidentė susitiko su Ukrainos vadovu*, 2014 m. rugpjūčio 30 d. Internetinė prieiga: <<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-susitiko-su-ukrainos-vadovu/20260>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 22 d.]

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, *Juozas Olekas naujam Ukrainos gynybos ministrui išreiškė tolesnę paramą Ukrainai siekiant reformų ir didesnės europinės integracijos*, 2014 m. lapkričio 7 d. Internetinė prieiga: <<https://kam.lt/lt/naujienos/874/archyvas/930/ziniu/archyvas/2014/metai/ziniu/archyvas/2014-11/juozas-olekas-naujam-ukrainos-gynybos-ministrui-isreiske-tolesne-parama-ukrainai-siekiant-reformu-ir-didesne-europines-integracijos-19386.html?pbck=60>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 24 d.]

Lietuvos Respublikos Seimas, *Seimo Pirmininkė atsisveikino su darbu Lietuvoje baigiančiu Ukrainos ambasadoriumi*, 2015 m. liepos 14 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=158431> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

Lietuvos Respublikos Seimas, *Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: frakcijos atstovai vyksta į Ukrainą, lankysis fronto zonoje*, 2017 m. vasario 16 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25320&p_k=1&p_t=169465> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

Lietuvos kariuomenė, *Krašto apsaugos sistemos vadovybė Vilniuje susitiko su Ukrainos kariuomenės vado generolu Viktoru Muženko*, 2016 m. lapkričio 22 d. Internetinė prieiga: <<https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes-atributika/archyvas/2643/2016-m-archyvas/2016-11-naujienos-archyvas/krašto-apsaugos-sistemos-vadovybe-vilniuje-susitiko-su-ukrainos-kariuomenes-vadu-generolu-viktoru-muzenko.html?pbck=20>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 26 d.]

⁷⁸ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje dirbanti diplomatė, interviu su autore, respondentės atsakymai gauti raštu, 2020 m. balandžio 16 d.

⁷⁹ Lietuvos kariuomenės karininkas Alminas Sinevičius, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 14 d.

šalių nepriklausomybių atgavimo. Tai šito reikėjo – stipriai parodyti, kad tikrai priešinsimės ir bet kokiomis priemonėmis.⁸⁰ Trumpai tariant, geopolitinių tikslų grupėje galima išskirti dvi svarbiausias priežasčių rūšis, kurias mini tyrime dalyvavę respondentai – tai fizinio saugumo užtikrinimas ir atgrasymo politikos įgyvendinimas. Tai buvo dažniausiai pasikartojančios paramos priežastys tiek valstybinio sektoriaus atstovų atsakymuose, tiek tarp nevyriausybinių sektoriaus atstovų.

Antroji tikslų grupė, kaip buvo įvardyta anksčiau, yra susijusi su politikos reformomis arba valdymu grįsta prieiga. Kaip minėta, ši tikslų grupė siejama su Ukrainos siekiu integruotis į euroatlantinę bendriją, taip pat yra Rytų partnerystės politikos tęstinumo dalis⁸¹. Be to, ši tikslų grupė įvardijama ne tik respondentų, tačiau deklaruojama ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose – Lietuvos nacionalinio saugumo strategijoje, taip pat septynioliktosios Lietuvos vyriausybės programoje. Pastarajame dokumente nurodoma, kad „*Aktyviai skatinsime Ukrainos, Gruzijos, Moldovos euroatlantinės integracijos siekius, remsime šiose šalyse vykdomas reformas bei teiksime ekspertinę paramą. Principingai ir aktyviai ginsime Ukrainos ir Gruzijos teritorijos dalių okupacijos*

⁸⁰ Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. lt. Gintaras Koryzna, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 17 d.

⁸¹ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministras pasveikino Ukrainą Nepriklausomybės dienos proga*, 2014 m. rugpjūčio 24 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikaluministras-pasveikino-ukraina-nepriklausomybes-dienos-proga>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Lietuvos ambasadorius įteikė skiriamuosius raštus Ukrainos Prezidentui*, 2015 m. gegužės 27 d. Internetinė prieiga: <<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-ambasadorius-iteikiskiriamuosius-rastus-ukrainos-prezidentui-1>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 23 d.]

Lietuvos Respublikos prezidentūra, *Lietuvos interesas – stipri ir demokratiška Ukraina*, 2014 m. lapkričio 24 d. Internetinė prieiga: <<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-interesas-stipri-ir-demokratiška-ukraina/21116>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 22 d.]

Lietuvos Respublikos prezidentūra, *Lietuva remia Ukrainą*, 2015 m. gruodžio 2 d. Internetinė prieiga: <<https://www.lrp.lt/lt/lietuva-remia-ukraina/24311>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 22 d.]

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, *Kljuje aptariama tarptautinė parama Ukrainos kariuomenės reformoms*, 2017 m. lapkričio 27 d. Internetinė prieiga: <https://kam.lt/lt/naujienos/874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017-11/kijuje_aptariama_tarptautine_parama_ukrainos_kariuomenes_reformoms.html?pbck=0> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 24 d.]

Lietuvos Respublikos Seimas, *Seimo Europos savaitės diskusijoje – tvirta parama Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos narystės Europos Sąjungoje perspektyvai*, 2014 m. gegužės 23 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=146900> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

Lietuvos Respublikos Seimas, *Seimo TS-LKD frakcijos nario A. Ažubalio pranešimas: parlamentaras ragina pasiūlyti ES narystės perspektyvą Gruzijai, Moldovai ir Ukrainai, perspėja dėl Baltarusijos*, 2015 m. kovo 3 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=153872> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

Lietuvos Respublikos Seimas, *TS-LKD frakcijos pranešimas: Seime įsteigta laikinoji „Pro-Ukraine“ grupė, kuri rūpinsis paramos Ukrainai planų įgyvendinimu*, 2017 m. kovo 10 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25319&p_k=1&p_t=170194> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 25 d.]

Lietuvos kariuomenė, *Ukrainoje – padėkos žodžiai Lietuvos kariams*, 2017 m. gruodžio 8 d. Internetinė prieiga: <https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2017_m._archyvas/2017-12_naujienu_archyvas/ukrainoje_padekos_zodziai_lietuvos_kariams.html?pbck=30> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 26 d.]

Lietuvos kariuomenė, *Gynybos štabo viršininkas lankėsi Ukrainoje*, 2019 m. lapkričio 28 d. Internetinė prieiga: <https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-11_naujienu_archyvas/gynybos_stabo_virsininkas_lankesi_ukrainoje.html?pbck=0> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 26 d.]

nepripažinimą.⁸² Taip pat galima paminėti, kad šie valdymu grįstos prieigos tikslai yra susiję su ekspertine ir gerosios patirties perdavimo parama, kurią įvardijo respondentai kalbėdami apie priemones, kuriomis Lietuva prisideda prie pagalbos Ukrainai, ir kuri buvo aptarta anksčiau šiame skyriuje.

Valdymo reformomis grįstą paramą bei Rytų partnerystės politikos tęstinumas atskleidžiamas ir ekspertų atsakymuose, kurie buvo pateikti interviu metu. Pavyzdžiui, Lietuvos kariuomenės pulkininkas leitenantas Linas Idzelis teigė, kad „*Na, aš manau, kad čia yra Rytų partnerystės pasekmė, kai nuo seno, dar nuo prezidento <...> Adamkaus, Grybauskaitės, <...> Čia nėra kažkoks labai naujas dalykas. <...> mes nemetėm Ukrainos, mes ir toliau tęsiame ir norima, kad ji taptų civilizuota, vakarietiška šalimi. Čia yra mūsų gal, sakyčiau, aukščiausių gynybos politikos formuotojų tokia nuosekli linija, kuri eina iš metų į metus*“.⁸³ Tuo tarpu ilgametis Lietuvos Respublikos Seimo narys, dabar Europos Parlamento narys Andrius Kubilius teigė, kad parama Ukrainos demokratizacijai yra ne tik Rytų partnerystės politikos tęstinumo pasekmė, tačiau ir geopolitinių tikslų siekis. Pasak respondento, reformos Ukrainoje yra svarbios ne tik Lietuvai ir Ukrainai, bet ir gali lemti Rusijos režimo pokyčius – „*Lietuvos didelis ir svarbus vaidmuo. Siekiant labai tokių toliaregiškų ir labai svarbių geopolitinių tikslų, nes Ukrainos sėkmė, ją integruojantis į Europos Sąjungą, yra vienas iš tų, ko gero, vienas iš pačių efektyviausių instrumentų, kas, galų gale, kada nors, galbūt po dešimtmečių, jau ne prie Putino, padėtų ir Rusijai transformuotis į labiau demokratišką ir europietišką valstybę*“.⁸⁴

Kitos dvi tikslų grupės, kurias įvardija respondentai ir kurios buvo išskirtos analizuojamuose atsakingų institucijų pranešimuose, yra istoriniai ir moraliniai motyvai, kurie skatina Lietuvoje veikiančias grupes ir asmenis prisidėti prie paramos Ukrainai. Šiuo metu vykstantis konfliktas Ukrainoje respondentų buvo lyginamas su kruvinais Sausio 13-osios įvykiais Lietuvoje, kuomet gindami Lietuvos nepriklausomybę žuvo 14 asmenų, taip pat buvo įvardyta Sovietų Sąjungos okupacija, kurią pergyveno tiek Lietuva, tiek Ukraina, galiausiai, įvardijama romantinė praeitis ir bendrumas, siejantis Ukrainą ir Lietuvą dar nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų, dėl ko ukrainiečiai yra laikomi broliška tauta⁸⁵. Kaip teigia A. Kubilius, „*Čia galima turbūt daug dalykų, ieškoti atsakymų, kodėl Lietuva tampa tokia aktyvia rėmėja Ukrainos. Yra ir istorinės, matyt,*

⁸² Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“, 2016 m. gruodžio 13 d., Nr. XIII-82, Vilnius.

⁸³ Lietuvos kariuomenės pulkininkas leitenantas Linas Idzelis, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 17 d.

⁸⁴ Europos Parlamento narys Andrius Kubilius, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 23 d.

⁸⁵ Neorganizuotos futbolo fanų grupės „Pietų IV“ atstovas, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 11 d.

*priežastys. Kažkokie prisiminimai ar sentimentai LDK laikams, kas yra natūralu. Na, galų gale, Lietuva turi kažkokį tai genetinį kodą būti aktyvia ir nuo pat partizanų kovų, ir Kovo 11-osios ardant sovietų imperiją. Buvome pirmieji ir daugiausiai padarę, tai tas genas gal ir čia atsiliepia, kad mes esame tokie aktyvūs Ukrainos rėmėjai ir tas yra gerai.*⁸⁶

Tačiau istoriniai paramos motyvai yra susiję su moralinėmis priežastimis, kodėl Lietuva teikia paramą Ukrainai. Vienas iš moralinių aspektų, kaip juos įvardija tyrime dalyvavę respondentai, yra „skolos atidavimas“. Kaip buvo pastebėta, istoriškai susiklosčiusi situacija, kai Vakarų valstybės nepripažino sovietinės Lietuvos okupacijos, taip pat, kai griuvus Sovietų Sąjungai Vakarų valstybės padėjo Lietuvai įgyvendinti reikiamas reformas ir integruotis į Europos Sąjungą ir NATO, sudaro moralinę pareigą Lietuvai, kad ji paremtų Ukrainą. Kaip buvo minėta, „atiduotų skolą“. Visuomenininkės, prisidedančios prie paramos Ukrainai teikimo, teigimu, „Viena iš tų priežasčių yra ir skolos atidavimas. Ne tiems patiems, bet mes lygiai taip pat gavom paramą iš Vakarų, po 1990 m. <...> Tai aš manau, kad Lietuvos žmonėms daug davė įvairios institucijos tuomet ir tam tikra prasme tas skolos grąžinimas irgi yra nesąmoningas, bet norisi padėti taip, kaip mums padėjo kažkada.“⁸⁷

Vis dėlto, nors iš respondentų atsakymų ir kitų darbe analizuojamų šaltinių, galima konstruoti ganėtinai nuoseklų pasakojimą, kodėl arba dėl kokių priežasčių Lietuva teikia paramą Ukrainai, nėra nuoseklaus vertinimo dėl to, ar šiuos tikslus sekasi įgyvendinti. Tai reiškia, kad neegzistuoja sutarimas, ar parama Ukrainai yra sėkminga. Būtų galima išskirti dvi svarbiausias paramos vertinimo kryptis – tai pozityvus paramos vertinimas, pabrėžiant, kad Lietuva, atsižvelgiant į šalies dydį, įtaką ir kitus turimus resursus, daro neproporcingai daug tam, jog padėtų Ukrainai. Antroji vertinimo kryptis susijusi su pačios Ukrainos atsakomybe ir atvirumu reformoms.

Abi šios kryptys atskleidžiamos Lietuvos Respublikos Seimo narės, laikinosios Seimo grupės „Pro-Ukraine“ dalyvės Aušrinės Armonaitės pastebėjime, kad „Lietuvos pastangos, man atrodo, efektyvios – ir Maršalo planas Ukrainai, Kubiliaus, Kirkilo inicijuotas⁸⁸ <...> Ukraina yra atsakinga pati už pagalbą jai ir kuo ji bus atviresnė Vakarams, kuo ji daugiau bendradarbiaus, kuo ji tvarkysis

⁸⁶ Europos Parlamento narys Andrius Kubilius, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 23 d.

⁸⁷ Visuomenininkė, prisidedanti prie paramos Ukrainai teikimo, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

⁸⁸ Maršalo planas Ukrainai – Lietuvos Respublikos Seimo narių Andriaus Kubiliaus ir Gedimino Kirkilo iniciatyva sutelkti didelės investicijas Ukrainai kaip paskatą įgyvendinti reformas, reikalingas integracijai į euroatlantines struktūras. Vėliau šio plano pagrindu buvo sukurta Europos Komisijos iniciatyva dėl pagalbos Ukrainai.

Europos Parlamento narys Andrius Kubilius, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 23 d. Lietuvos Respublikos Seimas, „Seimo nario A. Kubiliaus pranešimas: „Maršalo plano Ukrainai“ iniciatyva įkvėpė Europos Komisiją siūlyti finansinį pagalbos modelį Ukrainai“, 2018 m. balandžio 27 d. Internetinė prieiga: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=257608> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 29 d.]

*savo viduje skaidriau ir europietiščiau, tuo ir mums bus lengviau jai padėti ir tie rezultatai bus pasiekti akivaizdesni.*⁸⁹“

Siekiant įgyvendinti dar vieną iš šio darbo uždavinių buvo siekiama suprasti, kokių tikslų Lietuva siekia teikdama paramą Ukrainai, ar, veikėjų nuomone, Lietuvai sekasi įgyvendinti šiuos tikslus. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktus argumentus ir respondentų atsakymus galima teigti, kad egzistuoja trys pagrindinės priežasčių arba tikslų grupės, kurios leidžia atsakyti į klausimą, kodėl Lietuva teikia paramą Ukrainai. Šios trys grupės yra 1) geopolitiniai tikslai, 2) valdymu grįsta prieiga arba pagalba įgyvendinant reformas bei 3) istorinės ir moralinės priežastys. Šiuos tikslus išskyrė tiek valstybinio sektoriaus atstovai, tiek nevyriausybiniam sektoriuje dirbantys asmenys. Todėl galima daryti prielaidą, kad mezo lygmenyje egzistuoja ganėtinai nuoseklus pasakojimas apie tai, kodėl Lietuva įsitraukia į konfliktą Ukrainoje. Tuo tarpu šių tikslų įgyvendinimo sėkmės vertinimas nėra toks vientisas, respondentų nuomonės skiriasi, tačiau buvo pabrėžiamas pozityvus Lietuvos veikimas nepaisant ribotų šalies resursų, taip pat atkreiptas dėmesys į pačios Ukrainos ryžtą įgyvendinti reformas ir įsisavinti teikiamą paramą. Toliau, atsižvelgiant į Lietuvos paramos tikslus ir priemones, darbe bandoma suprasti, kaip Lietuvoje veikiančių grupių atstovai suvokia galimą šio konflikto baigtį bei išsiaiškinti, ar, jų nuomone, Lietuva gali būti reikšmingas veikėjas siekiant užbaigti konfliktą.

Konstruojant galimus konflikto pabaigos scenarijus tyrime dalyvavusių respondentų grupių nuomonė neišsiskyrė. Tiek valstybinio sektoriaus atstovai, tiek nevyriausybiniuose organizacijose veikiantys asmenys pabrėžė, kad šis konfliktas tarp Ukrainos ir Rusijos artimiausiu metu tikrai nesibaigs, o greitų pergalių, šiuo atveju, nereikėtų tikėtis. Didžioji dalis respondentų įvardijo, kad greičiausiai šis konfliktas taps dar viena įšaldyto konflikto zona posovietinėje erdvėje⁹⁰. Tai reiškia, kad susidarys situacija, kuomet nevyks aktyvūs kariniai veiksmai, tačiau nebus pasiektas joks taikos susitarimas, o Krymas ir Rytų Ukrainos teritorijos liks priklausomos nuo Rusijos ir jos remiamų separatistinių grupuočių. Dėl to siekiant užbaigti konfliktą bus labai svarbus Rusijos Federacijos vaidmuo ir politinis ryžtas pasitraukti iš Ukrainos teritorijos. Kaip teigė buvęs Lietuvos ambasadorius Ukrainoje M. Janukonis, *„Konflikto baigtis, visų pirma, priklauso nuo Rusijos Federacijos <...> politinės valios, dėl to, kad šitas konfliktas galėtų būti užbaigtas pakankamai greitai, jeigu Rusija būtų*

⁸⁹ Lietuvos Respublikos Seimo narė Aušrinė Armonaitė, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

⁹⁰ Įšaldytų konfliktų zonomis posovietinėje erdvėje taip pat yra laikoma Padniestrės zona, Kalnų Karabachas, Abchazija. Jacob Lachert, Warsaw Institute, „Post-Soviet Frozen Conflicts: A Challenge for European Security“, 2019 m. kovo 14 d. Internetinė prieiga: <<https://warsawinstitute.org/post-soviet-frozen-conflicts-challenge-european-security/>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 13 d.]

tam pasiruošusi ir imtųsi atitinkamų žingsnių. Mes žinome, kad tokie konfliktai gali peraugti į taip vadinamus įšaldytus konfliktus, <...> bet mes matom, kad kol kas to nėra ir nematom požymių, kad taip vyktų (kariniai veiksmai Ukrainos Rytuose nesibaigia – aut. past.)⁹¹“ Tokiai nuomonei antrino ir D. Grybauskaitės patarėjas užsienio politikos klausimais L. Jonavičius, kuris teigė, kad „Kol kas jis sunkiai baigsis apskritai. Turbūt jis užšaldys, kaip mėgstama sakyti. Jis nebus išspręstas, bus pasiekta negatyvi taika, bet niekaip nebus pasiekta pozityvios taikos, taip kalbant klasikiniiais terminais.⁹²“ bei visuomenininkė, prisidedanti prie paramos Ukrainai – „tiesiog aš tai matau kaip ilgalaikį užšaldytą tokį pusiau konfliktą, su paaštrėjimais, kur artimiausiu metu nenusimato pabaiga.⁹³“

Taip pat dalis respondentų buvo linkę konstruoti konflikto pabaigos scenarijus, kuriuose esminis vaidmuo tenka vienai iš konfliktuojančių pusių – Ukrainai arba Rusijai. Tyrime dalyvavusių informantų teigimu, tam, kad šis konfliktas baigtųsi, reikalinga politinė valia – vienais atvejais buvo teigiama, kad reikalingas Ukrainos pasiryžimas užbaigti konfliktą, kitais – kad Rusijos. Pavyzdžiui, kalbėdama apie Rusijos vaidmenį siekiant užbaigti šiame darbe aptariamą konfliktą, D. Grybauskaitės patarėja užsienio politikos klausimais teigė, kad „<...> Rusijai nereikia Ukrainos. Rusijai reikia paralyžiuoti Ukrainą, ta prasme Kijevo valdžią, išsekinti ją, kad ji skirtų nuolat resursus, paralyžiuoti sprendimų priėmimą.⁹⁴“ Vis dėlto, kaip pastebi respondentai, „Manytina, kad Rusijos Federacija neturėtų nusileisti ir pasiduoti, nes jie yra įsitikinę ir jie teigia, kad jie kare nedalyvauja <...> Tai nemanau, kad Rusija pasiduos.⁹⁵“

Kita dalis respondentų, kaip buvo minėta, pabrėžė Ukrainos pusės politinės valios svarbą siekiant užbaigti šalyje vykstantį konfliktą. Kaip pastebėjo ilgametis Lietuvos Respublikos Seimo atstovas Europos Sąjungoje M. Maldeikis, „Tai priklausys tikrai nuo Ukrainos. <...> klausimas dabar yra vienintelis – ar Ukraina taps Lenkija, <...> su stipriais savo nacionaliniais interesais, tačiau yra sėkmės valstybė, kurioje gali pretenduoti į NATO, į Europos Sąjungą, <...> Arba ji taps tokia juodąja zona <...> Jos variantas arba tapti Lenkija, arba tapti Bosnija ir Hercegovina. <...> tokia valstybe,

⁹¹ Buvęs Lietuvos ambasadorius Ukrainoje Marius Janukonis, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 16 d.

⁹² Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėjas užsienio politikos klausimais Laurynas Jonavičius, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio. 23 d.

⁹³ Visuomenininkė, prisidedanti prie paramos Ukrainai teikimo, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėja užsienio politikos klausimais, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

⁹⁵ Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos prezidentas Lukas Kornelijus Vaičiakas, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 16 d.

*kuri stovi ir nejuda, ir neišnaudoja visų savo galimybių.*⁹⁶ Taip pat verta paminėti, kad, respondentų nuomone, šiame procese bus svarbus Ukrainos visuomenės nusiteikimas ir mąstymo kryptis, reikia išlaikyti teigiamą visuomenės požiūrį į Europos Sąjungą, NATO. Pasak ilgametės LRS URK patarėjos M. Petrokaitės, „<...> kas bebūtų, vis tiek ta esminė kryptis – euroatlantinės integracijos kryptis – bent jau kol kas Ukrainoje nesikeičia ir tas visuomenės nusiteikimas, ir tų pačių valdančiųjų <...> nusiteikimas eiti tuo keliu yra, manau, esminis dalykas – tiek konflikto baigčiai, tiek ir visos valstybės demokratizacijai, o tai neišvengiamai atsilieptų ir mums.“⁹⁷

Galiausiai buvo siekiama išsiaiškinti, ar Lietuva galėtų suvaidinti reikšmingą vaidmenį sprendžiant Ukrainoje vykstantį konfliktą. Vis dėlto Lietuvos galimybės prisidėti prie karo baigties respondentų buvo vertinamos ribotai. Kaip buvo minėta anksčiau, tyrime dalyvavę asmenys pabrėžia ribotas Lietuvos galimybes apskritai dalyvauti konflikte – tai, remiantis duomenimis, yra nulemta Lietuvos mažumo ir ribotų resursų, pavyzdžiui, įtaka, finansai. Būtent ribotus resursus respondentai kaip vieną iš esminių argumentų, kodėl Lietuva negali tapti svarbiu veikėju sprendžiant konfliktą.

Vis dėlto svarbu paminėti, kad respondentai įvardijo Lietuvos ribotumą veikimui individualiai, atskirai nuo kitų valstybių. Tuo tarpu akcentavo Lietuvos diplomatinės priemonės ir stiprybę bei galimybę veikti tarptautinėje erdvėje, telkiant tarptautinius partnerius, kurie galėtų reikšmingai prisidėti sprendžiant konfliktinę situaciją – pavyzdžiui, taikant sankcijas, įgyvendinant kitus turimus svertus prieš agresorių – o svarbiausi žaidėjai šiame konflikte, vis dėlto, yra didžiosios galios.

Pavyzdžiui, LR KAM tarptautinių ryšių ir operacijų grupės patarėjos A. Šidlauskienės teigimu, „*Aš manau, kad mes stengiamės, tačiau taip pat reikia įvertinti tuos didžiuosius žaidėjus – <...> didieji žaidėjai yra svarbūs. Tie žaidėjai, kurie turi svertų kalbėti su Rusija, arba tie žaidėjai, kurie galvoja, kad turi svertų kalbėti su Rusija. Kažkokio didingo Lietuvos vaidmens, na, aš nematyčiau, bet mes darom, ką galim.*“⁹⁸ Be to, kaip buvo anksčiau aptarta šiame darbe, dalis Lietuvos paramos yra susijusi su tarptautinės bendruomenės telkimu siekiant pagelbėti Ukrainai. Atsižvelgiant į ilgametę patirtį vykdančią advokacijos veiklą Ukrainos klausimu, pasak tyrime dalyvavusių ekspertų, Lietuva galėtų tęsti šią veiklą ir siekiant užbaigti konfliktą. Kaip teigė LRS narė A. Armonaitė, „*Aš manau, kad mes jau vaidiname svarbų vaidmenį. Bet mes tikrai negalime būti tarpininkas tarp Rusijos ir Ukrainos, nes*

⁹⁶ Seimo opozicijos lyderio patarėjas Matas Maldeikis, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 balandžio 15 d.

⁹⁷ Buvusi Lietuvos Respublikos Seimo užsienio reikalų komiteto patarėja Milda Petrokaitė, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 18 d.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos tarptautinių ryšių ir operacijų grupės patarėja Asta Šidlauskienė, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 14 d.

esam labai aiškiai užsiangąžavę <....> Mes galime prisidėti organizuojant tas kolektyvines tarptautinės bendruomenės pastangas, bet mes vieni tai tikrai negalime suvaidinti lemiamo vaidmens.⁹⁹

Apibendrinant išsakytus argumentus bei atsižvelgiant į dar vieną darbe formuluojamą uždavinį – išsiaiškinti, kokia galėtų būti konflikto Ukrainoje baigtis ir ar Lietuva gali tapti reikšmingu veikėju siekiant užbaigti konfliktą Ukrainoje – galima pasakyti, kad, respondentų nuomone, karas Ukrainoje taps užšaldyto konflikto zona, o Lietuva, dėl ribotų savo resursų, gali pasinaudoti nebent diplomatinėmis priemonėmis telkiant tarptautinę bendruomenę, tačiau negali būti esminiu žaidėju siekiant užbaigti konfliktą.

Taigi, šioje darbo dalyje buvo siekiama įgyvendinti tris uždavinius, kurie buvo formuluojami darbo pradžioje – suprasti, ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte, suprasti, kodėl (ne)įsitraukia į konfliktą bei išsiaiškinti, kaip mezo lygmens veikėjai įsivaizduojamą galimą konflikto baigtį ir Lietuvos vaidmenį siekiant išspręsti konfliktą. Aptarti argumentai nurodo, kad Lietuva į konfliktą įsitraukusi nebent netiesiogiai, tai yra per įvairialypę paramą Ukrainai. Ši parama yra nulemta geopolitinių tikslų, taip pat siekiu padėti Ukrainai įgyvendinti politines reformas bei stiprinti demokratiją šalyje, istoriniais ir moraliniais motyvais. Galiausiai, labiausiai tikėtinas konflikto pabaigos scenarijus, kurį įvardijo tyrime dalyvavę respondentai, yra iššaldyto konflikto atsiradimas, o Lietuvos galimybės prisidėti prie konflikto pabaigos yra ribotos. Trumpai tariant, verta pastebėti, kad mezo lygmenyje formuojamas naratyvas apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą yra pakankamai nuoseklus, be to siejasi ir su dominuojančiu makro lygmens naratyvu, kuris atskleidžiamas tiek šalies strateginiuose dokumentuose, tiek su atsakymais, kurie buvo pateikiama anksčiau atliktuose tyrimuose apie Lietuvos paramą Ukrainai ir Lietuvos dalyvavimą Ukrainos konflikte.

Taip pat darbe buvo svarstomas ginamasis teiginys, kad valstybinio sektoriaus atstovai dalyvavimą Ukrainos konflikte argumentuoja valdymu grįsta prieiga, o nevyriausybinių sektoriaus atstovai – patirties perdavimu, ekspertize. Vis dėlto, remiantis surinktais duomenis, skirtumai tarp šių dviejų grupių nenustatyti, o konstruojamas pasakojimas yra nuoseklus ir persidengiantis tarp abiejų grupių atstovų.

⁹⁹ Lietuvos Respublikos Seimo narė Aušrinė Armonaitė, interviu su autore, interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020 m. balandžio 10 d.

Išvados

Šiame darbe buvo siekiama išsiaiškinti, kodėl arba dėl kokių tikslų, veikėjų nuomone, Lietuvoje veikiančios grupės įsitraukia į Ukrainos karą bei kokios priemonės yra taikomos šiems tikslams įgyvendinti.

Taikant atvejo analizės metodologiją, paremtą pusiau struktūruotais interviu ir turinio analize, buvo tiriamos dvi veikėjų grupės – valstybinio sektoriaus atstovai (Lietuvos Respublikos prezidentūroje, Lietuvos Respublikos Seime, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijoje, Lietuvos Respublikos kariuomenėje dirbantys asmenys) ir nevyriausybinių sektoriaus atstovai, taip pat pavieniai asmenys, įsitraukiantys į paramos Ukrainai teikimą. Atsižvelgiant į teorinį modelį, pasiūlytą Fen Osler Hampson darbuose, bei anksčiau atliktus tyrimus buvo formuluojamas ginamasis teiginys, kad Lietuvoje veikiantys valstybinio sektoriaus įsitraukimą į Ukrainos karą argumentuoja valdymu grįstomis priemonėmis, o nevyriausybinių sektoriaus atstovai – socialinėmis-psichologinėmis priemonėmis. Tam, kad būtų galima atsakyti į darbe keliamą klausimą ir įgyvendinti darbe keliamą tikslą – suprasti organizacinio lygmens naratyvą apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos konfliktą – buvo formuluojami darbo uždaviniai: išsiaiškinti, ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte, ar yra tapusi konflikto šalimi; suprasti, koks yra Lietuvos įsitraukimo tikslas, taip pat išsiaiškinti, ar, veikėjų nuomone, šiuos tikslus sekasi įgyvendinti; galiausiai, buvo siekiama atskleisti, kaip veikiančios grupės suvokia galimą konflikto baigtį bei Lietuvos vaidmenį prisidedant prie konflikto baigties. Interviu metu gauti respondentų atsakymai buvo papildyti pranešimų spaudai, Lietuvos strateginių dokumentų, pavyzdžiui, Lietuvos vyriausybės veiklos programos, nacionalinio saugumo strategijos analize. Buvo pastebėta, kad skirtumai tarp tiriamų grupių neegzistuoja, o konstruojamas naratyvas yra nuoseklus ir vienodai suprantamas skirtinguose lygmenyse. Tiek valstybinio sektoriaus darbuotojai, tiek krašto apsaugos sistemos darbuotojai, tiek nevyriausybinių sektoriaus atstovai teigė, kad Lietuva tiesiogiai konflikte nedalyvauja, tačiau aktyviai remia Ukrainą. Ši parama pastebima įvairiuose lygmenyse – tarptautiniame, valstybiniame, visuomeniniame. Tai reiškia, kad veikėjų nuomone, Lietuvos parama Ukrainai yra horizontali ir apimanti visas viešojo gyvenimo sritis. Vis dėlto atsižvelgiant į išdėstytus argumentus bei esamus tyrimo duomenis verta pastebėti, kad Lietuva nėra laikoma konflikto šalimi, Lietuvą reikėtų laikyti aktyvia Ukrainos rėmėja.

Taip pat siekiant suprasti Lietuvos paramos tikslus arba, kodėl Lietuva remia Ukrainą, buvo pastebėta, kad dažniausiai buvo įvardijamos trys priežastys – geopolitinė situacija regione, kuri susijusi

su Lietuvos, Baltijos šalių ir visos Europos saugumu, Ukrainos suverenumo ir teritorinio vientisumo atstatymu, dar verta išskirti atgrasymo politiką; taip pat valdymu grįstomis priegomis, kai pabrėžiama reformų Ukrainoje būtinybė, jos demokratizacija ir integracijos į euroatlantines struktūras siekiai; galiausiai, buvo išskiriami istoriniai ir moraliniai motyvai, siejami su bendra valstybių istorine patirtimi ir bendrumu kylančiu iš okupacinės patirties, kovos už laisvę. Verta atkreipti dėmesį, jog tikslų įgyvendinimas buvo vertinamas nevienareikšmiškai, tačiau pabrėžiamas neproporcingai didelė Lietuvos parama, taip pat pabrėžiama Ukrainos atsivėrimo Vakarams svarba ir pačios Ukrainos ryžtas įgyvendinti reformas.

Galiausiai, siekiant suprasti, kokia galėtų būti darbe analizuojamo konflikto baigtis, respondentai pastebėjo, kad greitų pokyčių nereikėtų tikėtis, o karas, greičiausiai, taps dar viena įšaldyto konflikto zona posovietinėje erdvėje. Taip pat Lietuvos vaidmuo prisidedant prie konflikto pabaigos yra ribotas, tačiau ji gali imtis lyderystės telkiant tarptautinę bendruomenę, kuri galėtų pasinaudoti turimais švertais prieš Rusiją ir tokiu būdu nutraukti agresyviuosius veiksmus Ukrainos rytinėje dalyje.

Taigi, tyrime keliamas ginamasis teiginys gali būti patvirtintinas tik iš dalies, kadangi tiek valdymu grįstos priegos, tiek socialinės-psichologinės priegos buvo įvardijamos kaip paramos priežastys, tačiau negalima šių priežasčių priskirti tik vienai grupei. Įsitraukimo tikslai yra persidengiantys nepaisant respondentų atstovaujamo sektoriaus. Kaip atskleidė tyrimo metu surinkti duomenys, valstybinis sektorius gali prisidėti socialinių-psichologinių priegų taikymo, o nevyriausybinių sektoriaus atstovai prie valdymu grįstų priegų plėtojimo.

Vis dėlto vertinant tyrimo metu gautus rezultatus reikėtų būti kritiškiems ir atsižvelgti į bent keletą svarbių aspektų. Pirma, nevyriausybinių sektoriaus atstovų skaičius tyrime yra ganėtinai mažas, todėl yra sunku generalizuoti nevyriausybinių sektoriaus atstovų nuomonę. Kita vertus, Lietuvoje nėra daug nevyriausybinių organizacijų, dirbančių Ukrainos klausimu, o pagrindinė iniciatyva – organizacija „Blue/Yellow“ yra sukarinta ir orientuota paramą Ukrainos ginkluotosioms pajėgoms. Antra, darbe kalbinami vieši asmenys, kurie gerai žinomi kaip konkrečių institucijų atstovai. Vadinasi, išlieka tikimybė, kad pateikti atsakymai išryškina jų atstovaujamos organizacijos kuriamą pasakojimą apie įsitraukimą į Ukrainos konfliktą. Kita vertus, dalis respondentų galimai pateikė pakankamai atvirus atsakymus dėl to, kad turi darbinių ar asmeninių sąsajų su Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos institutu – aukštąja mokykla, kurioje rengiamas šis baigiamasis darbas. Trečia, tyrimas buvo atliktas pasaulinės pandemijos sąlygomis. Kadangi šis kontekstas buvo minimas respondentų

atsakymuose, gali būti, kad tai iš dalies daro poveikį tyrimo rezultatams ir formuojamų uždavinių įgyvendinimui.

Apskritai, verta atlikti tolimesnius tyrimus šia tema ir taip į diskusijos lauką įtraukti mezo lygmens naratyvą į konfliktų analizės lauką. Lietuva yra tik vienas iš trečiųjų veikėjų Ukrainos konflikte, kuris vis dar tęsiasi, praėjus net šešeriams metams nuo konflikto pradžios. Tuo tarpu konflikte veikia ir kiti veikėjai, kurių įsitraukimo priežastys ir tikslai nėra analizuojami organizaciniame lygmenyje, todėl atsižvelgiama tik į oficialias pozicijas ir priimtus dokumentus. Mezo lygmens analizė praturtintų egzistuojantį konflikto supratimą ir leistų tiksliau paaiškinti susidariusią padėtį bei teikti labiau pagrįstas rekomendacijas politikos formuotojams.

Pabaigoje būtų galima pasakyti, kad dalyvių perspektyvos analizė leidžia kalbėti apie įsitraukimo į konfliktą priežasčių kategorijas, kurios nėra išryškintos makro naratyve. Pavyzdžiui, Lietuvos įsitraukimo į Ukrainos karą atvejo analizė organizaciniame lygmenyje atskleidė, kad įsitraukimas yra paremtas istoriškumu, moralinėmis kategorijomis, kai platesniame lygmenyje negalime apie tai kalbėti, pasakojimas supaprastintas iki saugumo ir demokratinių reformų kategorijos. Tačiau saugumo ir paramos demokratijai tikslai nėra pakankami, kad paaiškintų tų grupių, kurios nedalyvauja sprendimų priėmimo, įsitraukimą. Be to, naujai atskleistos įsitraukimo priežastys leidžia kalbėti ir apie naujas priemones, kurios pasitelkiamos siekiant tas priežastis įgyvendinti. Tarkime, kultūrinių renginių rengimas. Todėl dalyvių perspektyvos analizė sudaro prielaidas naujam akademiniam laukui. Pavyzdžiui, bendros istorinės praeities įtaka, emocijų ar moralinių kategorijų įtaka įsitraukimui į konfliktus gali būti tolimesnių konfliktų analizės tyrimų kryptimi.

Literatūros sąrašas

1. Ademmer, Esther, Laure Delcour, Kataryna Wolczuk. Beyond geopolitics: exploring the impact of the EU and Russia in the “contested neighborhood”, *Eurasian Geography and Economics*, 2016, 57:1, 1-18.
2. Arato, Andrew, “International Role in State-Making in Ukraine: The Promise of a Two-Stage Constituent Process”, *German Law Journal*, 2015, 16(3), 691-712.
3. Averre, Derek, Russian Foreign Policy and the Global Political Environment, *Problems of Post-Communism*, 2008, 55:5, 28-39.
4. Bader, Max, “Party politics in Georgia and Ukraine and the failure of Western assistance”, *Democratization*, 2010, 17:6, 1085-1107.
5. Bercovitch, Jacob, Karl DeRouen, “Mediation in Internationalized Ethnic Conflicts: Assessing the Determinants of a Successful Process”, *Armed Forces & Society*, 30, 2004, 147-170.
6. Bercovitch, Jacob, Richard Jackson. "Negotiation or mediation?: An exploration of factors affecting the choice of conflict management in international conflict." *Negotiation Journal* 17.1 (2001): 59-77.
7. Bercovitch, Jacob, Scott Sigmund Gartner, eds. *International conflict mediation: new approaches and findings*. Routledge, 2008.
8. Bryman, Alan, Emma Bell, *Business research methods* (3rd edition). Cambridge: Oxford University Press, 2011.
9. Bryman, Alan, *Social research methods*, Oxford: Oxford University Press, 2008.
10. Brzezinski, Zbigniew, “The Premature Partnership”, *Foreign Affairs*, March/April, 1994, p. 80
11. Burton-Roberts, Noel, *The Limits to Debate: A Revised Theory of Semantic Presupposition*, Cambridge University Press, 1989.
12. Burton, John W., "Conflict resolution as a political system." (1988).
13. Bush, Kenneth, „Commodification, Compartmentalization and Militarization of Peacebuilding." *Building sustainable peace* (2004): 23.
14. Cameron, David R., Mitchell A. Orenstein. Post-Soviet Authoritarianism: The Influence of Russia in Its "Near Abroad", *Post-Soviet Affairs*, 2012, 28:1, 1-44.
15. Chesterman, Simon, D. Malone. "The prevention-intervention dichotomy: Two sides of the same coin?." *Maley, W*(2003).

16. Dayton, Bruce W., Louis Kriesberg, eds. *Conflict transformation and peacebuilding: moving from violence to sustainable peace*. Routledge, 2009, 1-5.
17. Delcour, Laure, Katarzyna Wolczuk. Spoiler or facilitator of democratization?: Russia's role in Georgia and Ukraine, *Democratization*, 2015, 22:3, 459-478.
18. Dimitrova, Antoaneta, Rilka Dragneva. Constraining external governance: interdependence with Russia and the CIS as limits to the EU's rule transfer in the Ukraine, *Journal of European Public Policy*, 2009, 16:6, 853-872.
19. Elgström, Ole, etc., "Perceptions of the EU's Role in the Ukraine-Russia and the Israel-Palestine Conflicts: A Biased Mediator?", *International Negotiation*, 23(2), 2018, 299-318.
20. Evera, Stephen Van, *Guide to Methods for Students of Political Science*, Ithaca and London: Cornell University Press, 1997.
21. Felix Ackermann, Lithuania - Repercussions of the Grand Duchy of Lithuania? The public perception of the Ukrainian War, *Cultures of History Forum* (30.04.2014)
22. Folger, Joseph P., Robert A. Baruch Bush, „Transformative mediation and third-party intervention: Ten hallmarks of a transformative approach to practice“, *Mediation Quarterly*, 1996, 13, 263-278.
23. Giessmann, Hans Joachim, Wils Oliver. "*Conflict Parties' Interests in Mediation*", 2009.
24. Hampson, Fen Osler, "Parent, Midwife or Accidental Executioner. The Role of Third Parties in Ending Violent Conflict." In Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela Aall, eds., *Turbulent Peace: The challenges of managing international conflict*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2001, 387-406.
25. Hyndle-Hussein, Joanna, The Baltic states on the conflict in Ukraine, *OSW Commentary*, No. 158, 2015.01.23
26. Youngs, Richard, "Democracy promotion as external governance?", *Journal of European Public Policy*, 2009, 16:6, 895-915.
27. Janeliūnas, Tomas, *D. Grybauskaitės doktrina: Lietuvos užsienio politikos kaita 2009-2019 m.*, Vilnius: Eugrimas, 2019.
28. Janeliūnas, Tomas, Linas Kojala. "Struktūriniai veiksniai ir Rusijos užsienio politika: tapatybės naratyvų simuliacija V. Putino režime". Kn. Rytų Europos studijų centras (sud.), *Rusijos raidos scenarijai: implikacijos Lietuvos ir regiono saugumui*. Vilnius: Aukso žuvis, 2016, p. 13-53.

29. Jasutis, Gražvydas, Linas Kojala, Vilius Ivanauskas, „Baltarusijos ir Rusijos tarpusavio priklausomybės klausimas“, Kn. Rytų Europos studijų centras (sud.), *Rusijos raidos scenarijai: implikacijos Lietuvos ir regiono saugumui*. Vilnius: Aukso žuvis, 2016, p. 197-230.
30. Kardelis, Kęstutis, *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Kaunas, 2002.
31. Klein, James P., Gary Goertz, Paul F. Diehl, „The Peace Scale: Conceptualizing and Operationalizing Non-Rivalry and Peace“, *Conflict Management and Peace Science* (25), 2008.
32. Kojala, Linas, *Baltieji rūmai ir Lietuva: Bushas, Obama, Trumpas...?*, Vilnius: Tyto Alba, 2020, p. 171-172.
33. Kojala, Linas, *Europa? Pokalbiai su prezidentais, ministrais, patarėjais ir taksistais apie mūsų ateitį*, Vilnius: Tyto alba, 2019.
34. Krippendorff, Klaus. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, 2004, Thousand Oaks: Sage.
35. Larrabee, F. Stephen, Ukraine at the Crossroads, *Washington Quarterly*, 2010, 30:4, 45-6
36. Lawler, Peter, ‘Peace Studies’, Paul D. Williams (ed.), *Security Studies: An Introduction*, (Routledge, 2008), p. 74.
37. Lederach, John Paul, *Sustainable reconciliation in divided societies*, Washington, DC: USIP, 1997.
38. Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymo Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 150 straipsnio papildymo įstatymas Nr. IX-2343, 2004 m. liepos 13 d. Žin., 2004, Nr. 111-4123
39. Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“, 2017 m. sausio 17 d., Nr. XIII-202, Vilnius.
40. Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“, 2016 m. gruodžio 13 d., Nr. XIII-82, Vilnius.
41. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos, *Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas*, Vilnius, 2016.
42. McFaul, Michael, “Ukraine Imports Democracy: External Influences on the Orange Revolution.” *International Security*, vol. 32, no. 2, 2007, pp. 45–83.

43. McLaughlin Mitchell, Sara, "A Kantian System? Democracy and Third-Party Conflict Resolution." *American Journal of Political Science*, vol. 46, no. 4, 2002, pp. 749–759.
44. Mearsheimer, John J., "Why the Ukraine crisis is the West's fault: the liberal delusions that provoked Putin.", *Foreign Affairs*. 93 (2014): 77.
45. Miall, Hugh, "Conflict transformation: A multi-dimensional task", *Transforming ethnopolitical conflict*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden, 2004. 67-89.
46. Pancerovas, Dovydas, *Kiborgų žemė*, Alma littera: Vilnius, 2017.
47. Rioux, Jean-Sébastien. "Third Party Interventions in International Conflicts: Theory and Evidence." *Meeting of the Canadian Political Science Association, Halifax, NS*. 2003.
48. Risse, Thomas, Nelli Babayan. Democracy promotion and the challenges of illiberal regional powers: introduction to the special issue, *Democratization*, 2015, 22:3, 381-399.
49. Sydoruk, Tetiana, Dmytro Tyshchenko, Positions Of The Visegrad Four Countries and the Baltic States on the Russian-Ukrainian Conflict. *Toruńskie Studia Międzynarodowe*, 2016, No. 1(9), p. 17-30.
50. Tolstrup, Jakob, "External Influence and Democratization: Gatekeepers and Linkages." *Journal of Democracy* 25, no. 4 (2014): 126.
51. Tolstrup, Jakob, When can external actors influence democratization? Leverage, linkages, and gatekeeper elites, *Democratization*, 2013, 20:4, 716-742.
52. Vayrynen, Raimo, "To settle or to transform", *Perspectives on the Resolution of National and International Conflicts*, 1991, 1-25.
53. Vilson, Maili, *The Foreign Policy of the Baltic States and the Ukrainian Crisis: A Case of Europeanization?*, *New Perspectives* Vol. 23, No. 2 (2015), pp. 49-76.
54. Watkins, Michael, Kim Winters, „Intervenors with Interests and Power“, *Negotiation Journal*, 1997, 13: 119-142.
55. Wolczuk, Kataryna, Integration Without Europeanisation: Ukraine and its Policy Towards the European Union. European University Institute, EUI Working Papers, RSCAS No. 2004/15, 2004, pp.1-22.
56. Woźniak, Michał, The Ukraine Crisis and Shift In Us Foreign Policy, *Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, Vol. 18, No. 2/2016, 87-102.

Internetiniai šaltiniai

1. Andrij Dobriansky of the Ukrainian Congress Committee of America tells NPR's Lulu Garcia-Navarro how he feels about the current state of American-Ukrainian relations, *The State of U.S.-Ukraine Relations*, National Public Radio, 2019 m. lapkričio 17 d. Internetinė prieiga: <<https://www.npr.org/2019/11/17/780231662/the-state-of-u-s-ukraine-relations?t=1581515436091>> [Žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]
2. Blue and Yellow, *Apie mus*. Internetinė prieiga: <<https://www.blue-yellow.lt/lt/>> [Žiūrėta 2020 m. balandžio 15 d.]
3. European Union, *EU sanctions against Russia over Ukraine crisis*. Internetinė prieiga: <https://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu-sanctions-against-russia-over-ukraine-crisis_en> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]
4. European Union, *EU extends sanctions over actions against Ukraine's territorial integrity until 15 March 2020, 12th of September, 2019*. Internetinė prieiga: <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/09/12/eu-extends-sanctions-over-actions-against-ukraine-s-territorial-integrity-until-15-march-2020/>> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]
5. European Union, *EU sanctions map*. Internetinė prieiga <<https://www.sanctionsmap.eu/#/main/details/26/?search=%7B%22value%22:%22%22,%22searchType%22:%7B%7D%7D>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]
6. Foreign Policy Concept of the Russian Federation (approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30, 2016). Internetinė prieiga: <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptlCk6BZ29/content/id/2542248> [Žiūrėta 2020 m. vasario 10 d.]
7. Full text of Minsk agreement, *Financial Times*, February 12th, 2015. Internetinė prieiga <<https://www.ft.com/content/21b8f98e-b2a5-11e4-b234-00144feab7de>> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]
8. Irish, John, Margaryta Chornokondratenko, *Russia and Ukraine leaders, in first talks, agree to exchange prisoners*, Reuters, 10th of December, 2019. Internetinė prieiga: <<https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-summit-communiqué/russia-and-ukraine-leaders-in-first-talks-agree-to-exchange-prisoners-idUSKBN1YD2GA>> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 10 d.]

9. Lachert, Jacob, Warsaw Institute, „Post-Soviet Frozen Conflicts: A Challenge for European Security“, 2019 m. kovo 14 d. Internetinė prieiga: < <https://warsawinstitute.org/post-soviet-frozen-conflicts-challenge-european-security/>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 13 d.]
10. Lally, Kathy, Russian parliament approves use of troops in Ukraine, *The Washington Post*, 2014 m. kovo 1 d. Internetinė prieiga: <https://www.washingtonpost.com/world/europe/russian-parliament-approves-use-of-troops-in-crimea/2014/03/01/d1775f70-a151-11e3-a050-dc3322a94fa7_story.html> [Žiūrėta 2020 m. vasario 10 d.]
11. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2014 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: < <https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202014%20m.pdf>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]
12. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2015 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: < <https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202015%20m.pdf>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]
13. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2016 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: < [https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202016%20m\(1\).pdf](https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202016%20m(1).pdf)> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]
14. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2017 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: < <https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%202017.pdf>> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]
15. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2018 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <

- https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBD%20ataskaita%202018%20m_%20.pdf>
[Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]
16. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo 2019 metų ataskaita*. Internetinė prieiga: <
[https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202019%20m\(1\).pdf](https://orangeprojects.lt/uploads/documents/files/VBPDP%20ataskaita%20uz%202019%20m(1).pdf)> [Žiūrėta 2020 m. gegužės 11 d.]
17. Osborn, Andrew, „Putin: Collapse of the Soviet Union was ‘catastrophe of the century’”, *Independent*, 2005 m. balandžio 26 d. Internetinė prieiga: <
<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/putin-collapse-of-the-soviet-union-was-catastrophe-of-the-century-521064.html>> [Žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]
18. The Ministry of Foreign Affairs of Russian Federation, *Foreign Policy Concept of the Russian Federation* (approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30, 2016). Internetinė prieiga: <
https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptlCk6BZ29/content/id/2542248> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 10 d.]
19. The White House Office of the Press Secretary, *The United States and Central and Eastern Europe: Enduring Cooperation*, 4th of June, 2013. Internetinė prieiga: <
<https://ro.usembassy.gov/the-united-states-and-central-and-eastern-europe-enduring-cooperation/>> [Žiūrėta 2019 m. gruodžio 10 d.]
20. United Nations, *Speakers Urge Peaceful Settlement to Conflict in Ukraine, Underline Support for Sovereignty, Territorial Integrity of Crimea, Donbas Region*, 2019 m. vasario 20 d. Internetinė prieiga: <
<https://www.un.org/press/en/2019/ga12122.doc.htm>> [Žiūrėta 2019 m. balandžio 25 d.]

Priedas Nr. 1
Pusiau struktūruoti interviu

1. Pusiau struktūruoti interviu: visuomenininkė, prisidedanti prie paramos Ukrainai teikimo (toliau – visuomenininkė)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-10

V.G. Aš, kadangi, pradėjau įrašą, tai ir pradėsiu, prisistatysiu dar kartą. Esu Viktorija Gailiūtė, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto studentė, ir šiuo metu rengiu magistro baigiamąjį darbą apie trečiųjų veikėjų dalyvavimą konfliktinėse situacijose ir konkrečiai Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą. Kaip minėjau dar prieš pokalbį, šitas pokalbis naudojamas tik akademiniais tikslais ir duomenys nebus naudojami nei jokiems publicistiniam straipsniui, nei viešinami jokiais kitais būdais. Tai aš tada pradėčiau nuo tokio abstraktaus klausimo. Tai ar, jūsų manymu, Lietuva apskritai dalyvauja Ukrainos konflikte? Ar įsitraukia kažkokiais būdais į tą konfliktą?

Visuomenininkė: Taip. Ta prasme, tam tikra prasme, mažai yra Europos šalių, kurios neįsitraukia, nes nori nenori, tai yra, kaip pasakyti, ta prasme, Lietuva nėra tiesioginis, aš nepasakyčiau, kad yra tiesioginis dalyvis, bet yra pakankamai didelis indėlis į tai.

V.G. O kokius Lietuvos įsitraukimo būdus tada galėtumėt įvardyti?

Visuomenininkė: Na, yra įvairūs lygmenys. Pirmiausia, tai nuo Europos Sąjungos lygmens, tai Lietuva turi nemažą įdirbį šiuo klausimu Europos Sąjungos institucijose ir stengiasi paveikti įvairias būsimas procedūras, sprendimus ir kitus dalykus, tai Europos Sąjungos lygmeny. Yra valstybės lygmeny. Tai mūsų URMas iš tiesų labai dirba, sakyčiau, tikrai neblogai tuo klausimu, pakankamai daug įsitraukia ir pakankamai vieninga, nuosekli ta pozicija vykdoma, bent jau kol kas. Tai tikėkimės, kad ir nepasikeis ji. Tai ir bendra pagalba Ukrainai įvairiomis žiniomis ir palaikymas. KAMas mūsų taip pat įsitraukė irgi su kitais – su mokymais kariuomenės ir taip toliau. Sveikatos ministerija šiek tiek irgi buvo įsitraukus, bet, mano požiūriu, per mažai, nors ten tikrai irgi galėtų padėti. Bet iš esmės valstybės lygmeniu nemažai yra daroma. Tuomet eina įvairios organizacijos ir pavieniai žmonės. Tai iš esmės visuose lygiuose yra dirbama su vienokia ar kitokia – ar materialia, ar nematerialia pagalba Ukrainai.

V.G. O kaip jums asmeniškai pačiai teko prisidėti prie tos pagalbos Ukrainai?

Visuomenininkė: Na, kažkaip iš tiesų prieš prasidėjusį karą tai apie Ukrainą aš išvis negalvojau. Realiai, kažkaip ta šalis man nebuvo. Aš buvau buvus maža vieną kartą, bet šiaip tai nebuvo mano kažkokia mano besidomėjimo šalis. Jeigu iš buvusių posovietinių respublikų, tai buvo Sakartvelas, kuri buvo kažkiek daugiau įdomi, o Ukraina kažkaip daugiau nesidomėjau. Tačiau karas iš tiesų labai daug pakeitė man ir pačiai. Tas paskatino įsitraukti į Šalių sąjungos veiklą. Ir iš tiesų būtent dėl to pradėjo mintis kilti, kad stebint per televiziją visus tuos įvykius, tiesiog natūraliai kilo mintis „kaip aš galiu padėti?“ Tada aš supratau, kad aš niekaip padėti negaliu, nes nei aš medikė esu, nei aš kitų įgūdžių turiu, kurie tuo metu ten buvo reikalingi. Tada jau grynai iš savo pozicijos pradėjau galvoti, kad jeigu pas mus, tai aš lygiai taip pat nieko negalėčiau padėti ir tas paskatino prisijungti prie šalių ir tuomet

pradėjau. Iš tiesų pradžių prisijungiau prie jau organizuojamų, nes pati neturėjau jokių, kaip pasakyti, nei ryšių su Ukraina, nei kažkokių tai grupių, su kuriomis būtų taip natūraliai prasidėjusi ta parama, tai aš tiesiog prisidėjau prie jau organizuojamų, jau matomų *ad hoc* projektų, o po to jau su šauliais pradėjom vykdyti savo projektus ir toliau jau ir su kitomis organizacijomis. Tai pagrindinės yra dvi kryptys, su kuo aš dirbu. Tai yra materialinė parama, bet ji yra tikrai mažos, kaip pasakyti, skalės. Nėra didelė realiai pinigine prasme. Tai iš esmės remiamos konkrečios institucijos – vaikų namai, mokyklos, su tais kasdieniais poreikiais, kuriuos jie turi. Tai nėra dideli projektai, kaip mokyklų atstatymai. Kita yra ne mažiau svarbi, mano manymu, gal net svarbesnė, ką žmonės gali padaryti savo jėgomis. Tai yra moralinė parama. Tai vykimai su ta materialine parama į konfliktą zoną ir pafrontės miestus, ir būtent bendravimas, ir įvairios kultūrinės veiklos skatinimas. Be materialinės paramos organizavau švento Kristoforo orkestro kelionę į pafrontės miestus 2018 metais ir kaip tik šiemet grįžau, prieš pat karantiną ir kažkokią zarazą parsivežiau, bet tikiuosi, kad ne koroną, vykome su Veronika Pavilioniene ir Petru Vyšniausku į tas pačias vietas. Tai iš esmės tie koncertai tose vietose yra ir palaikymo parodymas, ir žmonių sutelkimas, ir jiems suteikimas tokios, šiek tiek, kažkokio šviesesnio dalyko, nes ten pati kasdienybė yra nepaprastai sunki ir liūdna. Bet tuo pačiu tai yra įkvėpimas labiausiai vaikams, moksleiviams, siekti kažko daugiau negu kad jie gali savo tuose miesteliuose. Tarkim dabar šį kartą, kai grįžom iš, kai atvažiavom su kitais muzikantais, buvo moksleivių, kurie priėjo prie mūsų ir pasakojo, kaip pradėjo groti, kaip pradėjo domėtis, ką jie apie Lietuvą jau sužinojo. Po orkestro išvažiavimo gavome video su naujais projektais, kuriuos mokiniai įvykdė. Ten vienai mokyklai padovanojom kolonėles su mikrofonais ir jie jau pradėjo naudoti, daryti kažkokius projektus ir panašiai. Tai iš esmės tie atvažiavimai, susitikimai, pabendravimai, jie įkvepia ir mokyti anglų kalbos, ir pažinti kitas šalis, nes apie 70 %, tarkim, Luhansko apskrities gyventojų, net nėra išvažiavę iš apskrities. Net iki Kijevo nėra nuvažiavę, tai apie užsienieus net nėra ko kalbėti. Tai iš esmės, mano požiūriu, ta moralinė parama, kadangi mes iš tiesų negalim nei pavieniai žmonės, net ir organizacijos, kažkokių didelių pokyčių materialių, tokių ženklų, regione padaryti. Galima, aišku, pasiėmus kažkokią konkrečią mokyklą ją iš lėto sutvarkyti, bet tai tikrai galima padaryti geriau iš kitų pinigų. O ta moralinė parama, žinių perdavimas, yra gal net ir aktualiau.

V.G. Aš norėčiau patikslinti, ar teisingai supratau, kad iš esmės jūsų veiklą daugiausiai nukreipta į vaikų, tokią paauglių amžiaus grupę?

Visuomenininkė: Ne visai. Visada mes remiam ir karius. Bet, kaip pasakyti, su kariais yra sudėtingiau, todėl kad, kai dirbu su šaulių sąjunga, tai taip, kai dirbu su Caritu arba su orkestru, tiesiog jų auditorija ne visai ta, kuri norėtų remti karius, tai labiau tada akcentuojame vaikus, iš tiesų. Taip, yra tiesos, kad didžioji dalis yra nukreipta į jaunimą. Visada kažkokia dalis eina ir seneliams tos paramos. Priklauso nuo to, ką nuvežam. Visada eina ir kažkokioms suaugusių grupėms. Koncertai yra kaip ir atgaiva vyresnio amžiaus žmonėms, kaip ir, bet šiaip taip. Visos kitos grupės yra kaip papildymas, daugiausiai yra į jaunimą, todėl, kad jie yra šalies ateitis. Iš esmės, jie yra tie, kurie gali kažką pakeisti. Tai daugiau yra, jeigu žiūrėti į paramos kaip ir tikslą, tai ji nėra vienkartinė. Norisi padaryti tęstinumą, todėl grįžtame į tas pačias vietas. Norisi padaryti poveikį, kad tai nebūtų vienkartinis praskaidrinimas kasdienybės, bet kad tai paskatintų kažkokius pokyčius būtent jų regione.

V.G. Tai jūs šiek tiek ir užsiminėt ir apie tikslus, kurie yra keliami su šita parama. Tai jūsų nuomone, koks yra to Lietuvos dalyvavimo Ukrainos konflikte tikslas? Kodėl mes įsitraukiam? Kodėl mes nuo pat pradžių tarsi remiam Ukrainą?

Visuomenininkė: Na, valstybės požiūriu, tai, aš manau, pirmiausia, tai yra tai, kad Ukraina kovoja prieš bendrą priešą, nes mūsų pagrindinės grėsmės įvardinamos oficialiai. Vis tiek eina iš Rusijos ir žinant mūsų visai šviežią patirtį, matant įvykius ir Sakartvele, ir Moldovoj, ta grėsmė yra gal ne visai už durų, bet visai net tam pačiam kaime. Iš esmės, tai aš manau, kad tai yra pirma priežastis – solidarumas su tais, kurie kovoja fronto linijose – mūsų fronto linijose, nes jeigu kristų Ukraina, tai iš esmės labai tikėtina, kad Baltijos šalys būtų sekančios, kitos. Tai o daugiau priežasčių, oficialiu lygmeniu, net sunku būtų įvardyti. Aš manau, kad tai yra pagrindinė. O žmonės Lietuvos turi dar ir savų priežasčių.

Viena iš tų priežasčių yra ir skolos atidavimas. Ne tiems patiems, bet mes lygiai taip pat gavom paramą iš Vakarų, po 1990 m. Man pačiai labai didelę įtaką padarė atvažiuojantys žmonės. Ir su stovyklomis, ir su įvairiais projektais. Tais paskatino mane kažkuo domėtis daugiau, kažko išmokti. Ir išvežimas į Prancūziją, tarkim, 1993 m. prancūzų skautai surinko pinigų ir iš mūsų atsivežė Lietuvos skautus į Prancūziją. Ten pamatai tu kitoki gyvenimą. Aišku, tuo metu tai labiausiai užstrigo visokie jogurtai ir lankstinukai, ir šviesos požeminėse perėjose, vitrinos pilnos. Ten buvo stebuklų pasaulis. Bet dabar, aš kai žiūriu atgal, tai man labai daug davė tas tvarkos pamatymas. Kad žmonės eina per perėją, kad laukia žalios šviesos, nesispjaudo gatvėj, pagarba institucijoms, policijai, šypsojimams, dėkojimas ir panašūs dalykai. Tas tikrai daug duoda net ir ne visai suprantant to. Tai aš manau, kad Lietuvos žmonės daug davė įvairios institucijos tuomet ir tam tikra prasme tas skolos gražinimas irgi yra nesąmoningas, bet norisi padėti taip, kaip mums padėjo kažkada. Tai sakyčiau, turbūt, tokie dalykai.

Na, aišku dar yra tas neteisybės jausmas. Gal pakankamai mažai žmonių turi to kovojimo už teisybę. Bet kai tiesiog supranti, kad tai yra negerai, tai žmonės paprastai priešinasi. Tiesiog, kad kitose pasaulio šalyse, ten, ar Afrikos valstybėse, ar Venesueloje, ar panašiai. Tai nėra jokių su mumis sąsajų. Tai tada žmonės nedaro veiksmų, kad užkardytų tą neteisybę. O su Ukraina tai vis tiek yra buvus bendra šalis. Daug ir istorinių, ir kultūrinių ryšių, ir visko. Tai tas neteisybės jausmas kažkaip paskatina prisidėti. Nes užpulti kitą šalį yra neteisinga – toks supaprastintas. Tai, manau, tokios priežastys pagrindinės yra.

V.G. O jūs užsiminėt, kad yra tos oficialios-valstybinės priežastys, o kaip galvojat, ar yra kažkokie, na, neoficialūs aspektai, dėl kurių Lietuva padeda Ukrainai ir įsitraukia? Galbūt žinot kažkokius neoficialius ir galit papasakoti, kodėl?

Visuomenininkė: Ne, nepasakyčiau, kad kažką žinau, ar girdėjau. Aš galvoju pati, jeigu aš būčiau oficialus žmogus, tai aš žiūrėčiau ir strategiškai, kad tai yra ir, vienas dalykas, kad jeigu mums reikės, tai ir mums padės. Kitas dalykas, tai yra beprotiškai turtinga šalis. Jeigu ji susitvarkytų su korupcija ir kitais procesais, tai būtų tikrai labai aukšto pragyvenimo lygio ir labai gera partnerė, ir jų rinka yra tikrai nemaža, į kurią galima tiekti. Tai grynai iš ekonominės pusės, tikrai yra tos ateities perspektyvos. Aišku, tai yra ne mažiau kaip penkiasdešimt metų turbūt, nes kol kas nesimato to pagerėjimo. Ir mums, mes dar po trisdešimt metų, nelabai dar susitvarkę. Tai iš strateginio požiūrio, manyčiau, būtų protinga jiems padėti, nes ateity tai galėtų būti labai gera sąjungininkė įvairiose srityse.

V.G. O kaip jūs galvojate, ar sekasi mums siekti tų tikslų, kuriuose jūs įvardijot?

Visuomenininkė: Aš manau, kad taip. Mes esame labai maža ir realiai ir labai neįtakinga valstybė, kaip bežiūrėsi. Tai mums labai sunku kažką padaryti daug. Šiaip, ir neturtingi labai. Net palyginus su ta pačia Ukraina mes esame labai neturtingi. Tai labai daug padaryti negalim. Pagal tai, kokia šalis mes esame, aš manau, kad mums sekasi labai neblogai ir tą įtaką, kokią galim, tikrai darom. Mūsų

ambasadorius Ukrainoje labai gerai dirba. Kaip tik buvo išrinktas metų geriausiu ambasadoriumi Ukrainoje. Ta prasme, Ukrainos... Ukrainoje reziduojančių ambasadorių rinkimai buvo ir jis pirmą vietą ten užėmė. Tai Lietuva tikrai ten matoma yra, tikrai yra girdima ir tikrai nuveikia daug dalykų pagal savo dydį. Europos Sąjungoje, manau, irgi šituo klausimu yra pakankamai dirbama. Visada galima padaryti geriau, galima padaryti geriau, pačiuose procesuose, kaip tas yra daroma, manau, kad galima padaryti geriau. Bet negali per daug tikėtis, kai pačioj Lietuvoj yra daug nesutvarkytų dalykų, tai iš tikrųjų labai daug dėmesio skirti kitai šaliai, tai tas irgi nėra protinga, tai manau, kad neblogai tvarkosi šituose klausimu.

V.G. O jūsų vertinimu, organizacijos, su kuriomis jums teko dirbti, ir pati Lietuva, ar turi aiškia strategiją, kurią įgyvendina Ukrainos klausimu? Ar veikia labiau chaotiškai?

Visuomenininkė: Ne. Lietuvos lygmeny nesu domėjusis apie strategijas, iš tiesų, tai daugiau yra tiesiog stebėjimas, kas vyksta. Gal galimai ten yra daugiau strategijos negu organizacijų lygmeny, bet pakankamai chaotiškai sakyčiau. Tai čia tikrai būtų galima padirbėti daugiau. Ilgalaiškės strategijos, manyčiau, tikrai nėra. Nebent vienoj krypty – palaikymas suvereniteto, palaikymas grąžinimo okupuotų zonų. Tai šituo klausimu yra kryptingai ir nuosekliai dirbama. Paramos klausimu, tai tikrai nemanau, kad yra kažkokia rimta ilgalaiškė strategija. Bet negaliu pasakyti, nes tikrai nesidomėjau, tai tiesiog kas yra iš pažiūros.

Organizacijos padedančios, tai manau, kad visos tiesiog dirba su *ad hoc* projektais ir strategijos kažkokios nėra. To trūksta, nes tikrai, yra labai daug, ką gali nuveikti Lietuvos žmonės, su pakankamai mažai resursų, ir tas indėlis būtų labai svarus. Bet tam reikia konsolidacijos resursų, reikia, būtent, žmogiškųjų ir lyderio, kuris suburtų po savimi įvairius žmones ir būtų patikimas. Tai nėra to. Labai daug organizacijų dirba. Dauguma jų, iš tikrųjų, yra nematomos tokios, bet tikrai labai daug mažų projektų yra vykdoma su Ukraina ir... bet nėra tokios, kuri dirbtų strategija. Bent jau man toks išpūdis susidarė.

V.G. O ar jūsų veikloje, kadangi minėjote, kad dirbote su keliomis organizacijomis, kaip šaulių sąjunga, Caritas, ar teko savo veiksmus derinti, kooperuotis su tarptautinėmis organizacijomis?

Visuomenininkė: Na, su tarptautinėmis, kitų šalių. Su tarptautine, dirbančia Ukrainoje, tai su Caritu. Mes su Lietuvos Caritu vykdėm projektus paskutiniu metu bendradarbiaudami. Tai su Ukrainos Caritu taip pat irgi koordinavom savo veiksmus ir gavome projektui pagalbos iš jų užsakant dalykus ir taip toliau. Tai daugiau yra bendradarbiavimas su institucijomis, kurios turi filialą Ukrainoje. O su tarptautinėmis iš kitų šalių, tai ne.

V.G. O ar pasitaikydavo atveju, kai, pavyzdžiui, nesutapdavo požiūriai filialų, esančių Ukrainoje ir jūsų? Kad tarsi jūs matydavot vienokį poreikį, o jie visiškai priešingai įsivaizduodavo tą pačią situaciją. Na, ar nesutarimų tiesiog būdavo?

Visuomenininkė: Nesutarimų tikrai nebūdavo, nes yra keli aspektai. Vienas, kad mes ne pirmus metus važiuojame į tas pačias vietas, tai daugybę dalykų matome mes jau patys, ir pastebime, ir kalbame su žmonėmis. Kitas dalykas yra tas, kad kaip bebūtų, parama yra jiems. Tai nėra, kad mes ta parama pasidžiaugtume. Tai jų poreikis bet kokių atveju yra svarbiau yra už mūsų norus. Tai paprastai sutapdavo. Dėl kažkokių konkrečių prekių, tarkim, nes mes rinkom pinigus ir jau Ukrainoje perkam

prekes ir vežam. Dažniausiai taip yra. Pradžioje dar veždavom iš Lietuvos, bet logistika yra labai sudėtinga. Tai visada klausiam poreikio. Patys apsisprendžiam dėl konkrečių prekių tikrai tuo atveju, jeigu nepasako, nes yra daug visokių niuansų ten dirbant su žmonėmis iš savivaldybės sektoriaus, ar tarkim tos pačios mokyklos, mokyklų direktoriai įvairūs yra, ne visi yra progresyvūs. Tai jeigu yra neišsakytas poreikis, jeigu jį sunku gauti yra arba jeigu nenori išsakyti, nes, tarkim, gėda, kad per daug prašys ir taip toliau, tai tada mes patys pasiūlom ir jie arba pritaria, arba ne.

Tarkim paskutinį kartą, kai važiovom, į muzikos mokyklą nuvežem du smuikus ir dvi gitaras. Prieš tai, kai važiovom, jiems padovanojom Ukrainos liaudies instrumentą – cimbalai, atrodo vadinasi – dideli, kaip arfa. Tai buvo pirmas toks instrumentas visoje Luhansko apskrity. Jis daugiau Vakarų Ukrainoje, plius jis yra brangus. Jis apie 1000 eurų kainavo. Tai rankų darbo instrumentas. Tai prieš tai padovanojom, jie labai džiaugėsi, o kai jau antrą kartą paklausėm, ką dabar atvežti, tai muistėsi ir, kad nereikia, jūs jau su koncertu atvažiuojat ir jau užteks. Tai mes patys pasakėm, ar reikia smuikų ir gitarų? Tai tada pritarė ir tokiu būdu nuvežėm. Bet šiaip visada jų poreikiai.

Aišku, juos reikia atsargiai vertinti, nes visaip gali būti, dėl ko ir kas. Tai iš savo pozicijos įvertini su savo turimomis žiniomis, bet nepasitaikė, kad kažkam mes prieštarautumėm. Ir iš tiesų ir partnerių pozicija, aš surinkus poreikį su Carito vadove pasitariau, kaip manai, ar tokia yra tinkama, nes būna prašo tų kasdinių dalykų, kaip tyrelės, pampersai. Tai visada yra noras palikti kažkokį ilgalaikį. Tarkim, kaip knygos labiau, kad būtų daugiau naudojama. Bet tu supranti, kad jie tai gyvena tą gyvenimą ir jiems to reikia dabar, o valstybė, tarkim, skiria maitinimą, bet neskiria pampersams pinigų. Tai tas skalbimas vystyklų ir taip toliau, ar ten tie patys vitaminai vaikams. Vienas iš vaikų namų yra tuberkuliozės sanatorija, ten vaikams labai reikia vitaminų, o jų neskiria. Ir, nu, taip jie suvalgys ir nebebus nieko, bet tuo metu duosi. Tai mes ne visą paramą tokią duodam, stengiamės kažką įdėti ir tokio ilgalaikiškesnio, bet visada atsižvelgiam į poreikius. Tai tie konfliktai, jie kaip ir nelabai yra įmanomi, nes mes manom, kad jų nuomonė yra aukštesnė, svarbesnė.

V.G. Aš norėčiau eiti į pabaigą. Tai čia keletas tokių dar tokių abstrakčių klausimų, bet labai svarbių. Jūsų ilgametė patirtimi remiantis, ir tuo, ką jūs matėte Ukrainoje, ką jums teko sužinoti per tą visą laiką, kol prisidedate prie paramos. Jūsų manymu, kokia galėtų būti, galiausiai, šito konflikto Ukrainoje baigtis?

Visuomenininkė: Na, aš tikiu, kad baigtis bus išlaisvintos teritorijos ir visi gražiai ir laimingai gyvens. Kada tas bus? Sunku pasakyti. Neturiu iliuzijų, kad tas bus artimiausius penkis metus, tai tikrai. Ir kaip tas pasibaigs, ar kariniais veiksmais, ar Putino mirtimi ir kažkokiu būdu atsiradusi skylutė išlįsti, kol neatsirado naujas, bet nežinau, kokie yra šansai. Tiesiog aš tai matau kaip ilgalaikį užšaldytą tokį pusiau konfliktą, su paastrėjimais, kur artimiausiu metu nenusimato pabaiga. Ir bendrai situacija ten yra labai banguojanti. Aš matau skirtumą, jeigu pernai aš galėjau pasidžiaugti, kad su kiekvienais metais atvažiavus vis gerėja situacija atmosferoje, daugiau girdžiu ukrainietiškos kalbos aplinkui, bendrai pasikeitęs ir tų biurokratų bendravimas, požiūris. Gal požiūris nepasikeitęs, bet bent jau apsimetinėja. Patriotai laisviau jaučiasi, nes iš tiesų ten sudėtinga situacija yra Rytų miestuose. Tai pernai buvo va toks pasidžiaugimas, kad tikrai kiekvienais metais atneša, du žingsniai atgal, trys į priekį, tai vienas žingsnis vis tiek prieky.

Šiomet nuvažiavus buvo didelis nusivylimas, nes su nauju prezidentu panašu, kad ta atmosfera vis tik keičiasi ir tikrai buvo didžiulis skirtumas, kaip bendraujama, požiūris jų į užsieniečius. Ties patys

žmonės, kurie lankstėsi iki kelių prieš metus, šiemet nei himną giedojo, nei kalbėtis labai norėjo. Toli gražu ne visi, bet jau pastebima, kad nebeapsimetinėja ir nebesislepia. Tai daug įvairių niuansų buvo. Ir atšaukė, ir uždarė jaunimo centrą, kurį pernai atidarė. Aplankėm, parodė šviežią, dažais kvepiantį. Šiemet ten turėjom koncertą turėti ir uždarė, nes atiduos kažkam kitam. Ten vyko anglų kalbos pamokos, įvairūs progresyvūs renginiai. Tikrai pasikeitė vėl ta situacija. Tai aš manau, kad to bangavimo bus ir ateity. Priklausomai nuo bendros politinės situacijos visoje šalyje ir kol nesistabilizuos kryptingas ėjimas į Vakarus ir ne vienus metus iš eilės, tol pokyčių ten nebus.

V.G. O kaip jūs galvojat, ar Lietuva gali suvaidinti reikšmingą vaidmenį konstruojant konflikto pabaigos scenarijų?

Visuomenininkė: Konflikto pabaigai yra daug dėmenų. Tai vienas iš dėmenų yra vidinis šalies pasiruošimas tai pabaigai, nusiteikimas, vieningumas ir provakarietiškas bendras požiūris. Tai šitam dėmeniui, ir tas turėtų labai daug įtakos, kad jeigu žmonių mąstymas, požiūris, procentaliai padaugėtų to, tai tas tikrai turėtų įtaką, tai čia Lietuva tikrai gali suvaidinti tikrai didelį vaidmenį. Iš ginkluotos pusės, tai tikrai ne, prisidėti prie to. Iš diplomatijos pusės, indėlių tikrai gali padaryti, bet tikrai nedidelį, nes tiesiog ta įtaka, tiesiog yra ne ta.

V.G. O ar teisingai suprantu, kad esminis vaidmuo konflikto pabaigoje tampa pačios Ukrainos pasiruošimas užbaigti tą konfliktą?

Visuomenininkė: Negalėčiau taip teigti. Aš manyčiau, kad esminis dalykas yra Rusijos požiūrių pasikeitimas. Tai jeigu tas pasikeistų, tada tas pavyktų, o kaip antras – taip. Vakarų valstybės jos iš esmės galėtų bandyti priversti, bet netikiu, kad tas yra įmanoma, nes vis tiek yra interesai aukščiau yra kiti. Bet teoriškai, jeigu Vakarų valstybės jau prispaustų, tai vis tiek tas nepavyktų, manau, šiuo metu, nes ten tiesiog yra per daug vidinių. Korupcija iš tiesų yra labai didelė ir įstatymų leidyboje yra labai sudėtinga, nes visur yra savi interesai. Tai kol nesusitvarkys viduje ir neišsaugos tas noras. 2014 m. buvo didžiulis pakilimas, kaip pas mus su Sąjūdžiu, tai tas pats buvo ir ten. Kaip ir pas mus po Nepriklausomybės atkūrimo, labai greitai atėjo nusivylimas, nes prasidėjo blogi laikai, tai lygiai tas pats įvyko ir ten. Tik pas mus buvo daugiau šansų atlaikyti visą tą nusivylimo bangą, jie neatlaikė ir jie vis ritasi atgal. Tai vat, kol nebus to vidinio stiprinimo, tai taip.

V.G. Ačiū jums labai už pokalbį.

2. Pusiau struktūruoti interviu: LR Prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėja užsienio politikos klausimais (toliau – patarėja)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-10

V.G. Aš jau pradėjau įrašą. Informavau jus laišku, kad pokalbis bus įrašytas, bet, kaip ir kalbėjome, jūsų tapatybės darbe neatskleisiu, tai yra, darbe neminėsiu jūsų vardo, pavardės. Šitas įrašas bus naudojamas tik akademiniais tikslais, tai yra, iš jo nebus rengiamos jokios publicistinės, na, nebus rengiami publicistiniai straipsniai, prieš atiduodama darbą, suteiksiu jums galimybę susipažinti su interviu santrauka arba pilna transkripcija ir tiesiog duomenys jums bus pateikti prieš atiduodant darbą.

Aš dar kartelį prisistatysiu. Esu Viktorija Gailiūtė, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto studentė ir rengiu darbą apie trečiųjų veikėjų vaidmenį konfliktinėse situacijose, konkrečiai Lietuvos išitraukimą į Ukrainos karą. Ir pradėčiau nuo tokio abstraktaus klausimo. Tai ar, jūsų manymu, Lietuva apskritai dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

Patarėja: Tai aš dar prieš atsakydama į klausimą, pasakysiu dar tokį dalyką, kad taip Mindaugas (LR Prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėjas vidaus politikos klausimais Mindaugas Lingė – aut. past.) davė jums mano kontaktus, nes mes su juo kartu dirbome prezidentūroje. Aš užsienio politikos grupėje, jis vadovavo vidaus politikos grupei. Tai čia buvo 2017-2019 metai. Bet aš septyniolika bus metų birželio mėnesį, kaip aš esu diplomatinėje tarnyboje Lietuvos, ir nuo pat pradžių šiaip iš tikrųjų Ukraina ir Rytų kaimynystė, Rytų partnerystė įvairiomis formomis, Rusija, plačiau kaimynystė, Ukraina. Ukrainos desk-officerė buvau. Žodžiu, visą laiką daugiau ar mažiau mano darbinės patirties yra su šitais klausimais susiję. Tai, sakykim, man pačiai iš savęs sunku atskirti. Ar jums tai yra svarbu darbe? Ar jums aktualu, ką veikiu, kai buvau prezidentės patarėja, ar galiu bendrai kalbėti apie tai, ką iš savo patirties esu patyrusi?

V.G. Tai tikrai galit kalbėti iš visos savo patirties, tai tik dar naudingiau. Man, aišku, aktualiausias laikotarpis yra nuo Maidano įvykių iki šių dienų – ką Lietuva daro šiuo klausimu ir ar išitraukia, ar neįsitraukia, ir kaip mes suvokiam tą išitraukimą.

Patarėja: Mhm, gerai. Tai tuomet, jeigu nuo 2014 m. pradėdant ir nuo 2014 m. apie Lietuvos išitraukimą. Tai 2014 m. aš dirbau Užsienio reikalų ministerijoje, buvau pirmininkavimo toj buvusioj, 2013 m. buvo mūsų pirmininkavimo komanda ir užsiėmiau Rytų partneryste, koordinavimu. Tai tas Rytų partnerystės viršūnių susitikimas 2013 m. ir kuomet Janukovičius ant tos briaunos vaikščiojo – pasirašyti ar nepasirašyti Asociacijos susitarimą. Žodžiu, visą šitą išgyvenom labai asmeniškai ir ta Maidano situacija, ir tai turbūt buvo, tas apsprendė tą Lietuvos išitraukimą. Ir taip, Lietuva dalyvauja tame, kas vyksta Ukrainoje, aš sakyčiau, nes mums yra ne vis vien, kas ten vyksta, ir kas kaip baigsis. Aišku, konflikte mes nedalyvaujam tiesiogiai, mes neturim, na, sakykim, karių nusiuntę, kurie dalyvautų kinetiniuose veiksmuose. Lietuvos kariai yra, bet jie kaip instruktoriai, kaip mokymo tikslais, mokymo misijos tikslais. Tai mes nedalyvauja, na, ta kinetine prasme. Bet, aišku, mes dalyvaujam, nes mums yra ne vis vien ir tas labai aišku buvo matyti ir prezidentės Grybauskaitės ir viešuose pasisakymuose, ir bendrai per jos tokią pozicija, kuri buvo, kad Lietuva turi remti Ukrainos žmones. Ne taip svarbu, kas yra tas prezidentas, ten, sakykime, apie kažkokias simpatijas kalbėta paliekant šone,

nes tų simpatijų, matyt, nelabai ir buvo. Bet turime remti Ukrainos žmones, kurie Maidane labai aiškiai išreiškė, kad jie nori europietiškos Ukrainos ir mes turime tai tęsti, ir tai padėti. Ir, sakykim, 2014 m., kai Krymo okupacija, aneksija, tai mes buvom vieni iš tų, kurie, sakykim, rėkė ir garsiausiai, ir drąsiausiai, turbūt, nevyniodami labai ten žodžių į vatą, kad čia vyksta masinis tarptautinės teisės pažeidimas, baisus pažeidimas, ir kad Krymo okupacija, o vėliau aneksija, jos yra neteisėtos tarptautinės teisės požiūriu. O paskui vykusi, dar prisidėjęs įvykiams Rytų Ukrainoje, ta prasme, kad mūsų tas vaidmuo, visų pirma, buvo tas – pasakyti, kas vyksta, įvertinti, kas vyksta, uždokumentuoti tai Europos Sąjungos pozicijoje, NATO pozicijoje, Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos mums, aišku, neapvyko, nes tokia jos sudėtis yra, kad nepavyko. Bet, pavyzdžiui, Generalinės Asamblėjos rezoliucija buvo priimta, kur jau balsavo visos šalys ir kur paprasta balsų dauguma, buvo pritarta. Po to, aišku, veiksmai, įvertinus, kas vyko, kad tai yra agresija, agresyvūs veiksmai, turbūt taip buvo įvertinta, Rusijos agresyvūs veiksmai prieš Ukrainą, buvo klausimas, kokia yra reakcija ir tada prasidėjo tos irgi diskusijos, kuriose labai svarbų vaidmenį mes vaidinom – kokios sankcijos, kiek tų sankcijų, kas su kuo susiję. Ten gana sudėtinga, aš dabar tiksliai jų ir nepamenu, bet gana sudėtingi paketai yra – ir grynai su Krymo aneksija susijęs paketas, ir su destabilizuojančia situacija Ukrainoje, Minsko susitarimų neįgyvendinimas, tas ekonominių sankcijų paketas yra. Tai, žodžiu, visame šitame, sakyčiau, Lietuva buvo nepaprastai aktyvi ir matoma, ir drąsi, turėčiau pasakyti, nes tikrai taip ir užsidirbom savo tą reputaciją, kai Ukrainoje iki šiol esame vertinami, sakyčiau taip.

V.G. O tai kokius tuomet svarbiausius Lietuvos dalyvavimo, įsitraukimo būdus jūs galėtumėt išskirti, nes minėjot, kad tuo kinetiniu būdu Lietuva nedalyvauja, nesiunčia karių. Tai kokie yra tie dalyvavimo būdai?

Patarėja: Na, tai viena, ką minėjau, visa šita tarptautinės bendruomenės mobilizacija. Tas yra, kaip pasakyti, atrodo, kad tai yra žodžiai, bet tai nėra tik žodžiai. Ta esminė pozicija, gal paskui prieisim, kur jūsų yra klausimas, kokie yra sprendimo būdai ir ką daryti, tai aš sakyčiau, kad tai yra svarbu. Kaip, sakykim, ir Lietuvai 1940 m. okupacija, ar ne, kad didžiosios šalys – Britanija, Prancūzija, Jungtinės Valstijos – jos niekada nepripažino tos okupacijos. Tai čia va tas pats ir, tam tikra prasme, dėl Ukrainos yra. Net jeigu tu dabar negali imti ir jėga atsiimti to Krymo, na, čia yra neįmanoma. Tai va ta teisinė ir moralinė viršenybė, jos išlaikymas, yra nepaprastai svarbus. Tai čia yra tai, kas yra, sakykime žodžiai.

Tada yra darbai. Tai mes, Lietuva tikrai labai daug paramos sugeneravo – pinigais tai neprisiminsiu – bet turbūt kažką iš Užsienio reikalų ministerijos kalbinsite, tai tie žmonės prieina prie lentelių, aš jau nebeprieinu, bet tai tikrai buvo ryškiai Lietuvos, ta prasme, tarp tų, kas Lietuvos pagalbą gauna, bet ir, na, dažnai tie mūsų paramos skaičiai kitoms šalims yra labai maži, bet čia mes jau atrodėm tikrai, kaip labai rimta valstybė. Mes esam viena iš nedaugelio šalių, kurios teikia pagalbą karinėmis priemonėmis. Čia tikrai Lietuvą išskiria, nes Lietuva, Lenkija, kažkiek Kanada, kiek aš žinau, bet, pavyzdžiui, kad karių instruktorių būtų. Ukraina iš tikro buvo didelė problema, kai reikėjo mobilizuoti kariuomenės staiga ir tie seržanto lygio mokymai buvo, na, tikrai... reikėjo labai padėti jiems šituo klausimu. Kai mes turime tuos karius instruktorius, tada, atsimenu, čia buvo prieš vieną iš prezidentų tarybą turbūt 2018 m., kai Krašto apsaugos ministerija nurašė nebenaudojamų rusiškų automatų, automatinių ginklų, man atrodo už milijoną eurų. Net ir ginklais, karinėmis priemonėmis, dvigubos paskirties priemonėmis, kaip naktinio matymo prietaisai ir panašiai. Tai mes tuo išsiskiriame. Sužeistų karių rehabilitacija taip pat, bet čia ir kitos šalys tokią pagalbą teikia.

Na, ir, aišku, nepamirštam, kas čia yra labai minkštas dalykas, bet nepamirštam ir tų visokių mokymų, patirties perdavimą, nes, pas jus vėliau bus toks klausimas, koks viso to tikslas, ko mes norime, tai mes norime europietiškos Ukrainos, kuri būtų ir atitinkamais principais valdoma ir už tai ta kova su korupcija, pavyzdžiui, yra didžiausias prioritetas turbūt viso to. Bet ir standartų perėmimas, tas Asociacijos susitarimas, kuris paskui buvo per kančias pasirašytas, tuomet, kai Janukovičius jo nepasirašė 2013 m., per kančias 2016-2017 m., pasirašytas, net gabalais, tai jis jeigu jis būtų pilnai įgyvendintas, jis iš tikro Ukrainą labai smarkiai priartintų prie Europos Sąjungos. Tai va čia ir yra mūsų didžiausias tikslas. Gal tiek.

V.G. O jūsų manymu, šitie dalyvavimo būdais, kuriuos išvardijot, ar padaro Lietuvą tokia konflikto šalimi iš tiesų? Ar mes tampame viena iš konflikto šalių, naudodami tokius įsitraukimo būdus?

Patarėja: Aš gal nežinau, tiesą sakant, mano metodologinis pasirengimas, jūsų turbūt yra stipresnis smarkiai už mano, vis tiek visą laiką tokiam praktiniam lygmeny, ne moksliniam. Aš nelabai galiu pasakyti, kas yra ta konflikto šalis. Mano galva, konflikto šalys yra dvi – viena agresorė, o kita yra nukentėjusi. Dar tuos sukilėjus bando kažkas padaryti konflikto šalimi, kai realiai jų virvutės yra tampomos Maskvoje, o ne Donecke ir ne Luhanske. Tai ta prasme, Lietuva nėra konflikto šalis. Bet mes esame atsakingi, kaip ir visa tarptautinė bendruomenė, kuri yra suinteresuota, kad ta jos dalis, kuri yra suinteresuota tarptautine teise ir bendra tvarka, o ne džiunglių įstatymais tarptautiniuose santykiuose, kas stipresnis, to ir teisė. Tai mes nesame nuošaly ir mes negalime likti nuošaly – ta prasme mes nesame nuošaly ir mes remiame vieną pusę, vieną pusę remiame, o kitą pusę baudžiame. Tai ta prasme mes konflikte dalyvaujame, aš manau. Bet pusė, šalis... nežinau, ar tai yra. Žinoma, kas nors paklaustų, kurioje pusėje yra Lietuva, tai žinoma, Lietuva yra Ukrainos pusėje.

V.G. Jūs jau šiek tiek užsiminėte ir apie mano tolimesnį klausimą, tai koks vis dėlto yra Lietuvos dalyvavimo tikslas tame konflikte? Būtent remiant Ukrainą? Kodėl mes tai darome?

Patarėja: Na, jeigu atsakyti taip labai tiesmukiškai ir trumpai, tai mes kariaujame Ukrainoje tam, kad nekariautume Lietuvoje. Ukraina yra mūsų gynybos linija ir mes žinome, su kuria, su kokia šalimi mes čia turime reikalą, kad ypatingai agresyviai nusiteikusių Kremliaus režimu ir jeigu Ukraina kristų, tai kas būtų kitas, iš karto kyla klausimas? Todėl toks tiesmukiškas ir atviras atsakymas būtų, kad padedam Ukrainai tam, kad nereiktų patiems su tuo susidurti.

Plačiau, aš manau, čia įvairių požiūrių galima sutikti, bet aš tikiu tarptautine teise, sakykim taip, ir, manau, kad Lietuvai kaip mažai šaliai yra ypatingai svarbu, kad ta sistema nesubyrėtų, nes mes negalime leisti sau išeiti į tą situaciją, kur spręs tikrai didieji, kaip jiems, žodžiu, kaip jų tarpusavio jėgų santykis tai nustatys. Tai mums, kad ir prisimenant Miuncheno, 1938 m., mums labai svarbu išlaikyti tarptautinės teisės integralumą, todėl negalime žiūrėti, kaip yra elgiamasi su Ukraina, to neturi būti. O neturi būti ir užtai laikomės tos tokios griežtos ir atviros pozicijos.

Kitas momentas, aišku, kad mums yra, čia irgi pasakysiu, kaip Užsienio reikalų ministerijoje pradėjusi dirbti 2003-2004 m., nuo tų laikų buvo visą laiką ta Zbigniewo Brzezińskio mintis, kad Rusija su Ukraina bus imperija, Rusija be Ukrainos nebus imperija. Tai va ta Ukraina ir jos ateitis labai smarkiai gali turėti įtakos ir mums. Mums proeuropietiška Ukraina, kuri būtų valdoma europietišku būdu, o ne azijietišku būdu. Čia ir kova su korupcija labai į temą, ir skaidrumas, ir atskaitomybė prieš piliečius, visa tai, kad būtų stabilumo ir saugumo dimensija – mūsų pačių, visos Europos – saugumo ir stabilumo

erdvė. Net jeigu ta Ukraina, jeigu tokia situacija Europoje, kad negalime pasiūlyti nieko daugiau, bet būtų pasiruošusiam tam momentui, jeigu staiga galėtume. O kitas dalykas, kad Europa būtų Ukrainoje. Jeigu Ukraina negali būti Europoje, tai bent kad Europa būtų Ukrainoje.

V.G. O jūsų vertinimu, ar mums sekasi siekti to tikslo? Ar pavyksta įgyvendinti tuos tikslus, kurių siekiam?

Patarėja: Kaip pasakyti, sunku įvertinti, kur mes būtume buvę, jeigu būtų buvę kitaip. Čia iš viso negalima užsiimti tokiais nemoksliskais įsivertinimais, kas būtų buvę, jeigu būtų buvę kitaip. Sakyčiau, tokie riboti yra tie mūsų pasiekimai, bet jie vis tiek yra. Tai, kad daug žmonių Ukrainoje vis dar gerai vertina Europą ir NATO, ir labai gerai vertina Lietuvą, mums tai yra, manau, didelis pasiekimas. Ukraina jau yra šešeri metai, kaip kariauja. Antrasis pasaulinis karas tiek truko, mažiau jau turbūt. Tam tikra prasme, tai yra didžiuliai resursai ir didžiulės išlaidos, ir šaliai didelės netektys. Na, tai ta prasme, turime ir toliau padėti Ukrainai atsilaikyti, sakyčiau tas yra toksai pasiekimas – kad Ukraina vis dar atsilaiko.

Reformų prasme, na, irgi daug ko pasiekta. Negali sakyti, kad, ne. Dažnai tų priekaištų ir girdim, ir patys sakom jiems – kad ir tą reikia daryti, ir kitą, bet vis tiek yra padaryta labai nemažai. Per penkerius metus nuo Maidano ir daug buvo svarbių įstatymų buvo priimta, bet kaip jie įgyvendinami. Kova su korupcija gal toks truputėlį problematiškesnis dalykas, kaip įgyvendinimas paskui, bet daug dalykų iš tikro pajudėjo teigiama linkme.

Ukraina niekada realiai neturėjo didelių priekaištų dėl rinkimų organizavimo po Oranžinės revoliucijos – kai tada įvyko Oranžinė revoliucija, tai Ukrainai po to, kai buvo nauji rinkimai sušaukti, niekada Ukrainai neturėjo didelių priekaištų dėl rinkimų demokratiškumo, kas šitam regione jau yra didelis pasiekimas, sakyčiau. Sakyčiau, kad turime ir sėkmės istorijų, turime ir nesėkmės istorijų, bet iš esmės viskam reikia laiko ir reikia pastangų.

V.G. O iš jūsų patirties dirbant su Ukrainos failu, ar Lietuva turi kažkokią konkrečią strategiją, kurią įgyvendina būtent greta tų tikslų, kuriuos kelia padėdama Ukrainai?

Patarėja: Na, mūsų didžioji strategija vis tiek yra siekti Ukrainos narystės šitose euroatlantinėse organizacijose, kad taptų pilnaverte Europos Sąjungos ir NATO nare. Lietuvoje tai yra konsensusinis dalykas, kiek pamenu visose vyriausybių programose tas būdavo įrašyta, nepaisant to, kokios pakraipos ir kokių partijų vyriausybė tai buvo. Tai ta prasme didžioji strategija turėti Ukrainą, kaip vieną iš mūsų, pas mus jis yra. Tikrai, kadangi žinom, kad tai šiuo metu yra nepasiekiamas dalykas, visa tai yra suskirstyta mažesniais tikslais, kad neleisti laiko veltui, kol tas, sakykim, galimybių langas galbūt kada atsidarys. Visko siekti bandyti jau dabar. Tas europietiškas gyvenimo būdas, kuris yra siejamas su laisvėmis, su atsakomybe, su valdžios atskaitomybe žmonėms, su skaidrumu ir kaip viešieji finansai yra tvarkomi ir panašiai. Jie tikrai pagerintų ir į žmonių gyvenimą atneštų gerovę, aš manau.

V.G. Ar aš teisingai suprantu, kad vis tiek yra kažkoks tikslingas darbas su Ukrainos institucijomis tam, kad įgyvendinti tuos tikslus, kuriuos įvardijote anksčiau?

Patarėja: Aš manau, kad taip. Jeigu Lietuva turi kažkokią rimtą užsienio politiką, tai Ukraina yra, sakyčiau, labiausiai apgalvota, labiausiai išvystyta, prioretizuota ir netgi resursų prasme. Šiaip užsienio

politikoje su resursais ne kas yra, tai, sakyčiau, Ukraina iš viso to išeina, kaip labiausiai apiforminta ir įgalinta, ir apgalvota politika.

V.G. O ar kaip nors ta strategija Ukrainos klausimą koregavo būtent Maidano įvykiai? Ar iš esmės ta strategija išliko panaši kaip ir iki Maidano, ir iki Krymo okupacijos bei aneksijos?

Patarėja: Šiaip iš principo, tai panaši. Čia gal prezidentę Grybauskaitę pacituosiu, kad svarbiausia ta parama žmonėms. Jos klausdavo žurnalistai to klausimo – tai jūs čia su Janukovičium bendravot, dabar su Porošenko, dabar išrinko Zelenskį ir vėl į inauguraciją važiuojat, tai ar tas pats kas valdžioj Ukrainoj? Tai iš esmės tai ne – mums ne tas pats. Bet tai, ką išrinko Ukrainos žmonės, mes pripažįstame kaip legitimią valdžią. O ta strategija yra, kad Ukraina būtų kuo europietiškesnė.

Kiek prisimenu tą Janukovičiaus laikotarpį, tai kelinti čia buvo, kokie 2008-2013 m., tai tos meilės ir jausmų buvo mažiau, bet mes vis tiek stengiamės tą praktinę paramą teikti. Tada buvo tos pačios derybos dėl Asociacijos susitarimo, tai netgi tuos pačius ukrainiečius spaudėm, kad jeigu norit, kad visas šitas reikalas veiktų, jeigu norit iš tikrųjų arčiau Europos būti, tai turit priimti ambicingesnius įsipareigojimus ir jūs, ne tik Europa. Ta prasme, gal tų jausmų ir mažiau truputį buvo, bet realiai praktika yra ilgalaikis dalykas. Ypač, sakyčiau, nuo Oranžinės revoliucijos ypatingas buvo suaktyvėjimas buvo Lietuvos politikos ir paskui. Ten buvo įvairių dalykų – Tymošenko įkalinimas, jeigu prisimenat, jūs, aišku, labai jauna tuo metu buvo, bet supranti, kad tai buvo ir provokacija ir įviliojimas Ukrainos į tam tikrus spąstus. Tu įkalini Tymošenko, kuri buvo iš esmės tarsi Kremliai parankus žmogus, bet ir Janukovyčius ją įkalina. Ten buvo ypatingo sudėtingumo tie laikai, bet kažkaip stengėmės išlaviruoti ir vis tiek gražinti svarbiausius reikalus į kelią, į teisingą kelią.

V.G. Ar Lietuva derino savo veiksmus su tarptautinėmis institucijomis? Kiek mūsų veiksmai buvo nulemti būtent kažkokių tarptautinių susitarimų, o kiek tai buvo mūsų pačių iniciatyva?

Patarėja: Taip, derinom, žinoma, kad taip. Tos pirmosios reakcijos ir ne tik pirmosios. Sankcijos – tai Europos Sąjungos. NATO nutraukė bendradarbiavimą praktinį su Rusija. Mes buvome vieni iš iniciatorių, aišku, bet sprendimas tai buvo visų narių – tiek Europos Sąjungos ar NATO. Aš manau, kad čia yra didelė sėkmė, kad mes išlaikėm tas sankcijas Europos Sąjungos iki dabar. Aišku, dabar Rusija bando sakyti, kad dėl viruso ir dėl labai sudėtingos situacijos čia reikia pasinaikinti visas pasaulyje sankcijas, tai bandom ir šitą frontą atlaikyti. Tai ta prasme aišku, kad yra visada yra geriau tarptautinės organizacijos, tokio kaip klubo organizacijos bendra pozicija negu vienos šalies pasisakymas. Bet yra dalykų, kurie nepraėjo, kad būtų visų, tai yra dalykų, kuriuos mes darom vienašališkai. Tai ta pati karinė parama, nes neturim nei Europos Sąjungos operacijos, nei NATO operacijos Ukrainoje, to tikrai neįmanoma būtų pasiekti konsensuso. Turim nacionalinį sankcijų sąrašą, kuris yra platesnis negu Europos Sąjungos. Bet aišku, Europos Sąjungos sankcijos – jų poveikis yra didesnis. Mūsų yra simbolinis tas nacionalinis sąrašas. Kaip ir mūsų ribojimai kontaktų su Rusija yra vieni didžiausių Europos Sąjungoje, visi kiti reikaliukus tvarko labiau.

V.G. O ar pasitaikė kažkokių kritinių momentų, kai labai stipriai išsiskyrė tarptautinių institucijų nuomonė ir Lietuvos pozicija būtent Ukrainos klausimu?

Patarėja: Aš taip sakyčiau, kaip tarptautinės institucijos, jos yra sudarytos iš tų šalių, kur ir mes, ir kitos šalys dalyvauja. Taip, mes dėl sankcijų – mes norėjom didesnių sankcijų sąrašų, mes norėjom daugiau

sprendimų priėmėjų, aukštesnių įvairių pareigūnų. Pavyzdžiui, kai paskutinis epizodas, kai buvo stiprinamos sankcijos, tai Kerčės incidentas Azovo ir Juodojoje jūroje, tai taip. Mūsų siūlymas buvo keliskart turbūt didesnis negu sąrašas buvo priimtas. Bet mes taip suprantam, kad sąrašas Europos Sąjungos lygiu, net ir mažesnis, jis yra paveikesnis negu, kad jo iš viso nebūtų arba kad mūsų nacionalinis, arba mūsų, lenkų, estų ir latvių tie nacionaliniai sąrašai, ar britų, dar tada Europos Sąjungoje buvo. Aš tiksliai dabar nepamenu, kokie NATO buvo svarstomi dalykai. Bet irgi apribojo kontaktus su Rusija, sustabdė bet kokią praktinį bendradarbiavimą – ten antiterorizmas ir panašiai, bet kad koordinuotos karinės paramos, NATO nepriėmė tokio sprendimo. Mūsų galva, būtų galima daryti net ir neįveliant NATO konflikto, kol labai bijo kai kurios NATO narės. Net ir tada vis tiek galima daugiau padaryti – pavyzdžiui, žvalgybiniai skrydžiai, ar užsukimai į Ukrainos uostus karinių laivų ir panašūs dalykai. Kad mes norėjom, tai turbūt taip, bet ne viskas buvo įmanoma.

V.G. Tai atsižvelgiant į visus tuos faktus, į tas aplinkybes, kurias išvardijot, kaip manot, kokia galėtų būti galiausiai šito konflikto baigtis?

Patarėja: Na, čia sunkus klausimas. Sakyčiau yra du dalykai. Yra Krymas, kuris yra visiškai dabar įjungtas į Rusijos sudėtį ir kuriam aš taikyčiau tą 1940 m. Lietuvos paralelę, tai yra neprisidaryti nieko, kas būtų paskui, sumažintų Ukrainos galimybes teisiškai ir morališkai įrodyti, kad Krymas yra Ukrainos, jeigu atsivertų tokia galimybė, kaip kad Lietuvai 1990 m. Tai ta prasme, kad su Krymu taip laikyti tą visą *paper work* švarų kaip įmanoma tam, kad būtų galima jį susigrąžinti, kai situacija leis ir siekti kompensacijų už tai. Tai čia Krymas.

Dėl Rytų Ukrainos – čia kiek kitokia situacija, nes Rusijai nereikia Ukrainos. Rusijai reikia paralyžiuoti Ukrainą, ta prasme Kijevo valdžią, išsekinti ją, kad ji skirtų nuolat resursus, paralyžiuoti sprendimų priėmimą. Tai čia, aš sakyčiau, labai svarbu yra, kad pati Ukraina nepasiduotų. Čia yra prarandamos gyvybės. Jau iš politiko pozicijos žiūrint – tai sunkus pasirinkimas ir jiems tenka daryti tuos kompromisus kažkokius, nes kasdien yra prarandamos gyvybės fronto linijoje. Tai irgi, kad tie kompromisai kažkokie bus neišvengiami, tai matyt, kad taip. Karas yra sekinantis dalykas, bet kažkaip irgi išvengti. Yra toks terminas, nelabai gražus, bet mes jį vartojam, *bosnifikacija*. Tai reiškia, kad šalis nebūtų paralyžiuota. Kai Bosnija po Deitono susitarimų buvo ta *rotating presidency* ir kur serbų mažumos, kai tas prezidentas būna valdžioje, tas realiai stabdo bet kokius strateginių sprendimų priėmimą. Bosnija iki šiol neapsisprendžia, ar ji nori į NATO, ar ne. NATO realiai dar yra ta organizacija, kuri gebėtų tokį sprendimą priimti, kaip dabar priėmė Juodkalniją, priėmė Šiaurės Makedoniją. Tai jeigu Bosnija sugebėtų apsispręsti ir padaryti progresą galėtų, tai jos narystės NATO galėtų spręstis visai realiai. Bet čia yra tas, kad Ukrainai reikia išvengti daryti tas tokias konstitucines pataisas, kurios duotų Donbasui kaip ir veto teisę spręsti pagrindinius užsienio politikos klausimus, ko aš labiausiai, manau, Putinas ir siekia. Dėl euroatlantinės integracijos klausimai turėtų būti derinami ne tik Ukrainos Aukščiausioje Radoje, bet turi ir regionas pritarti. Buvo toksai Kozako planas Moldovai dėl Padniestrės, kokiais 2007 m., į kurią Moldova vos neįsivėlė iš tikrųjų. Tas būtų Padniestrei suteikę teisę vetuoti pagrindinius šalies strateginius pasirinkimus ir Moldova paskutinę akimirką atsisakė to plano. Tas baisiausiai supykė Kremlių. Čia yra tas Rytų Ukrainos raktas, kad Europa nepasiduotų, kad mes visi nepasiduotume tam Ukrainos *fatigue*. Jis nėra menamas, jis yra jaučiamas ir nuolat išlaikyti ją dėmesio centre – mūsų diplomatijai yra didelis uždavinys. Atrodo, kad čia savaime suprantama, kad Ukraina visiems svarbi ir panašiai, o mes čia labai daug pastangų dedam, ir ministras asmeniškai, ir kiti, ir visa diplomatija. Ukrainai reiks susitaikyti su tuo regionu, jį reintegruoti atgal, bet visa tai bus palaipsnis procesas. Dėl tos, pavyzdžiui, taikdarių misijos, bet labai svarbu, ant kurios sienos staiti tą

taikdarių misiją. Svarbu, kad būtų ne ant tos fronto linijos, kuri yra dabar, bet tarp visuotinai pripažintos Ukrainos ir Rusijos sienos. Tai čia yra labai daug tarpinių žingsnių ir yra labai daug tarpinių detalių, kurių mes tikrai stengiamės ir Ukraina nepraleistų. Nes kartais atrodo, kad, na, reikės daryti kompromisą, taip, jį kažkur reikės daryti, bet svarbiausia ne dėl tų tokių esminių dalykų, kurie paskui labai, labai apsunkintų bet kokį sprendimą. Aš sakyčiau, čia aišku, painiai viskas skamba, bet vis tiek Ukrainai reikės dėti pastangas, kad tuos žmones išlaikyti savo pusėje, sakykim, ir žmonės turi būti nusiteikę pro ukrainietiška. Jie negali jų atstumti, nemokėti pensijų, atjungti dujas, atjungti elektrą ir panašiai. Čia jau bandė Gruzija su Osetija ir Abchazija daryti ir nieko neišėjo, paskui vis tiek teko reintegracijos strategiją kurti. Tai va tas ir Ukrainos toks kelias. O mes turime padėti ir taip pat ir finansiškai.

V.G. Tai va jūs paskutiniu sakiniu užsiminėt šiek tiek, kad va mes turim padėti. Tai, jūsų manymu, Lietuva gali suvaidinti svarbų vaidmenį pačioje konflikto pabaigoje? Būti kažkokiu tai tarpininku, ar priiimti kitokį vaidmenį, kad tas konfliktas baigtųsi vienokia ar kitokia baigtimi?

Patarėja: Lietuva gali. Aš irgi sakyčiau prezidentės toks visą laik būdavo, kad nėra mažų šalių ir nėra didelių šalių. Ta prasme, kad ir mažos šalys gali labai daug. Ypač, kai Lietuvos yra vertinamas ta ekspertizė Ukrainos klausimu ir mes turime tą žmonių paramą, kuri, beje, nėra savaimė suprantama. Jeigu to mes neišlaikysim, tai neišsilaikys savaimė ta parama. Ją reikia nuolat uždirbinėti. Tai ta prasme mes tikrai galime ir galim pasakyti, kad, jau čia iš asmeninės praktikos, kaip, pavyzdžiui, Europos Tarybos posėdžiams ruošiantis, kas pusę metų Europos vadovai nusprendžia, ar pratęsti sankcijas Rusijai, ekonomines sankcijas. Mes visuomet paruošdavom prezidentei tokią labai konkrečią ir tikslią situacijos atnaujinimą, kad per tą laiką Rusija padarė tą, tą, tą ir tą – dėl ko negalima sankcijų panaikinti. Tai tiesiog esu girdėjusi, pati dalyvavusi tai nesu, kad kai viena ar kita šalis suabejodavo, ar čia reikia tas sankcijas tęsti, tiesiog Vokietijos kanclerė pasižiūrėdavo į mūsų prezidentę ir paprašydavo pristatyti situaciją, kokia ji. Tai tikrai turim savo indėlį ir mus vertina už tai, kad mes pateikiam... Europa, ne tiek Lietuva viena, kiek visa Europa bus tas tarpininkas. Aišku, čia priklauso nuo to, kokia Amerikos pozicija bus, bet visa Europa yra tas tarpininkas ir kol Ukraina už savęs turi Europą, tol mūsų... tas konflikto sprendimas būtų toks, kokio mes norime, tikimybė yra didesnė ir mūsų indėlis yra tame, kad išlaikyti tą Europą už Ukrainą, Ukrainos pusėje.

V.G. Ačiū Jums už įžvalgą.

3. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos Respublikos Seimo narė, Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komiteto narė, laikinosios grupės „Pro-Ukraine“ narė Aušrinė Armonaitė (toliau – A.Ar.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-10

V.G. Kaip ir minėjau laiške, aš rengiu magistro darbą apie Lietuvos įsitraukimą į Ukrainos karą ir bandau suprasti, koks mezo lygmeniu formuojamas naratyvas, apie tai, kaip mes suvokiam savo vaidmenį ir galimą konflikto baigtį. Tai mano pirmas klausimas tau būtų tada, ar apskritai, tavo manymu, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

A.Ar. Manau, kad atsakymas būtų toks, kad, žinoma, jog tiesiogiai nedalyvauja Lietuva tame konflikte, bet ji palaiko Ukrainą tiek politinėmis priemonėmis, tiek tam tikra fizine pagalba. Tai visuomenė teikia paramą įvairiom priemonėm, Rytų Ukrainos mokyklom, tiek visokiais gynybos atributais, tiek pati valstybė – treniruoja, dalyvauja bendrose pratybose ir panašiai, dalinasi žiniomis kibersaugoje, tai, manau, gal tai daugiau netiesiogiai, bet palaiko.

V.G. O kokius tada pagrindinius tuos dalyvavimo būdus galėtum išskirti?

A.Ar. Tai kaip ir sakiau. Pirmas yra politinės priemonės – pavyzdžiui, mes turime įvairius formatus tarptautinėse organizacijose, kuriose tas klausimas nuolatos yra keliamas. Antras dalykas tai yra tas karinis bendradarbiavimas – pratybos ir, apskritai, ne ginkluotės, aišku, pagalba, bet tam tikrų ginkluotės elementų siuntimas į Ukrainą. Tai karinis. Ir trečias, tai sakyčiau, pilietinė visuomenė. Man atrodo, čia labai svarbu paminėti, kad žmonės labai gerai supranta, kas vyksta Ukrainoje ir linkę netgi savo pinigų įdėti. Tai tokie vat trys sluoksniai.

V.G. O per tą netiesioginį dalyvavimą, kaip pati mini, ar Lietuvai jau galima laikyti tokia konflikto šalimi, ar vis dėlto labiau stebėtoja?

A.Ar. Stebėtoja, matyt, negalima laikyt. Aš taip pasakysiu, mes vis tiek laikome Ukrainą savo strategine partnere, tai natūralu, kad mes labai aiškiai žinome, kurioje mes pusėje stovime. Dabar kodėl aš nesakau, kad mes esame Ukrainos sąjungininkai, nes mes nesame. Yra labai didelis skirtumas, karine prasme, tarp sąjungininko ir tarp draugo. Tai NATO yra sąjungininkai, kada mes vienas už visus, visi už vieną. Yra įsipareigojimas. Dabar draugas neturi tokio įsipareigojimo. Matyt, čia jau yra kiti dalykai, bet aš tikiuosi, kad Ukraina kažkada taps NATO nare ir galėsime vadintis sąjungininkais.

V.G. O kaip galėtum apibūdinti patį Lietuvos dalyvavimo tikslą? Koks jis galėtų būti? Ar koks jis yra?

A.Ar. Tikslas yra saugi kaimynystė. Kuo mūsų kaimynai bus saugesni, kuo jie bus turtingesni, tuo ir mums bus geriau. Tai aš matau pirmą ir labai labai racionalų... motyvaciją labai racionalią, kodėl Lietuva remia Ukrainą. Antras dalykas, tai aišku yra tam tikri istoriniai ryšiai. Negalima pamiršti Lietuvos didžiosios kunigaikštystės ir Kijevo kaip vieno esminių LDK miestų. Tai yra sentimentų dalykas. Tai gal du tokie sakyčiau. Racionalus ir... ai, nu gal ir trečią reiktų paminėti. Labai svarbų. Tai

vertybės. Mes ginam ne šiaip čia teritoriją. Mes ginam liberalią demokratiją, kad ji įsigalėtų Ukrainoje, nes jeigu įsigalės Ukrainoje, tai įsigalės Lenkijoje, Lietuvoje, o tada ir iki Vokietijos visai netoli.

V.G. O iš tavo patirties dirbant Europos reikalų komitete, tiek apskritai Lietuvos parlamente, kaip galėtum pasakyti, ar mums sekasi siekti šitų tikslų, kuriuos įvardijai?

A.Ar. Manau, kad taip. Tikrai yra keletas dalykų. Ukraina ir pati turi sau padėti, mums padėti jiems. Ne visada tai pavyksta padaryti, nes Ukrainos reputacija, iš savo asmeninės patirties galiu pasakyti tarptautiniuose formatuose, ji truputėlį buvo prislopusi. Ta prasme, daug kas Vakarų Europoje, politikai Nyderlanduose, Vokietijoje, laiko Ukrainą smarkiai korumpuota, valstybe, kuri piktnaudžiauja ir kartais net ir nelabai diplomatiškai dar ir pasielgia. Na, pavyzdį galėčiau pateikti, kaip buvęs Ukrainos prezidentas Porošenko yra pasakęs olandams, kad jeigu jūs neratifikuosite Europos Sąjungos ir Ukrainos Asociacijos sutarties, mes gal ten nelabai išstirsime MH17 lėktuvo katastrofą. Tai, kai tokie pasisakymai yra padaromi, tada Ukrainos bendras įvaizdis ir kitų politikų, kitų šalių politikų įvaizdis, kas yra Ukraina, susiteršia. Dabar, aišku, Zelenskis ir jo nauja komanda yra naujas puslapis, jie iš naujo dirba ir tas aktyvumas matosi. Tai Lietuvos pastangos, man atrodo, efektyvios – ir Maršalo planas Ukrainai, Kubiliaus, Kirkilo inicijuotas, bet Ukraina yra atsakinga pati už pagalbą jai ir kuo ji bus atviresnė Vakarams, kuo ji daugiau bendradarbiaus, kuo ji tvarkysis savo viduje skaidriau ir europietiščiau, tuo ir mums bus lengviau jai padėti ir tie rezultatai bus pasiekti akivaizdesni.

V.G. O iš tavo pačios patirties, ar Lietuva turi kažkokią aišką strategiją, kurią naudoja dirbdama Ukrainos klausimu.

A.Ar. Man atrodo, kad turi, nes toks labai horizontalus dalykas. Jis eina per visur – tai yra užsienio diplomatiškoje, nesvarbu kokiose šalyse, per mūsų diplomatiją Ukrainos klausimas eina. Tada yra gynyba. Tada yra švietimo irgi įvairių, kultūros iniciatyvų, mainų, tarp muziejų, parodų. Tai aš sakyčiau, kad Lietuvoje Ukraina turi gerą reputaciją ir tai yra vienas iš nedaugelio užsienio politikos prioritetų, kuris eina, sakyčiau horizontaliai, per kitas politikos sritis taip pat. Ukrainos klausimas.

V.G. O tavo asmenine nuomone, ar kažkaip aplinkybės keičia tą strategiją? Ar ji išlieka pastovi? Pavyzdžiui, ta strategija prieš Maidaną ir po Maidano ar Krymo aneksijos, ar ji kažkaip kito ar ji tokia nuosekli išliko?

A.Ar. Aš manau, kad labai pakito po Maidano, tai buvo lūžis. Aš, aišku, nebuvo politiniame lauke, tai aš galiu pasakyti, kaip jau stebėtoja iš šono iki tol. Na, Lietuva palaikė ryšius su Ukraina iki tol, bet atsiminkim, kad Janukovyčius tai vis tiek buvo Putino politikas Ukrainoje. Ta Ukrainos pro vakarietiška orientacija toli gražu nebuvo reiškiamas, nebuvo jos. Kada įvyko Maidanas, kada valdžia panaudojo jėgą prieš savo pačios piliečius, tai Lietuva labai aiškiai stoji į pilietinės visuomenės pusę, į pro vakarietiškų jėgų pusę, tai tada man atrodo įvyko lūžis. O Krymo aneksijos, aišku, matyt, čia jau sustiprėjo labiau gynybiniai dalykai, čia buvo toks *wake-up call* visiems čia Lietuvoje.

V.G. Supratau. O šiaip Lietuva derina savo veiksmus su tarptautinėmis organizacijomis, kiek tai liečia Ukrainos failą?

A.Ar. Taip, labai derina. Tarkime, jeigu aš galiu pakomentuoti parlamentiniu lygiu labiau. Tai ir NATO parlamentinėje ir kitose asamblėjose, kuriose mes esame nariai, mes esame Ukrainos labai ryškūs

draugai ir advokatai. Iš tikrųjų ten dažniausiai būname tie, kurie kelia Ukrainos klausimą ir iš esmės mūsų iniciatyva tai yra aptariama, bet negalima pasakyti, kad kitiems tai nerūpi. Tikrai rūpi ir dalykai yra derinami. Bet, aišku, tu turi turėti, ką pasakyti prieš derinant ką nors.

V.G. O ar buvo kažkokių tai atvejų, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė kažkokiems mūsų veiksams? Kai išsiskyrė principinės pozicijos?

A.Ar. Aš tai didelių kažkokių negalėčiau išskirti. Bet aš gal nedalyvauju tiek daug tuose procesuose. Tiesiog, kiek man teko pačiai dalyvauti, galiu pakomentuoti. Aš, kadangi esu grupės su Nyderlandų parlamentu pirmininkė, man yra tekę būti Olandijoje, tada prieš ratifikuojant jiems Ukrainos susitarimą Asociacijos. Tai aš tada išgirdau labai daug kritiškų, švelniai tariant, žodžių apie Ukrainą. Aš supratau, kad iš tikrųjų Ukrainai yra labai sunku, bet ji turi padėti sau pati, pirmiausiai.

V.G. Iš visos tavo patirties tiek dirbant Europos reikalų komitete, pati užsiminei, kad ir su Nyderlandais dirbant teko išgirsti apie Ukrainą skeptiškų žodžių. Kaip galėtum pasakyti, kaip mes galėtume įsivaizduoti konflikto baigtį. Kaip galiausiai išsispres visa šita situacija ar neišsispres?

A.Ar. Yra du dalykai. Vienas, kaip aš norėčiau, kad pasibaigtų. Antras, kaip tikėtina, kad gali pasibaigti. Tai pradėsiu gal nuo pesimistinio, kaip tikėtina, kad gali pasibaigti ir labai realu. Tai yra įšaldytas konfliktas Rytų Ukrainoje. Toliau tos liaudies respublikos, kurios de facto yra Rusijos rankose, o likusi Ukraina gyvena savo gyvenimą. Lygiai tas pats su Krymu. Tarptautinė bendruomenė nepripažįsta, bet Krymo niekas ir neatiduoda. Tai aš manau, kad toks scenarijus gali užsitęsti bent jau kurį laiką.

Dabar, kaip aš norėčiau, kad būtų. Tai, be abejo, aš norėčiau, kad Ukraina išlaikytų savo sienas ir priimtų tas liberalias, vakarietiškas vertybes savo šalies viduje. Tai mes galime padėti tai padaryti ir gana aktyviai tą darome, kaip ir minėjau, išvardijau – ir politiniai, ir kariniai, ir pilietinės visuomenės, ir kultūrinį bendradarbiavimą. Bet šiaip Vakarai irgi turi, tai turi tapti, turi likti prioritetų sąrašė. Tarkime, Europos Sąjungai tai yra labai svarbus dalykas. Kaimyninė valstybė, kurioje yra įšaldytas konfliktas, tai yra nesaugumas visai Europos Sąjungai. Amerikai, vėlgi, tas pats, jos interesas kur bus. Vakarai turi pamiršti, kad Ukrainos negalima paleisti. Jeigu mes tik ją atstumsim, ten greitai ateis, kas pasitvarkys. Bet kita vertus, su vis pagarba, tai Ukraina irgi turi parodyti kažkiek tos valios, bet aš kol kas, nežinau. Labai daug buvo skeptikų dėl prezidento Zelenskio, bet aš jo komandoje matau labai daug pozityvių jaunos kartos žmonių, kurie tikrai stengiasi, tai aš tikiuosi, kad jie pakeliui nesuges.

V.G. O kaip tu galvoji, ar Lietuva gali suvaidinti svarbų vaidmenį sprendžiant šitą konfliktą?

A.Ar. Karinį?

V.G. Apskritai, bet kuriuo lygmeniu.

A.Ar. Aš manau, kad mes jau vaidiname svarbų vaidmenį. Bet mes tikrai negalime būti tarpininkas tarp Rusijos ir Ukrainos, nes esam labai aiškiai užsiangažavę, bet nesam kažkokie derybininkai, kaip Lukašenka. Mes palaikom labai aiškiai vieną pusę, tai aš nežinau, ar Lietuvos indėlis gali būti lemiamas ir kad Rusija, meška, pasitrauks iš, kaip sakant, giraitės kažkokios Ukrainoje. Tai čia reikia kolektyvinių pastangų. Mes galime prisidėti prie... organizuojant tas kolektyvines tarptautinės bendruomenės pastangas, bet mes vieni tai tikrai negalime suvaidinti lemiamo vaidmens.

V.G. Ačiū tau labai už tavo įžvalgas.

4. Pusiau struktūruoti interviu: neorganizuotos futbolo fanų grupės „Pietų IV“ atstovas (toliau –
Fanas)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-11

V.G. Pespėju, kad pokalbį įrašinėju, bet, kaip ir minėjau savo žinutėje, pokalbis įrašinėjamas tik akademiniais tikslais. Tai jis nebus niekur kitur viešinamas.

Fanas: Supratau, gerai.

V.G. Tai aš tada pradėsiu nuo tokio paprasto gal klausimo. Ar, jūsų manymu, Lietuva dalyvauja apskritai kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

Fanas: Jeigu klausimas, ar Lietuva dalyvauja konflikte. Aš nesuprantu, apie kokį jūs konfliktą kalbat, jeigu tai yra Rusijos ir Ukrainos karas. Rusija nekonvenciniais būdais kariauja. Čia nėra jokio konflikto. Čia yra kare.

V.G. O ar Lietuva, tuomet, dalyvauja tame kare? Kažkokiom priemonėm?

Fanas: Čia turbūt reikėtų klausti Užsienio reikalų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, galbūt netgi NATO atstovų Lietuvoje. Bet šiaip, pagal visus šitus, kokios bent jau yra viešai prieinamos informacijos, tai taip, dalyvauja.

V.G. O kokius būdus Lietuvos dalyvavimo jūs galėtumėt išskirti?

Fanas: Pirmiausia, tai, kad yra lietuvių karininkai kartu su NATO sąjungininkais Javorivo poligone, apmoko ukrainiečių kariuomenę. Taip pat humanitarinės pagalbos valstybinės ir nevalstybinės. Taip pat Lietuva yra skyrusi, man atrodo, milijoną eurų, bet čia irgi reikia pasitikslinti, Avdijivko mokyklos atstatymui. Avdijivkas tai toks miestelis fronto linijoje. Tai aš manau, kad dalyvauja. Tam tikra prasme, tiesiogiai Lietuva ir Rusija nedalyvauja, nekariauja, bet Lietuvos parama Ukrainai yra.

V.G. O kaip jums asmeniškai teko prisidėti prie tos paramos?

Fanas: Tiek finansiniais ištekliais, tiek žmogiškaisiais. Jiems padėta, rinkta finansinė pagalba ir tuo metu kada tik tai buvo Maidano pradžia, tai. 2014 m. vasarį mes čia šalmų ieškojom jiems, paskui ir mašinas varėm į Ukrainą. Daug tokių visokių dalykų. Sakau, finansiniais ir žmogiškaisiais ištekliais. Tiek tiek, kad tie žmogiškieji ištekliai nėra, kad kažkas tiesiogiai važiavo, kariavo, bet kažkokia tai pagalba, taip. Yra sudėtinga net nuvaryti mašiną į Ukrainą. Tu susiduri su problemom, kurių jokiam normaliam pasauli nėra. Gaunasi, kad mašina, ant kurios užrašyta, jie negali persirašyti, tarkim, įsigyti iš tavęs, nes tu turi mokėti didžiulis mokesčius. O jeigu tu vieną mašiną įvarei, tai kitos tu negali įvaryti, nes turi mokėti mokesčius. Ten yra tokių suktumų. Tiesa, aš asmeniškai žinau žmones, kurie Lietuvoj gyvenantys, ukrainiečių kilmės, yra tam tikruose batalionuose savanoriais 2014-2015 m. nekariavo, aktyvių veiksmų nesiėmė, bet patruliavo, saugojo, ėjo sargybą. Tai daug tokių yra.

V.G. O kaip galėtumėt įvardyti to dalyvavimo tikslas koks yra? Kodėl mes iš savo pusės taip stipriai prisidedam prie to konflikto, karo, kaip jūs įvardijot?

Fanas: Viskas yra akivaizdu. Turbūt žmonės, dalis žmonių, turbūt padėjo 2008 m. rugpjūtį, kuomet rusai užpuolė Gruziją, prisidėjo, o 2014 m. ta Ukraina nėra labai toli nuo Lietuvos. Atsirado kažkoks žmonių sąmonėj užgimė, kad ukrainiečiai kaip ir broliška tauta. Niekada su jais nesipykom, nebuvo jokių konfliktų. Akivaizdu, kad ta riba, kur Rusija ar Kremlius, peržengia jau visai šalia jau. Jeigu, sakykim, civilizuotas Vakarų pasaulis nebūtų užkirtęs kelio, tai kitą kartą galbūt jau būtų, manyčiau, Daugpilis, o paskui po truputį prieitų ir prie Lietuvos.

V.G. Tai aš teisingai suprantu, kad to dalyvavimo tikslas, jūsų manymu, yra mūsų pačių saugumo užtikrinimas?

Fanas: Tam tikra prasme taip. Kažkur sąmonėj tai turbūt visi taip galvoja. Jeigu, tarkim, kris Ukraina, tai akivaizdu, kad Kremlius manys, kad jie yra nesustabdomi ir tada galės eiti toliau.

V.G. O jūsų vertinimu, mums sekasi įgyvendinti tą pagrindinį tikslą, kurio mes siekiam?

Fanas: Kad savo saugumą didesnę pasiekti? Taip, mums sekasi.

V.G. O ar yra kažkas, ką mes galėtume daryti galbūt geriau?

Fanas: Be abejo, kad mes galėtume daryti kažką geriau. Tai tiktai, kad išmokti tas klaidas, kurias darė ilgą laiką Ukrainą ir penkta rusų kolona.

V.G. O kokias tas klaidas galėtumėt įvardyti?

Fanas: Tai yra daug visokių tokių pseudointelektualų, teršiančių istoriją, nes visą laiką buvo, nes Ukrainoj, jeigu kalbant apie Ukrainą, visą laiką pas juos toks paniekinimas buvo, tai yra *banderancai*, ten Stepanas Bandera ar Romanas Šuškevičius ir visi kiti, kurie kovojo už Ukrainos laisvę, tai jie visi ten žmogžudžiai, žudikai, ten vaikus žudė, tiktai tuo užsiiminėja. Kas pas mus yra Vanagaitė ir panašūs į ją veikėjai.

Paskui kitas dalykas Ukrainoj buvo netgi toksai pasakymas, kad skriaudžia rusų kalbą, kad Rytuose gyvenantys ukrainiečiai, kurie iš tikrųjų daugiausiai kalba ukrainiečių kalba arba maišyta rusų-ukrainiečių kalba. Jie nėra tikri ukrainiečiai, ten jie nemyli, nes pagal planą, tai Dniepras dalina į rytinę ir vakarinę Ukrainą, ir rytinė yra daugiau rusakalbiai. Tai tokiu tautiniu pagrindu pas juos pastoviai buvo pilama druska – kad čia tikrieji, čia netikrieji. Tai ir pas mus atsiranda intelektualų ir tautinių mažumų, kur čia pastoviai sako, kad reikia dvikalbystės, dar kažkokios, taip bandydami įnešti, reiškia, tą pleištą tarp tautinių mažumų ir tautinės daugumos. Daugiau, kad ten dviguba pilietybė, kad jie visi ten labai ilgą laiką buvo Rusijos naratyvas, kad ukrainiečiai, rusai buvo broliai, po to gaunasi, kad ukrainiečiai neikit prieš savo brolius, viskas čia oligarchų rankomis. Kaip ir pas mus irgi atsiranda intelektualų, pseudointelektualių žmonių, kurie sako, kad mes turim duoti dvigubą pilietybę, o paskui gausis, kad pusė Visagino taps Rusijos piliečiais ir mes tada iš karto turim labai didelį anklavą ir labai didelę problemą. Bet kažkodėl vis tiek yra kalbama, kad čia reikia. Kai kurie žmonės, galbūt, tai daro specialiai, kai kurie, galbūt iš savo durnos galvos, bet. Plius yra, mes turime Ukrainoje visą laiką nuo

1991 m. jie vis labiau silpnino savo kariuomenę. Tai buvo netgi tokie, kai kas, aišku, silpnino dėl to, kad turėjo finansinę naudą iš Rusijos, dar kiti silpnino, nes buvo įtikėta, kad Ukraina turi iš pašalės savęs draugišką Rusiją ir su niekuo nereikės kariauti ir silpnino kariuomenę, bet paskui gavosi taip, kad 2014-2015 m. žmonių pinigais ir tų vadinamų *volontorių* dėka laikėsi pirmos tos grupės, frontas visas. Vėliau, aišku, tenai atėjus Porošenkai iš tikrųjų 2015-2016 m. buvo dedama daug dedama į tą Ukrainos armiją, ji sustiprėjo. Dabar ji tikrai yra viena stipriausių Europoje ir daugiausiai turinti karinės patirties. O pas mus atsiranda visokių tokių ministrų peteliškių, kurie nusiperka auksinių šaukštų vietoje to, kad duoti kažką kariuomenei. Ir pastovus yra skundas, kad nereikia skirti tų 2 % krašto gynybai ir panašiai, ten visokie verkiantys, kai gražino šauktinius, koks kilo Lietuvoje triukšmas, kai visokios ten Beatos Tiškevič, tuščiagalvės pseudoinfluncerės nieko niekada gyvenime nedirbusios, pradeda aiškinti, kad nieko nereikia, čia diskriminacija, reikia skirti kultūrai ir panašiai. Tai va tas pamokas mes turėtume išmokti.

Plius reikia gerinti santykius su sąjungininkais, o ne, kaip pasakyt, turėt sąjungininkų, o ne likt vieniems.

V.G. O kaip jūs manote, tas Lietuvos veikimas yra toks strateginis, jis turi kažkokias strategines prielaidas ar labiau chaotiškas ir iš reikalo, reaguojant į situaciją?

Fanas: Jeigu mes kalbėtume valstybiniu lygmeniu, tai aš manau, kad ten yra kažkokia tai strategija, apie kurią aš negaliu pasakyt, kadangi aš nematęs dokumentų, nei žiūrėjęs.

V.G. O jūsų atstovaujama organizacija, aš taip pavadinčiau?

Fanas: Mes iš esmės dabar taip aktyviai tikrai nepadedam, kaip tai buvo 2014-2016 m., kai buvo ir finansinės, ir kai žmonės skrido su pinigais, pinigus vežė ir perlaidas darė, ten visokiais žmogiškaisiais ištekliais. Ieškojo ten ir stengėsi padėti. Tai to dabar taip nėra. Iš esmės tai, bent jau kalbant apie tą mūsų grupuotę ar organizaciją, ir visus jai prijaučiančius, tai ji buvo tikslinga. Pačioj pradžioje buvo taip, kad patys davėm pinigų, neklausdami, ko jiems reikia. Po to jiems reikėjo medikamentų, ieškojom, buvo kažkokios konkrečios užklausos ir pagal tai būdavo daroma.

V.G. O ar jums teko bendradarbiauti kažkokiomis tarptautinėmis grupuotėmis, iš kitų šalių?

Fanas: Ne. Kadangi mes palaikom draugiškus santykius tik su ukrainiečiais, tai ten tiesiogiai su ukrainiečiais. Man yra žinoma, kad ten fanai iš Italijos yra siuntę medikamentų, bet tarptautinių jokių tokių. Visų pirma, tai tarptautinių jokių negali būt, tai labai lokalus. Tai man atrodo, kad buvo kažkokie ar tai vokiečiai, ar kažkas, kas ten savo nuožiūra siuntė greitąsias dar kažką.

V.G. O iš jūsų patirties, kiek esat susidūręs su ukrainiečiais ir iš to, ką žinot, kaip manot, kokia galėtų būti šito karo baigtis?

Fanas: Jis niekada nesibaigs ir bijau, kad jis yra išaldytas amžinojo konflikto. Pirmas dalykas, ten yra labai daug oligarchų ir daug visokių žmonių, kurie iš ten turi finansinės naudos. Kitas dalykas, ten ką galima padaryti, tai jeigu tu uždarai sienas, tu turi išvalyti visą tą regioną nuo žmonių, kurie ten gyvena ir yra lojalūs Rusijai. Tai vadinasi tu turi padaryti tam tikrą etninį valymą. Arba tu turi po truputį atsiiminėti, kilometrą po kilometrą. Bet tam reikia politinės valios.

V.G. O politinės valios iš kurios pusės?

Fanas: Iš Kijevo.

V.G. Ačiū jums labai už įžvalgas.

5. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos kariuomenės karininkas Alminas Sinevičius (toliau – A.S.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-14

V.G. Tai, jeigu galėtume pradėti, aš tuomet ir paklausiu jūsų. Jūsų manymu, ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

A.S. Aš manau, iš mažųjų Europos valstybių, mano nuomone, Lietuva yra viena iš aktyviausiai netiesiogine prasme įsitraukusių valstybių. Lietuva, kartu su JAV, yra vienos iš nedaugelio valstybių, kurios teikia tą vadinamą letalinę ginkluotę Ukrainai. Man atrodo, kalašnikovus, dar kažką yra perdavusi. Ir bendrai Lietuvos parama nuo 2014 m., nuo konflikto pradžios, man atrodo, siekė keletą milijonų eurų. Iš tikrųjų, ženklus skaičius. Taip pat gydo Ukrainos ginkluotųjų pajėgų sužeistus karius rehabilitacijoje. Aišku, tarptautiniame lygmenyje Lietuva yra viena iš pagrindinių Ukrainos advokačių, kuri pastoviai primena apie Ukrainos konfliktą įvairiuose NATO ir Europos Sąjungos institucijose – tam pačiam Europos parlamente, Vadovų taryboje, Šiaurės Atlanto taryboje ir kitose. Tai aš manau, kad įsitraukusi Lietuva yra į konfliktą.

V.G. O kaip jums asmeniškai teko prisidėti prie to įsitraukimo?

A.S. Dar svarbus dalykas yra patarėjai, ekspertai, kariuomenės instruktoriai, kurie vyksta į Ukrainą ir padeda Ukrainos institucijoms vakarietiškėti, demokratiškėti, tiesiog perteikti patirtį. Aišku, Lietuva čia irgi, na, nėra išskirtinė, nes kitos valstybės taip pat siunčia savo instruktorius. Įdomu tik tai, kad Lietuva, Lietuvos valstybė nori, man taip susidarė įspūdis, kad nori, jog tai būtų vieša, matoma ir tam tikra prasme siunčiama žinutė Rusijai, kad Lietuva, nors ir netiesiogiai, bet yra įsitraukusi į konfliktą. Pavyzdžiui, kita vertus, kokie estai, na ir, turbūt, kiti europiečiai, manau, nemėgsta to akcentuoti, išryškinti, nes nenori kelti galbūt papildomų įtampų su Rusija tarptautiniuose santykiuose. Tai aš irgi ne kartą ten esu vykęs į Ukrainą dirbti, komandiruočių tikslais dirbti su ukrainiečių karininkais, kurie konflikto akivaizdoje privalėjo iš tikrųjų reformuoti savo sovietinio paveldo kariuomenę į tokia, kuri gebėtų kariauti realiuose mūšiuose. Aš manau, kad šiai dienai jiems tai pavyko, jie toliau progresuoja, kaip bus, jau čia reik žiūrėti.

V.G. O jūsų manymu, tas netiesioginis Lietuvos įsitraukimas, kurį paminėjot, ar paverčia Lietuvą viena iš konflikto šalių?

A.S. Na, čia, vėlgi, sunkus klausimas. Reikėtų apsibrėžti konfliktą. Jeigu tiesioginiuose veiksmuose dalyvauja vienas kitas savanoris iš Lietuvos, bet kaip valstybė į tiesioginį konfliktą ji nėra įsitraukusi. Bet į konflikto pasekmes ar netiesiogiai į konfliktą, tai tikrai įsitraukusi. Tai čia sąvokų žaismas.

V.G. O kaip manot, koks yra tas pagrindinis Lietuvos dalyvavimo tikslas? Kodėl jūs asmeniškai pridėjot prie to įsitraukimo? Kodėl apskritai Lietuva veržiasi padėti, galbūt taip pasakyčiau?

A.S. Aš dar gal biškį prie praėjusio klausimo, ar Lietuva įsitraukusi, dar mintis šovė. Kai kelis kartus nuvykau į Ukrainą, aš supratau, kad konfliktas Rytų Ukrainoje tam tikra prasme palietė mane. Aš bendravau ir dirbau su ukrainiečiais, kurie realiai kovėsi mūšiuose. Per šešis konflikto metus mokymo

misijose lietuvių kariuomenės karių dalyvavo ženklus skaičius. Tai lygiai taip pat kitos institucijos, kitos iniciatyvos, per Vidaus reikalų ministerija, per Užsienio reikalų ministeriją, kurios prisideda prie reformų švietimo, sveikatos, ekonomikos srityse, teismų reformos. Yra tų žmonių, kurie prisideda tiek savanoriškai, tiek nesavanoriškai. Neliečiant tų reformų rezultatų, nes tai atskiras klausimas, akivaizdu, kad gausus lietuvių būrys per šešis metus dalyvavo, dalyvauja konflikto sukeltų padarinių valdymo procesuose. Tai man suponuoja, kad Lietuva, skirtingai, turbūt, negu kitos valstybės, bet čia tik mano nuomonė, į konfliktą įsitraukusi, kaip jūs sakote, įsitraukusi keliais lygmenimis netgi, dalyvauja konflikte. Valstybiniu lygmeniu Lietuva atstovauja Ukrainos poziciją įvairiose organizacijose – Europos Sąjungoje, NATO, Europos Taryboje ir dvišaliuose santykiuose, siunčiant minėtą paramą. Instituciniu lygmeniu, kai Lietuva siunčia ekspertus, atstovus, ir aš, kai vykau padėti Ukrainai reformuoti įvairius sektorius – aišku, kariuomenės, ginkluotąsias pajėgas, kurios kovoja konflikte tiesiogiai. Būtent URMas, Lietuvos ambasada Kijeve, aš net neabejoju, kad aktyviai įsitraukė į tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Taip susiformuoja daug tarpinstitucinių ryšių. Pateiksiu pavyzdį. Pavyzdžiui, Lietuvos karo akademija, kur dabar aš tarnauju, jau keletą metų iš eilės turi planinius renginius su Ukrainos nacionaliniu gynybos universitetu, su Kijevo valstybiniu Taraso Ševčenkos universitetu. Tai yra konferencijos mokslinės ar kažkokios sportinės žaidynės. Tai vėlgi, ta patirtis yra tarpinstitucinė. Ir trečias lygmuo, jeigu taip skirstant, tai, manau, individualus lygmuo, kuriuo atskiri individai lietuviai yra įsitraukę į būtent konfliktą. Tai tos pačios akcijos įvairios, mokymo misijos, kurioje aš vykau. Tai iš tikrųjų karių vykti į mokymo misiją į Ukrainą yra daugiau negu vietų ten vykti. Tai parodo žmonių norą asmeninį prisidėti prie to konflikto. Tai ta Blue/Yellow Ohmano iniciatyva, Šaulių sąjungos yra sukurta Ukrainos paramos grupė, kurios už surinktus pinigus perka mūšyje reikalingas priemones, kaip naktinio matymo prietaisai, šarvinės liemenės, šalmai, kuriuos tiesiogiai veža į frontą. Ta prasme, lietuviai veža į frontą priemones padėti ukrainiečių kariams kovoti mūšyje. Tai yra akivaizdus dalykas, kad tikrai individualiam lygmeny kai kurie lietuviai yra labai įsitraukę. Arba, pavyzdžiui, žurnalistų pastovus akcentavimas ir pastovus pabrėžimas to konflikto aktualumo, kur kokios nors kitų Europos valstybių žiniasklaidos, aš manau, jau baigia užmiršti tą konfliktą, o Lietuvos žiniasklaida pabrėžia. Net suaktyvėjęs turizmas tam tikra prasme, aš manau, rodo, lietuvių norą prisiliesti prie konflikto paliestos valstybės. Tai va, jeigu dar atsakant į prieš tai buvusį klausimą.

V.G. Aš gal dar patikslinsiu tada. O kodėl čia taip nutiko? To paties turizmo. Kodėl lietuviai taip aktyviai pradėjo važiuoti į Ukrainą ir akcentuoti to konflikto svarbą?

A.S. Na, turizmas nebūtinai dėl konflikto ten važiuoja, dėl to, kad pigu, atsivėrė rinka, na, turizmo rinka. Vienas dalykas. Bet šiaip mes galim jau prieiti prie tikslų, kurių jūs klausėt. Kodėl Lietuva ir lietuviai iš pricipo įsitraukė į šitą konfliktą ir koks čia galėtų būti Lietuvos tikslas arba ko siekia Lietuva, Lietuvos politikai, diplomatai. Tai mano galva, galėtų būti du tikslais.

Tai pirmas, turbūt, kuo greičiau Ukrainą paversti demokratine, stabilia, teisės viršenybę pripažįstančia, normalų išsivystymo lygį turinčia europietiška valstybe. Tokiu atveju, na, mes turėtume, kaip valstybė mes turėtume draugą, kuris mums irgi padėtų esant reikalui. Netgi tolimoj ateity galima galvoti apie įvairius formatus kaip. 3B+4V+Ukraina. Tai trys *Balticai*, keturios Višegrado valstybės ir Ukraina, kurios suformuotų tam tikrą Vidurio Europos valstybių bloką, kaip atsvarą, na, Rusijai – visom, ekonomine prasme, ne tik karinės konfrontacijos prasme. Arba netgi tom pačiom Europos valstybėms. Tokia Rytų Europos valstybių, na, tokia kaip neoficiali, gal kažkada po dešimt metų ir oficiali sąjunga, galėtų nusverti tam tikras galias Europos – Vokietija, Prancūzija. Bet kokius atveju, demokratiška Ukraina ir draugiška mums, ir Europos Sąjungai, ir NATO yra laimėjimas bet kokių atveju.

Antras tikslas, kodėl Lietuva, lietuviai taip įsitraukė į konfliktą. Aš manau, dėl to, kad mūsų yra istoriškai užprogramuotas identitetas, noras bet kokiomis įmanomomis priemonėmis a priori priešintis Rusijai ir jos įtakai net nesigilinant per daug į priežastis, kas sukėlė konfliktą, kas nukentėjo. Na, lygiai taip pat buvo su Gruzija 2008 m. Aišku, tik ne taip aktyviai ir ne taip ilgai, nes konfliktas tiesiog truko žymiai trumpiau. Tai tas demonizavimas Rusijos mūsų politiniame elite ir tarp piliečių, aš manau, jis yra. Aišku, jis yra, dažnu atveju, ne be pagrindo. Visur, kur Rusijos įtaka ir Rusija, mes esam prieš tai. Tai čia identitetas mūsų. Kaip čia, strateginės kultūros, dabar dažnas pasako, dalykas. Tai aš sakyčiau tokius du tikslus.

V.G. O, jūsų manymu, ar sekasi Lietuvai bent vieną iš tų dviejų tikslų pasiekti Ukrainoje pagal tai, kaip tas konfliktas rutuliojasi šiuo atveju?

A.S. Aš manau, kad čia reikėtų gilesnės analizės, kiek tos reformos, prie kurių prisideda Lietuva, kiek ta parama, kiek ji yra sėkminga, vėlgi tie rezultatai. Tai aš manau, tam tikra prasme Lietuva kaip ir... sunku atsakyti iš tikrųjų, bet aš manau, kad ypač prie pirmo tikslo, to pačio Kubiliaus ir Kirkilo Europos Sąjungoje tas vadinamas Europos Sąjungos Maršalo planas Ukrainai, yra idėja, kuri yra paremti ir subsidijomis, ir atverti rinkas ukrainiečiams, ir dirbti čia. Pavyzdžiui, Lenkijoje apie vieną milijoną ukrainiečių dirba ir siunčia pinigus į Ukrainą. Tai vėlgi, tai parodo tam tikrą politinę valią. Sankcijos tos pačios Rusijai. Tai duoda tam tikrų vaisių. Čia reikia tam kantrybės ir laiko, kad skaičiuoti viščiukus po Velykų.

V.G. O jūsų manymu, ar Lietuva turi kažkokią aiškią strategiją būtent Ukrainos klausimu, ar toks yra labiau chaotiškas veikimas?

A.S. Na, vėlgi čia reikėtų klausti URMo, gal net prezidentūros atstovų, ar tokia strategija yra. Man sunku vertinti, kadangi nesu arti sprendimų priėmėjų ir nematau platesnio to procesų paveikslą, tų politinių santykių. Na, spaudoje galima matyti įvairaus lygmens vadovų susitikimų, pasirašomus susitarimus, bendradarbiavimo planus, bet nežiūrint į tai aš, turbūt, asmeniškai manau, kad Lietuva visgi neturi aiškios, apgalvotos, su visomis institucijomis suderintos, į daugumą Ukrainos sektorių orientuotos veiklos strategijos, tokios viską apimančios. O galbūt, kaip ir mano minėta, Kirkilo ir Kubiliaus iniciatyva, yra įvairių iniciatyvų, URMas turi savo veiklos gaires dėl Ukrainos, net neabejoju, kad jomis vadovaujasi, bet vieningos strategijos, aš sakyčiau, kad Lietuva neturi Ukrainos klausimu arba Ukrainos konflikto klausimu.

V.G. O, pavyzdžiui, jums tarnaujant, ar teko susidurti su kažkokiu strateginiu planavimu dėl Ukrainos? Ar tai buvo tiesiog pavienis sprendimas siųsti instruktorius?

A.S. Tai buvo, sakyčiau, pavienis sprendimas siųsti instruktorius ir bendradarbiauti, padėti tam tikra prasme instruktoriais, patirtimi su Ukraina. Dabar irgi žinau yra patarėjų, kurie strateginiam lygmeny dalyvauja. Pavyzdžiui, atsargos generolas majoras Vitalijus Vaikšnoras, buvęs gynybos štabo viršininkas, jis dabar dalyvauja *defence reform advisory board*, net nežinau, kaip lietuviškai, bet. Strateginio lygmens grupė, kuri pataria, kaip reformuoti ginkluotąsias pajėgas pagal NATO standartus, pagal vakarietiškus modelius. Tai ten strateginiam lygmeny veikia Lietuva, įsitraukusi, turi savo atstovą. Ten yra tarptautinis tas *boardas*, bet tai vėlgi nėra strategija, tai yra tik pavienės iniciatyvos. KAMo, URMo, prezidentūros, individualių žmonių kažkokių.

V.G. Jūs jau šiek tiek užsiminėt apie mano kitą klausimą dėl Lietuvos veiksmų derinimo su tarptautinėmis institucijomis. Tai jūsų žiniomis, kiek Lietuva įsitraukia į tokias tarptautines iniciatyvas, kiek savo veiksmus apskritai derina tarptautiniu lygmeniu?

A.S. Kiek žinau Lietuvos diplomatiją, tai gana aktyviai. Kaip minėjau, Europos Sąjungos ministrų, valstybių vadovų tarybose, bandome išlaikyti sankcijas Rusijai, nors yra ir nepalaikančių valstybių – ši mūsų griežta pozicija tiek sankcijų klausimu, tiek Ukrainos aktyvesnės integracijos klausimu į Europos Sąjungą, į NATO. Taip ir prisideda. Yra tam tikra grupė valstybių, kurios tą remia, bet aišku yra ne viena neremianti Europos Sąjungos ir NATO valstybė tokiai mūsų pozicijai, bet čia reikėtų diplomatų klausti. Kita vertus, dvišalių santykių, pavyzdžiui, tokių kaip Rusijos ir Prancūzijos, arba netgi koronaviruso fone būsimus Rusijos ir Italijos santykius, tai Lietuva niekaip negali jiems padaryti įtakos. Kalbant apie karinį bendradarbiavimą su Ukraina, tai tarp NATO valstybių akivaizdu, kad Lietuva yra tarp lyderių teikiant paramą – kartu su amerikiečiais, britais, kanadiečiais, estais, lenkais. Esame tarp aktyviausių. Lietuvos, pavyzdžiui, karinis patarėjas, kurį minėjau, kiti instruktoriai, kurie važiuoja tose pačiose mokymo misijose, kaip aš. Lietuva tiek politiniame ir techniniame lygmenyje tai derina veiksmus ne su tarptautinėmis organizacijomis, bet su atskiromis valstybėmis. Pavyzdžiui, ten, kur aš buvau, mokymo misijoje, prie Lvovo esančiame Javorivo tarptautiniame karinio mokymo centre, nežinau, kaip jis tiksliai vadinasi, lietuviai yra kaip dalis amerikiečių *training-teamo*. Jie yra po amerikiečiais. Mes, kaip maža valstybė, dažnai nebūnam vieni nebūnam niekur misijose tarptautinėse. Mes būnam po danais, Irake būnam po danais, Ukrainoje, šiuo atveju, po amerikiečiais, toje misijoje. Bet vėlgi. Tų mokomųjų misijų yra ne viena, lietuvių. Aš buvau tik vienoj. Akivaizdu, kad prieš tai, na, dėl bendro karių dalyvavimo buvo susitarta tarp valstybių, tarp diplomatų, tarp Lietuvą užsienyje atstovaujančių politikų, tai URMO, prezidentūros atstovų, tai, manau, tikrai buvo sutarimas, kad lietuviai, amerikiečiai, kanadiečiai, lenkai, kartu įsitraukia į misiją mokymo centre. Kituose, pavyzdžiui, mokymų centre prie Kijevo, irgi su kanadiečiais, man atrodo, iš dviejų valstybių sudaryta ta treniruočių grupė. Bet norėčiau pabrėžti, kad Ukrainoje nėra, man žinoma, nėra nei Jungtinių Tautų, nei Europos Sąjungos, nei NATO karinių taikos palaikymų misija. Ta prasme, nėra organizacijų siūstos misijos po tam tikromis chartijomis ar susitarimais. Tai yra tik iniciatyvos atskirų valstybių, kurios apsijungia ir vykdo rengimą arba teikia pagalbą, įsitraukia į konfliktą netiesiogiai. O kodėl taip yra? Tai čia sunku pasakyti. Bet turbūt pagal tarptautinę teisę tas konfliktas, tas Donbaso konfliktas, jis nėra, niekas niekam karo nepaskelbė. Konfliktas yra antiteroristinė operacija. Pagal konflikto klasifikacijas, dabar neatsimenu, vidinis ar kažkoks. Jis nėra toks konfliktas tarp dviejų valstybių tarptautinės teisės prasme, nors visi akivaizdžiai žino, kad yra. Tai yra Rusijos agresija prieš Ukrainą.

V.G. Aš tada judėsiu į pabaigą. Jūsų žiniomis ir iš jūsų patirties – tiek darbinės, tiek asmeninės, įsitraukiant į Ukrainos konfliktą – kokia galėtų būti to konflikto pabaiga? Kokį ateities scenarijų galėtumėt nubrėžti?

A.S. Lietuva jau suvaidino svarbų vaidmenį konflikto priešistorėje. Juk po 2013 m. lapkritį, Vilniuje nepasirašytos Asociacijos sutarties Kijeve kilo sukilimas, vadinamas Maidanas. Tai simboliška būtų, manau, prisidėti prie konflikto baigties. Bet aš netikiu, kad pavyks išspręsti per ateinančius kelis metus. Gal penkis, septynis metus. Minsko susitarimai yra tam tikra butaforija, kur buvo pasirašyti dar tarp Porošenko ir Putino, tuometinių vadovų. Normandijos formato taip pat nieko, iš principo, nedavė apčiuopiamo. Nei Ukrainai, nei Rusija tikrai nenusileis savo reikalavimais viena kitai. Tai šis konfliktas jau yra užšaldytas, kaip turbūt kiti posovietiniai konfliktai, kuriuos įžiebė Rusija. Tai, mano manymu,

Lietuva ir toliau turi padėti Ukrainai ir formuluoti ją palaikančias pozicijas tarptautinėje bendruomenėje ar organizacijose. Mūsų valstybė gali suvaidinti svarbų vaidmenį konflikte tik būdama itin principinga Rusijos agresijos atžvilgiu. Tokia principinga, kaip buvo JAV ir Vatikanas nepripažįstant Baltijos valstybių okupacijos viso Šaltojo karo metu. Tai tiesiog reikėtų kantriai toliau atstovauti savo pozicijas ir jų nekeisti, neparsiduoti, kaip galbūt kai kurios Europos valstybės tai gali padaryti. Ypač įvairių tarptautinių įvykių fone – kaip koronavirusas ar kitos situacijos.

V.G. Tai jeigu teisingai suprantu, jūsų nuomone, šitas konfliktas dar tęsis nemažai laiko, bet galiausiai turėtų ta Ukrainos pusė laimėti, jeigu kitos šalys jai padės?

A.S. Čia yra du skirtingi dalykai. Tai yra Krymas, tai yra vienas klausimas, kurio, beje, niekas per daug nekelia. Tai liūdna, kad neakcentuoja nei susitarimai, nei tas pats Normandijos formatas didžiųjų valstybių. Iš principo tai užmiršta yra. Tai dėl Krymo išvis neaišku. Dabar visos žiniasklaidos Vakarų ir politikai bando pabrėžti blogą gyvenimą Kryme, kad jie susivoks ir vėl prisijungs prie Ukrainos. Kas man yra mažai tikėtina.

Kitas klausimas yra Rytų Ukrainos konfliktas. Tai būtent Donecko, Luhansko apskrityse vykstantys kariniai veiksmai. Kaip bus išspręstas šitas konfliktas, turbūt, yra sėkmės ir nesėkmės klausimas. Karas kainuoja daug, bet jau šešis metus vis sugebama mokėtis iš Rusijos pusės už tą konfliktą. Tai, na, sunku pasakyti, bet Ukrainos kariškiai sako, kad duokit mums laisvę ir mes atsiimsim tas prarastas žemes. Bet politikai supranta, kad tas kainuotų daug gyvybių, daug kraujo, kurio jau taip daug išlieta. Sunku vertinti, kaip čia tas bus.

Kitas dalykas, svarbus Ukrainai, kada Rusija taps demokratiška valstybė. Tai Putinui nelikus valdžioje, atėjus labiau demokratiškesniam vadovui, gali būti, kad pajudėtų šitas konfliktas Ukrainos naudai. Bet šiuo momentu yra tas griežtasis būdas arba tas žiaurusis būdas atgauti teritorijas karine prasme, be jokios diplomatijos, be nieko, tiesiog einant ir atgaunant savo teritorijas. Su daug aukų ir, aš manau, kad Rusija neleis daryti tą dalyką. Netgi kaip 2014 m. viduryje buvo įvedusi savo ginkluotąsias pajėgas į Ukrainos teritoriją, tai neatmeskime tos galimybės, kad tai galėtų pasikartoti, jeigu Ukraina intensyviais ginkluotųjų pajėgų veiksmais bandytų atsiimti jėga teritorijas, na, diplomatija ir ta politika, tai Rusija nori tiesiog dalyvauti didžiojoje politikoj, sprendžiant didžiuosius geopolitinius klausimus, kartu su Vokietija, su Prancūzija, Normandijos formate, dvišaliuose santykiuose su JAV, tai yra jos koziris tuomet. Ji išlaiko savo matomumą, galią tam tikrą, regioninę. Tie dalykai žaidžia.

V.G. Jūs dar užsiminėt, kad yra dvi pusės – yra Krymas ir yra Rytų Ukrainos konfliktas. Ar, jūsų manymu, įmanoma išspręsti konfliktą, jeigu išsprendžiama tik viena dalis? Pavyzdžiui, Krymas yra grąžinamas Ukrainos, arba tik Rytų teritorijos grąžinamos Ukrainai, o kažkuri dalis vis tiek lieka aneksuota?

A.S. Na, esu kalbėjęs su vienu Seimo nariu, čia neoficialiai, kad galima, pavyzdžiui, Luhanskas, Doneckas dabar yra sugriautos teritorijos, nualintos teorijos, tai jeigu Ukraina įvykdytų skaudų dalyką, pavyzdžiui, atiduoti tam tikrą teritoriją Rusijai. Pripažinti Krymo okupaciją – Ukraina pripažįsta Krymo referendumą tą butaforinį su sąlyga, kad Rytų Ukraina atitenka, galbūt, su tam tikrom autonomijom galbūt, Ukrainos federalinei valdžiai, na, ir tas konfliktas išsprendžia. Čia reikėtų galbūt įsigilinti į tuos Minsko susitarimus. Ten parašyta, kad su tam tikrom autonomijom Donecko ir Luhansko tos liaudies respublikos arba tie regionai, jie integruojasi į Ukrainos sudėtį. Arba, kad nebus

baudžiami visi tie separatistai, kurie kariavo prieš Ukrainos ginkluotąsias pajėgas. Ten daug numatyta dalykų, kaip gali būti išspręstas konfliktas. Bet Minsko susitarimai nėra iš principo blogi, bet tai yra ne teisinio įsipareigojimo dokumentas, o politinio įsipareigojimo dokumentas. Tai be politinės valios tie Minsko susitarimai nebus pasiekti ir kol kas tos valios nėra, tai jeigu ji atsirastų abejose pusėse, tada konfliktą galima išspręsti pagal senus sudarytus dokumentus ir reguliavimo principus.

V.G. Ačiū labai už jūsų įžvalgas.

6. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos tarptautinių ryšių ir operacijų grupės patarėja Asta Šidlauskienė (toliau – A.Š.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-14

V.G. Aš jau pradėjau įrašą. Kaip ir minėjau, įrašas bus naudojamas tik akademiniais tikslais. Tada mano pirmas klausimas būtų, ar, jūsų nuomone, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

A.Š. Aš tokio klausimo neklausčiau ir tikrai nelaikau Lietuvos konflikto dalimi. Šiuo atveju labai aiškiai žinom, kas yra konflikto šalys. Tai Ukraina ir Rusija. Rusija deda labai daug pastangų, kad nusiimtų savo atsakomybę ir primeta (kitiems), sako, kad konflikto šalys yra Ukraina, ir Luhansko ir Donecko tos sukurtos, nežinau, tos respublikos. Tikrai Lietuva niekaip nėra šio konflikto dalyvė, nors Rusija labai dažnai išnaudoja, pavyzdžiui, sakydama, kad Lietuvos snaiperiai ar dar kažkas kovoja veiksmuose. Bet šiuo atveju Lietuva labai aiškiai žino, kurią konflikto pusę palaiko. Mes palaikom Ukrainą. Na, apibendrinant, mano atsakymas toks ir būtų. Mes nesam konflikto šalis, nesam konflikto dalis. Čia yra Rusijos ir Ukrainos konfliktas arba karas, bet Lietuva aiškiai šitame konflikte arba šitame kare remia Ukrainą, nedalyvaudama koviniuose veiksmuose, bet tiesiog remdama kariuomenės reformas, demokratines reformas gynybos srityje. Tokia yra parama. Tai jeigu tai yra, na, tam tikra kova.

V.G. O tai kokius svarbiausius tos paramos aspektus galėtumėt išskirti. Kaip Lietuva tuomet remia Ukrainą?

A.Š. Kadangi aš esu Krašto apsaugos ministerijoje, mes kalbam apie labai konkrečią sritį. Mūsų parama yra nukreipta tam, kad mes padėtume Ukrainai reformuoti jų gynybos sistemą ir jų kariuomenę. Tokia ir yra mūsų parama. Dvišalė mūsų parama ir, arba su kitais sąjungininkais, apima tai, kad mes padedam mokyti jų karininkus ir karius, juos mokome ir Ukrainoje, ir Lietuvoje. Mes teikiame įvairias ekspertines konsultacijas, dalijamės patirtimi ir, aišku, kai kalbame apie kariuomenę, Lietuva buvo iš tų valstybių, kuri nepabijojo ir teikė ir materialinę, techninę paramą. Tam tikrus ginkluotės elementus. Parama mūsų yra tokia daugiasluoksnė, daugialypė – pradedant materialine, technine parama, kuri, galbūt, buvo simbolinė. Mes negalėjom, neturim galimybių nupirkti ir padovanoti kažkokių modernių ginklų. Tai buvo sovietinio tipo ginkluotė, mums nereikalinga, bet vis tiek tai buvo toks kaip ir gestas, toks drąsus žingsnis, nebijant, kad kažkas, kokia nors Rusija, pasmerks. Tai buvo ginkluotės dalys, bet taip pat buvo, pačioje pradžioje, kiti materialinės paramos dalykai, tokie kaip medicininės priemonės arba tam tikri kariniai audiniai, kuriuos, galbūt, galėjo kariuomenė panaudoti. Tai čia toks vienas dalykas.

Kitas dalykas, kad mes išsyk 2014 m. priėmėm reabilituoti Ukrainos karius. Tikrai buvo daug žuvusių, daug sužeistų. Nuo pat pradžių mes priėmėm ir reabilitaciją Ukrainos karius ir tai darom iki šiol.

O toks vidinis dalykas, ties kuriuo mes tikrai akcentuojamės ir daug darom, tai yra gynybos reforma, kariuomenės stiprinimas per įvairius mokymus, per konsultacijas ir taip toliau, ir panašiai.

V.G. Jūs jau minėjot, kad Lietuva nėra tiesiogiai įsitraukusi į konfliktą, kalbat apie tą paramą. Ar aš teisingai suprantu, kad Lietuva yra daugiau toks moralinis, na, materialinis palaikymas. Bet nėra viena iš konflikto šalių?

A.Š. Tai nežinau, kai tu rašai tą savo darbą, ten yra apibūdinimas, kas yra konflikto šalis. Ne mes kariaujam. Kariauja Ukraina ir kariauja Rusija arba Rusijos remiamos grupuotės. Mūsų parama Ukrainai yra taip pat vykdoma ir per nacionalinę mokymo misiją, kuri yra Ukrainoje. Bet kai mes čia nacionališkai viduje sprendėme, kaip ta mūsų parama, mokymo parama, bus teikiama, pagrindinis dalykas ir labai svarbus dalykas buvo, kad mūsų kariai nedalyvauja konflikte ir nekovoja Ukrainos Rytuose. Mūsų parama yra ekspertinė, materialinė, politinė. Jeigu tu to klausi.

V.G. Supratau. O tai tos paramos tikslas, apie kurią jūs kalbate. Ko mes siekiame iš esmės ta parama? Kaip būtų galima apibūdinti mūsų dalyvavimo, mūsų paramos tikslą?

A.Š. Na, tai mūsų tikslas, toks plačiai kalbant, kad Ukrainos valstybė būtų laisva, demokratiška, savarankiška ir turinti pakankamai stiprią kariuomenę, kuri galėtų apginti valstybės nepriklausomybę ir laisvę. Tai šiuo atveju, be tų prabangių frazių, Ukraina yra išsikėlusį tikslą ir tą įsirašiusi į savo Konstituciją, jų tikslas yra integruotis į Europos Sąjungą ir NATO kažkada. Mūsų parama ir yra tam, kad mes padėtume jiems kariuomenę reformuoti, pertvarkyti, siekti NATO standartų. Tokiu būdu priartėti prie savo politinių tikslų.

V.G. O aš iš jūsų pozicijų, vertinimo, ar sekasi mums siekti to tikslo? Ar pavyksta Ukraina pagelbėti tapti labiau NATO kriterijus atitinkančia valstybe?

A.Š. Čia toks labai geras tavo klausimas, todėl kad iš tikrųjų negali padėti valstybei daugiau, negu ji pati gali sau padėti. Mes tikrai labai labai stengiamės. Čia Ukrainos draugų Lietuvoje yra labai daug ir mes tikrai daug ką darom, nors mūsų resursai yra menki, žmonių yra nedaug. Kariuomenės žmonės Lietuvoj turi ką veikti, nes mes irgi turim įvairių saugumo iššūkių, mums yra papildomų užduočių. Mes iš tikrųjų labai nemažai darom būdami sąlyginai labai nedideli, neskirdami daug resursų, darom labai nemažai, būnam pačioj Ukrainoje. Tai kiek mes galim padėti, tiek, kiek mus įsileidžia, tiek, kiek mums leidžia, kiek mūsų paramą priima. Tokie vertinimai – aš sakyčiau, kad mes judam į priekį. Galbūt ne taip greitai, ne taip intensyviai. Galbūt ne taip sklandžiai, kaip mes tikėtumėmės, bet Ukraina – didelė valstybė, komplikuota viskas, sudėtinga. Negali tikėtis, kad ji pasikeis per du ar penkerius metus, ir negali tikėtis, kad pernakt tos reformos įvyks. Čia tiesiog reikia kalbėti apie ilgalaikį buvimą, ilgalaikes pastangas ir duoti jiems galimybę nuosekliai viską daryti, ir daryti iš esmės.

V.G. O pati Lietuva, ar turi aiškia strategiją, kaip padėti siekti tų tikslų?

A.Š. Kai kalbi, kad Lietuva, aš negaliu kalbėti apie Lietuvą, aš galiu pasakyti, ką mes, kaip Krašto apsaugos ministerija, darome. Mano galva, yra strateginiai dokumentai: yra nacionalinio saugumo strategija, kurioje parašyta, kad mes padėsime Rytų partnerystės valstybėms siekti europinių ir euroatlantinių tikslų, euroatlantinės integracijos tikslų, kad aktyviai prisidėsime sprenddami regioninius konfliktus. Bet čia Krašto apsaugos, gynybos ministerijoje, mes vadovaujamės Vyriausybės programa. Vyriausybės programoje irgi yra punktai, kaip mes stiprinsim Ukrainos ir, tuo pačiu, kitų Rytų partnerystės valstybių kariuomenes. Tuo pačiu mes, savo viduj, turim gaires paramos pasitvirtinę. Tai mes, aš sakyčiau, kad mes žinom, ką darom. Koordinuojamės su NATO, kalbamės, tam tikras sritis

pasidalijam. Aš sakyčiau, kad mes žinom, ką mes darom. Mes reaguojam į tą situaciją, mes ir savo gaires vidines kartas nuo karto peržiūrim, atsižvelgdami į tai, kas įvyko, arba, kas gali būti. Bet kokiu atveju, net jeigu, aš dabar nekalbu už visą Lietuvą, bet manau, kad Lietuva turi labai aiškią viziją, kad Ukraina yra mums labai svarbi dėl mūsų pačių nacionalinio saugumo. Mums svarbu turėti šitą valstybę kaip demokratišką, laisvą. Tikrai, ir Užsienio reikalų ministerija, ir Seimas (tą daro). Tas pats Kubiliaus planas, Maršalo, ekonominio gelbėjimo Ukrainai (planas). Nežinau, kokiuose dokumentuose tai parašyta, bet ir URMas, ir Seimas, ir prezidentinės tarybos Lietuvos ir Ukrainos vyksta aukščiausiam lygmeny. Nežinau dokumentų, bet mes turim supratimą, kad Ukrainai reikia padėti tiek, kiek galim. Būtinai turim būti kartu su ja.

V.G. O tas peržiūrėjimas, kaip jūs minėjot, vidinių, pavyzdžiui, kažkokių kriterijų. Ar jis vyksta besikeičiant aplinkybėms, ar tai yra reguliarius kažkoks peržiūrėjimas?

A.Š. Ne, tai taip. Jeigu, tarkim, jeigu dėl kažkokių priežasčių sulėtėtų Ukrainos žingsniai reformuojantis, tai ir mes peržiūrėtume, kiek daug arba kokios paramos mes teikiame. Kaip jau sakiau, mes darom, ką galim, kad padėtume Ukrainai, atsižvelgdami į jos poreikius. Mūsų peržiūra taip pat remiasi ir tuo, kad, tarkim, jau įvertinam, kad tą tikslą jau pasiekiam, matom gerą pažangą, jie jau gali viską patys. Tai tiesiog pakoreguojam savo, ką ten esam nusimatę. Bet kol kas, iš tikrųjų, tai nėra kažkaip labai sumažėjusi mūsų ta parama. Iš tikrųjų daug darbo, daug. Kaip jau sakiau, čia ilgalaikis labai dalykas yra. Šitos pasaulinės pandemijos kontekste kai kurios valstybės yra sustabdžiusios savo veiklą mokymo misijų. Tuo tarpu mes esam nusprendę, kad tęsiam tol, kol leidžia aplinkybės, kol leidžia situacija, kol yra saugu mūsų kariams, tol tęsiam, nenorim stabdyti. Žinoma, kad mes reaguojam, vertinam tas aplinkybes ir darom tą kartu su kariuomene.

V.G. Supratau. O jūs jau šiek tiek užsiminėt apie tai, kad NATO vyksta kažkoks susitarimas. Tai kiek Lietuva apskritai savo veiksmus derina su tarptautinėmis organizacijomis. Tokiomis, kaip jūsų įvardyta NATO.

A.Š. Nežinau, ką reiškia derina. Iš tikrųjų taip, plačiąja prasme kalbant, NATO valstybės turi skirtingus požiūrius į Ukrainos klausimus. Tie požiūriai išsiskiria, bet Lietuva visada yra labai aktyvi ir pasisako, paremdama Ukrainos įvairius prašymus arba, nežinau, siekius. Bet, kita vertus, kadangi paramos prašoma yra daug, įvairiose srityse, tai taip, mes tarpusavyje derinamės, labai praktiniam lygmenyje, kad nebūtų švaistomi resursai, kad nebūtų švaistomos lėšos. Kad kartu po truputį. Visi derinamės tą, ką darome. Iš esmės, taip. Žiūrim, ką daro, pavyzdžiui, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija– yra stebėjimo misija., Ką NATO daro– NATO turi tam tikrus resursus. Kaip čia pasakyti– mes turim savo nacionalinę poziciją ir visada ją pasakom NATO, bet tuo pačiu praktiniam lygmeny parama derinama. Nežinau, ar čia atsakymas į klausimą, ar koordinuoja. Taip, žinoma, kad kalbamės, bet tai nereiškia, kad... kaip čia pasakyti. Aš norėjau pasakyti, kad, tarkim, jeigu yra Ukraina, tai mes tikrai nebijom kalbėti ir savo požiūrį išreikšti, nes kitos valstybės yra nuosaikesnės arba ne tokios aktyvios rėmėjos.

V.G. O, pavyzdžiui, NATO lygmenyje, kokios atsakomybės galbūt Lietuvai yra priskiriamos labiausiai, jeigu tai galima, aišku, pasakyti?

A.Š. Tokių formalių kaip ir nėra. Aš negalėčiau nieko įvardyti. Politiniams lygmeny esam labai aktyvūs rėmėjai ir turim britus, kanadiečius, lenkus ir amerikiečius, kurie irgi tokioje yra grupėje, aktyviai labai

palaikančių. Tokiam kelių šalių formate, mes labai tariamės, koordinuojam savo pasisakymus, mes koordinuojam savo žinutes. Bet kažkokio išskirtinio, individualaus vaidmens nežinau, negalėčiau pasakyti, kad mes turim.

V.G. O ar buvo atvejų, kai, pavyzdžiui, kai Lietuva ar iš Krašto apsaugos ministerijos pozicijos, susilaukė kritikos dėl veiksmų Ukrainoje, dėl paramos Ukrainai kažkurioje srityje?

A.Š. Ne, aš negalėčiau prisiminti, todėl kad... Jeigu Vengrija šiuo atveju nuolatos kritikuoja dėl kalbos projektų, dėl ukrainiečių kalbos mokymo įstatymų priimtų, blokuoja aukšto lygio NATO ir Ukrainos susitikimus, tai Vengrija tokią kritiką patiria, iš tiesų. Bet vis tiek laikosi savo nacionalinių prioritetų, nes jiems rūpi, jų suvokimu, Vengrijos nacionalinės mažumos Ukrainoje. Šiuo atveju, iš tikrųjų, Lietuva nėra padariusi, na, tokio žingsnio, kuris kenktų kaip nors Ukrainos siekiams, tikslams. Tai kaip ir tos kritikos nėra. Kaip kažkada gal yra sukritikavęs mus Širakas, kad praleidom progą patylėti.

V.G. Supratau. Aš turiu tokį pabaigai, turbūt, klausimą. Kaip KAMas šiaip įsivaizduotų tą galimą konflikto baigtį? Į kokių scenarijų mes einame su savo parama Ukrainai?

A.Š. Čia labai labai sunkus klausimas. Aš, iš tikrųjų, negalėčiau imti dabar spėlioti, kokia gali būti trukmė, nes jeigu mes pagalvotume, kas vyksta Gruzijoje arba Armėnijoje, Azerbaidžane arba Moldovoj. Tai visi šitie konfliktai trunka dešimtmečius ir nėra lengvo kelio, nėra greito kelio. Tai, kokia baigtis? Na, mes turbūt remsime visas Ukrainos pastangas arba tarptautinės bendruomenės, Normandijos formato pastangas, tą konfliktą užbaigtų kaip įmanoma greičiau. Tai viena vertus. Bet kita vertus, mums rūpės, kokiom sąlygom tie konfliktai bus užbaigti. Tai, matyt, kad Rusija nėra lengvas, nežinau kas, derybininkas, ir čia tikrai nebus lengva. Aš nedrįstu spėlioti, kiek čia tų metų užtruks. Bet aš netikiu, kad čia bus greitai, kad čia reikia tikėtis greitų pervalgių.

V.G. O kiek Lietuva, jūsų manymu, svariai galėtų prisidėti sprendžiant tą derybinį procesą? Kiek gali būti, nežinau, ar tarpininkas, ar kitą poziciją užimti?

A.Š. Na, Lietuva tai ten... Dėl tokio specialaus mūsų vaidmens reikėtų labiau Užsienio reikalų ministerijos žmonių klausti. Aš manau, kad mes stengiamės, tačiau taip pat reikia įvertinti tuos didžiuosius žaidėjus – amerikiečius, vokiečius, prancūzus. Tai šiuo atveju, galbūt kažkoks vaidmuo gali būti. Aš manau, kad mūsų Užsienio reikalų ministerijos žmonės visuomet ieško tų galimybių ir visuomet stengiasi padėti, manau, kad Ukraina labai vertina mūsų paramą. Bet, šiuo atveju, tie didieji žaidėjai yra svarbūs. Tie žaidėjai, kurie turi svertų kalbėti su Rusija, arba tie žaidėjai, kurie galvoja, kad turi svertų kalbėti su Rusija. Kažkokio didingo Lietuvos vaidmens, na, aš nematyčiau, bet mes darom, ką galim. Viešai visuomet remiam, viešai visuomet pasisakom ir mūsų užsienio reikalų ministras tikrai dažnai yra tas žmogus, kuris pirmas viską žino, arba, kuris pirmas skambina ir kalbasi su Ukrainos kolegomis ir... nežinau, mūsų prezidentai susitinka. Mes turim vaidmenį, bet ar jis labai reikšmingas – nežinau, nedrįsčiau taip pasakyti.

V.G. Ačiū jums labai už jūsų įžvalgas.

7. Pusiau struktūruoti interviu: Buvęs Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komiteto patarėjas, šiuo metu – Seimo opozicijos lyderio patarėjas Matas Maldeikis (toliau – M.M.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-15

V.G. Įrašas bus naudojamas tik akademiniais tikslais ir niekur nebus publikuojamas daugiau. Dar tada, daugiau netempiant laiko, tai ar, jūsų manymu, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte.

M.M. Taip, Lietuva dalyvauja Ukrainoje vykstančiame konflikte. Tai yra aiškiai matoma, Ukrainos pusėje. Tai matoma tiek instituciskai, kaip Lietuva užsiima lobizmu Ukrainos interesų tarptautinėse organizacijose – tiek Europos Sąjungoje, tiek NATO struktūrose, tiek Jungtinėse Tautose, tuo metu, kai buvo ji, pirmininkavo, šita Jungtinių Tautų tam tikriems padaliniam. Tai aiškiai jaučiasi ir Lietuva to neslepia. Pradedant nuo institucinių iki tokių dalykų, kad, pavyzdžiui, Lietuva teikia ekipiruotę, ginkluotę turim, kurią pažįsta ukrainiečių kariai, gydėm Ukrainos karius. Labai padėjom Ukrainos kariams, iš tikrųjų, ir iki patirties dalijimosi. Mes mokinome jų karius, kaip reaguoti, kaip vykdyti karinius veiksmus prieš priešininkų pusę.

V.G. O kaip šitas klausimas, ta prasme, kokiam lygmeny jis yra sprendžiamas Europos reikalų komitete, kiek jums teko su tuo dirbti?

M.M. Tai Europos reikalų komitete mes esam priėmę ne vieną rezoliuciją, ypač prasidedant tiek, kai Ukraina nepasirašė sutarties, ta prasme, mes palaikėm, aiškiai buvom už pasirašymą. Aš atsimenu tomis dienomis, kai Janukovyčius buvo pas mus atvažiavęs ir parlamente mes su juo susitikinėjom. Aišku, ten visas kalbėjimas kitais flangais, tačiau kiek tai yra parlamento galimybės – tiek Europos reikalų komitete – tikrai buvo ir rezoliucijų. Visų pirma, rezoliucijų pagrindu buvo išreiškiama pozicija dėl Ukrainos tiek pasirašymo, tiek, kai paskui prasidėjo konfliktas Kryme ir po to persikėlė į Donbasą. Visais šiais atvejais Europos reikalų komitetas ir Užsienio reikalų komitetas reiškė aiškią poziciją Ukrainos pusėje, smerkė Rusiją, visada palaikė sankcijas Rusijai ir visada parodydavo, kurioje pusėje ji yra.

V.G. O, jūsų manymu, šita veikla Lietuvą paverčia viena iš konflikto šalių, ar vis dėlto ne?

M.M. Taip, be abejo. Lietuva yra aiški konflikto pusė – pradedant nuo, kaip jau minėjau, nuo techninės, nes jeigu tu mokini, gydai karius, mokini juos, instruktuoji juos, ruoši kariniams veiksams, tai tu aiškiai esi tam tikroje pusėje, tu palaikai aiškiai... ta prasme, tu teiki ginkluotę. Vien ginkluotės teikimas, karių ruošimas, tai yra aiškus dalyvavimas vienoje iš pusių. Lygiai taip pat kitoje pusėje mes galim sakyti. Mes aiškiai žinome, kad ginkluotė ateina iš Rusijos, tai nėra paslaptis. Kad tai yra dalis, jeigu mes kalbame apie Donbasą... dalis ten yra karių Rusijos, bet didelė dalis ten, bet kuriuo atveju, yra ukrainiečių, kurie yra mokinami rusų, ruošiami rusų. Tai bet kokių atveju mes galim sakyti, kad ta pusė yra palaikoma rusų. Tai lygiai taip pat mes sutinkam ir neslepjam, kad mes palaikom, mes esam Ukrainos pusėje.

V.G. O tai tas įsitraukimas, kodėl jis vyksta? Koks to dalyvavimo tikslas?

M.M. Visų pirma, aš, matot į užsienio politiką visada žiūriu per aiškius tokius *realpolitik* akinius ir netikiu labai didele meile tarpusavio šalių ir aš žinau, tiesiog, virtuvę, kaip tai vyksta ir visada galutinis klausimas, kodėl taip vyksta užsienio politikoje, reikia žiūrėti šalies grynai nacionalinius interesus. Mūsų palaikymas Ukrainos, mes turim tam tikrą tokį romantizmo aspektą, kad mes palaikom juos kovoje su maskvėnais ir tas romantizmo aspektai, be abejo, mūsų kraujyje yra. Tačiau pagrindinis dalykas, be abejo, yra mūsų nacionalinis interesus.

Mūsų nacionalinis interesus yra demokratinė Ukraina, stipri Ukraina, kuri būtų atsvara Rusijai ir nebūtų Rusijos tiesiog satelitu. Tai yra mūsų interesus, nes, visų pirma, saugumo, kažkiek ekonominis, bet, visų pirma, saugumo. Ukraina, deja, kaip ten bebūtų, ji, šiuo atveju, labai puikiai šiame konflikte atstovauja taip, kaip ji ir vadinasi. Ukrainos pavadinimas yra išvertus „Ukrajė“ – ta prasme, pakraštys. Čia jį sugalvojo, kiek aš pamenu, tai lenkų pavadinimas. Ji yra buferis. Šiuo metu ši šalis, deja, yra pavirtusi buferiu, kuris saugoja mus nuo Rusijos, nes, jeigu, ir čia verta prisiminti Brzeziński teoriją, kad su Ukraina Rusija yra Rytų ir Centrinės Europos imperija, be Ukrainos ji yra silpna ir tolima azijinė šalis. Kažkaip taip. Šitas puikiai atspindi ir mums, mes suinteresuoti Ukraina, kuri yra nepriklausoma demokratija, nes tai būtų labai didelis spaudimas Rusijai demokratizuotis. Rusai matytų, kad galima ir kitaip gyventi. Mes suinteresuoti ekonomiškai Ukrainos stiprumu, nes tai, vėlgi, gali būti mūsų aiškus partneris. Tai tiesiog yra... mes Ukrainą palaikom realiai, nes tai yra mūsų interesus. Jeigu labai trumpai, aš atsiprašau, labai įsibėgėjau, bet logika tokia.

V.G. O jūsų paties manymu, ar mums sekasi įgyvendinti tą savo tikslą pagelbėti, kaip jūs sakote, tapti ta demokratiška valstybe?

M.M. Ne.

V.G. O ko trūksta, kad tą tikslą galėtume įgyvendinti?

M.M. Na, Ukraina man yra toks biškį skausmas, tai aš nesakysiu objektyviai. Aš pasakysiu taip, kiek įmanoma objektyviau, kokia ji man nepatiktų tiesa. Kai mes atgavome nepriklausomybę, mes buvome labai maži ir ekonomiškai silpni. Su mumis buvo labai paprasta dėl to, kad mes neturėjom realiai jokių variantų. Mes galėjom arba likti Rusijos įtakoje, kaip tai atsitiko su Baltarusija, arba eiti į Vakarus. Mes iš karto aiškiai pasirinkom. Mes negalėjom žaisti, imituoti – mes čia būsim tiltas ar kažkas. Aiškus buvo pasirinkimas ir kitų variantų nebuvo. Mes pasirinkom. Ukraina yra pakankamai didelė šalis, kad ji įsivaizduotų, kad ji gali būti savaimė. Savaimė ji būti negali, tai yra mitas. Bet ji dėl savo turtingumo gali ir... ta prasme, jeigu mes imsime Antrą pasaulinį karą. Dėl ko vyko Antras pasaulinis karas? Iš esmės jis vyko dėl Ukrainos. Dėl Ukrainos teritorijos. Ukraina yra Europos briliantas. Juodžemis, kuris ten yra, teritorijos, ten pastoviai viskas auga. Visi suinteresuoti šita teritorija ir ukrainiečiai tai supranta. Jie supranta, kad jie gali žaisti žaidimą ir jie yra pakankamai turtingi. Paradoksas toks, kad žmonės yra labai neturtingi, tačiau ten yra dideli fabrikai, infrastruktūra ir visa tai pavirto į tai, kas pas mus neatsitiko. Visa tai pavirto į oligarchiją. Pas juos yra ta oligarchija ne tokia paprasta, kad ten susirenka, susėdo oligarchai ir jie kažką dalinasi. Tai yra regioninė oligarchija. Kiekvienas regionas turi savo oligarchą, kuris kažką paėmęs. Mes negalim, atsakant į jūsų klausimą, mes negalim jiems padėti dėl to, kad jie yra situacijoje, kai jie dar... jie dar gali žaidimą įsivaizduodami, kad jiems nereikia pagalbos. Supranti, kaip aš čia bandau labai komplikuotai, bet logiką suprantat? Ta prasme, kad jie šiuo metu turi – mes jiems šiuo metu galime aiškinti, padėti – bet ta parama visada bus per maža. Netgi Europos Sąjungos rėmuose. Ir Europos Sąjunga tai yra supratusi, tiesą pasakius. Visi suprato rusams jų

nepaimti, bet lygiai taip pat jų nepaimti ir Europai. Tiesiog ji yra per didelis lagaminas. Ji yra didelis lagaminas be rankenos, prikrautas didelių akmenų. Paimti tai tiesiog nesigauna, nes nėra rankenos. Ji yra ir kol ji nesusitvarkys savo oligarchinio sambūrio, tol ji negalės judėti. Ta pagalba, kurią mes jai teikiame, tai yra žodžiai, romantika ir gražūs dalykai, tačiau realiai ten nieko nevyksta. Ji tokia, kokia buvo iki Janukovyčiaus, kaip bebūtų graudu ir su visa situacija, ir visais tais žmonėmis mirusiais, bet realiai situacija yra ta pati. Tiesiog kas atsitiko... tiesiog buvo nuverstas Janukovyčius ir... ta prasme, Janukovyčius buvo nuverstas dėl to, kad jis pasidarė per daug oligarchas visiems kitiems ir jis buvo nuverstas, tačiau neatsitiko taip, kad nuversta būtų pati sistema. Sistema liko. Tai yra aiški oligarchinės sistema. Kol ji ten bus, Ukraina nejudės į priekį. Realiai galim jiems sakyti, ateiti, kalbėti kažką apie korupciją. Tai niekada nieko nepakeis.

V.G. Toliau norėjau paklausti, ar, jūsų manymu, Lietuva turi kažkokią aišką strategiją, kaip ji veikia tuo Ukrainos klausimu? Tarsi dalyvauja konflikte iš ko, ką jūs sakote, bet ar mes veikiame labiau chaotiškai, ar labai aiškiai ir struktūruotai?

M.M. Ne. Politikoj visa esmė yra, kas nustato darbotvarkę. Darbotvarkę šiuo atveju nustato Ukraina, o dar realiau darbotvarkę dabar nustato Rusija. Darbotvarkę šiame konflikte nustato aiškiai Rusija ir tiek Vakarai, tiek ir Lietuva į tai reaguoja. Ji gali įsivaizduoti, kad ji siūlo kažkokią programą, kažką dar, bet realiai darbotvarkę šiame konflikte nustato Rusija, nustato Kremlius. Tai aiškiai matosi ir tada tu negali turėti jokios strategijos ir ilgalaikių kažkokių tikslų, kaip jūs klausiat. Dėl to, kad tu reflektuoji į tai, kas įvyksta. Ten kažkas pajudėjo, kažkas apšaudė, Rusija atsirado, tada tu rašai rezoliuciją ir į tai reaguoji. Bet darbotvarkę visą ir iniciatyvą visą turi Rusija. Lygiai taip pat su Europos Sąjungos. Ta Rytų partnerystės programa, kokioje situacijoje ji yra... viskas tiesiog yra, nu, pasiūlyti taip, kad parodyti pagalbą – mes rodome, tarkim, Ukrainai pagalbą – tuo pat metu yra nusivylimas Ukraina, tuo pačiu metu mes reaguojame į Rusiją, nes turime reaguoti, palaikyti tai, ką mes visada palaikėme. Bet tai yra aiškiai jokia strategija, tai yra tiesiog. Tu atsiverti laikraščius, tu matai, kad atsitiko taip ir tu tada rašai. Tai nėra strategija. Mes neturim strategijos, paprasčiausiai.

V.G. Bet, jūsų asmeniniu manymu, ar ta strategija būtų naudinga? Ar tai padėtų įgyvendinti kažkokius tikslus, kuriuos jūs minėjot anksčiau? Ar tai yra absoliučiai neįmanomas reikalas dėl per didelės politinės kaitos?

M.M. Atsakysiu į šią klausimą taip. Strategija, aišku, ji būtų labai gerai ir būtų puiki, bet tada būtų reikalingas toks paketas Ukrainai... ta prasme, kad mes, kaip mes ir kalbėjome anksčiau, kur yra Ukraina šiuo metu. Tai yra oligarchinė šalis. Tada ką tu gali daryti? Arba tu turi tiesiog laukti, kol ta oligarchija kažkokiu būdu išsispręs ir tad pasiūlyti paketą, arba, kaip tu klausai, ar turėti kažkokią didelę strategiją. Strategijos Lietuva negali turėti, nes ji per maža įtakoti. Tai tada Lietuva veikti per Europos Sąjungos institucijas ir NATO institucijas tam, kad ten sukurdama tam tikrus instrumentus, pasiūlant Ukrainai tai, ko ji negalėtų atsisakyti ir atsisakytų tada savo to oligarchinio modelio. Lygiai taip pat kaip amerikiečiai sprendžia šią klausimą. Labai puikus pavyzdys yra tai, kas vyksta šiuo metu su Kolomojskiu. Amerikiečiai iškelia per tarptautinį valiutos fondą tam tikrus reikalavimus Ukrainai, kuriuos, norėdama gauti pinigų, ji privalo daryti. Tai yra aiški strategija Jungtinių Amerikos Valstijų. Ji supranta situaciją Ukrainoje ir ji sako – va, jūs turite skolų, kurias jums reikia padengti ir gauti naujų paskolų. Jeigu jūs to norite, jūs gausite tuos milijardus, bet už tai jūs leidžiate prekiauti žeme, susitvarkote su Kolomojskiu ir toliau, ir toliau, ir toliau – papunkčiui. Tai yra vienintelė efektyvi strategija šiuo atveju. Tiesiog tu pateiki pasiūlymą, įvarai ją į kampą ir pateiki pasiūlymą, kurio ji būtų

priversta neatsisakyti. Tai daro Jungtinės Amerikos Valstijos, Europos Sąjunga lygiai taip pat turėtų daryti. Lietuva šiuo atveju yra per maža ką nors pasiūlyti, tai mes galime tikrai Europos Sąjungos rėmuose veikti daugiau, šiuo atveju, ir kurti. Iš tiesų, šitą žingsnį jau buvo padaręs ponas Kubilius ir Kirkilas buvo prisijungęs paskui. Jeigu pamenu, jeigu domėjotės. Čia prieš kurį laiką buvo toks iniciatyvos Ukrainai paketas. Su juo labai teko ir važinėti po sostines – Briuselį. Tiesiog surinkti tam tikrą Europos Sąjunga, kad skirtų tam tikrą pinigų sumą ir pasakytų, kad jūs darot tokias, tokias, tokias reformas ir Europos Sąjunga už tai jums duoda pinigų. Kad Ukraina nevirstų dar viena Moldova. Tai panašus modelis buvo, bet tai buvo vienietinės iniciatyvos, asmeninės, kurias palaikė Užsienio reikalų ministerija, tačiau šalies tokios strategijos mes neturim.

V.G. Jūs jau šiek tiek užsiminėt apie tai, kad Lietuva turėtų veikti per Europos Sąjungą, per NATO, per tokias organizacijas. O ar apskritai Lietuva savo veiksmus derina su tarptautinėmis organizacijomis, kai siekia padėti Ukrainai?

M.M. Taip. Ne tai, kad tas žodis gal „derina“, šiuo atveju, būtų romantiškesnis. Tiesiog Lietuva tuos svetus, kuriuos ji turi, naudoja tam, kad padėtų Ukrainai. Kai ji buvo Jungtinių Tautų pirmininkavo, kaip ten ji vadinasi, Saugumo Tarybos nereguliari narė, ji tikrai stengėsi ir darė tam tikrus žingsnius. Europos Sąjungos rėmuose ji darė tam tikrus žingsnius. NATO, vėlgi, ji yra aiški lobistė Ukrainos ir mes tikrai per tarptautines organizacijas tai, kas mūsų galimybių ribose, tikrai tai darome.

V.G. O ar pasitaikė atveju, kai, pavyzdžiui, nesutapo mūsų ir tarptautinių organizacijų požiūris į tai, kaip reikėtų elgtis?

M.M. tai čia puikus pavyzdys yra Europos Sąjunga. Mes Europos Sąjungoje turime skirtingas pozicijas, ką mes darome su Ukraina. Lietuva, Lenkija – vienoj pusėj mes turim – kokia nors Švedija, kur yra aktyvios Ukrainos lobistės ir kitoj pusėj mes turim tokias šalis kaip Italija, kitos šalys, Vengrija, kurios mato tą reikalą kitaip ir jos tikrai nesistengia taip, kaip mes. Netgi ta pati Vokietija... mes turime... Europos Sąjungoje yra visiškai skirtingų pozicijų dėl Ukrainos, nėra bendro sutarimo ir mums nepavyko įtikinti ir įrodyti kitoms šalims, ypač didžiosioms, kad tai yra taip svarbu, kaip mes įsivaizduojam. Tai tikrai nepavyko.

V.G. O jūs galvojat, kad čia iš to tokio romantizmo? Kad mes turime padėti Ukrainai mes labiau tokiais lobistais išliekam ar, vis dėlto, kovojam su vėjo malūnais ir nepavyks mums niekada įtikinti, kad, na, padėti Ukrainai yra svarbu, kad svarbu Ukrainą integruoti į tas europines struktūras?

M.M. Ne. Gal tas romantizmas tokie 5 %. Kiti procentai yra mūsų nacionalinis interesas. Mes tikrai turime ir toliau turime stengtis, skatinti ir toliau laikytis šitos linijos, nes niekas nėra geriau kaip pati Rusija, kuri visada įrodys, kad blogiausias scenarijus su ja visada pasitvirtins. Mes tiesiog turėsime galimybę po kurio laiko pasakyti „ar mes jums to nesakėm?“ Kaip tai atsitiko ir Ukrainos atveju, nes mes visada, ir prieš Ukrainą, prieš Ukrainos įvykius, mes visada sakydavom, kad atsitiks su Rusija, kas atsitiks. Ir tai atsitiko. Ir tada šalys sakė „oi, jūs buvote teisūs“. Tai vėl ateis laikas ir Rusija pasirodys tokia, kokia yra. Čia be jokio mano... aš neturiu čia... aš tiesiog žiūriu labai realiai. Rusija yra tokia, kokia yra. Čia nei gerai, nei blogai. Bet taip yra, nes jos nacionalinis interesas yra toks, koks yra. Mūsų nacionalinis interesas yra, sakau, Ukraina tokia ir mes tai ir stengiamės daryti ir mes turime tai daryti, nesustoti ir istorija įrodys. Aš esu įsitikinęs ne dėl to, kad aš čia lietuvis ar kažkas. Aš esu įsitikinęs, kad mes tiesiog, šiuo atveju, esame teisingoje istorijos pusėje, padėdami Ukrainai, ir istorija tai patvirtins.

V.G. Tai jau judant į pabaigą, iš jūsų patirties – tiek dirbant Europos reikalų komitete, tiek apskritai iš asmeninio domėjimosi, turbūt, Ukrainos tema – kaip jūs įsivaizduojat, kaip galėtų baigtis šitas konfliktas?

M.M. Tai priklausys tikrai nuo Ukrainos. Šiuo atveju yra per daug nežinios. Aš esu įsitikinęs, kaip ir sakiau, kad Rusija niekada nesugebės suvalgyti Ukrainos. Čia klausimas jau yra išspręstas. Išaugo karta, kuri bus labai priešiška Rusijai, tačiau klausimas dabar yra vienintelis – ar Ukraina taps tokia, žinote, Lenkija, iš serijos, taip, kaip mes ją matom, su stipriais savo nacionaliniais interesais, tačiau yra sėkmės valstybė, kurioje gali pretenduoti į NATO, į Europos Sąjungą, kažkokia ten forma, ar labai glaudaus bendradarbiavimo, ar kaip ten ta pati Europos Sąjunga, į ką pavirs, į ką susidėlios, nes čia irgi klausimas. Tai kažkokia forma ji gali tapti Lenkija. Arba ji taps tokia juodąja zona, kurioje tiesiog bus... kiekvienas oligarchas turės savo teritoriją, valdys ir bus tokia... nepasakysi *failed state*, bet tokia labiau Bosnija ir Hercegovina. Tiesiog. Jos variantas arba tapti Lenkija, arba tapti Bosnija ir Hercegovina. Gal Bosnija ir Hercegovina aš jau čia perlenkiau lazdą. Tiesiog tokia valstybe, kuri stovi ir nejuda, ir neišnaudoja visų savo galimybių. Tai yra jos variantas. Rusija tikrai jos nebesuvalgys, klausimo nėra. Jeigu Rusija nesugebėjo to padaryti Sovietų Sąjungos laikais, tai dabar ji to neapdarys iš principo. Ukrainietis save identifikuoja ne rusu. Tu negali absorbuoti šalies, kuri save identifikuoja save kitaip. Klausimas tikrai, ar ji... ar atsiras ten žmogus, kuris sugebės pažaboti tą visą oligarchinę sistemą ir sukurti Lenkijos variantą, arba mes turėsime tai, ką mes turime dabar. Tokią valstybę-amorfiją.

V.G. O jūsų nuomone, ar Lietuva gali suvaidinti svarbų vaidmenį Ukrainą nukreipiant viena arba kita linkme?

M.M. Ne. Lietuva gali būti pavyzdys ir visa kita. Tačiau Lietuva turi per mažai resursų, kad iš tikrųjų pajudintų. Ji neturi jokių svertų, kad iš tikrųjų pajudintų Ukrainos procesus. Tai yra tikrai gražūs kalbėjimai, gražūs prisistatymai, tačiau realūs procesai... mes neturim tokių svertų. Neįmanoma. Net Europos Sąjunga, su visa savo institucija, yra per silpna tai padaryti. Apie Lietuvą tada mes...

V.G. O kas, jūsų manymu, galėtų būti tas esminis veikėjas? Tik pati Ukraina ar kažkoks iš išorės atėjęs veikėjas, vis dėlto, galėtų pagelbėti užbaigti šitą konfliktą?

M.M. Tu turi omeny konfliktą karinį šiuo atveju?

V.G. Tiek karinį, tiek, apskritai, reformuoti politinę prasme ir tai būtų politinė valia užbaigti ir karinius veiksmus?

M.M. Aš pasakysiu labai filosofiškai, labai politologiškai, metafiziškai. Aš tikiu, kad, ir tai susiję su ankstesniu klausimu. Be abejo, atsakymas yra tikrai pati Ukraina ir tikrai viduje. Pasaulyje yra... tiesiog Jungtinės Amerikos Valstijos neturi tokio intereso tiek daug pakeisti, o Europos Sąjunga yra per silpna. Reiškia, vienintelė šalis, tikrai pati Ukraina gali pasikeisti ir išspręsti. Visų pirma, reikia išspręsti vidinį konfliktą. Su Rusija yra nesunku išspręsti, Rusijos klausimą, išstumti ją iš Ukrainos. Bet Ukraina, visų pirma, turi būti. Jeigu tai atsitiktų pas mus, tai klausimas labai greitai spręstųsi, nes mes esame... mes turime aiškia, bendrą poziciją. Su Ukraina biškį sunkiau. Tačiau, aš tikiu vienu dalyku. Aš tikiu dalyku, kad politikai pasaulyje neatsiranda šiaip iš niekur. Trumpas yra Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas dėl to, kad yra toks istorinis momentas. Aš net neabejoju... ta prasme, kad tiesiog pasaulis toks dabar

yra. Ir aš neabejoju, kad čia yra laiko klausimas, kai Ukrainoje atsiras politikas, kuris sugebės mobilizuoti šalį. Dabartinis prezidentas pasirodė... vienu metu atrodė, kad jis gali būti tas. Kol kas jis to nedemonstruoja. Galbūt dar yra kažkokios viltys, kad tai bus jis, kai instituciškai jis tą klausimą padarys. Tiesiog Ukrainoje turi atsirasti žmogus, kuris paimtų, kuris sukonzentruotų savyje tiek kompetencijų visų valstybės grandžių ir išspręstų vidinius prieštaravimus pačioje Ukrainoje, išspręstų oligarchų klausimą ir tada tikrai nelabai sunkiai išspręstų šito konflikto klausimą.

V.G. Ačiū jums už jūsų įžvalgas.

8. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos prezidentas Lukas Kornelijus Vaičiakas (toliau – L.K.V.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-16

V.G. Aš pradėjau pokalbio įrašą. Kaip ir minėjau, įrašas bus naudojamas tik akademiniais tikslais – tai reiškia, kad jis nebus niekaip kitaip publikuojamas. Ar šiaip viskas apie tyrimą jums yra aišku, ar norėtumėte daugiau informacijos?

L.K.V. Viskas aišku.

V.G. Tai gal aš tada ir pradėsiu nuo pirmo klausimo. Tai ar, jūsų manymu, Lietuva šiaip jau dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiam konflikte?

L.K.V. Klausimas buvo ar dalyvauja?

V.G. Taip.

L.K.V. Tai, Lietuva tiesiogiai nedalyvauja, mano žiniomis, Ukrainos kare. Ukrainos kare dalyvauja Ukrainos piliečiai ir Rusijos Federacijos piliečiai. Nebūtinai piliečiai, tiesiog atstovauja tas valstybes.

V.G. O ar yra kokie nors būdai, kaip Lietuva prisideda prie šito konflikto, jeigu tiesiogiai nedalyvauja?

L.K.V. Prisideda pakankamai stipriai, mano manymu. Vienas būdas yra valstybinė parama politiniu lygmeniu, kai aukščiausi šalies vadovai priiminėja sprendimus ir nepripažįsta aneksuotos Ukrainos dalies Rusijos federacijos dalimi. Taip pat yra pilietinės visuomenės įsitraukimas – tiek iš jaunų asmenų pusės, kai jie išreiškia palaikymą – tiek Ukrainos piliečiams, žmonėms, tiek jų jaunimui – tiek daug kitų iniciatyvų. Kaip, jeigu neklystu yra iniciatyva geltona/juoda ar juoda/balta spalva, kur Jonas Ohmanas, jeigu aš neklystu tokia pavardė, teikia pagalbą, renka lėšas. Sistema, kai sužeisti Ukrainos piliečiai, Ukrainos kare sužeisti asmenys yra atvežami reabilituotis į Lietuvą. Taip pat yra iniciatyvos, kai moksleiviai yra atvežami reabilituotis, ne reabilituotis, o gal tiesiog geriau pažinti Lietuvą. Yra tų iniciatyvų tikrai labai daug, todėl yra pakankamai džiugu.

V.G. O kaip jūsų organizacija prisideda prie šitos, nežinau, paramos, galbūt, teikimo, taip reikėtų įvardyti?

L.K.V. Prieš, sunku pasakyti prieš kiek metų, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba... organizacijos narės priėmė poziciją dėl Ukrainos teritorinio vientisumo palaikymo bei grėsmių Lietuvai prevencijos, tai mes gal labiau iš tokios politinės pusės. Bet iki COVID-19 viruso, buvo svarstoma su Lietuvos ambasada Ukrainoje bei Užsienio reikalų ministerija daryti jaunimo mainus, kad tiek aktyvūs jauni žmonės išvyktų į Ukrainą, tiek aktyvūs jauni žmonės iš Ukrainos atvyktų į Lietuvą ir būtų mezgamas dar vienas toks socialinis, kultūrinis kontaktas ir palaikoma.

Taip pat yra ir tarptautinėje erdvėje, kai Ukrainos jaunimo organizacijų taryba yra palaikoma sprendimuose, kai tie sprendimai yra būtini ir argumentuoti. Nebūtinai karo plotmėje, bet yra bendras palaikymas Ukrainos piliečiams.

V.G. O kaip jūs manote, tas netiesioginis dalyvavimas, kaip jūs minėjot, ir jaunimo sektoriuje jūs veikiate, tada yra valstybės parama kažkokia. Koks yra visos šitos paramos tikslas? Kodėl Lietuva remia Ukrainą?

L.K.V. Aš manau, kad Lietuva išskirtinai visą savo laikotarpį kovojusi už savo nepriklausomybę, supranta nepriklausomybės kainą ir esmę, todėl ne be reikalo Sausio 13-osios minėjime per Lietuvos visuomeninį transliuotoją yra rengiamas Ukrainos paramos koncertas, su teletilto pagalba susisiekiama su Ukraina. Tai palaikymas kitų valstybių yra labai stiprus ir svarbus šitoje kovoje ir čia yra pagrinde dėl to, kad Lietuva supranta ir įprasmina kovos prasmę.

Taip pat yra matoma, kad Ukraina pasirinko naują kryptį judėti link Europos, todėl Lietuvos parama, manytina, kad yra labai svarbi jiems. Ne tik karo atveju, bet ir naujos nacionalinės politikos pasirinkime.

V.G. O jūsų vertinimu, ar mums sekasi įgyvendinti tą tikslą?

L.K.V. Sunku pasakyti. Galbūt čia... kadangi aš tikslingai nesidomiu visais klausimais, kurie vyksta šiuo klausimu, tai manytina, kad protarpiais, jeigu yra kažkoks suaktyvėjimas, kažkokia, galbūt, Lietuvoj nacionalinė šventė, tada yra suaktyvėjimas ir tada daugiau dėmesio rodoma Ukrainos karui. Kai yra standartinės dienos ar šiuo metu COVID-19 viruso akivaizdoje, tai, manau šitie klausimai yra šiek tiek nublankę, tai valstybė ir jos piliečiai neskiria tiek dėmesio. Bet aš manau, kad lietuviai pakankamai aktyviai palaiko, galbūt ne aktyviais veiksmais, bet prisidėjimu. Aišku, iš kitos pusės žiūrint, yra niuansas, kad ir daug Lietuvos jaunų asmenų išvyksta atostogauti į Ukrainą. Galbūt tai nėra tiesioginė parama Ukrainai, bet taip pat yra prisidedama prie Ukrainos ekonomikos gerinimo. Žiūrint taip optimistiškai į šitą klausimą. Todėl išvykę asmenys atostogauti į Ukrainą ar susitikti su asmenimis iš Ukrainos Lietuvoje, tai visi žino pasakymą ir visi visada sveikinasi, kad „Slava Ukraini!“ Tai aš manau, kad lietuviai pakankamai stipriai emociškai yra prisijungę ir prisidėję prie Ukrainos karo.

V.G. Jūs minėjot, kad jūsų organizacija turi poziciją dėl Ukrainos. O ar tos pozicijos įgyvendinimui, jūsų organizacija, turi aiškia strategiją, kaip pasiekti ten įvardijamus tikslus?

L.K.V. Geras klausimas. Šiuo metu atskiros strategijos nėra sukurtos ir kadangi pozicija yra 2014 m. ir jau praėjo šešeri metai, man būtų sunku pakomentuoti, ar per tuos šešerius metus buvo daug kas buvo padaryta dėl pozicijos įgyvendinimo, nes galėčiau komentuoti tik nuo spalio mėnesio, kai pats buvau išrinktas į šias pareigas. Tai aš manau, kad buvus priimtai pozicijai, buvo daromi atitinkami veiksmai, kad apie šią poziciją išgirstų, bet kas yra matoma iš pozicijos žiūrint, kad pozicijoje yra pasisakytas dėmesys ne tik apie Ukrainos teritorinį vientisumą, bet ir dėl grėsmių Lietuvai prevencijos, tai kai kurie klausimai tikrai yra įgyvendinami ir galbūt buvo postūmis padaromas iš Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos. Tai dėl politinių partijų susitarimo dėl 2 % nuo bendrojo vidaus produkto, finansavimo užtikrinimo. Taip pat buvo kreipiamas dėmesys į kabelinių ir satelitinių televizijų programų tinklę, kai yra akivaizdžiai propagandiniai įrašai daromi ir transliuojami. Tai tie klausimai tikrai yra sprendžiami, nėra, galbūt, sudarytos šiuo metu aiškios strategijos, kaip dirbti su šiuo dokumentu. Bet žvelgiant per

perspektyvą, tai klausimai, kurie buvo išsakyti 2014 m. LiJOT pozicijoje dėl Ukrainos teritorinio vientisumo ir grėsmių Lietuvai prevencijos, šiai dienai Lietuvoje didžiaja dalimi yra įgyvendinti.

V.G. O ar jums tenka bendradarbiauti, na, Ukrainos organizacijomis, kurios, galbūt, išsako poreikį, kokios pagalbos jiems reikėtų sprendžiant tam tikrus politinius klausimus, kurie, galbūt, yra susiję ir su konflikto aspektais?

L.K.V. Taip, mes susiduriame dėl pakankamai griežto atsakomybių ir pareigybių pasiskirstymo, tai yra atskiri žmonės, kurie bendradarbiauja tarptautiniais klausimais. Yra išsakyta mintis, kad Ukrainos jaunimo organizacijų tarybos didžiaja dalimi po Maidano, ne tik karo akivaizdoje, pradėjo atsikūrinėti ir stiprėti. Tikrai yra ne tik patriotinių, bet yra ir nacionalistinių organizacijų, bet ir prorusiškų organizacijų, su kuriomis mes stengiamės kontakto neturėti ir nepalaikyti. Mes esame pasirinkę bendrauti su, sakykim, proeuropietiškomis organizacijomis. Su organizacijomis, kurios yra renkamos skaidriais ir iš jaunų žmonių, iš to sektoriaus, kurį atstovauja. Tai Ukrainoje yra ne tik aktualus karo klausimas, bet ir visi kiti klausimai. Gal jaunimo organizacijos ne tiek aktyviai jungiasi į prevencinius klausimus karo akivaizdoje, bet į bendrus klausimus – tiek politiniam, tiek ekonominiam lygmeny – kur jie galėtų stipriau ir svariau prisidėti, nes reikėtų ir ką, manau, pakankamai gerai atskiria Ukrainos jaunimo organizacijos, jie tiesiogiai kare nedalyvauja, nedalyvauja fronto linijose, bet jie turi galimybę prisidėti ir stiprinti savo valstybę kitomis priemonėmis.

V.G. O jūs minėjote, kad bendradarbiaujate su labiau proeuropietiškom organizacijom, tokiomis, kurios yra išrinktos skaidriai. Tai kokiū būdu jūs užtikrinate bendradarbiavimą pačių tų skaidrumą? Kaip jūs atsirenkat tas organizacijas?

L.K.V. Tai pagrindinis aspektas yra, kad kiekviena valstybė turėtų ir dažniausiai turi jaunimo organizacijų tarybą ir mes matome, kad iš jų veiksmų, pasisakymų, kuria puse jie juda – ar proeuropietiška, ar prorusiška. Mes iš to darome sprendimus ir pasirenkame bendrauti. Galbūt kai kurios organizacijos yra akivaizdžiai matomos, kad jos yra prorusiškos iš savo pasisakymų ir veiksmų. Tai kažkokių konkrečių algoritmų nėra nustatyta ir aš manau, kad juos būtų pakankamai sudėtinga nustatyta. Viskas yra paremta viešumu, informacijos neslėpimu ir skaidriai pasisakymu ir iškelimu problemų.

V.G. Supratau. O tuomet jau judant į pabaigą. Iš jūsų darbo jaunimo organizacijose, bendradarbiavimo su Ukrainos jaunimo organizacijomis. Kaip jūs galvojat, kokia galėtų būti, galiausiai, viso šito konflikto baigtis?

L.K.V. Labai nesinorėtų, kad įvyktų kaip Gruzijos kare, bet tikrai nesu karo ekspertas ir politologas, tai būtų pakankamai sudėtinga vertinti karo eigą. Manau, čia visiškai asmeninė mano nuomonė, dirbant su jaunimo organizacijomis, kad labai viskas priklausys nuo tarptautinės politikos ir tarptautinių partnerių įsikišimu. Būtų sunku vertinti, kaip karas pakryps. Karas pareikalavo jau daugybės asmenų gyvybių ir sveikatos. Manytina, kad Rusijos federacija neturėtų nusileisti ir pasiduoti, nes jie yra įsitikinę ir jie teigia, kad jie kare nedalyvauja, kad tai yra tikrai sukilėliai Donbaso regione. Bet akivaizdžiai visa tarptautinė arena mano ir mato, kad tai yra Rusijos federacijos siūsti asmenys. Tai nemanau, kad Rusija pasiduos. Jeigu tarptautiniai partneriai kartu su Ukraina susivienys, tada, manau, kad gali būti ir sėkmingesnė karo baigtis, bet tikrai pripažįstu, kad neturiu galimybės vertinti, nes neturiu duomenų, kaip šiuo metu viskas vyksta Ukrainoje.

V.G. O jūs nemažai minėjot apie tą tarptautinį bendradarbiavimą. Ar tame tarptautiniame bendradarbiavime Lietuva galėtų suvaidinti kažkokį svarbų vaidmenį – vienijant, galbūt, tą tarptautinę koaliciją, kuri pagelbėtų Ukrainai?

L.K.V. Aš manau, kad ne tik turėtų, bet ir privalėtų. Šiuo metu jau yra matoma, kad, gal labiau buvo matoma per prezidentės Dalios Grybauskaitės vadovavimo laikotarpiu, kad Lietuva buvo įprasminama, buvo rodoma kaip viena pagrindinių Ukrainos draugių, pagrindinių partnerių. Tas pats buvo ir Gruzijos karo akivaizdoje, kai Lietuva labai stipriai prisidėjo ir palaikė kovą už nepriklausomybę. Tai tuo metu buvo. Galbūt šiuo metu, pasikeitus valstybės prezidentui, tai yra Gitanos Nausėdos politikai, jis galbūt nėra toks griežtas Rusijos federacijos klausimais. Galbūt jo pasirinkta politika nėra tokia aktyvi užsienio politikoje. Dėl to yra sudėtinga matyti ir jausti tą visą pulsą. Taip pat nemanau, kad labai aktyviai prie to prisideda ir Užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius. Šiuo metu – ar dėl artėjančių rinkimų, ar nuoširdžiai besidomint – tai yra aktyviausi Tėvynės Sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų aktyvas, kuris nenurimsta ir pastoviai kelia klausimus dėl Ukrainos teritorinio vientisumo. Tai ar Lietuva privalėtų būti partneriu pagrindiniu, jeigu galim sakyti – kelrode žvaigžde – tai manau, kad taip. Ar dabartinė politika tą rodo? Tikrai ne.

V.G. Aš už jūsų įžvalgas.

9. Pusiaus struktūruoti interviu: buvęs Lietuvos ambasadorius Ukrainoje Marius Janukonis (toliau – M.J.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-16

V.G. Aš informuoju, kaip rašiau laiške, aš pokalbį įrašysiu, bet įrašą naudosiu tik akademiniais tikslais. Tai jo niekur nepublikuosiu ir jokiais kitais tikslais nenaudosiu.

M.J. Taip, jūs minėjot.

V.G. Tai aš netempdama labai stipriai laiko, tai pradėčiau nuo pirmo klausimo. Ar, jūsų manymu, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

M.J. Na, Lietuva tikrai nedalyvauja tame konflikte, bet Lietuva visokeriopai remia Ukrainą tame konflikte, kuris yra, iš tikrųjų, Rusijos ginkluota... ir Rusijos remiamų jėgų ginkluota agresija prieš Ukrainą.

V.G. O kokiomis priemonėmis ta parama pasireiškia?

M.J. Lietuva remia Ukrainą politiškai, labai stipriai – tiek dvišaliu lygiu, tiek tarptautinėse struktūrose – Europos Sąjungoje ir kitur, ir Jungtinėse Tautose, ESBO ir taip toliau. Lietuva, iš tikrųjų, daug prisidėjo prie to, kad Rusijai buvo įvestos sankcijos 2017 m., kaip tik reaguojant į jos agresiją į Ukrainą ir daug kitų dalykų. Įvairiuose tarptautiniuose forumuose, susitikimuose Lietuva yra viena iš tokių stipriausių politinių rėmėjų Ukrainos, bet taip pat ir praktinė parama yra didelė, įskaitant ir karinę paramą, ir materialinę paramą, paramą per vystomojo bendradarbiavimo projektus. Teikdama paramą Lietuva kaip tik skiria labai didelį prioritetą būtent tiems žmonėms, kurie yra nukentėję nuo Rusijos agresijos – tiek Rytų Ukrainoje, tiek Kryme ir persikėlusiams žmonėms arba pabėgėliams, kaip juos bepavadintume. Tai ta parama yra tokia daugiaplanė, sakyčiau. Būtų galima ją dar labiau detalizuoti.

V.G. O iš jūsų darbo ambasadoje, einant ambasadoriaus pareigas, kaip jūs galėtumėt įvardyti, koks yra paramos tikslas? Dėl kokių priežasčių mes remiam Ukrainą?

M.J. Na, visų pirma, tai, kas vyksta Ukrainoje tiesiogiai, praktiškai beveik tiesiogiai, paliečia ir Lietuvos saugumo interesus. Aš manau, kad ir visos Europos saugumo interesus. Iš tikrųjų, taika ir stabilumas Ukrainoje yra labai stiprus Lietuvos saugumo interesus. Plius, Ukraina yra istoriškai Lietuvai labai artima valstybė. Mūsų santykiai buvo labai artimi ir mes suprantam, kad stabili ir sėkminga Ukraina yra labai svarbi Europai ir tai yra, na, tiesiog, toks vienas iš gyvybinių Lietuvos interesų.

V.G. O tas saugumo interesus, Ukrainos saugumas ir stabilumas, yra vieninteliai interesai, kurių mes siekiame, ar yra ir kitų motyvų, dėl kurių įsitraukiame?

M.J. Na, čia yra, aš manau, kad pamatiniai motyvai ir pamatiniai Lietuvos interesai. Be abejo, galima kalbėti ir apie tokius emocinius, socialinius dalykus. Kaip minėjau, istoriškai – bendra istorija ir istoriškai artimi Lietuvos ir Ukrainos santykiai – toks tradicinis žmonių solidarumas. Mes žinome, kad

Ukraina stipriai rėmė, Ukrainos žmonės stipriai rėmė ir Lietuvos nepriklausomybę 1990 m. Tai tas žmogiškajame lygyje, emociniame lygyje yra labai stiprus ryšys. Bet čia tokie galbūt yra labiau subjektyvūs faktoriai.

V.G. O jūsų asmeniniu vertinimu, ar Lietuvai sekasi siekti tų tikslų, kuriuos įvardijote?

M.J. Na, mes matome, kad, deja, Rusijos agresija prieš Ukrainą nesibaigia. Rytų Ukrainoje vis dar vyksta ginkluotas konfliktas arba karas – galima ir taip jį pavadinti. Tai iš tikrųjų ta situacija nesibaigė ir, manau, artimiausiu metu nesibaigs. Bet tiesa yra ta, kad Lietuva iš tikrųjų Ukrainos atžvilgiu ir Ukrainos labai daro tikrai labai daug – netgi galbūt daugiau negu... neproporcingai daug imant Lietuvos dydį ir imant Lietuvos pajėgumus, nes iš tikrųjų ir karine prasme mes esam pasiuntę karinę mokymo misiją į Ukrainą. Tai yra viena... vienas didžiausių indelių iš visų NATO valstybių Ukrainai ir daug kitų dalykų. Na, manau, kad Ukraina tapo, ypač per pastaruosius šešerius metus, labai ryškiu prioritetu Lietuvai.

V.G. O kadangi jau paminėjot, kad Ukraina tapo prioritetu. Ar Lietuva turi aiškią strategiją, kaip veikia Ukrainos klausimu?

M.J. Aš manau, kad pakankamai aiškiai. Aš jau minėjau gan daug aspektų – ir politinė parama, ir praktinė parama yra teikiama įvairiose srityse. Ta strategija mūsų nesikeičia, aš sakyčiau, tiktai tai, kad tarptautinė aplinka darosi vis sudėtingesnė. Ta prasme, tiek Europos Sąjungoje, tiek kituose formatuose, yra vis sunkiau pasiekti konsensusą, sunkiau yra išlaikyti Ukrainos klausimą tarptautinėje darbotvarkėje. Vis tiek per šešerius metus jaučiasi tam tikras nuovargis ir, aišku, Europos Sąjunga susiduria su kitais iššūkiiais ir Ukraina nėra tarp pirmųjų prioritetų. Bet Lietuva stengiasi šį klausimą kelti ir stengtis, kad jis tebebūtų aktualus. Be abejo, dabar yra koronaviruso pandemija. Tai dar turim naują situaciją, kuri dar daugiau iššūkių kelia. Bet kalbant apie Ukrainą, Lietuva visada stengiasi, kad šitas klausimas išliktų kuo aukščiau politinėje darbotvarkėje, nors tai nelengva.

V.G. O ta strategija atsirado tik prasidėjus konfliktui, ar buvo anksčiau kažkoks strateginis veikimas būtent Ukrainos klausimu?

M.J. Galima sakyti, kad buvo ir anksčiau strateginis veikimas Ukrainos klausimu, kadangi strateginė reikšmė tiek Lietuvai, tiek Europai – ji visada egzistavo. Mes prisimenam, kad Lietuva labai aktyviai dalyvavo sprendžiant vidaus politinę krizę Ukrainos 2004 m., kai vyko taip vadinama Oranžinė revoliucija. Būtent prezidentas Adamkus kartu su Lenkijos prezidentu ir kitais tarptautiniais veikėjais iš tikrųjų davė labai daug, kad ta krizė būtų sureguliuota. Lietuva strateginį bendradarbiavimą su Ukraina plėtoja ne tik dvišališkai, bet kartu ir Lenkija. Buvo sukurti trišalio bendradarbiavimo mechanizmai, buvo vykdomi reguliariai trišaliai susitikimai. Tai aš manau, kad Ukrainos strateginė reikšmė buvo aiški Lietuvai. Tik po 2014 m. mes tą strateginį bendradarbiavimą pritaikėm naujam kontekstui. Rusijos agresija, Rusijos įvykdyta Krymo aneksija ir agresija prieš Ukrainą Rytuose, sukūrė visiškai naują situaciją.

V.G. O ar Lietuva savo veikimą, ypač po 2014 m., derino su tarptautinėmis organizacijomis?

M.J. Be abejo. Kaip aš minėjau, mes nuolat bendravome su savo partneriais ir Europos Sąjungoje, ir NATO, ir tie veiksmai nuolat buvo ir yra derinami. Tik, kaip aš minėjau, Lietuva buvo viena

aktyviausių, kuri rėmė Ukrainą ir stengėsi mobilizuoti kitų šalių paramą. Bet koordinacija ir pozicijų derinimas vyko ir vyksta nuolat.

V.G. O ar buvo atvejų, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė mūsų veiksams – dėl to, kaip mes veikėme Ukrainoje, kokių priemonių imamės?

M.J. Na, jeigu kalbant apie Europos Sąjungą ir NATO, tai, aš manau, kad čia jokių prieštaravimų nėra, nes Lietuva laikosi bendros Europos Sąjungos pozicijos – tiek Ukrainos atžvilgiu, tiek Rusijos atžvilgiu. Tiesiog Lietuva, atsižvelgiant į tą geografinį ir istorinį artumą, sakyčiau, nusprendė dar aktyviau. Bet tai neiškrenta iš bendros Europos Sąjungos ir NATO linijos. Be abejo, šalys turi skirtingų interesų. Tarkim, kokios nors Pietų Europos šalys – joms Ukraina tiesiog yra žemiau prioritetų sąrašė, tai jos nerodo tokio didelio aktyvumo, kaip Lietuva, Lenkija ir kitos mūsų bendramintės. Tai tiesiog norėjau pasakyti, kad kažkokių ryškių nesutarimų Europos Sąjungoje ir NATO Ukrainos klausimu nebuvo. Be abejo, kažkokių smulkesnių momentų galėjo būtų, kai galbūt ne visiems pareiškimams buvo pritariama, bet dėl bendros krypties ir bendros politikos Ukrainos atžvilgiu, tai Lietuva... ta prasme, visada laikosi šitų organizacijų pozicijos ir neiškrenta iš konteksto.

V.G. O jūs vis tiek, kai ėjote ambasadoriaus Ukrainoje, tai matėte visus procesus iš labai arti. Kaip galvojate, kokia galėtų būti, vis dėlto, šito konflikto baigtis?

M.J. Na, iš tikrųjų, tai yra labai sudėtingas klausimas. Konflikto baigtis, visų pirma, priklauso nuo Rusijos federacijos valios. Visų pirma, jos politinės valios, dėl to, kad šitas konfliktas galėtų būti užbaigtas pakankamai greitai, jeigu Rusija būtų tam pasiruošusi ir imtųsi atitinkamų žingsnių. Mes žinome, kad tokie konfliktai gali peraugti į taip vadinamus įšaldytus konfliktus, kai faktiškai išlieka teritorijos okupacijoje arba aneksijoje, bet nevyksta kažkokie aktyvūs kariniai veiksmai ar neramumai, bet mes matom, kad kol kas to nėra ir nematom požymių, kad taip vyktų. Kaip minėjau, Rytų Ukrainoje beveik kiekvieną dieną vyksta apšaudymai, vyksta realūs karo veiksmai, žūsta žmonės ir kol kas mes to nematom, bet, kaip minėjau, viskas yra Rusijos rankose, nes Rusija, būtent, yra ta šalis konflikto, kuri nesilaiko savo įpareigojimų ir jos veiksmai yra priešingi tam, ko siekia Lietuva Europos Sąjunga, NATO ir kitos demokratinės valstybės.

V.G. O jūsų manymu, ar Lietuva galėtų suvaidinti svarbų vaidmenį šiame procese – ar tai derybinį, ar kitokį vaidmenį.

M.J. Na, dabar situacija yra tokia, kad Lietuva tiesiogiai tame derybiniame procese nedalyvauja. Šiame procese dalyvauja didžiosios Europos Sąjungos šalys – Vokietija ir Prancūzija. Tai egzistuoja taip vadinamas Normandijos formatas, į kurį įeina Vokietija, Prancūzija, Ukraina ir Rusija. Galima būtų pasakyti, kad Lietuva nėra didelė žaidėja šiame procese. Be abejo, mes sekame situaciją ir nuolat bandom kalbėti su partneriais, su ta pačia Europos Sąjunga, Vokietija, Prancūzija, bet realiai Lietuva savarankiškai, kaip Europos Sąjungos dalis – taip, bet savarankiškai Lietuva nėra viena iš pagrindinių žaidėjų šiame taikos procese.

V.G. Ačiū jums, ambasadoriau, už jūsų įžvalgą ir skirtą laiką.

10. Pusiaus struktūruoti interviu: Lietuvos kariuomenės pulkininkas, bendros Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos brigados vado pavaduotojas Arturas Jasinskas (toliau – A.J.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-16

V.G. Tai jau galim pradėti tada. Aš tada užduočiau tokį pirmą klausimą, ar, jūsų manymu, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

A.J. Na, netiesiogiai taip. Mes remiame Ukrainą – ne konflikte, o jos kovoje prieš okupantus.

V.G. O kokiomis priemonėmis tą paramą išreiškia?

A.J. Tai, visų pirma, patarimų, politiniu ir kariniu palaikymu – taip gal sakyčiau. Matyt ir kažkiek tai priemonėmis, fiziškai.

V.G. O šita parama, fizinė, ir išreikštas palaikymas, ar paverčia Lietuvą viena iš konflikto šalių.

A.J. Nemanau.

V.G. O kodėl?

A.J. Todėl, kad ji, kaip sakyti, tiesiogiai nekariauja, jai niekas nepaskelbė karo ir ji niekam nepaskelbė karo. Palaikymas valstybės, kuri gina savo suverenitetą, tai nėra įsitraukimas į karą arba konfliktą. Aš manau, kad, paprastai kalbant, ir iš tarptautinės teisės. Kol nėra tiesiogiai, sakykim, tavo karių tos šalies teritorijoje, kurie dalyvauja kariniuose veiksmuose, tai ji ir neįsitraukus.

V.G. O koks tuomet mūsų dalyvavimo tikslas? Kodėl mes remiam Ukrainą?

A.J. Lietuva, kaip ir daugelis pasaulio šalių, arba Europos, remia demokratijas. Tai jeigu Ukrainoje stengiamasi įtvirtinti demokratiją ir, kaip sakyti, Europos Sąjungos demokratines vertybės, kur deklaravo žmonių valdžia teisėta, tai dėl to ir norima įsitraukti. Koks klausimas buvo, užmiršau jau.

V.G. Koks paramos tikslas? Kodėl mes remiam?

A.J. Tai, visų pirma, palaikymas, kadangi Ukraina yra toks kaip, sakykim, demokratijos... galimos demokratijos forpostas, tai reikia palaikyti, kad ta erdvė būtų kuo platesnė aplink Lietuvą. Tai čia vienas dalykas. O kitas dalykas, kaip sakiau, tos demokratinės vertybės, kad būtų. Vėlgi, prisimink, aš irgi, visi prisimena ukrainiečių tų pačių paramą mums, kai mes kovojom 1991 m., tai jie netgi fiziškai buvo atvažiavę padėti ir ginti, ir buvo deklaracijos, ir palaikymas. Tai mes dabar turim ir jiems padėt, kaip sakyti, kovoj dėl suvereniteto jų valstybės.

V.G. Tai jeigu aš teisingai suprantu iš to ką sakot, tai yra du tikslai – vienas yra nacionalinio saugumo tarsi, kad Lietuva padeda dėl to, kad ir jos saugumo interesas yra, o antras toks tikslas yra toks labiau moralinis.

A.J. Moralinis toks ir demokratinės vertybės. Kitas dalykas, aš manau, kad yra, čia nėra ką slėpti – aš gal biškį einu į politiką – kaip ir ekonominiai tikslai. Kuo ten bus ramiau, kuo turėsime glaudesnius ryšius, kuo stipresnės bus valstybė Ukraina, tuo mes galėsime savo verslą plačiau vystyti, nes ten yra neišsemiami klodai ir ekonominiam bendradarbiavimui. Taigi, aš manau, kad trečias – ekonominis bendradarbiavimas – irgi yra svarbus.

V.G. O kaip jūs galvojat, ar mums sekasi įgyvendinti tos paramos tikslus, kurių mes siekiame savo parama Ukrainai?

A.J. Na, kiek sekasi įgyvendinti, tiek ir kitoms šalims – arba Europos Sąjungai, arba NATO, kurios mes dalis esame, bet mums, aš manau, kaip Lietuvai, kaip valstybei sekasi tai... grynai paėmus, kaip valstybei, gana neblogai. Pateiksiu du pavyzdžius, kuriuos Lietuva taip labiau individualiau užsiima.

Tai, visų pirma, Lietuva yra matoma ten, gerbiama, dėl savo paramos ir tikrai jos žodžių įsiklausoma. Tai čia tas vėlgi moralinis dalykas arba toks politinis svoris yra. Tokios mažos valstybės, kad net ne kaimynė, kur mes esam, kaip Lenkija, kur kaimynė. Mes ne kaimynė, bet turim didelį svorį ten. Ir, kiek aš suprantu, ir diplomatų mūsų klauso, ir daug geresnis priėmimas yra.

Antras dalykas, projektus, kuriuos mes padėjom arba padėdam įgyvendinti yra gana toli pasistūmėję. Sakykim, tas pats puskarininkių rengimas, kur Lietuva iš tikrųjų ėmėsi vadovauti puskarininkių rengimui, turi lyderystę ten. Puskarininkiai ir pas mus mokosi, ir ten yra mūsų puskarininkis yra, kuris, kaip ir kuruoja Lietuvai tą puskarininkių rengimą. Tai jis toliau yra pasistūmėjęs, kiek ten galima palyginti su kitomis Ukrainos kariuomenės reformoms. Antras dalykas, kur Lietuva prisidėjo labai stipriai, tai teritorinių gynybos pajėgų arbatų tų visuotinio pasipriešinimo struktūrų kūrime. Tai vėlgi, aš matau dabar, kadangi pats ten labai aktyviai dalyvavau nuo 2015 m., nuo 2016 m. iki 2018 m. gal... ir dabar pusantrų ar du metai nelabai prisidedu. Bet manau, kad Ukrainos teritorinė gynyba – daugiau mažiau su mūsų siūlytais sprendimų variantais arba struktūrų kūrimu, arba krypties to teritorinių pajėgų kūrimo – gana sėkmingai vystomas.

V.G. O jūsų manymu, ar Lietuva turi nuoseklią strategiją, kurią įgyvendina Ukrainos klausimu?

A.J. Aš manau, kad taip, kad mes tikrai nesimėtom, kad kas buvo, sakykim, pradėta nuo 2015 m. galbūt, 2014 m. mažiau, bet nuo 2015 m., tos dvi kryptys – tos, kur sakiau, dvi kryptys. Toliau, man atrodo, kad gal netgi per JMTG-U eina snaiperių rengimas. Tas pats mūsų dalyvavimas toje aukščiausio lygio patarėjų grupėje, kur mes siunčiame patyrusius karininkus ir jie ten turi svorį, vėlgi, kaip sakau. Mes nesimėtom, nepuolam iš vieno krašto į kitą – ten nieko nepavyko, šokam kažkur vėl – bet laikomės krypties ir tai yra nuoseklu.

V.G. O ar Lietuva derina savo veiksmus su tarptautinėmis organizacijomis? Jūs jau šiek tiek minėjot man Europos Sąjungą, NATO bendradarbiavimą kažkokį? Bet ar buvo kažkoks konkrečiai derinimasis, ką reikėtų padaryti Ukrainoje?

A.J. Tai taip. Aš neatsimenu tiksliai kaip ta grupė vadinasi, bet ta tarptautinių patarėjų grupė, kuri yra iš atsargos generolų, kuri tiesiogiai pataria, tai būtent per tą grupę, Lietuva ir išsigrynino sritis, kur gali padėti. Tai čia ir buvo tas... tai aišku tas teritorinių pajėgų kūrimas, tai ten dar ir estai įsitraukė, dabar gal net labiau, bet iš principo ta sritis vis aiškėjo palaipsniui bendradarbiaujant ir per klausimą, ko jiems

reikia. Tas puskarininkių rengimas irgi buvo suderintas – kas kurią sritį kuruoja. Tas pats, vis tiek... aš nežinau, kiek ten JMTG-U, kuri yra.. ten vėlgi mūsų ten. Tai aišku, ruošia batalionus ar ten Kanados, Amerikos instruktoriai, bet vis tiek, kiek aš suprantu, tą snaiperių ruošimą... derina vis tiek su kanadiečiais, kur turime įdirbį. Ir aš manau, kad Lietuva nesiėmė vis tiek jokių ten atskirų, žinai, kad dubliuotų tą, ką kitos šalys... nedubliuotų. Būtent tą, ką reikia.

V.G. O jūsų žiniomis, ar buvo tokių atvejų, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė mūsų veiksmams – na, išsiskyrė požiūriai dėl to kaip veikia, kokiais būdais, dėl to, kokių priemonių imasi, kokias įgyvendina Ukrainos teritorijoje?

A.J. Ne, nežinau, nežinau tokių atvejų. Nebuvo tose struktūrose ar kažkur tai.

V.G. O kaip jūs galvojate, iš jūsų patirties, iš to, kiek teko susidurti su Ukrainos klausimu. Kokia galėtų būti šito konflikto baigtis?

A.J. Nežinau, čia politinis klausimas. Nežinau, ar Ukrainos kariuomenė gali būti ant tiek stipri, kad galėtų... nekalbant apie visus kitus partnerius... tiksliau sakant, kad turint Rusijos faktorių, kad ji galėtų atsiimti tas teritorijas jėga. Iš mano analizės, tai yra sunkus variantas. Tada, šalia šių, lieka visi kiti variantai.

V.G. O kokie tie kiti variantai galėtų būti?

A.J. Tai kiti variantai galėtų būti politiškai sureguliuoti, tai yra vienas dalykas, kad kažkokiu būdu Rusija nesikiša ir sutinka su spaudimu, savo ekonominiu spaudimu, savo suirute viduje. Nesikiša į tai, kaip Ukraina susireguliuoja. Arba atsiranda kažkokie svertai Vakarų valstybėse, kurie priverčia sutikti su tam tikromis sąlygomis, kurių vienokia ar kitokia autonomija atsiima Ukraina tas žemes. Antras dalykas, kitas variantas, kad Ukraina palieka tas žemes užgrobtas, okupuotas ir susitaiko su tuo ir gyvena toliau savo gyvenimą stengdamasi eiti pirmyn į Europos Sąjungą ir NATO neturėdama, palikdama tas pretenzijas su visam arba kažkokiems šimto ar penkiasdešimt metų laikotarpiui, kada esant palankioms sąlygoms, galėtų tai atsiimti.

V.G. O jūsų manymu, ar Lietuva gali suvaidinti svarų vaidmenį sprendžiant konfliktą?

A.J. Na, tai ji vaidina svarbų vaidmenį – ir rezoliucijos Jungtinių Tautų, ir Europos Sąjungos nuolatos keliamas Krymo klausimas, Krymo totorių klausimas, užgrobtų teritorijų – visur tas klausimas – Rusijos kišimasis į Ukrainos klausimas – tiek Europos Taryboj, tiek Europos Sąjungoj, tiek Komisijoj. Tai inicijuojant arba palaikant sankcijomis toliau pratęsimą, tai Lietuva yra viena iš tų, kurie tikrai svariai prisideda prie to, kur mes esam. Ne tokie geri ir mieli tai didžiajai valstybei. Ne didžiajai, o didelei, ne didžiajai.

V.G. Supratau. Ačiū jums už jūsų įžvalgas.

11. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijoje dirbanti diplomatė

Interviu su autore, atsakymai į pateiktus preliminarinius klausimus buvo gauti raštu, 2020-04-16

- Ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte? Kokiais būdais? *Lietuva konflikte Ukrainoje nedalyvauja. Tuo pačiu Lietuva teikia humanitarinę ir karinę-materialinę paramą Ukrainai, kovojančiai su agresija (pvz. perduodama amunicija, ginkluotės dalys, vykdoma sužeistų karių rehabilitacija Lietuvoje, teikiama parama Ukrainos reformoms gynybos sektoriuje).*
- Ar Lietuvą galima vadinti viena iš konflikto šalių? Kodėl? *Ne, Lietuva nėra konflikto rytu Ukrainoje šalis. Karas vyksta Ukrainos teritorijoje. Konflikto šalys yra Rusija bei jos remiamos nelegalios karinės grupuotės Ukrainos valdžios šiuo metu nekontroliuojamoje Donecko ir Luhansko sričių teritorijoje (agresorius) ir Ukraina, kuri yra užpulata.*
- Kaip manote, koks mūsų dalyvavimo tikslas? Ar sekasi jo siekti? *Lietuvos paramos Ukrainai tikslas – padėti jai atstatyti suverenumą ir teritorinį vientisumą. Ukraina yra demokratinė Europos valstybė, turinti tiesioginę sieną su Europos Sąjunga, tad Ukrainos saugumas turi tiesioginę įtaką tiek Lietuvos, tiek visos Europos saugumui.*
- Ar Lietuva turi aiškią strategiją? Jeigu turi, gal žinote, kokia ji? Kokiomis aplinkybėmis ji atsirado? *Kaip pažymėta atsakymuose į prieš tai buvusius klausimus, Lietuva konflikte Ukrainoje nedalyvauja. Bendras Lietuvos ir Ukrainos santykių vystymasis remiasi dvišalėmis bei tarptautinėmis sutartimis ir susitarimais, Vyriausybės programoje numatytais užsienio politikos prioritetais, Lietuvos ir Ukrainos Prezidentų tarybos kasmet atnaujinamais prioritetais.*
- Ar Lietuva derino savo veiksmus su tarptautinėmis organizacijomis? Ar buvo atveju, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė mūsų veiksams? *Lietuva būdama Europos Sąjungos ir NATO nare savo veiksmus, įskaitant ir paramą Ukrainai, derina su partneriais, bendradarbiauja ar konsultuojasi su šiomis organizacijomis jų kompetencijos ribose.*

- Kaip įsivaizduojate galimą konflikto baigtį? Ar Lietuva čia galėtų suvaidinti svarbų vaidmenį? Kodėl? *Tarptautinės bendruomenės, taip pat ir Lietuvos siekis – pilnas Ukrainos teritorinio vientisumo ir suverenumo atstatymas (tiek Donbase, tiek Kryme). Nedalyvaujant konflikto sprendimo mechanizmuose (tokie kaip Normandijos formatas), vis dėlto galime išnaudoti ir išnaudojame savo narystę tarptautinėse organizacijose - ES ir NATO, taip pat JTO ir ESBO formatuose, siekdami - vieni ar su bendraminčiais - tvirtos paramos Ukrainai, principingos Vakarų laikysenos Rusijos vykdomų tarptautinės teisės pažeidimų Ukrainoje atžvilgiu, sankcijų už agresiją prieš Ukrainą išlaikymo.*

12. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos kariuomenės pulkininkas leitenantas Linas Idzelis (toliau – L.I.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-17

V.G. Aš gal tada netempsiu labai stipriai laiko. Kaip minėjau laiške, pokalbį įrašinėju, bet įrašinėju tik akademiniais tikslais ir niekur kitur įrašo nenaudosiu. Tai gal tada ir prieisiu prie pirmo klausimo. Jūsų manymu, ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

L.I. Nu kaip dalyvauja... tiesiogiai tai faktas, kad nedalyvauja. Karių nesiunčia į apkasus. Jeigu ten koks pavieniai žmonės yra vienoj ar kitoj pusėj, tai mes negalime teigti, kad šalis dalyvauja tame konflikte. Bet kad mes palaikome Ukrainą – tai be abejonės. Mūsų retorika nuo prezidentės Grybauskaitės 2014 m. iki dabar – mes siunčiame instruktorius įvairiausių rengti Ukrainos karių. Tai vis tiek, aš manau, mes palaikome tą šalį ir politiškai ir kariniu atžvilgiu.

V.G. O kokius to palaikymo būdus jūs galėtumėte išskirti?

L.I. Na, pagrindinis tikriausiai dalykas, tai tikriausiai reikėtų akcentuoti, tai, kodėl mes visa tai darome, kur yra ta mūsų strateginė giluma. Mes šalyje savo strateginės gilumos neturime. Tai kur yra mūsų strateginis gylis? Kad mūsų neužpultų, mes darome atgrasymą ir šiuo metu mūsų strateginis gylis yra buvusi LDK teritorija – tai yra Ukraina, kur mus gerbia ir myli, tai ten mes kažką darome. O kokiais būdais mes tai darome, tai nuo 2014 m., aš asmeniškai irgi tai dariau, ir Blue/Yellow, Jonas Ohmanas, kurie, pirmas dalykas, nevyriausybinių organizacija, pavieniai žmonės, kuriems rūpi visa tai, teikė paramą, kur ta parama tikslinė yra – nuo laidų, kur elektrifikuoti bunkerius požeminius, iki naktinių prietaisų, optinių taikiklių, dronų, dronų nuleidėjų, iki oficialios paramos, kur savus siunčiam instruktorius į šalia Lvovo esantį poligoną, kur mokome naudotis automatiniiais granatsvaizdžiais, satelitinių dalinių taktikos pagrindų. Tada yra dar kita kryptis – tai yra seržantų rengimas, yra karininkų rengimas, kur atsakingi mūsų kariniai patarėjai. Tada dar kita kryptis yra generolo Vaikšnoras, gynybos štabo viršininkas, paskirtas patarėju nuo Lietuvos, ten aukščiausiam lygyje, kaip turėtų jų gynybos štabas formuotis, kad atitiktų vakarietiškus standartus, nes vis tiek eina į Vakarus, kaip ir bebūtų, žiūri į Vakarus, nebe į Rytus gręžiojasi. Tai čia pagrindinės kryptys, kur ir nevyriausybinkai ir šalis.

V.G. Jūs jau šiek tiek užsiminėt apie strateginį gylį ir LDK momentą. Bet, jūsų manymu, koks yra to dalyvavimo tikslas? Kodėl Lietuva apskritai nusprendė remti Ukrainą? Ar vien tik dėl istoriškumo, kaip jūs minit, ar yra ir kitos priežastys?

L.I. Na, aš manau, kad čia yra Rytų partnerystės pasekmė, kai nuo seno, dar nuo prezidento Adamkaus, jeigu jūs paskaitysite visas knygas, Adamkaus, Grybauskaitės, čia galbūt profesoriaus Janeliūno knyga apie Grybauskaitės politiką. Čia nėra kažkoks labai naujas dalykas. Rytų partnerystė, aš kai dirbau NATO ambasadorius prie Zenkevičius tuo metu buvo, dabartinis ministras¹⁰⁰, tris šalis mes ėmėme visada – nuo praktiškai tada, kai mes įstojome į NATO, tai praktiškai visada rėmėme tris šalis, kad sektų pėdomis, tai yra Moldova konkrečiai, Gruzija, kaip buvo pervadinta į Sakartvelą, ir Ukrainą. Tai

¹⁰⁰ Raimundas Karoblis – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras, anksčiau dirbo ambasadoriumi Lietuvos nuolatinėje atstovybėje prie Europos Sąjungos, buvo nuolatinis Lietuvos atstovas Europos Sąjungoje.

mes buvo tie pagrindiniai iniciatoriai. Turbūt atsimenate, kad 2013 m. turėjo pasirašyti tuometinis Janukovyčius prezidentas, čia, atvykęs į Vilnių, sutartį su Europos Sąjunga dėl tos platesnės ir gilesnės integracijos. Nutiko taip, kaip nutiko. Žodžiu, mes nemetėm tos Ukrainos, mes ir toliau tęsiame ir norima, kad ji taptų civilizuota, vakarietiška šalimi. Čia yra mūsų gal, sakyčiau, aukščiausių gynybos politikos formuotojų tokia nuosekli linija, kuri eina iš metų į metus.

V.G. O jūsų vertinimu, ar mums sekasi įgyvendinti šitą tikslą?

L.I. Aš galvoju, kad sekasi. Kitą kartą čia yra sunkiau, Lietuvoje, kažkokią reformą padaryti, nes kitą kartą tu savam kieme pranašu nebūsi. Tai man irgi tekę yra čia juos *briefinti* ir nuvažiuoti vieną kitą kartą kažkokį ten pristatymą padaryti, paaiškinti, kaip turėtų keistis kariuomenė viena ar kita kryptimi. Kada ten nuvažiuoji, po kelių mėnesių pasižiūri, kad į tą pusę daugiau mažiau ir juda, tu džiaugiesi, kad iš tikrųjų jie mokosi. Ne taip galbūt greitai, nes vis tiek tas mentalitetas toksai savotiškas dar yra biškį, rytietišką. Mes irgi čia ne taip greitai vyko. Pas mus čia trisdešimt metų nuo nepriklausomybės praėjo ir dar turime visokių įdomių dalykų, sustabarėjusį biurokratinį tą ypatingai valstybinį sektorių. Ten valstybinį sektorių pakeisti tikrai užtruks. Matot, kaip su ta reforma vėlgi ten yra. Tai kuo daugiau tų visų iš skirtingų šalių patarėjų, tuo visos šalys patarinėja skirtingai, tai čia galima taip labai įdomiai nueiti po to. Reikia kryptis pasirinkti.

Kažkada, kai Gruzija buvo reformuojama. Tai gynybos sektorių buvo pasiėmę konkrečiai amerikiečiai. Pavyzdžiui, politikos kryptį ar užsienio reikalų ministeriją buvo pasiėmę prancūzai, nes kalbas mokėjo. Tai turi kažkokios linijos laikytis, į kažkokią kryptį turi lygiuotis. O jeigu tu vieną žemės ūkio sritį padarysi pagal italus, po ten ginkluotę, gynybos sektorių pagal ten britus, kita sritis dar kažkokia toli šalis, tai po to pamatysi po kokių penkiolikos dvidešimt metų, kad nesusikalbėsi. Todėl, kad skirtingai labai visi daro. Nepaisant to, kad yra ten tie patys NATO standartai ir taip toliau, jeigu mokeisi Amerikoje, tai nuvažiuavęs kitur nebesusišnekėsi. Tai yra visiškai kita karinė terminologija, kita karinė kalba, visai kiti papročiai. Dabar yra tiktai kelios šalys Ukrainoje, kurios prisideda, tai yra britai, mes esam, amerikiečiai ir kanadiečiai. Praktiškai yra keturios šalys. Tai aš visada akcentuoju, kad prieš mokant juos kažką, patys susitarkime, ko mes juos mokiname, kokį rezultatą norime gauti po trisdešimt metų, po penkiasdešimt metų ir po šimto meto. Priešingu atveju, yla išlįs iš maišo, nes mes dabar esame išlindę – pas mus ta yla iš maišo, todėl kad mokė britai, mokė amerikiečiai ir dabar nebežinome, kokią mes taktiką naudojame.

V.G. Jūs jau taip pat šiek tiek minėjote apie tai, kad Ukrainos klausimas Lietuvoje tęsiasi iš metų į metus, bet, jūsų manymu, ar Lietuva turi nuoseklią strategiją, kaip veikia Ukrainos klausimu?

L.I. Aš tai tokios ypatingai nesu matęs, tiesą sakant. Aš tikiu, kad ji yra kažkur, bet aš jos nesu matęs. Čia reikėtų galbūt tokios nuoseklios strategijos ieškoti Užsienio reikalų ministerijoje. Jie vis tiek turėtų. Prezidentūra, Užsienio reikalų ministerija – jie turėtų groti pagrindiniu smuiku, kur mes judame. Matome kokių metų, dviejų planą, bet jeigu mes siunčiame karininkus, juos rotuojame, vadinasi kažkoks ketinimas yra, kad ten turime tikslų ne penkmečiui, galbūt ir dešimčiai, dvidešimčiai metų. Bet aišku reikėtų turėti bent kokiems penkiasdešimčiai. Bet ar čia mes tiek ilgai galvojame net ir šalyje pas save – aš labai abejoju.

V.G. O kaip jūs galvojat, ar tas mūsų veikimas, kaip čia geriau suformuluoti. Ar jis yra labai įtakojamas aplinkybių ar, vis dėlto, toks labiau tęstinas iš metų į metus, kad jeigu turime tikslą, tai jį ir bandome įgyvendinti?

L.I. Na, realiai, koks mūsų tas tikslas yra – eurointegracija, kad juos kuo labiau pritraukti prie Vakarų ir tų vakarietišku tokių vertybių. Kad korupciją ten mažinti, čia tokie pagrindiniai dalykai turbūt. Kad tie karininkai nebūtų sovietiniai, daugiau tų vakarietišku standartų laikytųsi, kad ne šiaip juos mokyti – atvažiuoja į puskarininkių mokyklą, į kapitono kursus, anglų kalbą mokytis; Baltijos gynybos koledžą. Tai mes vis tiek savo rodome čia kultūrą, tik kiek ją priima. Vieni priima – aš čia irgi su tais ukrainiečiais mokiausi – vieniems labai patinka: jie čia pabūna, pasižiūri, pinigėlių gauna, grįžta ir toliau tokie patys lieka, sunkiai, aišku čia juos galima pakeisti, bet viskas reikės laiko. Vėlniška laiko. Čia taip greitai tokia didelė šalis, aš manau, kad nepasikeis, nes tai turėjome ne tik gynybos sektoriaus reformą, kad prisidėjom, bet ir mūsų policija. Buvęs Vilniaus policijos vadas, aš dabar pavarde pamiršau, po to ten iš Kauno vienas tris metus sėdėjo ten, kad Europolo visą tą politiką įgyvendintų, kad policijos, saugumo tarnybas pagal Europolo metodologiją nustatytą. Tai aš, bent jau kiek išvelgiu iš visur informacijos, kiek pats dalyvauju, tai mes norime juos kuo daugiau prie NATO, prie Europos Sąjungos standartų, kad jie būtų pasiruošę vienu metu, kad jie bent į tas organizacijas turėtų šansą įstoti. Kol neįstoto, tol turbūt ir būsim įsimerkę. Aš įsivaizduoju taip. Bet čia tik mano asmeninė nuomonė.

V.G. O jūsų žiniomis, kiek jums teko dalyvauti visame Ukrainos paramos procese, ar Lietuva derino savo veiksmus su tarptautinėmis organizacijomis?

L.I. Jo, žinokite, yra tenais, yra toks vienas NATO kontekste, kaip sakau, dėl tų visų mokymų yra, sakykime toks *boardas*, darbo grupė, tos šalys, kur dalyvauja. Tai pradžioje yra tariamasi, kas už kokią sritį bus atsakinga. Tai mūsų karininkai, politikai važiuoja ten bent kartą į pusmetį tai tikrai, renkasi ir jie konkrečiai šneka, kas yra pasiekti, toks kaip vertinimas gaunasi, ką pasiekėme, ką norėtume, naujas iniciatyvas aptariame. Tai visa tai tikrai aptariama yra.

V.G. O čia Lietuva už kokią sritį būtų atsakinga?

L.I. Mes daugiausiai už karinį mokymą esam atsakingi – už seržantų rengimą mes esam atsakingi ir už jų gynybos štabo informaciją.

V.G. O ar pasitaikė atveju, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė, kaip vykdom savo politiką ar kažkokius procesus gyvendinom Ukrainoje?

L.I. Na, negirdėjau, kad tokių čia būtų nepritarimų. Aš žinau, kad yra toks formatas *Friends of Ukraine*, kurį Užsienio reikalų ministerija administruoja, aš pats ten pranešimą esu daręs. Ten nėra visos šalys, be abejonės, tikrai ne visos NATO šalys. Žinau, kad ten vokiečiai, prancūzai, britai buvo tada pirmininkaujantys. Ten koku dešimt gal šalių. Tai jie visi kažkaip. Vieni ten nuo *hashtago*, kad Krymas... *#CrimeIsUkraine...* nu gerai, ką žinau, ar jis kažkaip kažką priduoja. Mes, pavyzdžiui pristatymą padarėm tą Ukrainos, LITPOLUKRBRIG, čia ta bendra brigada, apie mokymus kryptingus, kad jie kuo daugiau išmoktų, pratybas organizuojam, kuo labiau prie NATO standartų priartėtų kuo labiau. Tai apčiuopiami dalykai. Tai vieni duoda tokius apčiuopiamus dalykus, kaip mes, lenkai, britai, ten nori labiau apčiuopiamus dalykus. Na, o kiti, dėl neutralumo, ar gal „ai, kam čia reikia“, nenori gal

pyktis su rusais, daug visokių skirtingų požiūrių, lyg ir draugai, bet va su *hashtagu* gali tau padėti. Jeigu tave užpuls tai tau atsiųs atvirutę *we have deep concerns...* na, tai tau turėtų kaip ir geriau pasidaryti. Bet man tai ne geriau. Man tai beprasmiškai tie tokie dalykai. Aš manau, kad mes nuėjom į labai teisingą kelią ir reikia tęsti. Tai ką darome reikia tęsti ir stiprinti pagal tai, kiek turim patys. Aišku čia tų žmoniškųjų resursų ir piniginių resursų.

V.G. Tai visa remiantis jūsų turima patirtimi, ką jūs matėte per visus tuos konflikto metus, kaip galvojat, kokia galėtų būti šito konflikto baigtis?

L.I. Žinokit, konflikto baigtis, aš galvoju, kad tos teritorijos jau prarastos, jau galima kryžių ant jų padėti ir tiek. Bus kaip ir Padniestrėje, ir Gruzijoje. Sakartvelo tas atvejis irgi ten, kur ten dabar akiplėšiškai visai vyksta naktimis, kur spygliuotą vielą visai perkelinėja. Ten Sakartvele daug teritorijų yra prarasta. Paima ir perneša vielą penkiasdešimt metrų per naktį, o kitoj pusėj ten rusų karys stovi antro pusėj. Ir ką tu padarysi? Nušausi jį? Nenušausi. Trečią pasaulinį sukeltum. Nori? Nenori. Nebent užminuoti. Arba Padniestrėj, kaip yra, taip ir yra. Tai aš galvoju, kad čia bus toks išaldytas ilgas konfliktas, o po to rusai visada naudos jį, kad tiktai, kaip įmanoma Ukrainai tarptautiniame kontekste „va, čia matot kaip nesunitvarko viduj, tai kaip čia galima juos kažkur“ – kad Europos Sąjungą jų nepriimtų ir NATO nepriimtų, aš manau. Tai rusai tai jau pasiekę yra. Ukrainiečiams, tai yra kaip peilis po kaklu.

V.G. O kaip jūs galvojat, ar Lietuva galėtų suvaidinti reikšmingą vaidmenį sprendžiant šitą konfliktą?

L.I. Nemanau, aš manau, kad čia šansų.

V.G. O kodėl?

L.I. Nu ar išvysi rusus iš Donecko, Luhansko? Kaip ten sakoma? *Russians are the best peacekeepers – they take the land and they keep it.* Na tai va. Rusus išvysi? Kurioj vietoj taip nutiko čia dabar paskutiniu metu, kad pavyko rusus išvyti? Nebent jie patys išeina. Bet aš labai abejoju, kad kažkas pavyktų. Ten praktiškai kryžius ant tų teritorijų. Neįsivaizduoju, žinokit, kaip ten atsiimti. Aišku, gali paimti smogiamąjį korpusą ukrainiečių, apginkluoti nuo kojų iki dantų ir paleisti. Ten jėga atsiimtum, bet kokios būtų pasekmės tada? Būtų karas. Ar to karo kažkas nori? Ar valstybė yra pajėgi – ypatingai ekonomiškai, ypač, kai tokia situacija, kai dabar nuo koronaviruso visi atsigaudinės velnias žino kiek metų. Neįsivaizduoju. Situacija, manau yra apatinė.

V.G. Ačiū jums labai už įžvalgas.

13. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos šaulių sąjungos vadas Gintaras Koryzna (toliau – G.K.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-17

V.G. Įrašą naudosiu tik akademiniais tikslais, tai niekur kitur nepublikuosiu. Tikrai savo darbui naudosiu. Kadangi siunčiau preliminarų klausimyną, gal tada taupydama jūsų laiką ir pradėsiu nuo to pirmojo klausimo. Tai, jūsų manymu, ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

G.K. Pačiame konflikte aš nemanau, kad mes dalyvaujame, bet teikia paramą Ukrainos tiek ginkluotoms pajėgoms, tiek visom vyriausybinėms ir nevyriausybinėms organizacijoms. Sakykime taip – atsilaukiame prieš tą Rusijos spaudimą ir Lietuva netgi tarpininkauja, aš taip spėčiau, tarptautinėje, sakykime, plotmėje, advokatauja Ukrainai. Šiaip diena Ukraina tikrai, tikrai yra... jai reikia, yra poreikis, kad kažkas ją paremtų ir plius, kad Lietuva jau nuo seno, aš, jeigu neklystu, gal nuo kokių 1996 m., turi taip vadinamą strateginę kryptį – Rytų partnerystės kryptį ir Ukraina buvo viena iš tų šalių, kuri įeidavo į tą Rytų partnerystės bendradarbiavimo veiklą – kartu su Gruzija, su Moldova ir taip toliau. Tai aš manau, kad čia praktiškai daug kas nepasikeitė, tiesiog darbas suintensyvėjo, nes kurį laiką, kai buvo 2008 m. konfliktas Gruzijoje, Lietuva labai rėmė Gruziją, tačiau jie ten galbūt turėjo kitų, artimesnių ir aktyvesnių partnerių, o tuo tarpu Ukrainoje Lietuva tikrai prisidėjo, sakau, trim tokiom pagrindinėm kryptim – parama ginkluotom pajėgoms, parama vyriausybei diplomatiniais kanalais ir parama nevyriausybiniais kanalais, kur buvo remiamos ir ligoninės, ir kitos nevyriausybines ir netgi taip vadinamo verslo struktūros.

V.G. O kaip šituose procesuose dalyvavo Lietuvos šaulių sąjunga?

G.K. Taip, Lietuvos šaulių sąjunga praktiškai irgi nuo pat pirmų minučių įsijungė į šitą veiklą. Vėlgi, buvo trys, aš vėlgi, manau, kad trys pagrindinės kryptys.

Pirmiausia, tai buvo parama neginkluotoms pajėgoms, bet buvo parama tiems savanorių pajėgoms, kurie atsiliopė į konfliktą Rytų Ukrainoje ir savanoriškai kūrėsi ten keli ten tie batalionai, tai jiems trūko labai ir ginkluotės, ir amunicijos, o Lietuvos šaulių sąjunga yra viena iš tų organizacijų, kuri turi Lietuvoje taip vadinamą specialaus subjekto statusą – mes turime galimybę įsigyti ginkluotės, šaudmenų ir visa kita. Tačiau mes šitų dalykų tų savanoriškų dalinių tikrai nerėmėm. Daugiausiai prisidėjom prie tos tokios, sakykim, apsaugos priemonių nupirko. Čia yra didelis spektras – nuo šalvų, šarvinių liemenių, naktinio matymo prietaisų, naktinių taikiklių – tai yra vadinamas gal, aš nežinau kaip lietuviškai, dabar užkrito, *non-lethal equipment*, taip vadinamas ne mirtį nešantys tie ekipimentai. Tai visas šitas dalykas buvo parama savanoriams. Tai yra, na, ir sakykim materialinė parama, ir vienas svarbiausių buvo moralinė parama. Lietuvos šaulių sąjungos nariai važiuodavo į fronto liniją, praktiškai į fronto linijas, tai atveždavo tai kažkokios tai, sakykim, ir to mūsų šakočio, ir padainuodavo, ir paremdavo. Tai buvo ir materialinė ir moralinė parama.

Antra labai svarbi sritis tai parama nuo kovinių, karinių veiksmų nukentėjusių vaikų, ligoninių ir šeimų parama. Tai yra žuvusių karių, vaikų iš tų Rytų Ukrainos zonų pakvietimas pas mus į Lietuvą dalyvauti vasaros stovyklavietėse. Lietuvos šaulių sąjunga organizuoja jaunųjų šaulių stovyklas ir būtent nemažai

tų vaikų mes kviesdavomės pas save. Iki pernai metų visada atvažiuodavo maždaug 280-300 vaikų per vasarą. Pernai šiek tiek sumažėjo iki 235 vaikų. Tai va. Tai šiek tiek... toks aspektas.

Ir paskutinis, tokia trečia sritis, yra materialinių priemonių pirkimas ligoninėms, lauko ligoninėms, kurios dalyvauja būtent šalia kovinių veiksmų zonos, kurios dažniausiai ir sulaukia tų sužeistų karių antplūdžio ir panašiai. Tai vėlgi, tai ir kraujo perpylimo, ir medikamentai, ir visi kiti dalykai – antklodės, užtiesalai. To, ko labiausiai reikėtų tokiam pirmos pagalbos suteikimui ir karių priėmimui.

Tai tokios trys pagrindinės kryptys.

V.G. O kaip jūs galvojat, per šitą paramą, ar Lietuva tampa viena iš konflikto šalių? Per netiesioginį dalyvavimą?

G.K. Galbūt ne, aš nemanyčiau. Nemanyčiau vien todėl, kad... bendrai čia yra sudėtingas klausimas iš tikrųjų. Žiūrint paprastai, kad Lietuva, čia jau vėlgi aš lendu ne į savo kompetenciją, kaip šaulių vadas, tačiau Lietuva, Lietuvos Krašto apsaugos ministerija ne kartą Ukrainą parėmė tiek šaudmenimis, manau daugiausiai šaudmenimis parėmė, taip pat parėmė tomis kitom materialinėmis priemonėmis – tomis pačiomis šarvinėmis liemenėmis – bet jie daugiau fokusavosi į reguliarias Ukrainos pajėgas, kur reguliarūs padaliniai, kurie dalyvaudavo. Ne savanoriškai, kurie savanoriškai ėjo, kur nevyriausybinį organizacijų parama eidavo, bet tos vyriausybės organizacijos. Tai pratiškai tokiu dalyvavimu aš nemanau, kad mes tiesiogiai dalyvaujame tame konflikte.

Netiesioginis, tai taip. Dėl tiesioginio, tai čia sakau, labai reikėtų vertinti plačiai, kas tai yra tas tiesioginis dalyvavimas, ir kas tai nėra dalyvavimas tiesiogiai. Bet tikrai, šiai dienai, aš tikrai nemanyčiau, kad mes dalyvaujame tiesiogiai. Netiesiogiai – taip. Lietuva ir kitos Rytų, ypač Rytų Europos šalys, yra įsitraukę. Čia galima kalbėti apie mūsų visas tris Baltijos šalis ir tą pačią Lenkiją, kurioms tai yra pakankamai aktualu, kadangi panašios grėsmės yra ir mūsų prie rytinių sienų.

V.G. O kaip jūs tada galvojat, koks yra to dalyvavimo tikslas? Kodėl Lietuva įsitraukia? Kodėl Lietuvos šaulių sąjunga gelbėja Ukrainai šiame konflikte?

G.K. Manau tai yra bendra istorija, kai yra istorinės pamokos. Kadangi... galima labai paprastai vieną pavyzdį iš savo studijų laikų labai gerai atsimenu Suomijos maršalo Mannerheimo citatą, kad štai – mes nepasidavėme, o Baltijos šalys pasidavė Rusijos spaudimui, mes šiandien nepriklausomi, Baltijos šalys yra Sovietų Sąjungos sudėtinė dalis. Labai gerai tas atspindi tą pačią praktiškai situaciją, ką mes dabar matom ir nuo 2014 m. matom Rusijos bandymus paveikti arba išplėsti savo įtakos zoną Ukrainoje, Lenkijoje ir mūsų Baltijos šalyse. Mano manymu, Rusija bando tą vadinamą savo atstovėti savo įtakos zoną. Tuo pačiu suprastami – tiek Lietuva, tiek, aš manau, visos trys Baltijos šalys ir Lenkija, mes suprantam, jeigu Rusijai pavyks Ukrainoje, sekantis žingsnis bus, greičiausiai, Baltijos šalys. Jeigu ne Baltijos šalys, tai, greičiausiai, sekantis žingsnis būtų Gruzija ir Moldova. Tai jeigu jiems pavyktų Ukrainoje, jiems pavyktų Gruzijoje, Moldovoje, tai praktiškai galime 99,9 % sakyti, kad kitas, sekantis žingsnis būtų Baltijos šalys. Vienaip ar kitaip, kelių metų, ne metų, bet kelių, galbūt dešimties metų laikotarpį – tas konfliktas ateitų iki mūsų. Tai yra labai svarbu, kad padėti vienai ar kitai šaliai, jai atstovėti, tačiau dar svarbiau, aš manau, kad čia vienas iš kertinių, esminių reikalų, tai yra parodyti pačiai Rusijai, kad kitos šalys nesėdės rankas sudėję, o visi jungsis ir bendromis pastangomis bandys užkardyti tos įtakos sferų persidalinimo po, kaip sakykim, Sovietų Sąjungos

subyrėjimo ir tų šalių nepriklausomybių atgavimo. Tai šito reikėjo – stipriai parodyti, kad tikrai priešinsimės ir bet kokiomis priemonėmis. Tai aš manau, kad ta įtaka ir tie veiksmai Ukrainoje buvo esminiai – parodyti ryžtą ir valią gintis.

V.G. Tai jūsų vertinimu, ar sekasi mums įgyvendinti šituos tikslus?

G.K. Iš dalies taip. Ką aš manau, kas priklauso nuo Lietuvos, padaryta labai daug. Aišku, visada, jeigu būti maksimalistu, tai tikrai nėra pasiekta ko. Tačiau vėlgi – mes turime suprasti, kad mes gyvename tokiam visapusiškam pasauly, kur yra tokių labai daug atskirų sričių. Tokia viena pagrindinių ir kertinių sudėtinių, tokių, dalių yra Ukrainos vyriausybės arba valstybės pasiryžimas – ką jie pasiryžę paaukoti ir kokias reformas jie turi padaryti. Ilgą laiką, netgi sakyčiau 2014-2015 m. buvo labai chaotiški ir visos šalys, tame tarpe ir Lietuva, dėjo dideles pastangas sustyguoti tuos gynybinius procesus, sustyguoti ir padėti jiems susivokti, kaip funkcionuoja ta Vakarų arba Europos Sąjungos veiklos principai, demokratiniai principai, kur korupcija ir nevaldanti sritis, o yra tik šešėlis. Tai šitus dalykus, aš manau, kad pavyksta derinti, tačiau, vėlgi, reikia suprasti, kad labai daug ką lemia pačios Ukrainos noras ir galimybės. Kaip matote, irgi vyksta įvairių peripetijų, įvairūs niuansai pas juos ir Radoje, ir pačiose ginkluotose pajėgose atsiranda tam tikri dalykai, kur labai sunku išgyvendinti sovietinį mentalitetą ir labai sunku išgyvendinti tuos, kaip čia pasakyti, tą gyvenimo stilių, kurį jie ilgą laiką gyveno. Todėl sakau, čia viskas yra labai kompleksiška ir ne vien gynybos sritis yra, sakykim, Lietuvos interesų zona. Yra visos valstybinės struktūros, kur pagalba ir, sakau, versle, ir pramonėje, ir visur kitur. Tačiau, kaip sakant, Lietuva ne visur turi, aš manau, ir ekspertizę, tam tikrose srityje. Bet šiaip, iš esmės, bendras atsakymas taip – pakankamai gerai sekasi. Aišku, įgyvendinta mūsų siekių, aš vertinčiau, apie 60-70 %, ko mes norėtume, kad būtų.

V.G. O jūsų vertinimu, ar Lietuva turi kažkokią strategiją, kurią įgyvendina Ukrainoje, ar labiau veikia chaotiškai?

G.K. Nemanyčiau, kad veikia chaotiškai. Vėlgi, kodėl? Todėl, kad, kaip jau minėjau, aš tiksliai nepamenu nuo kelintų metų Lietuvoje yra ta vadinama Rytų... reikėtų Užsienio reikalų ministerijos puslapyje pasižiūrėti, nuo kada yra ta Rytų partnerystės bendradarbiavimo sritis. Tai jau eilę metų Lietuva bandė įtakoti vienokius ar kitokius procesus, patarti, pakomentuoti, būti, suteikti tam tikrą ekspertizę vienoje ar kitose srityje. Tai čia tiesiog tas bendradarbiavimas žymiai prasiplėtė ir žymiai suintensyvėjo. Suintensyvėjo galbūt gynybiniai ir diplomatinėje srityje, kai kitos sritys, galbūt, nuėjo žymiai į antrą planą. Tai mano vertinimas ir būtų toks. Kad tikrai yra strategija, tikrai yra veiksmų planas ir tam tikri kriterijai. Ne veltui ir mūsų prezidentė Grybauskaitė važiuodavo dažnai, vos ne kas trys-keturi mėnesiai ten į Ukrainą pasidėlioti, Užsienio reikalų ministras Linkevičius pastoviai ten bendradarbiauja ir derina. Taip kad viskas vyksta labai nuosekliai ir pagal suderintą planą.

V.G. O ar Lietuvos šaulių sąjunga turi kažkokį veiksmų planą nusimačiusi, kaip veikia Ukrainoje?

G.K. Mes turime tiktai kelis... kelias sritis, kur mes stengiamės prižiūrėti. Tai yra – mes teikiame pagalbą, kaip jau minėjau, vaikams arba šeimoms nukentėjusioms nuo kovinių veiksmų. Tada teikia materialinę paramą vaikų globos įstaigoms, ligoninėms ir, kada esam pakviečiami Lietuvos kariuomenės, dalyvaujam svečių teisėmis, kai yra vykdoma bendradarbiavimas arba kažkokie tai konferencijos, dalinantys patirtimis, kaip įtraukti visuomenę į nacionalinio saugumo užtikrinimą. Tai mes teikiame kaip ir patarimus Ukrainos nevyriausybinėms organizacijoms, sukarintoms

organizacijoms, kaip jie galėtų duoti kontribuciją jų nacionalinėms gynybos pajėgoms ir kaip jie galėtų prisidėti, nes dabar jie turi kelis modelius ir jie bando tuos modelius modeliuoti toliau ir apjungti. Kadangi yra šiek tiek išsibarstymas ir metai atgal, jeigu pasižiūrėsime, tai jie jau buvo išsigryninę kelis modelius. Buvo pasirinktas vienas iš modelių, kaip Estijos variantas, kur yra tas vadinamas *kaitsellit* variantas vykdyti teritorinę gynybą nacionalinės gvardijos pagrindu. Taip pat jie labai stipriai vertino Lietuvos ir Lenkijos pavyzdžius. Tai yra iš kokių 10-12 variantų jie sumažėjo iki 3 modelių kaip veikti. Tai ir mes, kaip Šaulių sąjunga, prisidedame savo ekspertize, savo patarimais. Tačiau mes neiname į karinę sritį, mes daugiau apie visuomenės pritraukimą, to vadinamo pilietiško, patriotiško ir savanorystės pagrindu paremto visuomenės įsitraukimo į nacionalinio saugumo užtikrinimą.

V.G. O pavyzdžiui vertinant konflikto laikotarpį ir Šaulių sąjungos įsitraukimą, ar aplinkybės stipriai koregavo tą veiksmų planą, ar jis išliko nuoseklus viso šito konflikto laikotarpiu?

G.K. Ne. Galiu patvirtinti, kad 2014-2015 m., aš nors tada nevadovavau sąjungai, bet teko bendrauti su tais žmonėmis, kurie ypač intensyviai buvo įsijungę. Tai pagal... pirmiausia keitėsi įsitraukimo intensyvumas ir veiklos sričių spektras. 2014-2015 m. buvo labai stipri, toks intensyvus įsitraukimas, tikrai – vieni paskui kitus, taip galima pasakyti, važiuodavo šauliai ir Šaulių sąjungos atstovai – tai vieni veždami paramą, tai kiti veždami paramą. Tada, vėlgi, kas gavosi, kad šaulių ir savanorių, sakykim, kitų Lietuvos savanorystės pagrindu teikiamos paramos šiek tiek išsiskyrė, kaip visada būna ten – du lietuviai trys partijos gavosi, tai tas intensyvumas stipriai kito ir veiklų spektras stipriai sumažėjo. Kai veždavom nuo batų, antklodžių ir visą kitą, kas bepapultų, taip grubiai pasakykime, nes atrodė, kad to reikėjo ir iš tikrųjų to reikėjo toms būtent savanoriškoms karinėms organizacijoms, kariniams padaliniais, nes jie atėjo praktiškai taip, kaip stovi, praktiškai vien su ginklu rankose. Tai tas aprūpinimas buvo... 2014-2016 m. fokusavosi labai į aprūpinimą. Tada, kai aprūpinimo, per tuos keletą metų susistygavo jų vidinės tvarkos, mūsų Šaulių sąjunga perėjo į tą kitą etapą ir susikoncentravome labiau į materialinių priemonių aprūpinimą vaikų globos įstaigoms ir ligoninėms. Bet tai vėlgi, tai buvo jų pirma prašoma pateikti sąrašą, ko jiems reikėtų ir nevežama tiesiog krūva vaistų ir taip toliau. Tada jau bandydavom organizuoti tam tikras akcijas surinkti lėšas, kad nupirkti būtent tam sąrašui aprūpinti, kurį gaudavome iš Ukrainos.

Iš kitos gi pusės, vienas pastovus, kuris išliko, tai yra, kad nuo 2014 m., kai prasidėjo kvietimas vaikų, kurie nukentėjo, arba kurie yra pafrontės tose zonose, kvietimas į mūsų vasaros stovyklas, tas išliko stabilus, tikrai gal mes pradėjo platesnį ratą iš skirtingų regionų kviesti ir daugiau dalyvių pritraukti. Tai va tokia ir situacija.

V.G. O jūsų žiniomis, ar Lietuva derina savo veiksmus su tarptautinėmis organizacijomis? Galbūt Šaulių sąjunga su tarptautine bendruomene bendravo šitame procese?

G.K. Jeigu žiūrėti per gynybos pagalbą Ukrainos gynybinėms organizacijoms, tai taip, tas vyksta ir vyksta labai, sakykim, koordinuotai per dvi mūsų ministerijas – tai vyksta per Užsienio reikalų ministeriją, Krašto apsaugos ministeriją. Čia labai svarbų vaidmenį, ką aš pastebėjau, aš pats vadovauju Šaulių sąjungai nuo 2017 m. vasaros, tai labai pastebėjau, kad labai svarbų vaidmenį vaidina Lietuvos ambasada Kijeve, nes jie yra tie, kurie geriausiai mato, kas vyksta, ir jie yra tasai, sakykim, smegenų centras, kuris ir bando koordinuoti, kokios paramos ir kiek reikia. O jau, sakykim, tie visi kiti strateginiai sprendimai primami, aišku, Vilniuje. Tačiau, ką aš norėčiau pasakyti, man pačiam teko dalyvauti tokiuose, na, ir seminaruose, ir konferencijose, kur tikrai buvo ir Lenkijos, Latvijos, Estijos,

Lietuvos atstovai, dalyvavo kartu ir kalbėjo bendra – tai yra tos vadinamos teritorinės gynybos arba nacionalinės gvardijos sukūrimo klausimu. Tai yra tuo pačiu visuomenės įtraukimo į saugumo užtikrinimo klausimus ir taip toliau, ir taip toliau. Čia, per tą karinę prizmę, tai aš tikrai matau. Kitose srityse, aš negaliu pasakyti, nes nebuvau pakviestas į tuos formatus, tai negalėčiau komentuoti. Bet gynybiniam – taip, tikrai yra koordinuojama, derinama ir dirbama kartu.

V.G. O kalbant, tada, apie gynybinį sektorių, ar pasitaikė atvejų, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė Lietuvos veiksams, kada išsiskyrė galbūt požiūriai į tai, kaip reikėtų elgtis, ką reikėtų daryti?

G.K. Atvirai kalbant, dėl gynybinės srities man neteko šito matyti. Neteko matyti. Vėlgi, ką užmiršau paminėti, kad ir Jungtinių Amerikos Valstijų atstovai dalyvavo tame formate ir NATO pajėgų atstovai. Tai vat būtent irgi yra kaip ir patarėjai. Iš gynybinės srities tikrai negaliu pasakyti, kad nebuvo pritarimo, bet greičiausiai yra kodėl?

Kiek aš žinau, ir man pačiam teko kažkiek prisidėti ir dalyvauti, tai yra vėlgi, grįžtu prie tos pačios ambasados veiklos, kurie atlieka tą užkulisinį darbą – didelį užkulisinį darbą. Tai yra už uždary durų, kai yra derinamos pozicijos, kokią bendrą poziciją turėtume ištransliuoti Ukrainai. Tas vadinamas diplomatinis dialogas arba derybinės pusės vyksta tikrai. Kokie rezultatai – atsakyti negaliu ir kaip daeinama. Bet kas man labai va imponuodavo tuose susitikimuose, kad bent jau, sakykim, trys Baltijos šalys, Lenkija ir Jungtinės Amerikos Valstijos, atstovai, dažniausiai transliuodavo galbūt labai vienodą poziciją, galbūt detalės kai kurios skirdavosi. Bet turime suprasti, kad kiekviena šalis turi savo individualių interesų Ukrainoje, tai čia yra tik tam tikri niuansai ir tam tikros detalės. Bet iš esmės pozicijos būdavo labai, labai vienodos ir viena kitą remiančios.

V.G. Tai vertinant visas jūsų žinias, tą patirtį, ką jūs matėt iš arti dalyvaudamas šituose procesuose, kaip galvojat, kokia galėtų būti šito konflikto baigtis?

G.K. Reikia tikėtis pačio geriausio. Esmė yra iš tikrųjų, na, sunku pasakyti, labai sunku vertinti, todėl, kad tai apima labai geopolitinius interesus. Tai yra, mes, sakykim, Baltijos šalys, Lenkija esam tik viena dalis tų geopolitinių procesų. Vėlgi, kaip tą vertina mūsų didieji sąjungininkai? Kaip vertina didžiosios, sakykim, Vakarų Europos šalys? Tai yra, vėlgi, reikia žiūrėti per jų prizmę, tai yra reikia suprasti, kad apie 2/3 visų energetinių resursų jie gauna iš tos pačios Rusijos. Tai ant kiek jie pasiryžtų eiti į konfliktą su Rusija dėl Ukrainos? Čia yra labai svarbu, šitie aspektai.

Vienas dalykas, tik dabar, praktiškai pernai metais, buvo priimtas Jungtinių Valstijų Kongreso sprendimas mirtiną ginkluotę arba taip sakykim ginklus parduoti Ukrainai. Tai yra dar vienas žingsnis į priekį. Tačiau yra dar daug neatsakytų klausimų ne tik pas mus, bet ir pačioj Ukrainoj. Vėlgi, tai yra tam tikri veiksmai, kai bandoma, net va matəm, kas po Ukrainos naujų prezidento rinkimų, prezidentas Zelenskis, ką jie... koks yra jo vaidmuo ir pasikeitimas, nes pati pradžia buvo tokia, na, energinga ir labai iniciatyvi, tačiau žiūrint šiuo laikotarpiu, viskas. Visi procesai labai nuslopo. Vėlgi, ar tai nueis į tų dviejų regionų – Luhansko ir Donbaso – regionų autonomijas ir federalizaciją Ukrainos – labai sunku pasakyti. Šiai dienai mes nežinome pačios Ukrainos pozicijos, realios pozicijos, ko jie norėtų iš tikrųjų ir kaip jie matytų. Aišku, jie transliuoja labai aiškia strateginę žinutę, kad tai yra jų... kad jie neatsisakys teritorinio vientisumo, kad Donbasas ir Luhanskas turi būti sudėtinė Ukrainos dalis, tas pats Krymo sudėtinė dalis. Tai aš taip irgi norėčiau, kad ir taip būtų, sąžiningai kalbant, nes toks yra, na, negeras precedentas, kuris, ta prasme, siunčia žinutes mums, mažoms šalims, kad gali visko atsitikti.

Bet iš kitos gi pusės žiūrint, labai daug neaiškumo ir taip, na, susidaro toksai šiai dienai įspūdis bent jau Luhansko ir Donbaso regionas išliks taip vadinamo užšaldyto konflikto zona. Kaip ir ta pati Padniestrės respublika, kaip ir dalis šitos Gruzijos teritorijų, kur net neaišku, kokie procesai. Vėlgi, turime suprasti, kad ir Rusija nesnaudžia, ji daro tam tikrus atsarginius žingsnius. Jeigu Vakarų šalys imtųsi aktyvesnių, drastiškesnių priemonių, tai jie irgi tam tikrus, sakykim, daro iniciatyvas. Tų pačių Rusijos piliečių pasų dalinimas tose srityse, tai šitas dalykas, kaip sakau, nestovi. Visi procesai tikrai nėra sustoję, bet jie nuėję, galbūt, į antrą planą visam pasauliniam kontekste dėl kitų proceso – to pačio viruso, kitų aspektų. Vėlgi, mano nuomone, artimiausius penkis-dešimt metų, tai bus užšaldyto konflikto zona.

V.G. O jūsų manymu, ar Lietuva gali svariai prisidėti prie šito konflikto baigties?

G.K. Žodis „svariai“, žinot, toks neapibrėžtas, sąžiningai kalbant. Prisidėti – taip. Dėl svarumo, labai sunku pasakyti, ką aš jau bandžiau pasakyti prieš tai, pačios galimybės Lietuvos yra tokios limituotas. Vėlgi, mes diplomatinėmis priemonėmis galime tikrai paskatinti mūsų didžiuosius sąjungininkus, Europos Sąjungos sąjungininkus, aktyviau spausti Rusiją. Tai čia yra mūsų, galbūt, pati... viena iš pagrindinių sričių, kur mes galėtume aktyviau ir svariau prisidėti. Tai yra pasistengti, kad tas spaudimas ir toliau išlaikyti sankcijas Rusijai, išlaikyti tą Vakarų Europos ir Jungtinių Amerikos Valstijų dėmesį Ukrainai ir nenuieiti, kaip sakant, kad neužsimirštų. Tai čia yra svarbiausios. Galbūt tai yra daugiau diplomatiniai žingsniai negu kitos sritys – ekonominės, informacinės arba karinės priemonės, jeigu žiūrint per tų nacionalinių jėgų pasiskirstymą, tai diplomatija eina pirmoji, o informacinė, ekonominė ir karinė eitų jau antrame plane.

V.G. Ačiū jums labai už jūsų išvalgas.

14. Pusiau struktūruoti interviu: Lietuvos Respublikos Seimo Užsienio reikalų komiteto patarėja

Milda Petrokaitė (toliau – M.P.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-18

V.G. Tai aš jau pradėjau įrašą, bet įrašas, kaip minėjau, bus naudojamas tik akademiniais tikslais, niekur kitur nebus naudojamas. Kadangi aš jau siunčiau jums preliminarius klausimus, tai gal tada taupydama jūsų laiką ir pradėsiu nuo to pirmo klausimu. Tai ar jūsų manymu, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte.

M.P. Aš sakyčiau, kad čia žinot, tas žodis „dalyvavimas“, visų pirma, galbūt jį reikia apibrėžti. Ji yra įsitraukusi būtent per paramą Ukrainai ir tos paramos teikimą, pačiomis įvairiausiomis priemonėmis – vienomis tuo metu, kai tas konfliktas prasidėjo. Mes, tiesa, dar tuo metu, kai jis prasidėjo, tai tiesiog visą laiką viešajame diskurse stengėmės įtvirtinti nuostatą, kad tai nėra krizė, kad tai nėra Ukrainos kažkoks dalykas, kad tai tiesiog Rusijos karas prieš Ukrainą. Aš manau, kad galioja tas terminas ir dabar. Lietuva į jį įsitraukusi į jį pačiomis įvairiausiomis priemonėmis – vienos buvo tada, kitos yra dabar atsižvelgiant į besikeičiančią situaciją, bet būtent ji dalyvauja per paramos Ukrainai teikimą ir per būtent per šį aspektą, aš manyčiau.

V.G. O kokiais būdais tą paramą Ukrainą Lietuva teikia?

M.P. Aš galbūt galėčiau kažkiek pasidalinti savo patirtimi iš ankstesnio laiko, kai teko dirbti Užsienio reikalų komitete ir aktyviai dalyvauti, tai vėlgi, labiausiai teko prisiliesti prie tos vadinamosios parlamentinės dimensijos ir prie tos paramos, kuri buvo teikiama ir konsoliduojama būtent šiuo aspektu. Tai, visų pirma, buvo politinė, parlamentinė parama. Iš tikrųjų, mes buvome parlamentas, kuris priėmė daugiausiai visokių ten, žinot, rezoliucijų, pareiškimų deklaracijų tuo klausimų. Tai vėlgi – kai kurie keldavo klausimą, kam čia to reikia, taip dažnai, taip daug, bet, mano nuomone, tai yra svarbu. Svarbus yra ir buvo, ir išliks būtent kalbėjimas, ta prasme, viešas politikų kalbėjimas apie tai, yra tai, kas neleidžia tam klausimui nueiti į antrą planą ir užsimiršti. Sakykim, tas atsakymas, kokia yra nauda iš eilinio pareiškimo ar deklaracijos, galbūt pas mus ateidavo pačių ukrainiečių lūpomis – kai tiek ambasadorius, tiek parlamentarai, tiek aukščiausieji vadovai tikrai dėkodavo už to klausimo kėlimą – tiek mūsų, kaip parlamento, tiek tarptautiniuose forumuose, nes tas parlamentarų balsas gali būti išgirstamas labai plačiai ir pasklisti po visą pasaulį. Tai pirmas aspektas buvo šis. Po to, ką parlamentas, mano nuomone, atliko svarbų dalyką, kai prasidėjo tas karas, tų paramos iniciatyvų buvo pakankamai daug – pradedant valstybės lygmeniu, baigiant nevyriausybinio lygmeniu ir tų pačių institucijų buvo pakankamai daug, tačiau ta, sakykim, parama buvo išblaškyta, nekoncentruota, nepakankamai suderinta tarpusavyje, tai abu komitetai – tiek Europos reikalų, tiek Užsienio reikalų – buvo priėmę tokius apibendrinančius dokumentus, kuriuose vienoje vietoje buvo sudėtos tos visos priemonės – pradedant ministerijomis baigiant nevyriausybinio sektoriumi. Tai, kas buvo, ir tai, kas galbūt gali būti – tai vėlgi, čia pradedant nuo tos tiesioginės, vadinamosios kietosios – karinės – paramos priemonių, baigiant įvairiomis švietimo iniciatyvomis, socialinėmis iniciatyvomis, vaikų atvežimu ir panašiai.

Kitas dalykas, kuo buvo ta parama teikiama, tai vėlgi kalbėjimas kartu su ukrainiečiais ir galbūt netgi kartais jų vardu Europos Sąjungoje, NATO įvairiuose formatuose, nes nebūtinai jie visi ten galėjo patekti taip, kaip norėjo, tai mes buvom tie advokatai ir jų rėmėjai, kurie tą klausimą nuolat kėlė ir

galbūt didino tiek mūsų Vakarų partnerių didesnę suvokimą, nes jiems galbūt tie klausimai mažiau aktualūs ir mažiau žinomi. Na, o visi kiti aspektai, tai daugiau nuėję į tą vyriausybės lygmenį, daugiau vykdomosios valdžios konkretūs paramos dalykai ir apie tai mes sužinodavome parlamentinės kontrolės priemonės būdu. Tikrai aktyviai tą klausimą svarstydavom – tiek ir ministrui suteikiant mandatą važiuojant į Europos Sąjungos ministrų tarybas ir į kitus susitikimus. Kas buvo svarbu ir yra svarbu, tai šiuo klausimu, kaip žinote, parlamente yra pozicija yra opozicija, tai šiuo klausimu tikrai niekada absoliučiai jokių ginčų ir diskusijų nebuvo – visi buvo vieningi ir susitelkę ta linkme.

Aš čia gal jau tiesiog laisvai šnekėsiu ir kitus klausimus gal paliesiu jums jų neužduodant net, nes bešnekant tos mintys ir kyla, ir galbūt priežastys, kodėl va Lietuva iš tikrųjų tiek pačioje Ukrainoje, tiek ir visoje Europoje buvo ir yra matoma, kaip šito konflikto, šalimi, aišku, negalime pavadinti, bet aktyviai, sakykim, reiškianti paramą Ukrainai.

Tai yra visų pirma, kad vadovavomės ta idėja, kad ukrainiečiai kovoja ir mūsų kovą. Mūsų parama jiems yra, ta prasme, ir dėl to, kad paremti tą pirmąją liniją kovoje su Rusijos agresija, o tos agresijos aukomis, kaip mes žinome, ir mes patys ne kartą buvome tapę ir dabar tą agresiją jaučiame. Jau turbūt, aišku, kitomis priemonėmis, šiuolaikinių technologijų, informacinio saugumo ir kibernetinio, ir panašiai.

Dar buvo viena tokia idėja iškelta Andriaus Kubiliaus ir paremta visame parlamente, kad Ukrainos demokratizacija, nes tas karas, visų pirma, yra už tą europinį kelią, demokratinį kelią. Ukrainos demokratizacija yra sąlyga ir pačios Rusijos demokratizacijai, kuo mes esame suinteresuoti. Tai vėlgi, ta prasme, ta mūsų parama buvo teikiama ir dėl mūsų pačių, sakykim, užsienio, nacionalinio saugumo politikos, interesų.

V.G. Tai jūs jau šiek tiek užsiminėti apie tą esminį tikslą, kad tarsi yra ir kova už demokratizaciją, bet ar tai yra vienintelis tikslas, kodėl Lietuva taip aktyviai rėmė?

M.P. Tai vienas iš tikslų. Kitas tikslas, matyt, dar buvo tas mūsų pačių pilietinės visuomenės to tokio jausmo ir pagalbos atliepimas. Iš tikrųjų atsimenam ir tuos mitingus, palaikančius Ukrainą, ir tą humanitarinę paramą, kurią žmonės teikė. Tai yra dalykas, kuris buvo svarbus ir aktualus, ir mūsų Lietuvos žmonėms. Tai natūralu, kad politikai tą kažkaip tai turėjo atliepti. Aš dar išskirčiau tokį gal net, kaip čia pavadinti, moralinės skolos momentą, tą jau visuotinai pasaulio tvarkai, kuomet mūsų nepriklausomybės pradžioje mus labai parėmė Šiaurės šalys – vėlgi, pačiais įvairiausiais aspektais. Dabar jau tai jau yra tai, ką mes darome tai Rytų partnerystei ir plačiau išeiname į ją – ir Gruzija, ir Moldova, ir kitos šalys. Ten, aišku, situacijos skirtingos ir vienokios buvo tada, kitokios yra dabar, bet Lietuva tikrai dar išlieka ir, manau, turėtų išlikti Rytų partnerystės politikos propaguotojų tokiam smaigalyje. Ypač dabartinėje situacijoje, kai akivaizdžiai dėmesys tam regionui slopsta, bet, mano nuomone, jo strateginė svarba tikrai turėtų būti geriau įvertinama tarptautinėse institucijose.

V.G. O jums dirbant tikrai nemažą laiką tarpą Užsienio reikalų komitete, kaip jūs manot, ar Lietuva turi aiškia strategiją, kurią naudoja dirbdama Ukrainos klausimu?

M.P. Dabar gal ji kažkiek yra nuėjusi, matyt, į antrą planą, bet pradžioje galbūt ir dar anoje kadencijoje, kai tie įvykiai buvo švieži ir tokie jautrūs, taip, tikrai ta strategija buvo tokių dviejų lygmenų. Vienas lygmuo buvo parama sprendžiant karą, karinį konfliktą, padedant Ukrainai kariauti. Kitas lygmuo buvo

parama reformoms, sakykim taip. Vėlgi, Ukrainoje ta situacija niekada nebuvo ir nėra lengva. Tokie du lygmenys strategijos yra, manau, išlikę iki šiol. Galbūt dabar jau vienam kažkuriam skiriama daugiau dėmesio negu buvo anksčiau, bet aš manau, kad ta strategija yra aiški ir įgyvendinama.

Dar iš parlamentinio dėmens iniciatyvų, dabar atėjo į galvą. Buvo ir Andriaus Kubiliaus, kuris tikrai aktyviai šitoje srityje veikė, tas vadinamasis Maršalo planas Ukrainai. Tai iniciatyva, kuri jau atrodo prieš porą metų įgavo tam tikrą finansinę išraišką iš Europos Komisijos, tai, mano nuomone, tai tikrai labai geras pavyzdys, kai mes ir kartu su ukrainiečių parlamentarais, sakykim, buvom tie, kurie atvėrėm jiems kelius į platųjį pasaulį – bendros delegacijos važiavo į Europos ir Amerikos sostines į Europos institucijas ir tiesiog pasakojo žmonėms, kurie, galbūt, ne visai tai gerai žino. Mūsų privalumas čia yra tas, kad galim suprasti tų mūsų kaimynų labiau į rytus, tą labiau mentalitetą. Galim pajauti kaip ir kuo jie gyvena ir tuo pačiu perteikti vakariečiams suprantama kalba tas žinias toliau. Tai, aš manau, strategija tikrai buvo ir yra.

V.G. O kaip galvojat, ar strategija, būtent, karo aplinkybės, ar ji būtų atsiradusi ir esant kitokiai situacijai, galbūt jeigu tiesiog toliau nuosekliai įgyvendinę, kaip jūs minėjot, Rytų partnerystės politikas? Ar tada Ukrainos klausimas būtų mažiau strategiškai svarbus?

M.P. Ne, jis buvo, kaip svarbus, kaip ir iki to įvykusio karo, taip išlieka svarbus ir dabar. Ta parama iš mūsų pusės visada pusė, tik Ukrainos pusė galbūt, ne galbūt, o tikrai, tam tikru laiku esantys valdžioje ne visai norėjo tą paramą priimti ir ja pasinaudoti. Tai manau, kad karas kažkiek tai įvedė naujų dimensijų, naujų, sakykim, lygmenų bendradarbiavimo ir daugiau tų paramos kelių ir galimybių, bet Ukrainos demokratizacijos, europeizacijos strategija, tai ji tikrai Lietuvos buvo puoselėjama ir, manau, būtų buvusi galbūt per tą daugiašalį Rytų partnerystės momentą, bet ir dvišaliu lygmeniu yra pačių įvairių net ir parlamentinių formatų. Beje, karas suteikė galimybę atsinaujinti ir parlamentiniams formatams, nes buvo sukurti Lenkijos, Ukrainos ir Lietuvos asamblėja, kuri, na, iš esmės nieko neveikė, net nesusitikinédavo dėl įvairių priežasčių, bet būtent šis karo įkvėptas postūmis buvo toks atsinaujinimo, naujo įkvėpimo dalykas. Iš esmės tos susirinkę asamblėjos, dvišalių kalbų apie dalykus nebuvo, mes jas vadinom tokias paramos Ukrainai asamblėjomis. Ta va įvykusi Rusijos agresija buvo pretekstas atsinaujinti tam siauresniam regioniniam bendradarbiavimui su atitinkamais rezultatais.

V.G. Jau šiek tiek užsiminėte pradžioje pokalbio apie Europos Sąjungą, apie NATO. O kiek Lietuva derino savo veiksmus Ukrainoje su tarptautinėmis organizacijomis ir apskritai tarptautine bendruomene?

M.P. Tai toj pačioj tarptautinėje bendruomenėje yra valstybių, kurios įsitraukia įvairiais lygmenimis, kaip žinia. Vienos daugiau, vienom tai yra aktualiau, kitos mažiau. Bet Lietuva, manau, visada buvo ir yra tarp tų, kurios buria tą tokią Pro-Ukraine koaliciją. Čia jau išsiplečiant daugiau ir už Europos Sąjungos ribų – ir Kanada, ir Jungtinės Amerikos Valstijos, ir Jungtinė Karalystė. Tai visada buvo tos valstybės, kurios, sakykim, tą suprato ir pačios laikėsi tokios pozicijos, kad vis tik tas Rytų partnerystės regionas yra strategiškai svarbus, žiūrint į didesnę tą pasaulio tvarkos išsidėliojimą ir, aišku, tai pozicijos, kurios buvo skelbiamos Europos Sąjungos ir NATO vardu, ir kurių derinime dalyvavome, tai jos buvo bendros pozicijos. Bet būtų galima sakyti, kad be aktyvaus Lietuvos ir kitų remiančių valstybių įsitraukimo, jos būtų buvę kitokios – švelnesnės, mažiau aktyvios, dar kažkokios. Tai tas bendrų pozicijų derinimas tikrai jis vyko aktyviai veikiant ir mūsų diplomatams ir politikams, ir aukščiausiems vadovams, be abejo.

V.G. O ar pasitaikė atvejų, kai tarptautinė bendruomenė galbūt nepritarė mūsų veiksams, nepritarė tam, ką mes galbūt įsivaizduojame, ką reikia daryti Ukrainoje, kaip padėti, galbūt, kokiais veiksmais?

M.P. Aš tokių didelių nesutarimų kaip ir.. mano patirtyje tokių nebuvo. Galbūt kartais būdavo nepakankamai daug paramos iniciatyvoms, sakykim, tokio aktyvumo. Galbūt jo kartais norėjosi ir didesnio, kad mus labiau išgirstų, suprastų. Bet reikia įvertinti, kad kiekviena valstybė, matyt, turi savo skaudesnes, artimesnes problemas, kaip mums, šiuo atveju, yra Ukraina. Bet tas bendrų pozicijų derinimas, jis visada buvo. Gal kartais mums atrodė, kad per mažai tam dėmesio skiriama ar panašiai, bet tarptautinės organizacijos tokios ir yra tam, kad tas kažkoks bendras, kad ir mažiausias vardiklis, bet jis būtų pasiektas ir, sakykim, tam tikri trūkumai yra, bet tuo pačiu ir stiprybė, aš manau.

V.G. Tai vertinant jūsų visą patirtį Užsienio reikalų komitete ir tikrai iš arti dalyvaujant visuose šituose Lietuvos paramos Ukrainai procesai, kaip galvojat, kokia galėtų būti šito konflikto baigtis galiausiai?

M.P. Sudėtingas klausimas. Tai, ką matom dabar, tai vėlgi tas dėmesys yra gerokai sumažėjęs. Pačioje Ukrainoje, matyt, vyksta tokių vidinių procesų, bet tą galima buvo numatyti ir tą aišku numatėme. Vėlgi, čia galima brėžti paralelę su mūsų pačių padėtimi, sakykime, po nepriklausomybės atgavimo. Aišku, mes to tokio aktyvaus karinio konflikto, kur žūva žmonės ir kasdien žūva žmonės, neturėjom bet kalbant apie visuomenės nusiteikimą, tai tos paralelės yra aiškios. Kai vyksta lūžis ir visi tikisi, kad labai greitai, iš karto pagerės, o taip, aišku nebūna. Tas reformų kelias yra tikrai sudėtingas, mes per perėjimą ir mes galėjome numatyti, kad Ukrainoje taip bus, turbūt savotiškai ir dabar matom – ir persistumdymus valdžioje, ir kitus dalykus, ir visuomenėje kylančius, galbūt, nepritarimus tokius aiškesnius. Man atrodo, kas yra svarbu ir kas įvyko tiek pas mus, tiek Ukrainoje... ta prasme, kad susiformavo ta kryptis. Kas bebūtų, vis tiek ta esminė kryptis – euroatlantinės integracijos kryptis – bent jau kol kas Ukrainoje nesikeičia ir tas visuomenės nusiteikimas ir tų pačių valdančiųjų, kas bebūtų, kas ateitų į valdžią, nusiteikimas vis tikrai eiti tuo keliu yra, manau, esminis dalykas – tiek konflikto baigčiai, tiek ir visos valstybės demokratizacijai, o tai neišvengiamai atsilieptų ir mums. Aš manau, kad konflikto sprendimui reikia... akivaizdu, kad tai, kas yra dabar, sukurti mechanizmai neveikia, tą reikia pripažinti aiškiai ir ieškoti kažkokių tai naujų galimybių. Galbūt po truputį tas vyksta. Dabar, aišku, viską nušlavė absoliučiai pasaulinė minutė. Bet būtent dėl to ir Lietuvai, kaip aš sakiau, kad tas kalbėjimas, turi išlikti. Nepaisant to, kad artimiausios mums problemos dabar yra ir kitos, bet nereikia pamiršti esminių dalykų, kurie buvo svarbūs prieš tai ir išliks, manau, svarbūs ir ateityje.

V.G. O ar Lietuva gali suvaidinti svarbų vaidmenį šito konflikto baigtįje? Galbūt kuriant tuos naujus mechanizmus, apie kuriuos jūs užsiminėt?

M.P. Ji gali jį suvaidinti, bet turbūt per tai, ką aš minėjau, kad primenant mūsų Vakarų partneriams nuolatos. Vis tiek to konflikto suvaldyme žaidžia didžiosios jėgos, tai mūsų tokia, sakykim, rolė galėtų būti patariamoji, primenančioji, neleidžianti užsimiršti ir kažkaip tai tą klausimą nuolat kelti ir neleisti, kad jis nuskęstų kažkur tai užmarštyje ir tam pasinaudojant, vėlgi, ir daugiašalių formatų galimybėmis, ir dvišalių vizitų metu.

V.G. Na, tam dar turbūt prireiks laiko?

M.P. Taip, metų kitų gal dar netgi.

V.G. Dėkoju jums labai už įžvalgas.

15. Pusiaus struktūruoti interviu: Nevyriausybinių organizacijos „Blue/Yellow“ vadovas Jonas Ohman (toliau – J.O.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-21

V.G. Kaip ir rašiau savo žinutėje, kaip minėjau, jį naudosis tik akademiniais tikslais. Tada netrukdyčiau jūsų laiko ilgai ir pradėsiu nuo pirmo klausimo. Tai ar, jūsų manymu, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

J.O. Tai faktas, aišku, kad dalyvauja.

V.G. O kokiomis priemonėmis?

J.O. Na, čia, matot, toks labai didelis, platus ir sudėtingas, ir visko tikrai nematau. Bet aš, pradėkim gal nuo to, kad Ukraina yra Lietuvos strateginis interesas, tiesiogine prasme. Ir tai gal biškį ironiška, bet čia tiesiog nuo senų laikų, čia gi ne pirmą kartą, kai Lietuva lenda į šitą erdvę. Taip jau istoriškai galima tikrai toli atgal žiūrėt. Sakykim, Lietuvos strateginis gylis, na, užgaidų mes neturim tiesiog, na, nėra... tai yra jūra ir viskas. Aš traktuojau, kad Ukraina realiai eis į mūsų pusę, o ne į kitą pusę. Lietuva privalo aktyviai būti ir dalyvauti tuose veiksmuose, tai yra savaimė suprantama. Tą supranta ir tiek valdžia, ir tiek pilietinė visuomenė, ir tiek, na, tauta pavadinkime. Ką mes ir jaučiam. Tiek Maidano metu, tiek dabar, kad įvairiais būdais, įvairiomis formomis tikrai Lietuva padeda. Mes tą matom. Kokia pagalba konkrečiai... na, ten, vėlgiai, įvairių formų. Aš nežinau, kiek jūs matot, žinot, kiek jūs skaitot, bet ten yra nemenka, sakykim, nemenkas kiekis karinių ten ir patarėjų, ir instruktorių, ir taip toliau, kurie dirba ten įvairiose lygiuose. Pavyzdžiui, turi ten vieną patarėją Vaikšnora tokį. Na, ir ta pagalba pakankamai rimta – negaliu taip daug įsigilinti, bet ji tikrai ne šiaip sau. Supraskit, kad Lietuva ar lietuviai turi, šiuo atveju, unikalų bruožą, kad mes, sakau, kad mes, nes aš irgi dabar čia esu, mes esam, iš vienos pusės... turim tą pačią patirtį, na, tą istorinį, politinį, mes pakankamai gerai suprantam tą ukrainietišką erdvę. Mes galim susikalbėti, rusiškai, tai tikrai svarbus momentas. Pagaunam šiek tiek tą ukrainietišką sistemą, kaip čia pavadinti, geriau nei daug kitų. Aš tą matau savo akimis kitose šalyse, kur nevisai supranta, kas čia vyksta ir kas yra kas. Mato, kad Lietuvos ambasada turi labai rimtą reputaciją Kijeve. Tai vieta, kur puikiai supranta, kur gali veikti ir kreiptis kartais pagalbos kitos ambasados.

V.G. O kaip jūsų atstovaujama organizacija Blue/Yellow prisideda prie paramos Ukrainai?

J.O. Mes dirbam ten labai – ir matomo ir nematomo. Supraskim, kad ne viską, ką darom, galima parodyti. Ukrainiečiai irgi prašo tiesiog dėl įvairių priežasčių. Mes dirbam, visų pirma, nuo pradžios beveik, vasaros 2014 m., kur tikrai buvo kitaip negu dabar. Buvo gerokai sudėtingiau. Per tą laiką esam išvystę tiek savo supratimą ir žinias apie tai. Dar be to turim kontaktų daug ir mes turim tam tikrą autoritetą. Vis tiek, dirbi dirbi, padedi, žmonės žiūri, kad jau, sakyčiau, esam jau ir žinomi ten. Ta pagalba yra nuo tokių daugiau humanitarinių iki tikrai karinių, kad jau ohoho. Per visą skalę, galima sakyti. Aišku, mes ginklų neteikia, tą jau galiu pabrėžti, bet jau iki ginklų tai dirbam.

V.G. O kaip jūs galvojat, šita parama valstybiniu lygmeniu ir jūsų organizacija, kaip nevyriausybinių, ar paverčia Lietuvą tokia konflikto šalimi?

J.O. Tai be abejo. Mes esame konflikto šalimi. Apskritai, kaip sakyti, mes esame kare. Mes nekariaujame tiesiogine prasme, bet esame kare ar karo zonoje. Tai verčia mus veikti ir šitas supratimas, ką aš pastebiu, kad kitose šalyse ne visai jau supranta, o Lietuvoje tą supranta geriau, kad, kaip bebūtų, mes tiesiogiai nekariaujam kaip šalis, bet mes dalyvaujam ir tai įvairiom formom, įvairiais būdais, mūsų pagalba. Duokim pavyzdį. Pirmą šalį, kuri iš viso davė ginkluotę, buvo Lietuva, pirmais metais, labai greitai ir labai taip jau pakankamai į temą, taip sakant, reaguojant. Ta pagalba tęsiasi – ir ginkluotės, ir šovinių, ir taip toliau. Dar, be to, daug žinių įvairiom formom, ten instruktorių, taip toliau. Pastebėjom, kad ukrainiečiai labai mėgsta lietuvius kaip instruktorius, nes jie kalba ir kalba suprantamai. Tai turim jau kitokį įsitraukimą negu ten kokie amerikoniai ir taip toliau.

V.G. O kaip jūs galvojat, dėl kokio tikslo Lietuva remia Ukrainą?

J.O. Dėl savęs, grynai dėl savęs, nes tai yra mūsų interesas. Esmė kad, mes matome Rusijos pastangas, vos ne per visą savo pasienį – Gruzija, Moldova, Ukraina, dar, sakykim, Baltijos šalis, ten provokacijas visokias. Rusija, na, tokia pakankamai agresyvi. Rusijos suvokimas savęs yra kaip imperija. Rusija žiūri į savo pasienį kaip į tam tikrą vieną vienetą, ne atskirai Ukrainą. Veikia, kur gali, veikia būdais, kokiais gali pagal šalį. Čia yra vienas veiksmas. Lietuvoje tai pakankamai gerai supranta, kad neatskirti, kad Ukraina mums nerūpi, nieko panašaus. Dar, be to, aišku, mes duodam sau tam tikrą laiką ir erdvę mokyti. Visada geriau kariauti, vienaip ar kitaip, ne savo teritorijoje. Čia visada, jeigu gali kautis ne pas save, yra žymiai geriau, paprasčiau ir naudingiau įvairiom formom. Tai čia toks atvejis.

Be abejo, yra kitas variantas. Yra tam tikras solidarumo, pavadinkim, išraiška. Lietuva tikrai, supraskit, kad istoriškai tarp Lietuvos ir Ukrainos nėra jokių blogų. Mes, kaip kaimyninės šalys, nėra jokių blogų, negatyvų, jokių visiškai. Su Lenkija yra, su Baltarusija yra niuansų visokių, nekalbant apie Rusiją. O čia yra toks labai, kažkaip, teigiamas požiūris, teigiamas santykis.

Supraskit, kad politiškai, Lietuvoje niekas neprieštaravo, tai politiškai leidžiama yra. Mes darom, pavyzdžiui, savo koncertus renkam pinigais karui. Žinot turbūt tuos koncertus. Kokioje kitoje šalyje galėtum taip daryti? Kur mes ryškiai rodom, kad tai yra karinė pagalba? Ir visi žmonės prisideda. Pavyzdys. Eina pas mus ministrai, eina pas mus prezidentas. Man tai toks ženklas tam tikras.

V.G. O jūsų vertinimu, ar mums sekasi įgyvendinti tuos tikslus, kuriuos jūs įvardijot?

J.O. Plius minus. Lietuvos indėlis ten yra tikrai rimtas ir aš sakyčiau, kad darbas einasi gerai. Problemos yra gal kitokios. Visų pirma, pati Ukraina su savo politiniais... su savo problemom, su savo niuansais, su savo incidentais, su savo korupcija. Kita problema, kitų valstybių požiūris ir įsitikinimas, kiek čia reikia, kiek čia taikiai, ką daryti. Sakykim, ta pati Švedija. Jie dirba, jie daro, bet jie tokį minkštą, humanitarinę pagalbą daugiau. Tai yra, na, Lietuvos indėlis ten yra be galo rimtas. Apie viską aš net negaliu pasakoti, išaiškės gal vėliau, bet yra labai rimtas.

V.G. O kaip jūs manot, ar Lietuva turi savo strategiją, kurią įgyvendina? Tai yra, jos veikimas yra paremtas strateginiu mąstymu, ar jis yra labiau chaotiškas?

J.O. Ne, tikrai ne chaotiškas, tikrai jokių būdu, tikrai yra tam tikra strategija. Vis tiek jie turi tą Rytų šalių, na, pavadinkim žvilgsnį. Lietuvai tai yra, iš tikrųjų, kuo šitos šalys yra stabilesnės, normalesnės, demokratiškesnės, saugesnės, tai mums geriau. Tuo labiau, kalbant apie Rusijos veiksmus, kur

įsivaizduokit visiškai destabilizuotą Ukrainą, tai mums būtų... mums tikrai būtų netgi pavojinga galbūt, tai, savo ruožtu, galėtų vesti prie visokių blogų dalykų. Kaip minimum, palaikyti jų suverenumą ir saugumą, iki maksimum, padėti vystyti, įtvirtinti demokratiją, skaidrumą ir taip toliau. Tai yra tik į naudą. Tarkim... galima čia žiūrėt, kiek į priekį ta strategija. Sakykim, čia viskas baigsis gerai, Ukraina taps stabilesne šalim, praturtės. Čia Lietuvai yra be galo geras draugas. Strategija, tai kokį čia laikotarpį žiūrim – ar čia žiūrim dabar, ar penki metai, dešimt metų. Na, tiesiog, matom istoriškai, kad visada buvo manoma iš Lietuvos pusės, kad reikia dalyvauti.

V.G. O kaip jūsų organizacija? Ar turi kažkokias strategines kryptis, į kurias labiausiai orientuojasi?

J.O. Galima sakyti, kad taip. Mes esam daugiau tokia sukarinta struktūra – mes nesam kariuomenė, nesam šauliai, bet mes esame sukarinta pilietinė visuomenė. Tai reiškia, kad mūsų veiksmai visi yra nukreipti į karinius dalykus, mes remiame kariuomenę ir mūsų tikslas yra, visų pirma, padėti atstatyti Ukrainos vientisumą, teritorinį vientisumą. Atimti Donbasą, priversti Rusiją trauktis. Ne tik karinėm priemonėm, bet ir karinėm. Čia tokie žaidimai, kur ir Rusija moka žaisti. Viskas yra susiję – kariniai dalykai, politiniai, ekonominiai, kultūriniai. Čia reikia rasti tokį kontra, sakykim, priemonės, ir veikti. Ir mes tame esam su savo akcentu, kas būtų karinė parama.

Aš galiu duoti vieną pavyzdį, kad suprastume. Ten yra taip, kad viskas stovi vietoje, bet mūsų organizacija, aš sakau jiems, aš raginu, kad jeigu jūs norite, nes kas yra karas? Ten reikia veikti agresyviai. Tai yra palaikyti iniciatyvą. Jeigu tu to nedarai – priešas už tave pradės rodyti iniciatyvą ir tau teliks reaguoti į priešo veiksmus. Tai aš sakau, jeigu jūs norite veikti agresyviai, jeigu jūs norit nugalėt priešą, tai kreipkitės – mes padėsime. Ta prasme, įvairiais būdais, priemonėm – optika, ryšiai, dar kažkas. Tai yra pirmas.

Aišku, yra kiti tikslai, bendresni, kur mes... galima sakyti, kad mūsų tikslai iš esmės sutampa. Čia svarbus aspektas. Mūsų organizacijos tikslai sutampa su Lietuvos valstybės tikslais. Mes norim padėt. Čia yra pakankamai svarbus akcentas. Mes jaučiame, kad galim bendradarbiauti su valstybe, ypač karo klausimais, yra ne taip ir paprasta. Bet mes galim, mes sugebam tą daryti.

V.G. O jeigu vertinant tą laikotarpį, nuo 2014 m. iki šiandienos kontekstą, ar kažkaip aplinkybės koregavo jūsų esmines veiklos kryptis ar jos išliko?

J.O. Ne. Koregavo, aišku, koregavo taip, kad, sakykim, ką darom dabar, kitaip. Be jokios abejonės... pavyzdžiui, dabar yra karantinas, aš esu Lietuvoj, aš negaliu niekur keliaut. Vis tiek, jeigu jūs matot, mūsų veikla nesustojo, mes veikiame kitaip. Interneto pagalba ir taip toliau. Tiesa, mes esam išvystę tam tikrą mechanizmą, pagal kurį veikiame. Žodžiu, strategiškai, ne, kažkokių esminių pokyčių tikrai nebuvo. Aišku, buvo, kai Rusija įžengė į Krymą, tada buvo. Bet man buvo viskas aišku, kas čia buvo, ką reikia daryt. Kaip daryti – čia kitas klausimas, bet ką daryti – viskas aišku.

V.G. O jūs savo veikloje bendradarbiauot galbūt su kažkokiais tarptautiniais partneriais, derinote galbūt savo veiklą?

J.O. Na, jeigu su Ukraina, tai aišku, kad daug su tarptautine veikla, bet jeigu kita, Vakarų, pavyzdžiui, tada nelabai. Mes bandėm truputį, aš esu kalbėjęs su NATO, bet matau, kad tai yra tiesiog kitokia struktūra, kitokie tikslai, kitoks suvokimas. Nepamirškime, kad mes, Rytų Europa, ir taip suprantam, o,

pavyzdžiui, aš galiu duoti pavyzdį. Aš dariau tokią paskaitą NATO politikams apie mūsų veiklą. Kai kurie politikai buvo pasibaisėję – „Jūs ką? Jūs kariaujat? Jūs NGO! Ką jūs darot!“ Jie negalėjo suvokti, kaip čia gali būti, kad pilietinė visuomenė lenda į karą šitaip. Kas yra šiaip ironiška pagalvojus apie jų istoriją. Tai va taip.

Kažkiek esam bendravę su išeivija Kanadoje, Amerikoje – ukrainiečių, lietuvių, bet nelabai daug.

Žodžiu, mes gauname iš Ukrainos sąrašus, mūsų visi pinigai yra surenkami iš žmonių aukų, kokie 90 %. Beje, toks įdomus niuansas. Mūsų pagrindinis aukotojas yra Lietuvos pensininkas. Toks įdomus. Atrodo, kad jie neturi pinigų, ir jie iš tikrųjų neturi, bet jie biškį, kiek gali. Jie, pensininkai mūsų, labai gerai supranta šitą dalyką, jie patys praėję. Jie labai, sakykim, turi motyvaciją. Jie žino, kur viskas baigtis.

V.G. Jūs jau šiek tiek užsiminėt ir apie pabaigą, tai vertinant jūsų ilgametę patirtį, tikrai Ukrainoje dirbant, jūsų manymu, kaip galėtų baigtis šitas konfliktas?

J.O. Esmė kokia, kaip jis gali baigtis. Aš sakau šiek tiek kitaip. Tai priklauso nuo manęs. Na, sąlyginai nuo manęs. Bet baigtis priklauso nuo mano, nuo mūsų veiksmų. Kodėl? Tai vis tiek yra karas, tai nėra kažkoks kontroliuojamas štabo karas. Vis tiek yra tie veiksmai pakankamai riboti. Aš kalbu apie karą, pirmiausia, dabar Donbase. Yra keli niuansai, kad įdomiau būtų. Kai aš žiūrėjau pradžioje, na, aš Švedijoje žvalgyboje tarnavęs, kai Kryme nemačiau, bet ten maždaug aišku, kas ten įvyko. Donbase buvo kiek kitaip. Ten atėjo tokios gaujos, su įvairia ginkluote, apsirengę, tiesiog aspimesdami, kad jie kažkokie sukilėliai, kažkas tokio. Aš tada supratau, kad Rusija nenorės, ko gero, nenorės kištis oficialiai su savo kariuomene, padaryti taip tradiciškai, nori biškį apsimetinėti, kad čia jau ne mes, ne banditai kažkokie. Tai, iš vienos pusės, labai gudru ir tikrai *lieva*. Bet tuo pačiu supratau, kad tai mums duos tam tikrą galimybę veikti, nes su banditais yra lengviau kovoti, nepaisant, kad jų ginkluotė vis tiek rimtesnė, bet gausis toks žemesnio intensyvumo karas. Tas karas nėra toks, kad neįmanoma ten ko nors daryti, nestovi ten Rusijos moderniausia... ne visai taip yra, ten yra niuansų. Čia yra tam tikras politinis veiksmas ir labai priklauso nuo politinės valios – nuo Vakarų, NATO sąjungos ir taip toliau. Iki kur yra linkę leisti Rusijai veikti šitame visame. Ir čia, deja, tą dar būtų galima gerokai pastiprinti. Tuo labiau dabar, kur tikrai matosi, kad Rusija kenčia nuo visų tų dalykų, kas vyksta. Nesakau, kad aš labai, atvirai kalbant, verkiu dėl Rusijos, bet matom, kad jie turi problemų ir tos problemos labai rimtos. Metas juos, Rusiją spausti tiesiog, kad pasitraukit iš Donbaso, išeit ir tada pašnekėsime. Maždaug tokį.

Kita vertus, gali pasisukti ir į blogą pusę. Matot, didžiausia problema šiame kare nėra Rusija, tai yra Ukraina. Su savo vidiniais visokiais labai negerais momentais – oligarchija, korupcija, politinis elitas, kur visiškai nesubrendęs, reikia užsiimti. Bet ką žinau, įmanoma, viskas yra. Tikrai nėra kažkaip... faktas, kad Ukrainai pavyko prisistabdyti Rusiją 2014 m. Užmojai buvo kitokie, buvo gerokai didesni. Nepavyko. Tai reiškia, kad vis tiek yra, paprastai šnekant, įmanoma daug ką padaryti. O jeigu klausiant, kas bus, tai man jau tas klausimas šiek tiek neįdomus pasidarė. Kas bus, tai bus tas, ką aš padarysiu.

V.G. O kaip jūs galvojat, ar Lietuva gali suvaidinti svarbų vaidmenį sprendžiant šitą konfliktą?

J.O. Tikrai, be abejo. Galėtų būt gerokai svarbesnis vaidmuo. Šiaip, mano manymu, ką Lietuva turėtų padaryti, čia yra mano žvilgsnis. Mes įrodėm – tiek mes, tiek valdžia, tiek iš viso lietuviai, kad mes sugebam dirbti Ukrainoje. Daug kas nesugeba. Na, negali, nenori, turi kažkokių apribojimų. Mano

pasiūlymas būtų sugalvoti, kad Lietuvos atsakomybė Ukrainoje būtų gerokai didesnė. Sakykime, su tam tikru finansavimu. Pavyzdžiui, iš NATO, Europos Sąjungos duoti gerokai didesnę vaidmenį, kaip *menedžerį* ir stebėtoją, ir patarėją, ir taip toliau. Tam reikia resursų, bet tie resursai nėra dideli. Aš, pavyzdžiui, nuoširdžiai kalbant, pasiūlyčiau ir kad Grybauskaitė ten galėtų atlikti kažkokį vaidmenį – ji ten yra gerbiama, ji suprantama, ir su ja pažaisti. Ir tuo pačiu NATO kontekste. Aš žinau, kaip lietuviai veikia. Pavyzdžiui, amerikoniai pasimetę, daro ten kažką, kanadiečiai, o lietuviai jau padarė, nes jie tą pačią patirtį parėjo 1990 m. Tikrai be karo, bet labai daug panašumų.

Tai apie mus kalbant, tai duokit man kokį rimtą finansavimą, ten kokį dešimt milijonų dolerių, ir ohoho, ką aš ten padarysiu, ohoho. Mes žinom, kur jie vaikšto tiesiog. Mes galim tikrai padaryti daug. Mus vadina tokiais spec. partizanais. Mes esam nepriklausomi ir kartais žiūri... net buvo tokie atvejai... aš jums duodu vieną pavyzdį, kad suprastumėte.

Mes veikiame be Kijevo, mes neinam per Kijevo, mes einam atskirai tiesiog. Buvo atvejų, kai mūsų veiksmai, kadangi Kijeve turim agentų, kurie yra buvę Rusijoje, ir praneša dažniausiai, kas bus daroma. Pastebėjom keliskart, kad Rusija, kai mes ateinam su savo iniciatyvomis, jie nežino tiesiog. Jie tiesiog pasimeta biškį. Labai toks smagus. Tiesiog, kaip veikti valstybės labui, bet tuo pačiu savarankiškai. Tai va. O šiaip tai. Ai, dar toks momentas.

Aš vis tiek esu ne iš Lietuvos, aš esu iš Švedijos. Mes žinom puikiai tą žvilgsnį į Lietuvą iš Vakarų – Rytų Europa, pigi darbo jėga, na žinot visą tą. O čia Lietuva yra kitokia. Čia jau yra visiškai kita šalis, kitas charakteris Ukrainos kontekste. Tai mes rodom tikrai kitus gebėjimus ir tą reikia suprasti ir turėti omeny.

V.G. Ačiū jums labai už įžvalgas.

16. Pusiau struktūruoti interviu: Rytų Europos studijų centro direktorius Linas Kojala

Interviu su autore, atsakymai į pateiktus preliminarinius klausimus buvo gauti raštu, 2020-04-22

- Ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte? Kokiais būdais?

Lietuva konflikte nedalyvauja, bet palaiko valstybę, kuri, visuotiniu Vakarų šalių konsensu ir sutarimu, patiria agresiją. Todėl Lietuva kryptingai palaiko Ukrainą keliomis kryptimis. Pirma, tarptautinėje politikoje ir institucijose Lietuva remia pastangas stiprinti Ukrainos ekonomiką (kreditai, dotacijos, kitokia parama) bei reformų procesą; Lietuva nuosekliai palaiko ekonomines ir diplomatinės sankcijas Rusijai kaip agresorei, tikintis, kad šios šalies politika keisis; Lietuva kelia Ukrainos patiriamų problemų klausimą visuose įmanomuose formatuose, pradedant diplomatija ir baigiant žiniasklaida. Galiausiai Lietuva vysto dvišalį dialogą su Ukraina: siunčia šiai šaliai ginkluotę ir yra viena tokio pobūdžio paramos teikimo lyderių; siunčia ekspertus ir įvairių sričių specialistus, padedančius įgyvendinti reformas, tobulinti institucijų veikimą; Lietuva priima nuo karo veiksmų nukentėjusius Ukrainos žmones gydymui; Lietuvos visuomenė prisideda prie gausybės humanitarinių ir kitokių iniciatyvų, kuria išreiškiamas palaikymas Ukrainos gyventojams.

- Ar Lietuvą galima vadinti viena iš konflikto šalių? Kodėl?

Tai yra Rusijos agresija, nukreipta prieš Ukrainą. Lietuva remia Ukrainos poziciją kaip pagrįstą tarptautinės teisės ir valstybių taikaus bendradarbiavimo principais, bet tiesiogiai kariniame konflikte nedalyvauja. Netiesiogine prasme, jei traktuotume tai, kas dabar vyksta, kaip Rusijos išpuolį prieš Vakarų pasaulio principus ir vertybes, Lietuva, žinoma, yra tvirtai Vakarų pasaulio pusėje.

- Kaip manote, koks mūsų dalyvavimo tikslas? Ar sekasi jo siekti?

Lietuvai svarbu saugi, taiki ir stabili kaimynystė. Vienas iš būdų pasiekti šį tikslą yra padėti kaimyninėms valstybėms, nesančioms ES ir NATO, sukurti tokią aplinką. Todėl Lietuva

nesiblaškydama remia Ukrainos siekius suartėti su Vakarais (ES Rytų partnerystės politikos, sąlyčio taškų su NATO ir kituose formatuose), taip pat apsiginti nuo Rusijos bandymų ši procesą agresyviomis priemonėmis sabotuoti.

Lietuvos parama yra sėkminga ta prasme, kad yra nuosekli, tęstinė. Lietuvos parama savaime negali pakeisti karo eigos ar Krymo aneksijos aplinkybių, tačiau prisideda prie to, kad ilgalaikėje perspektyvoje būtų atkuriamas Vakarų principais grįstas stabilumas ir taika. Kai Lietuva buvo nenuolatinė JT Saugumo Tarybos narė, tam turėjome papildomų svertų globalioje politikoje; dabar galime tą daryti daugiausiai remdamiesi naryste ES, NATO ir kitose tarptautinėse organizacijose, taip pat burdami pasiryžusių šalių koalicijas (pvz., su Šiaurės šalimis, Lenkija).

- Ar Lietuva turi aiškią strategiją? Jeigu turi, gal žinote, kokia ji? Kokiomis aplinkybėmis ji atsirado?

Kaip ir minėjau, Lietuvos strategija yra aiški: padėti aplinkinėms šalims integruotis į Vakarų struktūras, tokias kaip NATO ir ES, nes tai laiduoja ilgalaikį jų vystymąsi ir regiono stabilumą. Ji atsirado atkūrus nepriklausomybę; pirmas etapas buvo pačios Lietuvos integracija į NATO ir ES, antras etapas – paskatų aplinkinėms šalims, tokioms kaip, Ukraina, Sakartvelas, Moldova, kūrimas.

Rusijos agresijos kontekste Lietuvos strategija yra išlaikyti su tuo susijusius klausimus tarptautinės politikos darbotvarkėje ir skatinti sprendimus, kurie stiprintų Vakarų ir Ukrainos sąsajas. Pavyzdžiui, pasirašytas ES Asociacijos ir laisvos prekybos susitarimas kuria bendradarbiavimo kanalą, kuris užtikrins ilgalaikius ES ir Ukrainos ekonominius bei politinius santykius, kurie atitinka Lietuvos interesus.

- Ar Lietuva derino savo veiksmus su tarptautinėmis organizacijomis? Ar buvo atveju, kai tarptautinė bendruomenė nepritarė mūsų veiksams?

Lietuva visuomet savo užsienio politiką grindžia tarptautinėmis institucijomis, nes suvokia, jog vienašališkais veiksmais turi ribotas efektyvumo galimybes. Bet tai nereiškia, jog visuomet yra tik palaikomas vyraujantis platus konsensusas, o ne bandoma jį sąlygoti. Pavyzdžiui, Lietuva garsiai rėmė Ukrainos apginklavimo siūlymus, bet daugelio Vakarų šalių pozicija buvo skeptiškesnė. Pavyzdžiui, JAV Baracko Obamos administracijos metu letalinės ginkluotės Ukrainai nesuteikė, nors Lietuva jau buvo pradėjusi tą daryti; Vokietija taip pat buvo kritiška tokios priemonės atžvilgiu. Ilgainiui JAV laikysena ėmė keistis, Vokietijos – ne.

Be to, Lietuva palaiko siekius suteikti Ukrainai ES narystės perspektyvą, matydama tai kaip paskatą šios šalies reformoms ir tvariam suartėjimui su bendrija. Visgi mūsų pozicija nėra palaikoma ES bei iki šiol netapo bendrijos politika. Netgi priešingai, Vokietijos, Prancūzijos lyderiai pabrėžia, jog Rytų partnerystės politikos mechanizmai neturėtų būti traktuojami kaip būsimos narystės ES preliudija.

- Kaip įsivaizduojate galimą konflikto baigtį? Ar Lietuva čia galėtų suvaidinti svarbų vaidmenį? Kodėl?

Daug ką lems aplinkybės. Ką reikštų konflikto baigtis? Ar Ukraina atsitrauktų ir priimtų Rusijos keliamas sąlygas, kurios veikiausiai reikštų šios šalies ilgalaikės įtakos Rytų Ukrainoje įtvirtinimą bei Ukrainos siekių integruotis į ES bei NATO komplikavimą? Ar konfliktas galėtų baigtis Ukrainai palankiomis sąlygomis, dar plačiau atveriant duris integracijai į Vakarų? Ar apskritai tokie konfliktai, susidedantys iš teritorijų aneksijos (Krymas) ir potencialių tarptautinės bendruomenės nepripažįstamų okupacinių zonų (Donbasas) sukūrimu, kada nors baigiasi? Padnestrės, Abchazijos ir Pietų Osetijos, Kalnų Karabacho pavyzdžiai rodo, kad net ir kuriam laikui nutilę susišaudymai anaipol nereiškia, jog konfliktas pasibaigia – jis galbūt pereina į pasyvesnę fazę, tačiau turi sąlygas iš esmės bet kada eskaluotis.

Visais atvejais Lietuvos vaidmuo yra ir gali būti reikšmingas. Šiuo metu – padedant Ukrainai sekti Lietuvos keliu vykdant ES ir NATO standartus atitinkančias reformas. Ilgainiui – padedant atstatyti šalį, investuojant į ją, pritraukiant investicijų į Lietuvą. Be to, Lietuva sukauptą patirtį ir žinias

galėtų pritaikyti plėtodama regiono ekspertizę bei tuo sudomindama kitų Vakarų valstybių sprendimų priėmėjus, kuriems žinių apie šias šalis neretai trūksta.

17. Pusiau struktūruoti interviu: Buvęs LR prezidentės Dalios Grybauskaitės patarėjas užsienio politikos klausimais, dabar – Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto lektorius – Laurynas Jonavičius (toliau – L.J.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-23

V.G. Visų pirma, dėkoju jums už skiriamą laiką. Tuomet pradėsiu gal nuo pirmo klausimo. Jūsų manymu, ar Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

L.J. Tiesiogiai ne. Kas yra dalyvavimas konflikte, tada apibrėžkime sąvoką?

V.G. Pavyzdžiui, teikia kokią nors paramą, diplomatinėmis priemonėmis padeda konflikte tarpininkauti su kitomis konflikto pusėmis?

L.J. Na čia... nežinau, kaip atsakyti. Stengiasi dalyvauti. Ne, konflikte nedalyvauja. Ji stengiasi prisidėti prie konflikto sureguliuavimo arba konflikto išsprendimo. Sakykim taip.

V.G. O kokiomis priemonėmis, tuomet, prisideda prie to sureguliuavimo?

L.J. Ką aš žinau, čia reikėtų žiūrėti. Ką pati ir minėjai – daro ten tuos pareiškimus visokius, skatina tartis, kelia klausimus, šitoj, Europos Sąjungos lygyje, ten visokiose kitokiuose tarptautiniuose forumuose. Čia, jau aš, tiesą sakant, neseku to dalyvavimo, tai man sunku būtų atsakyti, reikėtų pasižiūrėti, ką Lietuva daro, ką URMas daro, ką ambasada mūsų daro, ką ten ta pati misija prie Europos Sąjungos, na, atstovybė Europos Sąjungai daro. Tai taip konkrečiai negaliu atsakyti.

V.G. O kai jums teko dirbti prezidentės Dalios Grybauskaitės komandoje, kokių priemonių Lietuva tuo metu imdavosi? Ką darydavo?

L.J. Tada dar nebuvo to konflikto, tiesą sakant. Aš galvoju dabar... ką mes ten darydavom. Paskambini ukrainiečiams ir sakai, ką nors darykit, nežinodamas, ką daryti, sakai Europos Sąjungai, kad padėkit Ukrainai, visur viešai pasmerkinėjai Rusiją ir jos remiamus veikėjus, inicijuoji, aš nežinau, kokias nors ten buvo rezolucijas, dar kažkokie dalykai, skatini tą sankcijų griežtinimą, laikymąsi. Grubiai tariant, tokios priemonės. Čia taip valstybiniu lygmeniu. Ten jeigu Ohmaną imsi ar dar kažkokius, tai ten individualiai žmonės daro, siunčia medžiagas, į frontą. Tai tie dalyvauja tam tikra prasme konflikte. Bet reikia atskirti, kur yra valstybės politika, o kur yra privačių asmenų veikimas.

Dar dalykas, kas dar vyksta, tai tie apmokymai, gydymai ten buvo ukrainiečių karių, tai vienas dalykas. Antras dalykas, apmokymai, šiaip reforma kariuomenės, ten pasidalinant savo patirtimi ir dar kažkokiais kitais dalykais. Tai čia galima laikyti kaip dalyvavimo išraišką.

V.G. O tada tos dalyvavimo išraiškos, ar Lietuvą kokia nors prasme paverčia konflikto šalimi, ar vis dėlto ne?

L.J. Subjektyvus visiškai atsakymas tiktais gali būti. Ką reiškia, paverčia konflikto šalimi? Tada reikėtų žiūrėti, kas yra konflikto šalis pagal tarptautinės teisės apibrėžimą. Tada turbūt ne. O kad Lietuvai tai aktualu... aš nežinau, čia reikėtų tą apibrėžimą pažiūrėti. Kad Lietuvai tai aktualu ir Lietuva nori tame kažkaip dalyvauti, tai irgi faktas. Tai čia toks ir taip, ir ne.

V.G. O koks tada to noro dalyvauti, įsitraukti, kažkokius pareiškimus daryti, tikslas? Dėl kokių priežasčių Lietuva taip elgiasi, jūsų manymu?

L.J. Todėl, kad visą laiką sakė, kad tai jos užsienio politikos prioritetas, šita Rytų politika. Todėl, kad turi specifinę ir pakankamai griežtą nuostatą, politiką Rusijos atžvilgiu. Čia toks tapatybės tam tikra dalim, elementas, kad parodyt, kad mes čia esam tie, kurie domimės, žinom, kurie keliam šitą klausimą, kurie ragina ir siūlo kažkokius sprendimus. Tai yra, paprastai tariant, instrumentas būtų matomiems ir girdimiems. Tai yra mūsų klausimas, taip paprastai visiškai tariant. Mes gi kūrėm Rytų partnerystę, mes skatinom jos plėtrą, mes remiam labiausiai Europos Sąjungos atsivėrimą toms Rytų partnerėms.

V.G. Ar tai yra tik politiniai tikslais, ar yra ir kitokių tikslų, jūsų manymu?

L.J. Pavyzdžiui?

V.G. Istoriniai kažkokie, moraliniai, nežinau, kultūriniai.

L.J. Na, čia reikėtų detalizuoti tada, ką reiškia istoriniai tikslai.

V.G. Na, kad įsitraukia dėl istorinių priežasčių, dėl bendros praeities, tarkime.

L.J. Čia vėlgi yra subjektyvu. Tai yra pateikiama, kaip mes, čia LDK paveldas, kai kas akcentuoja, kai kas akcentuoja labai stipriai. Ar tai yra priežastis, kodėl mes įsitraukiam – turbūt ne. Tai yra dar vienas paaiškinimas, kodėl mes ten kažką darome. Pagrindiniai motyvai yra geopolitiniai, saugumo, visų pirma. Saugumas šituose regionuose tiesiogiai atsiliepia saugumui mūsų valstybei, todėl čia daugiausiai visko ir daroma. O tai yra tapatybinis elementas, kad čia dar nuo regiono lyderystės koncepcijos, kurios niekaip nesinori pamiršti ir kurią dar bandoma kažkokiu būdu atgaivinti. Per tą liniją irgi veikia faktorius, kad mes norime būti matomi regione, todėl aktyviau negu kiti kažką darome – estai ar latviai, ar dar kažkas.

V.G. O jūs įvardijot turbūt labiausiai tuos politinius tikslus, su Rytų partneryste susijusius, tai jūsų asmeniniu vertinimu, ar Lietuvai sekasi įgyvendinti tuos tikslus?

L.J. Čia reikėtų imti, vardinti konkrečiai tikslus, tada būtų galima atsakinėti taip arba ne, nes kokie, pavyzdžiui yra Lietuvos tikslai?

V.G. Na, pavyzdžiui, Rytų partnerystės politikos. Ar jai jums sekasi diegti Ukrainoje, ar vis dėlto ne?

L.J. Ką reiškia diegti Rytų partnerystės politikas. Nelabai suprantu, tiesą sakant klausimo, žinok.

V.G. Na, įgyvendinti tam tikras reformas, apie ką yra Rytų partnerystė.

L.J. Tai reformas įgyvendina Ukraina, čia yra jos pasirinkimas. Taip, mes jiems galime padėti arba nepadėti. Mes norim, siūlom ir darom, kiek įmanoma, tą pagalbą. Ar tos reformos įgyvendinamos yra daug rodiklių, kurie leidžia atsakyti – kaip keičiasi vis tie indeksai dėl demokratijos, biurokratijos ir korupcijos, ir kitų dalykų. Tikrai galėtų būti geriau, kažkas vyksta. Tai klausimas, ar čia su Lietuva susiję ar čia kiti veiksniai veikia. Tai čia šitą daug sunkiau klausimą atsakyti, reikėtų labai specifinius matavimus daryti, priežastinius ryšius nustatinėti.

V.G. O politiniam lygmeny, ar Lietuva turi aiškia strategija, kaip dirba Ukrainos klausimu? Jums kiek teko dirbti galbūt su Ukraina, ar yra strateginis planavimas Ukrainos klausimais?

L.J. Yra tikslai ir yra ribotos Lietuvos galimybės. Iš to išplaukia, kad tas strateginis planavimas, jis pakankamai sunkiai įmanomas. Aš sakyčiau, yra nuoseklumas tam tikras Lietuvos politikoje, kad mes atkakliai – daugiau, mažiau – pučiam tą pačią dūdą jau ilgą laiką. Ar tai yra strategija, sunku pasakyti, nes strategija reikalauja daug resursų, tų resursų daug nėra, todėl, sakau, apie strategijos buvimą labai sunku kalbėti. Lietuvos svoris, mano supratimu, objektyviai žiūrint, yra pakankamai per mažas, kad mes galėtume strategiškai keisti situaciją Ukrainoje ir aplink ją. Mes siekiam tą daryti, bet dėl apribojimų, objektyvių pakankamai apribojimų, mes dažnai turim reaguoti į tai, ką... kas vyksta struktūriniam lygmenyje arba ką daro didesni veikėjai. Kad tokio vairuotojo vaidmens šituo klausimu, aš manau, mes neturim.

V.G. Jeigu galėčiau patikslinti, jūs minėjote, kad Lietuva nori, keičia situaciją ne tik Ukrainoje, bet ir aplink ją. Ką turite omenyje, kai minite „aplink ją“?

L.J. Ta pati Europos Sąjungos politika, pavyzdžiui, Ukrainos atžvilgiu, kartu su Gruzija, Baltarusija ar kitom šalim. Visa tai yra aplink, bet susiję. Na, ir politika Rusijos atžvilgiu, aišku.

V.G. Tai kiek tada šitam reakcingam veikime Lietuva, vis dėlto, savo veiksmus derino su tarptautinėmis institucijomis?

L.J. Ką reiškia, kiek? Procentais nepasakysiu, bet derino. Kaip minėjau, objektyvios yra priežastys, kad mes jeigu dvišališkai, vienašališkai jeigu veiksim, nematomi būsim, todėl tas veikimas, derinimas su stipresniais veikėjais – ar tai būtų ta pati Europos Sąjunga, ar ta pati NATO, ar kitos tarptautinės institucijos – ji neišvengiama.

V.G. O ar yra kažkokių atvejų, kai mūsų ir tarptautinių institucijų požiūris Ukrainos atžvilgiu, stipriai išsiskirtų?

L.J. Turbūt yra, bet aš dabar taip konkrečiai nesusakyčiau. Visą laik Lietuva ir, kaip čia, stumia, skatina pakankamai griežtą politiką, pakankamai radikalią, kuri nėra visuotinai priimtina visose šalyse partnerėse, su kuriomis mums tenka dirbti, jeigu taip paprastai tariant. Tai iš čia ir iškyla dažniausiai tokių... negali sakyti, kad prieštaravimai. Nes strateginiam, generaliniam lygmeny tikslai yra vienodi ir panašūs, klausimas, kaip to siekti. Instrumentai, priemonės, turbūt, Lietuvos siūlomos yra radikalesnės negu dauguma kitų veikėjų nori ir gali daryti. Kadangi, sakau, mūsų svoris struktūrinis nėra didelis, tenka dažniausiai susitaikyti su tom kitom pozicijom ar kitom prieigom, taip sakant.

V.G. O galbūt jūs žinote kažkokį atvejį, kai Lietuva priėmė kitą poziciją? Gal taip išsireikščiau – prisiderino prie tarptautinių institucijų nuomonės, ką reikėtų daryti Ukrainos klausimu?

L.J. Šiaip bet koks, sakysime, Europos Sąjungos politikos – ar dokumentas, ar strategija, ar pareiškimas dėl Ukrainos – tai iš esmės reiškia, kad mes turime, kad mes irgi pritariam tam, kaip čia pasakyti, tai pozicijai, nes tai yra konsensusinė pozicija. Derybų eigoje, greičiausiai, būdavo visokių niuansų, situacijų, siekiama buvo griežčiau kažką daryti, sankcijas didesnes įvedinėti, ar pagalbą didesnę tai pačiai Ukrainai suteikti. Bet galutinis dokumentas, galutinė pozicija, dažniausiai, būna tokia konsensusinė, iš esmės nulemta vokiečių, tų didesnių veikėjų. Tai ar čia galima vertinti, kaip priėmimą kitos pozicijos, sunku pasakyti. Šiaip visos Europos Sąjungos pozicijos yra konsensusas, kas reiškia, kad visi yra žengę žingsnį atgal nuo savo pirminių kažkokių pozicijų. Čia toks sunkiai atsakomas klausimas. Lietuva turėjo, pavyzdžiui, tą Maršalo planas ar kažkas, kur Kubiliaus buvo siūlomas, na, tai jo nėra. Tai kaip čia atsakyti – ar čia prisiderinimas prie kitų pozicijų, ar neprisiderinimas? Čia reikėtų aiškiau susidėlioti, ką reiškia prisiderinimas.

V.G. Na, tarkime, kad primetama iš viršaus, kaip jūs minėjot, didesnių veikėjų politiką, tai tarsi mes nusileidžiame jų nuomonei.

L.J. Ji nėra primetama. Čia karų privalumas, kad pozicijos yra suderinamos, o ne primetamos. Taip, jos ne visą laiką atitinka tuos maksimalius siekius, kuriuose kelia Lietuva, bet tai nereiškia, kad primetama. Tai reiškia, kad sutariama.

V.G. Tai vertinant tuos politinius tikslus, kuriuos jūs įvardijot.

L.J. Aš neįvardijau jokio politinio tikslo.

V.G. Na, tada tas politines priemones, galbūt taip išsireikšiu, kaip Rytų partnerystės politika, na, Lietuvos pareiškimai Ukrainos klausimu. Kaip jūs galvojate, kokia galėtų būti šiuo metu Ukrainoje vykstančio konflikto baigtis? Įvertinant vykdomas Vakarų politika, ta tarpe ir Lietuvos priemonės, kurias jis naudoja, kaip galėtų baigtis konfliktas?

L.J. Geras klausimas, nesugalvoju, ar čia yra tiesioginis ryšys.

V.G. Na, ar Vakarai galėtų reikšmingai prisidėti siekiant užbaigti šitą konfliktą.

L.J. Galėtų, ar prisidės, kitas klausimas.

V.G. O jeigu neprisidės, kaip galėtų baigtis konfliktas?

L.J. Čia yra daug scenarijų turbūt yra. Įvairiausiai gali būti. Kaip jis baigsis, tada priklausys nuo to, ką darys Ukraina, Ukrainos valdžia, ką darys Ukrainos visuomenė, ką darys Rusijos valdžia, kaip atrodys politinė, ekonominė ar net sveikatos situacija, žinant kontekstą. Tai čia labai daug veiksnių, kurie gali lemti labai skirtingas baigtis, tai aš nedrįsčiau vienareikšmiškai kažkaip atsakyti. Čia reikėtų scenarijus tada dėlioti.

V.G. O jeigu scenarijus būtų toks, kad Vakarai prisideda, tarkime, ar tame Vakarų prisidėjime, Lietuva galėtų suvaidinti kažkokį reikšmingą vaidmenį, kokia nors forma?

L.J. Ką reiškia prisideda?

V.G. Jūs turite dabar Lietuvos ar Vakarų, kurį norėtumėte, kad paplėtočiau?

L.J. Iš principo – ką reiškia prisideda? Lietuva, ką reiškia, prisideda, Vakarai, ką reiškia, prisideda?

V.G. Na, tarkime, čia bendrai vertinant Vakarus ir Lietuvą įskaitant, teikia toliau paramą Ukrainai, siunčia karijus apmokyti. Na, toliau reiškia kažkokius griežtus pareiškimus Rusijos atžvilgiu. Tokiomis priemonėmis, kurias jūs įvardijot. Tiesiog orientuojantis į jūsų patirtį ir žinias.

L.J. Ir koks klausimas, dar kartą?

V.G. Jeigu toks scenarijus, kad Vakarai tęsia savo paramą, kaip jūsų manymu, galėtų baigtis šitas konfliktas?

L.J. Kol kas jis sunkiai baigsis apskritai. Turbūt jis užšaldys, kaip mėgstama sakyti. Jis nebus išspręstas, bus pasiekta negatyvi taika, bet niekaip nebus pasiekta pozityvios taikos, taip kalbant klasikiniiais terminais.

V.G. O kodėl, jūsų manymu, šitas konfliktas taps užšaldytu?

L.J. O todėl, kad nėra politinės valios iki galo jį išspręsti, iš vienos pusės, tai yra iš Vakarų pusės. Nėra aiškaus matymo, kaip jį būtų galima išspręsti Ukrainos viduje ir interesas iš trečio žaidėjo, iš Rusijos pusės, irgi yra jo nespręsti, nes jo nesprendimas reiškia Rusijos įtakos svertų išlaikymą.

V.G. Ačiū jums labai už jūsų įžvalgas ir skirtą laiką.

18. Pusiaus struktūruoti interviu: Ilgametis Lietuvos Respublikos Seimo narys, dabar – Europos parlamento narys Andrius Kubilius (toliau – A.K.)

Interviu su autore (toliau – V.G.), interviu vyko nuotoliniu būdu, 2020-04-23

V.G. Mano magistrinis darbas yra apie trečiuosius veikėjus konfliktinėse situacijose ir konkrečiai Lietuvos išitraukimą į Ukrainos karą. Aš gal tada ir pradėčiau nuo pirmo klausimo jums. Ar, jūsų manymu, Lietuva dalyvauja kaimyninėje Ukrainoje vykstančiame konflikte?

A.K. Aš nežinau, kaip tą suformuluoti. Mes darome viską, kad, čia gal pavadinimas ne visai tikslus, nes tai yra ne konfliktas Ukrainoje, tai yra Rusijos ir Ukrainos konfliktas, tai mes dalyvaujame tiek, kiek mes stengiamės padėti Ukrainai atlaikyti tą karą ir kad tie tarptautinės politikos veikėjai, kaip, pavyzdžiui, Europos Sąjunga arba Jungtinės Amerikos Valstijos turėtų daug įtakos, galėtų turėti daug įtakos Rusijai, imtūsi veiksmų ir tą Rusijos agresiją prieš Ukrainą sustabdyti. Tai mes taip dalyvaujame.

V.G. O kokiomis priemonėmis mes tada padedame stabdyti tą agresiją? Ką galėtumėte išskirti.

A.K. Visų pirma, yra dvišalė parama, kurią telkia ir teikia tiek Lietuvos valstybė, tai dar prezidentės Grybauskaitės laikais, Lietuva buvo pirmoji, kuri teikė ginkluotę, tiek savanoriškos įvairios organizacijos, kaip, pavyzdžiui Blue/Yellow, Jono Ohmano vadovaujama, kuri telkia žmonių paramą. Pačioj karo pradžioj prisidėjo dar kitos visuomeninės organizacijos, kaip Caritas ir taip toliau. Tai čia vienas dalykas. Paraleliai su tuo, Ukraina, po Maidano revoliucijos, ir tada, kai prasidėjo karas, tai Ukraina pradėjo įgyvendinti daug reformų. Lietuva padeda savo ekspertais tose reformose. Na, ir paskutinis, pagrindinis dalykas, tai Lietuva daug daro, kad, kaip jau minėjau, ypač Europos Sąjunga iš tikrųjų suteiktų tinkamą paramą. Tas, vėlgi, daroma pačiom įvairiausiom formom – ir kuriant įvairias programas, ir siūlant Europos Sąjungai, rūpinantis Europos Sąjungos Rytų partnerystės programa ir taip toliau. Tai čia tokių daug įvairių yra instrumentų.

V.G. Man yra tekę girdėt ir apie jūsų siūlytą planą, Maršalo planą Ukrainai. Galbūt galėtumėte trumpai pristatyti, koks yra šio plano tikslas?

A.K. Na, aš nežinau, kiek jums tenka ten paskaityti, yra skelbta nemažai mūsų to plano aprašymų ir įvairių tekstų. Tai pats plano tikslas buvo sutelkti tarptautinę paramą – šiuo atveju, finansinę paramą – per didelį paketą investicinių lėšų, iki 5 milijardų eurų per metus, kad tai padėtų Ukrainai atkurti jos ekonomiką ir kartu padėtų įgyvendinti reformas. Čia mes rėmėmės ir savo patirtimi, iš tikrųjų, 1990-2000 m. laikotarpiu Lietuva sėkmingai įgyvendino daugelį reformų, bet jas įgyvendino todėl, kad turėjo labai aiškų Vakarų pasiūlytą tikslą – tai yra narystę Europos Sąjungoje. Mes iškėlėme labai aiškiai, formulavome taip, kad, na, jeigu Europos Sąjunga kol kas negali pasiūlyti narystės perspektyvos, tai tada reikia pasiūlyti Maršalo planą, kaip tam tikrą tikslą, kurio Ukraina galėtų siekti. Tas planas būtų, kaip aš jau sakiau, finansinės investicijos į Ukrainos ekonomiką, bet tai siejant su Ukrainos įgyvendinamomis reformomis. Kitaip sakant, iškeliant ir sąlygas. Tai, na, mums teko nemažai pasidarbauti apvažiuojant daugelį pasaulio didžiųjų sostinių ir kalbant būtent apie tokio plano perspektyvą. Na, galų gale paaiškėjo, kad, iš tikrųjų, yra didelis iššūkis ne tiek surasti naujų finansinių resursų, kurie galėtų būti skirti toms investicijoms į Ukrainos ekonomiką, bet didžiulę problemą, ir dar iki šiol ne iki galo ji išspręsta, tai pačios Ukrainos gebėjimas įsisavinti tas investicijas. Tai nuo Maidano

revoliucijos įvairios tarptautinės finansų institucijos, kaip Europos investicijų bankas, EBRD bankas, Pasaulio bankas, Vokietijos atitinkamas investicinis bankas KfW ir pati Europos Sąjunga yra, suteikia tokio tikslo finansinių resursų Ukrainai – tai yra, investicinių resursų, ne makrofinansiniam stabilumui, o investicinių resursų, apie 10 milijardų eurų. Iki praėjusių metų pabaigos Ukraina buvo sugebėjusi panaudoti tik apie 2,5 milijardo eurų. Tai taip sakant, didžioji dalis problemų yra Ukrainos pusėje. Mes ieškom būdų, kaip padėti Ukrainai sukurti reikalingas institucijas, kad ta, tas gebėjimas absorbuoti lėšas būtų sustiprintas, ir kai kurios programos toliau yra įgyvendinamos. Tą patį Maršalo plano tam tikrus principus mes perkėlėme į tai, ką mes dabar siūlome Europos Parlamente, ką siūlome Rytų partnerystės strategijai iki 2030 m.

V.G. O kaip jūs galvojot, šitos priemonės, kurių mes imamės advokataudami Ukrainai, tarsi, tarptautinėse institucijose ir vietinės politikos lygmenyje, ar tai paverčia Lietuvą viena iš konflikto šalių?

A.K. Tai Lietuvą paverčia, visų pirma, aktyvia Ukrainos rėmėja. Ukraina ne tiek daug aktyvių rėmėjų kaip Lietuva turi. Lietuva prisiima tam tikrą naštą ir atsakomybę. Taip, kaip mums padėjo kažkada tos pačios Skandinavijos šalys, mums integruojantis į Europos Sąjungą, taip Lietuva dabar stengiasi, bando, bent jau aš taip matau tą misiją Lietuvos, ir bandom tai realizuoti. Bandome, iš tikrųjų, būti Ukrainos reikalų advokatais Vakarų bendrijose. Ukraina ne tiek daug aktyvių advokatų turi. Su kai kuriais kitais kaimynais, kaip, pavyzdžiui, su Lenkija, kuri galėtų būti stipri advokatė, su Vengrija, Ukraina turi įvairių tokių istorinių, dar vis kraujuojančių žaizdų, ar ten dėl tautinių mažumų nesusitaria. Tai čia yra Lietuvos didelis ir svarbus vaidmuo. Siekiant labai tokių toliaregiškų ir labai svarbių geopolitinių tikslų, nes Ukrainos sėkmė, ją integruojantis į Europos Sąjungą, yra vienas iš tų, ko gero, vienas iš pačių efektyviausių instrumentų, kas, galų gale, kada nors, galbūt po dešimtmečių, jau ne prie Putino, padėtų ir Rusijai transformuotis į labiau demokratišką ir europietišką valstybę. Tuo atveju, iš tiesų, visas mūsų regionas ir Ukraina, ir mes, ir visa šita Europos pusė, pasiektumėm patį didžiausią geopolitinį tikslą, kad Rusija nebebūtų tokia agresyvi, kokia ji buvo iki šiol.

Tai ar mes čia esam konflikto dalis, ar mes esam, taip sakant, savo geopolitinių tikslų, didelių geopolitinių tikslų siekėjai, tai čia aš nežinau, ar tie pavadinimai čia kaip nors reikštų kokį nors skirtumą didelį. Mes esam tie, kurie bandom pasiekti, iš tikrųjų, svarbių geopolitinių tikslų. Rusijos karas Ukrainoje ir Ukrainos gebėjimas atsilaikyti šitame kare, ir Europos Sąjungos parama Ukrainai, padedant jai integruotis ir tapti sėkminga valstybe, yra patys svarbiausi Lietuvos geopolitiniai uždaviniai.

V.G. O ar geopolitinis tikslas yra vienintelė priežastis dėl ko Lietuva įsitraukia į šitą karą? Ar, vis dėlto, yra ir kitos priežastys, kurios nulemia tokią aktyvią paramą?

A.K. Čia galima turbūt daug dalykų, ieškoti atsakymų, kodėl Lietuva tampa tokia aktyvia rėmėja Ukrainos. Yra ir istorinės, matyt, priežastys. Kažkokie prisiminimai ar sentimentai LDK laikams, kas yra natūralu. Na, galų gale, Lietuva turi kažkokį tai genetinį kodą būti aktyvia ir nuo pat partizanų kovų, ir Kovo 11-osios ardant sovietų imperiją. Buvome pirmieji ir daugiausiai padarę, tai tas genas gal ir čia atsiliepia, kad mes esame tokie aktyvūs Ukrainos rėmėjai ir tas yra gerai.

V.G. O jūsų vertinimu, ar mums sekasi įgyvendinti tą geopolitinį tikslą, kurį jūs įvardijot, kaip turbūt vieną pagrindinių priežasčių?

A.K. Na, tai tokie geopolitiniai tikslai lengvai nėra pasiekiami. Jie priklauso ne tik nuo mūsų laikysenos, bet ir nuo to, kiek mums pavyksta, iš vienos pusės, padėti Ukrainai išlaikyti savo proeuropietišką kursą ir reformų kursą. Antras faktorius, labai svarbus, kiek mums pavyksta sutelkti platesnių Vakarų – ir Europos Sąjungos, ir stambiausių jos narių, kaip Vokietijos ar ten Lenkijos, ar, galų gale, net Prancūzijos – paramą. Trečias dalykas, kiek mums pavyksta štai tuos savo geopolitiniuose tiksluose pasiremti ir Rusijos visuomenės arba bent Rusijos opozicijos supratimu. Tai tų tikslų mes siekiame, nepuoselėjam kažkokių labai naivių iliuzijų, kad tai galima lengvai pasiekti, bet jeigu nedarysi, tai niekas kitas ir nedarys. Tai todėl pačiam Europos Parlamente aš apsiėmiau vadovauti vadinamai Euronesto delegacijai, kuri yra Europos Parlamento delegacija, užsiimanti visa Rytų partneryste. Šalia to, mes įkūrėm neformalių porą forumų – vienas yra skirtas kaip tik Rytų kaimynystei, kitas europietiškaai Rusijai – ir bandom užpildyti Europos Parlamente, na, tam tikrą toki informacijos ir diskusijų deficitą šitomis temomis ir spaudžiam Europos Komisiją, kad ji turėtų žymiai daugiau ambicijos ir drąsos turėti aiškesnę geopolitinę strategiją kaip tik Rytų kaimynystės atžvilgiu. Kaip jau sakau, dabar matom, kur yra problemos ir ką reikia pasiekti, ir darbų yra tikrai daug, bet, kaip sakau, jeigu nedarysim, tai nepasieksim. Čia tikėtis labai greitų ir lengvų kažkokių pergalių, kad čia metų pabaigoje galėsime mojuoti kokiom nors pergales vėliavom, tai mes tokių iliuzijų neturim.

V.G. O iš jūsų asmeninės patirties ir įsitraukimo į šituos procesus, ar Lietuva turėjo ir ar turi aiškia strategiją, kurią įgyvendina Ukrainos klausimais?

A.K. Na, aš pasakyčiau, kad galėtų turėti aiškesnę strategiją. Man pačiam, asmeniškai, man yra aišku, kokią strategiją reikėtų įgyvendinti. Man yra aišku, kokią strategiją Lietuva galėtų įgyvendinti, na, toj mano matymo bendroj strategijoj, kurią aš traktuočiau, kaip Vakarų strategiją Ukrainos atžvilgiu. Aš matau, ką Lietuva galėtų įgyvendinti. Man kartais pristinga Lietuvos veiksmuose tokio strategiškumo ir gebėjimo įgyvendinti, gebėjimo imtis lyderystės telkiant kitų šalių paramą, telkiant, sakykim Šiaurės šalių paramą, rūpinantis Vokietijos tokia didesne ambicija. Na, bet aš negaliu, taip sakant, kai kurių dalykų negali pakeisti. Šiandien yra tokia valdžia politinė Lietuvoje, kokia yra, galbūt ji, gal pasikeis, gal turės, iš tikrųjų, didesnės tokios ambicijos po rinkimų. Didesnė ambicija... iš tikrųjų, yra didelės galimybės. Aš matau tas galimybes labai paprastai. Iš tikrųjų, be Lietuvos tokio aktyvaus veikimo ir gebėjimo ir turėjimo, ir patirties, ir autoriteto tarp pačių ukrainiečių, tai nedaug yra kitų valstybių arba kitų tautų, kurios tokį vaidmenį galėtų padaryti. Tai arba Lietuva imsis ir padarys tai, arba mes tą šansą prarasim. Tai šansas ir galimybės tikrai yra didelės, tik reikia nuoseklios strategijos, nuoseklios lyderystės tai strategijai ir nuoseklaus įgyvendinimo – ir telkiant visus. Tiek mūsų valdžios institucijas – prezidentą, vyriausybę, parlamentą – tiek ir Europos, sakysim, Parlamento žmones, tiek ir įvairias visuomenines organizacijas.

V.G. O jūs minėjot, kad turit įsivaizdavimą, kaip turėtų atrodyti ta strategija. Tai, jūsų manymu, kokia ji galėtų būti?

A.K. Mano matymas yra paprastas. Mums yra svarbiausia padėti Ukrainai tapti sėkminga valstybe – taip, kaip mes kad praėjom tą kelią nuo posovietinės valstybės iki Europos Sąjungos narės, ir NATO narės. Tai lygiai tas pačias galimybes reikia sukurti ir Ukrainai. Ukrainos integracija į Europos Sąjungą – aš tą matau, kaip svarbiausią dalyką. Jeigu pavyktų lygiagrečiai ir į NATO – tai ir yra mūsų strategija.

Tam reikia dviejų dalykų. Tam reikia, kad pati Ukraina patikėtų tokiu tikslu ir pati reformuotųsi vardan to. Iš kitos pusės, ir tai yra dar svarbiau, Europos Sąjunga turi išdrįsti pasiūlyti Ukrainai būtent tokį kelią. Tai kol kas Europos Sąjunga tokio kelio, na, labai aiškiai neįvardina Ukrainai ir tas sukelia labai daug problemų pačioje Ukrainoje. Jeigu Ukraina nusivils, kad jai ta narystė yra nepasiekiamo, na, tai tada matysim Putino strategijos Ukrainos atžvilgiu, pergalę. Putinas turi aiškią strategiją – jo pagrindinis tikslas yra neleisti Ukrainai tapti sėkminga valstybe, nes Ukrainos sėkmės pavyzdys gali sugriauti tą autoritarinę santvarką, sanklodą, kokia yra susiklosčiusi Rusijoje. Jis to tikslo labai aiškiai siekia. Karas, kurį jis pradėjo Ukrainoje, jam yra reikalingas ne dėl to, kad užkariauti kokias nors dar naujas teritorijas, bet tam, kad neleisti Ukrainai tapti sėkminga valstybe. Tai jeigu mes nenorim, kad Putinas laimėtų savo karo tikslo pagrindinio, tai turime turėti strategiją, kaip padėti Ukrainai tapti sėkminga valstybe. Tam mūsų tiesioginės paramos Ukrainai... to neužtenka. Jeigu mes nesugebėsime įtikinti, įrodyti Vakarų partneriams ir Europos Sąjungai, kad Europos Sąjunga ir visi Vakarai turi turėti tokią strategiją, tai tada būsim nepasiekę savo pagrindinio geopolitinio tikslo.

V.G. Tai jau truputėlį užsiminė, tai kaip, jūsų vertinimu, Lietuvai sekasi derinti savo darbotvarkę Ukrainos klausimu su tarptautine bendruomene?

A.K. Aš pasakysiu taip, kad galėtų būti geriau, bet čia su kuo lyginsi. Jeigu lyginsi su tuo, ką Lietuva galėtų padaryti, tai aš sakyčiau, kad Lietuva galėtų žymiai daugiau padaryti. Jeigu lygini su tuo, ką daro kiti Vakarų partneriai ir ką daro Lietuva – tai Lietuva labai neblogai atrodo. Tai toks yra klausimas. Mes iškelėm jau prieš gerus metus, jeigu ne pusantrų, iškelėm uždavinį ir formulavom, ir kol aš buvau Seimo nariu ir Europos reikalų komitete mes formulavom tą uždavinį ir raginom Vyriausybę pradėti įgyvendinti tą uždavinį, taip vadinamą planą, kurį pavadinom Ukraina2027. 2027 tai čia ne kažkoks ne kodas, o tai yra metai, kai Lietuva antrą kartą pirmininkaus Europos Sąjungai. Mes sakėm – išsikelkim tam pirmininkavimui jau dabar, suformuluokim uždavinį, kad mums Ukrainos integracijos pažanga bus pats svarbiausias tikslas. Aš nekalbu apie narystę. Turbūt būtų naivu tikėtis, kad tuo metu Ukraina jau galėtų tapti Europos Sąjungos nare, bet integracijos pažanga turėtų būti mums pats svarbiausias tikslas. Jeigu mes taip suformuluotume jau dabar, tada mes raginom imtis ir lyderystės, ir darbų, ir telkti Europos Sąjungos viduje koaliciją iš kitų šalių, kurios irgi eitų šituo, taip sakant, Ukrainos integracijos, na, kaip pasakyti, pažangos keliu ir, visų pirma, telkiant tas šalis, kurios gali turėti panašių geopolitinių tikslų arba interesų, kaip ir mes, ir kurios iki mūsų, iki 2027 m., kaip tik irgi pirmininkaus tai pačiai Europos Sąjungai. Mes jau tada formulavom, jau šiais metais sakėm, kad yra Kroatija, po to Vokietija nuo rudens, yra pirmininkaujanti. Tai išsikelti tikslą, kad jau šios šalys padėtų kai kuriuos svarbius žingsnius šitame Ukrainos arba Rytų partnerystės sėkmingiausių valstybių integracijos kelyje. Po to, kiek aš pamenu, 2022 m. berods pirmininkaus Čekija ir Prancūzija. Tada, 2023 m., jeigu neklystu, Švedija, 2025 m. – Lenkija, 2027 m. – mes, 2028 m. – Latvija. Taip sakant, gali sudėti visą grandinę – arba iš labai svarbių Europos Sąjungos narių, arba iš tų Europos Sąjungos narių, kurie, na, yra, sakykim, priklauso Centrinei Europai ir galėtų turėti specifinį interesą, pozityvų interesą Ukrainos atžvilgiu. Tai tą galėtų padaryti Vyriausybė, tą galėtų padaryti, na, imtis tokių iniciatyvų Vyriausybė arba Prezidentas. Tai, na, mes tą suformulavom, aš nelabai matau, kad būtų tokiomis tikslais, būtent tos mūsų oficialios valdžios institucijos, persiėmę. Mes apie tai bandom kalbėti dabar ir Europos Parlamente. Aišku, dabar atėjo visa pandemija ir daug dalykų, be abejo, kad keičiasi prioritetai, bent jau šiais metais. Bet va šitokiu būdu, aš matau tai, ką Lietuva, va šitokia galėtų būti Lietuvos strategija – nuosekliai imtis tokių darbų, juos stengtis įgyvendinti. Tam reikia žymiai didesnių resursų, tam reikia pastangų, tam reikia žmonių, tam reikia finansavimo, tam reikia stiprinti ambasada, ženkliai stiprinti

ambasadą Kijeve. Bet tai galima padaryti. Tai kol kas, na, aš nematau didelės pažangos Lietuvos pusėje, bet, kaip sakau, čia klausimas su kuo lyginant vertinsi Lietuvos tuos darbus.

V.G. Tai jeigu vertinant visas šitas sudedamąsias dalis ir tai, kiek jums teko matyti iš arti dalyvaujant procesuose. Kaip jūs galvojat, kaip galėtų baigtis šitas karas?

A.K. Karas baigsis, čia reikia žiūrėti vėl į ilgalaikius procesus, nes... na, tai, kas vyksta žiūrint ilgalaikėje prasme, tai ką mes čia matome, karas yra Rusijos imperijos lėto, bet nuoseklaus byrėjimo, vienas iš etapų. Rusija yra paskutinė imperija Europos kontinente, kuri pradėjo byrėti po Kovo 11-osios. Mes buvome pirmieji, kurie ištrūko, ir ačiū, Dievui, be didesnių aukų. Bet tas procesas nėra... jis, taip sakant, nepasibaigė per vieną dieną. Net 1991 m. gruodžio mėnesį, kai buvo pasirašytos visos Belovežo sutartys, kad Sovietų Sąjunga baigia egzistuoti, tai dar nereiškia, kad baigia egzistuoti ta imperija. Imperijos griūtis toliau tęsiasi. Po to pabėgo Gruzija, Ukraina pabėgo po antro Maidano. Rusija pradėjo tokį, kaip sakant, imperijos griūties stabdymo karą, kuris jai yra beviltiškas. Čia klausimas vienas yra – kada ir kaip Rusija turės pripažinti, kad ji šitam kare yra pralaimėjusi? Tai tas gali įvairiai įvykti. Gali, galbūt, kažkoku, girdim gandų, kad Putinas ieško, kaip bent iš Donbaso pasitraukti. Galbūt turės pasikeisti Rusijoje valdžia. Bet tai yra, mano manymu, neišvengiama.

Gali, na, čia klausimas kitas yra. Iš vienos pusės, tai kas įvyks pačioj Rusijoje, yra sunku prognozuoti. Gali pati Europos Sąjunga pridaryti klaidų, kurios tą karo pabaigą gali ir šiek tiek nutolinti. Aš turiu omeny, visų pirma Prancūzijos prezidento Macrono svajones susigražinti Putiną tokį, koks jis yra, į Europos arba G7 glėbį. Būtų labai, mano manymu, netinkamas signalas tam pačiam Putinui ir tai pačiai Rusijos perspektyvai. Šitoj vietoj, na, Europos Sąjunga turėtų turėti, apie ką mes kalbam ir bandom siūlyti Europos Parlamente dabar, tai ką vadiname aiškia Vakarų strategija Rusijos atžvilgiu. Ta strategija turėtų turėti aiškų tikslą – ne kaip Putiną paversti Europos draugu, ką bando daryti Macronas, ir kas, mano manymu, yra beviltiška, bet kaip padėti Rusijai transformuotis į normalią, europietišką, daugiau ar mažiau demokratinę valstybę, kuri dėl savo visiškai pasikeitusios pobūdžio nebebūtų agresyvi Europos kaimynė. Demokratijos tarpusavy nekariauja. Tai va čia yra tikslas, kurį Europos Sąjunga turi sau formuluoti. Norint pakeisti, padėti Rusijai transformuotis, tai ką mes ir labai aiškiai formuluojam, tai vienas instrumentas, kurį Europa turi, kurį Vakarai turi, tai sukurti Ukrainos sėkmę, kad Ukraina būtų įkvėpimas Rusijos žmonėms sekti Ukrainos pavyzdžiu ir transformuotis į normalią, europietišką valstybę. Štai va toks yra kelias link, taip sakant, Rusijos, kuri ateity nebekariautų, ir kuri užbaigtų karą Ukrainoje, ir kuri ateity nebekariautų su nė vienu savo kaimynu.

V.G. O jūs nemažai kalbėjot apie Lietuvos lyderystę. Tai jūsų vertinimu, ar Lietuvai pavyks prisiimti tą lyderio vaidmenį, kad padėti užbaigti tą karą, padėti nepridaryti Europos Sąjungai klaidų, kaip jūs minėjot?

A.K. Na, Lietuva pati... tas lyderystės vaidmuo toks specifinis. Lietuva gal ne tiek lyderystės vaidmenio turi imtis, kiek tokio katalizatoriaus. Tai yra telkti, padėti, kažkaip burti draugus, įtikinėti, kad ir tuos pačius... tą pačią Vokietiją. Gal net ir padėti Ukrainai susiformuluoti savo nacionalinę strategiją ir tada kartu su Ukraina eiti per visas Vakarų sostines. Tai čia yra daug dalykų, kuriuos Lietuva gali imtis daryti, suprasdama ir savo galimybių ribas, bet kartu ir savo unikalumą šioje situacijoje. Tai va tokius dalykus Lietuva tikrai galėtų daryti, o dabar. Na, kaip aš sakiau, lyginant su tuo, ką daro arba ko nedaro kitos valstybės, tai Lietuva atrodo visai neblogai, savo paramos Ukrainos reikalams dalykuose. Ypač prie Dalios Grybauskaitės tai buvo labai ryškiai matoma. Ukrainiečiai tai

labai vertino ir čia jokių nėra abejonių. Būtų gerai Lietuvai neprarasti šito įdirbio ir to kapitolo. Bet lyginant su tuo, kiek Lietuva galėtų padaryti, ir kiek pati Lietuva nepadaro, tai aš matau daug dalykų, kur yra mums erdvės būti ir efektyvesniems, ir taiklesniems. Taip sakant, žinoti, ko mes norim, kokių tikslų siekiam, ir turėti patiems ilgalaikę strategiją. Man atrodo, didžiulė problema yra tai, kad Lietuvos valdžios institucijose nėra tokios strategijos susidėliota, nėra noro tokią strategiją turėt ir čia yra tai, ką Lietuva turėtų, kaip sakant, na, ištaisyti pati pas save.

V.G. Tai ačiū jums labai už jūsų įžvalgas, kad pasidalinote mintimis.

Priedas Nr. 2

Pranešimai spaudai 2013 11 21 – 2019-12 31

Lietuvos Respublikos Prezidentūra

1. 2014 m. sausio 24 d.
Smurtas Ukrainoje turi būti nutrauktas
<https://www.lrp.lt/lt/smurtas-ukrainoje-turi-buti-nutrauktas/18553>
2. 2014 m. vasario 24 d.
Prezidentė pagerbė žuvusių Maidano dalyvių atminimą
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-pagerbe-zuvusiu-maidano-dalyviu-atminima/18761>
3. 2014 m. kovo 2 d.
Lietuvos ir Jungtinės Karalystės pozicijos dėl padėties Ukrainoje sutampa
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-ir-jungtines-karalystes-pozicijos-del-padeties-ukrainoje-sutampa/18816>
4. 2014 m. kovo 11 d.
Būtina greita Europos reakcija į Rusijos agresiją
<https://www.lrp.lt/lt/butina-greita-europos-reakcija-i-rusijos-agresija/18876>
5. 2014 m. balandžio 7 d.
Situacija Ukrainoje kelia naujus iššūkius ES
<https://www.lrp.lt/lt/situacija-ukrainoje-kelia-naujus-issukius-es/19070>
6. 2014 m. gegužės 26 d.
Prezidentė telefonu kalbėjosi su išrinktuoju Ukrainos Prezidentu P. Porošenka
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-telefonu-kalbejosi-su-isrinktuoju-ukrainos-prezidentu-p.-porosenka/19395>
7. 2014 m. birželio 7 d.
Lietuvos interesas – europietiška ir stipri Ukraina
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-interesas-europietiska-ir-stipri-ukraina/19493>
8. 2014 m. birželio 27 d.
Asociacijos sutartys su Gruzija, Moldova ir Ukraina atveria naują santykių su ES etapą

- <https://www.lrp.lt/lt/asociacijos-sutartys-su-gruzija-moldova-ir-ukraina-atveria-nauja-santykiu-su-es-etapa/19660>
9. 2014 m. liepos 16 d.
ES pozicija dėl padėties Ukrainoje griežtėja
<https://www.lrp.lt/lt/es-pozicija-del-padeties-ukrainoje-griezteja/19888>
 10. 2014 m. rugpjūčio 14 d.
Taika – būtina Ukrainai ir Europai
<https://www.lrp.lt/lt/taika-butina-ukrainai-ir-europai/20144>
 11. 2014 m. rugpjūčio 30 d.
Rusijos invazija į Ukrainą - grėsmė visai Europai
<https://www.lrp.lt/lt/rusijos-invazija-i-ukraina-gresme-visai-europai/20256>
 12. 2014 m. rugpjūčio 30 d.
Prezidentė susitiko su Ukrainos vadovu
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-susitiko-su-ukrainos-vadovu/20260>
 13. 2014 m. spalio 23 d.
Demokratinė Ukraina – visos Europos interesas
<https://www.lrp.lt/lt/demokratine-ukraina-visos-europos-interesas/20665>
 14. 2014 m. spalio 27 d.
Prezidentė sveikina Ukrainos žmones su demokratiniais rinkimais į Parlamentą
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-sveikina-ukrainos-zmones-su-demokratiniais-rinkimais-i-parlamenta/20707>
 15. 2014 m. lapkričio 24 d.
Lietuvos interesas – stipri ir demokratiška Ukraina
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-interesas-stipri-ir-demokratiska-ukraina/21116>
 16. 2014 m. gruodžio 19 d.
ES remia reformas Ukrainoje
<https://www.lrp.lt/lt/es-remia-reformas-ukrainoje/21575>
 17. 2015 m. sausio 13 d.
Prezidentei suteiktas Ukrainos Metų žmogaus vardas
<https://www.lrp.lt/lt/prezidentei-suteiktas-ukrainos-metu-zmogaus-vardas/21600>
 18. 2015 m. vasario 5 d.

- Ukrainos atsigavimui būtinos esminės reformos
<https://www.lrp.lt/lt/ukrainos-atsigavimui-butinos-esmines-reformas/22088>
19. 2015 m. vasario 7 d.
Ukrainai reikalinga visokeriopa pagalba
<https://www.lrp.lt/lt/ukrainai-reikalinga-visokeriopa-pagalba/22102>
20. 2015 m. kovo 21 d.
Reformos – demokratiškai Ukrainos ateičiai
<https://www.lrp.lt/lt/reformos-demokratiskai-ukrainos-ateiciai/22369>
21. 2015 m. kovo 21 d.
Ukrainos Metų žmogaus vardas – įvertinimas visai Lietuvai
<https://www.lrp.lt/lt/ukrainos-metu-zmogaus-vardas-ivertinimas-visai-lietuvai/22373>
22. 2015 m. liepos 1 d.
Prezidentė nubrėžė užsienio politikos uždavinius
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-nubreze-uzsienio-politikos-uzdavinius/23148>
23. 2015 m. rugpjūčio 24 d.
Prezidentė pasveikino Ukrainą Nepriklausomybės dienos proga
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-pasveikino-ukraina-nepriklausomybes-dienos-proga/23506>
24. 2015 m. gruodžio 2 d.
Lietuva remia Ukrainą
<https://www.lrp.lt/lt/lietuva-remia-ukraina/24311>
25. 2016 m. sausio 14 d.
Šalies vadovė priėmė Ukrainos ambasadoriaus skiriamuosius raštus
<https://www.lrp.lt/lt/salies-vadove-prieme-ukrainos-ambasadoriaus-skiriamuosius-rastus/24523>
26. 2016 m. balandžio 12 d.
Lietuva smerkia Krymo totorių persekiojimą
<https://www.lrp.lt/lt/lietuva-smerkia-krymo-totoriu-persekiojima/24996>
27. 2016 m. birželio 13 d.
Prezidentė susitiko su mokiniais iš Luhansko
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-susitiko-su-mokiniais-is-luhansko/25398>
28. 2016 m. liepos 11 d.
Lietuva tvirtai remia Ukrainos žmones

- <https://www.lrp.lt/lt/lietuva-tvirtai-remia-ukrainos-zmones/25655>
29. 2016 m. gruodžio 12 d.
Lietuvos skveras Kijeve – tvirtos draugystės simbolis
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-skveras-kijeve-tvirtos-draugystes-simbolis/26736>
30. 2016 m. gruodžio 12 d.
Ukraina vaduojasi ne tik iš agresijos, bet ir iš korupcijos
<https://www.lrp.lt/lt/ukraina-vaduojasi-ne-tik-is-agresijos-bet-ir-is-korupcijos/26729>
31. 2017 m. balandžio 13 d.
Ukrainos kariai dėkoja Lietuvai
<https://www.lrp.lt/lt/ukrainos-kariai-dekoja-lietuvai/27391>
32. 2017 m. birželio 7 d.
Prezidentė vyksta į Ukrainą
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-vyksta-i-ukraina/27743>
33. 2017 m. birželio 9 d.
Lietuvos dienos Ukrainoje – galimybė sustiprinti žmonių draugystę
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-dienos-ukrainoje-galimybese-sustiprinti-zmoniu-draugyste/27769>
34. 2017 m. rugpjūčio 22 d.
Prezidentė susitiko su JAV specialiuoju atstovu Ukrainai
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-susitiko-su-jav-specialiuoju-atstovu-ukrainai/28263>
35. 2017 m. rugpjūčio 24 d.
Prezidentė pasveikino Ukrainą nacionalinės šventės proga
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-pasveikino-ukraina-nacionalines-sventes-proga/28276>
36. 2017 m. rugsėjo 19 d.
Prezidentė ragina pasaulį stabdyti agresorius
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-ragina-pasauli-stabdyti-agresorius/28457>
37. 2017 m. gruodžio 7 d.
Vilniuje – Lietuvos ir Ukrainos Prezidentų tarybos posėdis
<https://www.lrp.lt/lt/vilniuje-lietuvos-ir-ukrainos-prezidentu-tarybos-posedis/28986>
38. 2017 m. gruodžio 8 d.
Kova su korupcija – esminė Ukrainos priartėjimo prie ES sąlyga
<https://www.lrp.lt/lt/kova-su-korupcija-esmine-ukrainos-priartejimo-prie-es-salyga/28993>

39. 2017 m. gruodžio 14 d.
ES dėl sankcijų Rusijai – vieninga
<https://www.lrp.lt/lt/es-del-sankciju-rusijai-vieninga/29042>
40. 2018 m. kovo 5 d.
Krymo totoriams – visapusiška Lietuvos parama
<https://www.lrp.lt/lt/krymo-totoriams-visapusiska-lietuvos-parama/29566>
41. 2018 m. gruodžio 3 d.
Lietuvos ir Lenkijos Prezidentai aptarė paramą Ukrainai
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-ir-lenkijos-prezidentai-aptare-parama-ukrainai/31483>
42. 2018 m. gruodžio 4 d.
Prezidentė vyks į Ukrainą
<https://www.lrp.lt/lt/prezidente-vyks-i-ukraina/31488>
43. 2018 m. gruodžio 7 d.
Parama Ukrainai – Lietuvos saugumo interesas
<https://www.lrp.lt/lt/parama-ukrainai-lietuvos-saugumo-interesas/31520>
44. 2018 m. gruodžio 7 d.
Prezidentei – išskirtinis Ukrainos žmonių apdovanojimas
<https://www.lrp.lt/lt/prezidentei-isskirtinis-ukrainos-zmoniu-apdovanojimas/31517>
45. 2019 m. vasario 22 d.
Liubline – Lietuvos ir Lenkijos parama Ukrainai
<https://www.lrp.lt/lt/liubline-lietuvos-ir-lenkijos-parama-ukrainai/31903>
46. 2019 m. balandžio 22 d.
Šalies vadovė pasveikino išrinktąjį Ukrainos Prezidentą
<https://www.lrp.lt/lt/salies-vadove-pasveikino-istrinktaji-ukrainos-prezidenta/32233>
47. 2019 m. gegužės 17 d.
Šalies vadovė dalyvaus Ukrainos Prezidento inauguracijoje
<https://www.lrp.lt/lt/salies-vadove-dalyvaus-ukrainos-prezidento-inauguracijoje/32422>
48. 2019 m. gegužės 20 d.
Šalies vadovė dalyvavo Ukrainos Prezidento inauguracijoje
<https://www.lrp.lt/lt/salies-vadove-dalyvavo-ukrainos-prezidento-inauguracijoje/32429>
49. 2019 m. liepos 22 d.

- Prezidentas telefonu kalbėjosi su Ukrainos vadovu V. Zelenskiu
<https://www.lrp.lt/lt/prezidentas-telefonu-kalbėjosi-su-ukrainos-vadovu-v.-zelenskiu/32832>
50. 2019 m. rugpjūčio 24 d.
Prezidentas pasveikino Ukrainą Nepriklausomybės dienos proga
<https://www.lrp.lt/lt/prezidentas-pasveikino-ukraina-nepriklausomybes-dienos-proga/32971>
51. 2019 m. rugsėjo 1 d.
Prezidentas: reformos Ukrainoje turi būti sistemingos ir negrįžtamos
<https://www.lrp.lt/lt/prezidentas-reformas-ukrainoje-turi-buti-sistemingos-ir-negriztamos/33004>
52. 2019 m. spalio 9 d.
Prezidentas susitiko su Dniepropetrovsko srities delegacija ir Lietuvoje gydomais Ukrainos kariais
<https://www.lrp.lt/lt/prezidentas-susitiko-su-dniepropetrovsko-srities-delegacija-ir-lietuvoje-gydomais-ukrainos-kariais/33207>
53. 2019 m. lapkričio 19 d.
Prezidentūroje aptarti santykiai su Ukraina ir Baltarusija
<https://www.lrp.lt/lt/prezidenturoje-aptarti-santykiai-su-ukraina-ir-baltarusija/33416>
54. 2019 m. lapkričio 27 d.
Lietuvos Prezidentas: rėmėme ir toliau remsime Ukrainos euroatlantinę integraciją
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-prezidentas-rememe-ir-toliau-remsime-ukrainos-euroatlantine-integracija/33466>
55. 2019 m. lapkričio 27 d.
Lietuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos kalba Lietuvos ir Ukrainos verslo forume
<https://www.lrp.lt/lt/lietuvos-respublikos-prezidento-gitano-nausedos-kalba-lietuvos-ir-ukrainos-verslo-forume/33467>

Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija

1. 2014 m. kovo 1 d.
Lietuvos URM pareiškimas dėl Rusijos sprendimo leisti siųsti karines pajėgas į Ukrainą

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-urm-pareiskimas-del-rusijos-sprendimo-leisti-siusti-karines-pajegas-i-ukraina>

2. 2014 m. kovo 3 d.

ES užsienio reikalų ministrai griežtai pasmerkė Rusijos agresiją prieš Ukrainą

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/es-uzsienio-reikalu-ministrai-grieztai-pasmerke-rusijos-agresija-pries-ukraina>

3. 2014 m. kovo 17 d.

ES užsienio reikalų ministrai patvirtino sankcijas už situacijos eskalaciją Ukrainoje atsakingiems Rusijos pareigūnams

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/es-uzsienio-reikalu-ministrai-patvirtino-sankcijas-uz-situacijos-eskalacija-ukrainoje-atsakingiems-rusijos-pareigunams>

4. 2014 m. kovo 18 d.

Lietuvos URM pareiškimas dėl įvykių Kryme

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-urm-pareiskimas-del-ivykiu-kryme>

5. 2014 m. kovo 19 d.

URM pareiškimas dėl Rusijos vykdomos Krymo aneksijos

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-rusijos-vykdomos-krymo-aneksijos>

6. 2014 m. kovo 25 d.

Užsienio reikalų viceministras politinėse konsultacijose Kijeve aptarė paramos Ukrainai galimybes

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-viceministras-politinese-konsultacijose-kijeve-aptare-paramos-ukrainai-galimybes>

7. 2014 m. balandžio 13 d.

L. Linkevičius: Rusijai kurstant neramumus, Ukraina pagrįstai imasi operacijos rytuose (BNS, 2014 m. balandžio 13 d.)

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-rusijai-kurstant-neramumus-ukraina-pagrystai-imasi-operacijos-rytuosebns-2014-m-balandzio-13-d>

8. 2014 m. balandžio 14 d.

Lietuva perspėja Rusiją nutraukti padėtį Ukrainoje destabilizuojančius veiksmus

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-perspeja-rusija-nutraukti-padeti-ukrainoje-destabilizuojancius-veiksmus>

9. 2014 m. gegužės 16 d.
Dvišalės komisijos posėdyje Kijeve aptartas Ukrainos progresas integracijos į ES srityje
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/dvisales-komisijos-posedyje-kijeve-aptartas-ukrainos-progresas-integracijos-i-es-srityje>
10. 2014 m. gegužės 29 d.
Lietuva paragino Rusiją ištraukti į prasmingą dialogą su Ukraina
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-paragino-rusija-isitraukti-i-prasminga-dialoga-su-ukraina>
11. 2014 m. gegužės 29 d.
L. Linkevičius: Ukraina vertina Lietuvos paramą ir yra tvirtai pasirengusi eiti europiniu keliu
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-ukraina-vertina-lietuvos-parama-ir-yra-tvirtai-pasirengusi-eiti-europiniu-keliu>
12. 2014 m. birželio 20 d.
Lietuvos užsienio reikalų ministerijos pareiškimas dėl Ukrainos
http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-uzsienio-reikalu-ministerijos-pareiskimas-del-ukrainos_1
13. 2014 m. birželio 23 d.
ES remia Ukrainos Prezidento pasiūlytą taikos planą, sieks griežtinti atsaką Rusijai
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/es-remia-ukrainos-prezidento-pasiulyta-taikos-plana-sieks-grieztinti-atsaka-rusijai>
14. 2014 m. birželio 25 d.
NATO ir Ukrainos komisijos posėdyje išreikšta Lietuvos parama Ukrainai
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/nato-ir-ukrainos-komisijos-posedyje-isreiksta-lietuvos-parama-ukrainai>
15. 2014 m. birželio 27 d.
L. Linkevičius: Asociacijos susitarimais įtvirtintas Ukrainos, Moldovos ir Gruzijos žmonių pasirinktas Europos kelias
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-asociacijos-susitarimais-itvirtintas-ukrainos-moldovos-ir-gruzijos-zmoniu-pasirinktas-europos-kelias>
16. 2014 m. liepos 22 d.
ES sutarė griežtinti sankcijas Rusijai

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/es-sutare-grieztinti-sankcijas-rusijai>

17. 2014 m. rugpjūčio 14 d.

L. Linkevičius: negalime atmesti Rusijos invazijos į Ukrainą galimybės, BNS, 2014 m. rugpjūčio 14 d.

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-negalime-atmesti-rusijos-invazijos-i-ukraina-galimybes-bns-2014-m-rugpjucio-14-d>

18. 2014 m. rugpjūčio 22 d.

L. Linkevičius: Ukraina tarptautinę paramą galėtų išnaudoti efektyviau, BNS, 2014 m. rugpjūčio 22 d.

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-ukraina-tarptautine-parama-galetu-isnaudoti-efektyviau-bns-2014-m-rugpjucio-22-d>

19. 2014 m. rugpjūčio 22 d.

URM pareiškimas dėl Rusijos vienašalių provokacinių veikslių

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-rusijos-vienasaliu-provokaciniu-veiksmu>

20. 2014 m. rugpjūčio 22 d.

Užsienio reikalų ministras Kijeve aptarė paramos Ukrainai klausimus

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministras-kijeve-aptare-paramos-ukrainai-klausimus>

21. 2014 m. rugpjūčio 24 d.

Užsienio reikalų ministras pasveikino Ukrainą Nepriklausomybės dienos proga

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministras-pasveikino-ukraina-nepriklausomybes-dienos-proga>

22. 2014 m. rugpjūčio 28 d.

URM pareiškimas dėl Rusijos karinės invazijos į Ukrainą

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-rusijos-karines-invazijos-i-ukraina>

23. 2014 m. rugpjūčio 30 d.

ES ministrai sutaria dėl ryžtingesnės reakcijos į Rusijos invaziją Ukrainoje

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/-es-ministrai-sutaria-del-ryztingesnesreakcijos-i-rusijos-invazija-ukrainoje>

24. 2014 m. spalio 25 d.

Lietuva JT Saugumo Taryboje paragino tarptautinę bendruomenę pasmerkti neteisėtų „rinkimų“ okupuotame Donbase organizavimą

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-jt-saugumo-taryboje-paragino-tarptautine-bendruomene-pasmerkti-neteisetu-rinkimu-okupuotame-donbase-organizavima>

25. 2014 m. spalio 27 d.

Užsienio reikalų ministerijos pareiškimas dėl rinkimų Ukrainoje

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministerijos-pareiskimas-del-rinkimu-ukrainoje>

26. 2014 m. lapkričio 2 d.

Užsienio reikalų ministerija griežtai smerkia neteisėtus „rinkimus“ Donbase

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministerija-grieztai-smerkia-neteisetus-rinkimus-donbase>

27. 2014 m. lapkričio 13 d.

JT Saugumo Taryboje Lietuva paragino Rusiją nutraukti karą prieš Ukrainą

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/jt-saugumo-taryboje-lietuva-paragino-rusija-nutraukti-kara-pries-ukraina>

28. 2014 m. lapkričio 14 d.

Užsienio reikalų ministerija skyrė lėšų humanitarinei pagalbai rytų Ukrainos gyventojams

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministerija-skyre-lesu-humanitarinei-pagalbai-rytu-ukrainos-gyventojams>

29. 2014 m. lapkričio 17 d.

L. Linkevičius: ES remia vidaus reformas Ukrainoje ir išlaiko spaudimą Rusijai

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-es-remia-vida-us-reformas-ukrainoje-ir-islaiiko-spaudima-rusijai>

30. 2014 m. gruodžio 15 d.

L. Linkevičius: ES aptarė savo vaidmenį sprendžiant krizes Sirijoje ir Irake, situaciją Ukrainoje

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-es-aptare-savo-vaidmeni-sprendziant-krizes-sirijoje-ir-irake-situacija-ukrainoje>

31. 2015 m. sausio 24 d.

Lietuvos užsienio reikalų ministerija griežtai smerkia didėjančią Rusijos agresiją prieš Ukrainą, reiškia užuojautą žuvusiųjų artimiesiems

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-uzsienio-reikalu-ministerija-grieztai-smerkia-didejancia-rusijos-agresija-pries-ukraina-reiskia-uzuojata-zuvusiuju-artimiesiems>

32. 2015 m. sausio 28 d.

Aukšto lygio konferencija Kijeve pažymėta NATO kontaktinės ambasados funkcijų vykdymo pradžia

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/auksto-lygio-konferencija-kijeve-pazymeta-nato-kontaktines-ambasados-funkciju-vykdyimo-pradzia-1>

33. 2015 m. sausio 29 d.

Lietuva prisijungė prie ES solidarumo su Ukraina iniciatyvos

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-prisijunge-prie-es-solidarumo-su-ukraina-iniciatyvos>

34. 2015 m. vasario 4 d.

Lietuva integracijos į ES patirtimi pasidalins su Ukrainos viceministrų delegacija

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-integracijos-i-es-patirtimi-pasidalins-su-ukrainos-viceministru-delegacija>

35. 2015 m. vasario 26 d.

Lietuvos URM pareiškimas dėl Krymo

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-urm-pareiskimas-del-krymo>

36. 2015 m. kovo 19 d.

URM pareiškimas dėl nesuteikto leidimo ESBO būstinėje eksponuoti parodą, skirtą Krymo okupacijos metinėms

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-nesuteikto-leidimo-esbo-bustineje-eksponuoti-paroda-skirta-krymo-okupacijos-metinems>

37. 2015 m. gegužės 27 d.

Lietuvos ambasadorius įteikė skiriamuosius raštus Ukrainos Prezidentui

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-ambasadorius-iteike-skiriamuosius-rastus-ukrainos-prezidentui-1>

38. 2015 m. birželio 3 d.

URM pareiškimas dėl paramos Ukrainai Jungtinėse Tautose

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-paramos-ukrainai-jungtinese-tautose->

39. 2015 m. rugpjūčio 13 d.
L. Linkevičius padėtį Ukrainoje aptarė su šalies Prezidentu ir Premjeru
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-padeti-ukrainoje-aptare-su-salies-prezidentu-ir-premjeru>
40. 2015 m. spalio 26 d.
L. Linkevičius Berlyne: Europai reikia demokratinėmis vertybėmis grindžiamos Rytų politikos strategijos
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-berlyne-europai-reikia-demokratinemis-vertybemis-grindziamos-rytu-politikos-strategijos>
41. 2015 m. gruodžio 2 d.
Užsienio reikalų ministras: bendradarbiavimas su NATO padeda stiprinti Ukrainos saugumą
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministras-bendradarbiavimas-su-nato-padedas-stiprinti-ukrainos-sauguma>
42. 2016 m. vasario 18 d.
Užsienio reikalų ministerijos pareiškimas
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministerijos-pareiskimas-2>
43. 2016 m. vasario 27 d.
Užsienio reikalų ministerijos pareiškimas dėl antrųjų Krymo okupacijos metinių
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministerijos-pareiskimas-del-antruju-krymo-okupacijos-metiniu>
44. 2016 m. kovo 15 d.
L. Linkevičius Kijeve su Ukrainos vadovybe aptarė reformas šalyje
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-kijeve-su-ukrainos-vadovybe-aptare-reformas-salyje>
45. 2016 m. kovo 18 d.
Danijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Suomijos ir Švedijos ministrų straipsnis prabėgus dvejiems metams po neteisėtos Krymo aneksijos
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/danijos-estijos-latvijos-lietuvos-suomijos-ir-svedijos-ministru-straipsnis-prabegus-dvejiems-metams-po-neteisetos-krymo-aneksijos>
46. 2016 m. balandžio 13 d.
Lietuva skyrė humanitarinę pagalbą Ukrainai

- <http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-skyre-humanitarine-pagalba-ukrainai>
47. 2016 m. gegužės 26 d.
Lietuva sveikina N. Savčenko laisvėje
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-sveikina-n-savcenko-laisveje>
48. 2016 m. birželio 15 d.
Be Ukrainos Europos projektas neužbaigtas, sako užsienio reikalų ministras
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/be-ukrainos-europos-projektas-neuzbaigtas-sako-uzsienio-reikalu-ministras>
49. 2016 m. liepos 20 d.
Ministro Lino Linkevičiaus pranešimas 2016-ą metų Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių vadovų metiniame susitikime
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/ministro-lino-linkeviciaus-pranesimas-2016-u-metu-lietuvas-respublikos-diplomatiniu-atstovybiu-vadovu-metiniame-susitikime>
50. 2016 m. rugpjūčio 11 d.
Lietuvos ir Ukrainos užsienio reikalų ministrai: Rusijos išgalvoti kaltinimai kelia didelį nerimą
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvas-ir-ukrainos-uzsienio-reikalu-ministrai-rusijos-isgalvoti-kaltinimai-kelia-dideli-nerima>
51. 2016 m. rugpjūčio 23 d.
Lietuva kartu su Ukraina švenčia Ukrainos Nepriklausomybės 25-metį
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-kartu-su-ukraina-svencia-ukrainos-nepriklausomybes-25-meti>
52. 2016 m. lapkričio 4 d.
Užsienio reikalų ministras, susitikęs su Ukrainos Prezidento administracijos atstovu, patikino dėl tolesnės Lietuvos paramos Ukrainai
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministras-susitikes-su-ukrainos-prezidento-administracijos-atstovu-patikino-del-tolesnes-lietuvas-paramos-ukrainai>
53. 2017 m. vasario 21 d.
Lietuvos URM pareiškimas dėl trečiųjų Krymo okupacijos metinių
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvas-urm-pareiškimas-del-treciuju-krymo-okupacijos-metiniu>

54. 2017 m. vasario 22 d.
Saugumo Tarybos debatuose L. Linkevičius pabrėžė Rusijos sukeltų konfliktų Europoje pavojus
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/saugumo-tarybos-debatuose-l-linkevicius-pabreze-rusijos-sukeltu-konfliktu-europoje-pavojus>
55. 2017 m. vasario 27 d.
Lietuva ir Ukraina dar aktyviau bendradarbiaus UNESCO Vykdomojoje taryboje
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-ir-ukraina-dar-aktyviau-bendradarbiaus-unesco-vykdomojoje-taryboje>
56. 2017 m. kovo 22 d.
Užsienio reikalų viceministras: svarbu skirti pakankamai dėmesio Ukrainos regionams
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-viceministras-svarbu-skirti-pakankamai-demesio-ukrainos-regionams>
57. 2017 m. balandžio 24 d.
Lietuva tęs visokeriopą paramą Ukrainai
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-tes-visokeriopa-parama-ukrainai>
58. 2017 m. balandžio 27 d.
Užsienio reikalų ministras pabrėžė ES patikimumo Ukrainos atžvilgiu svarbą
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministras-pabreze-es-patikimumo-ukrainos-atzvilgiu-svarba>
59. 2017 m. gegužės 13 d.
Lietuvos ir Ukrainos verslininkų parama padės gelbėti Ukrainos karių gyvybes
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-ir-ukrainos-verslininku-parama-pades-gelbeti-ukrainos-kariu-gyvybes>
60. 2017 m. birželio 1 d.
Vilniuje aptarta Lietuvos parama Ukrainai
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/vilniuje-aptarta-lietuvos-parama-ukrainai>
61. 2017 m. liepos 3 d.
Ministro Lino Linkevičiaus pranešimas Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybių vadovų metiniame susitikime, 2017 m. liepos 3 d.

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/ministro-lino-linkeviciaus-pranesimas-lietuvos-respublikos-diplomatiniu-atstovybiu-vadovu-metiniame-susitikime-2017-m-liepos-3-d>

62. 2017 m. liepos 11 d.

Užsienio reikalų viceministras paragino ESBO stiprinti pastangas siekiant sustabdyti Rusijos agresiją prieš Ukrainą

http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-viceministras-paragino-esbo-stiprinti-pastangas-siekiant-sustabdyti-rusijos-agresija-pries-ukraina-_1

63. 2017 m. liepos 31 d.

Užsienio reikalų ministerijos komentaras dėl Rusijos Federacijai taikomų sankcijų režimo galimo pažeidimo

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministerijos-komentaras-del-rusijos-federacijai-taikomu-sankciju-rezimo-galimo-pazeidimo>

64. 2017 m. rugpjūčio 22 d.

Lietuva sveikina didėjančią JAV paramą Ukrainai

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-sveikina-didejancia-jav-parama-ukrainai>

65. 2017 m. rugsėjo 30 d.

Rygos konferencijos metu L. Linkevičius ragino tęsti paramą Ukrainai

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/rygos-konferencijos-metu-l-linkevicius-ragino-testi-parama-ukrainai>

66. 2018 m. vasario 19 d.

Užsienio reikalų ministro L. Linkevičiaus straipsnis Ukrainos leidiniui „Zerkalo nedeli“: Kartu tikime laisve

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministro-l-linkeviciaus-straipsnis-ukrainos-leidiniui-zerkalo-nedeli-kartu-tikime-laisve>

67. 2018 m. kovo 5 d.

Dėl tebesitęsiančios agresijos Ukrainoje sankcijos Rusijai turi būti išlaikytos, konstatuota L. Linkevičiaus ir K. Volkerio susitikime

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/del-tebesitesiancios-agresijos-ukrainoje-sankcijos-rusijai-turi-buti-islaikytos-konstatuota-l-linkeviciaus-ir-k-volkerio-susitikime>

68. 2018 m. birželio 21 d.

Susitikime su Ukrainos Prezidentu ministras L. Linkevičius pabrėžė, kad Lietuva remia ir remis Ukrainą

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/susitikime-su-ukrainos-prezidentu-ministras-l-linkevicius-pabreze-kad-lietuva-remia-ir-rems-ukraina>

69. 2018 m. birželio 27 d.

Ukrainos reformų konferencijoje dalyvavęs L. Linkevičius: palaikymo nepakaks, imkime dirbti kartu

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/ukrainos-reformu-konferencijoje-dalyvaves-l-linkevicius-palaikymo-nepakaks-imkime-dirbti-kartu>

70. 2018 m. liepos 3 d.

Ministro Lino Linkevičiaus kalba Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių vadovų metiniame suvažiavime 2018 m. liepos 3 d.

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/ministro-lino-linkeviciaus-kalba-lietuvos-respublikos-diplomatiniu-atstovybiu-vadovu-metiniame-suvaziavime-2018-m-liepos-3-d>

71. 2018 m. liepos 5 d.

Lietuva kartu su Ukraina kels tarptautinėse organizacijose klausimą dėl Rusijoje neteisėtai kalinamų Ukrainos piliečių išlaisvinimo

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-kartu-su-ukraina-kels-tarptautinese-organizacijose-klausima-del-rusijoje-neteisetaikalinamu-ukrainos-pilieciu-islaisvinimo>

72. 2018 m. liepos 26 d.

Lietuvos URM remia liepos 25 d. JAV valstybės sekretoriaus paskelbtą Krymo deklaraciją

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuvos-urm-remia-liepos-25-d-jav-valstybes-sekretoriaus-paskelbta-krymo-deklaracija>

73. 2018 m. lapkričio 11 d.

Pareiškimas dėl lapkričio 11 dienos neteisėtų „rinkimų“ dalyje Ukrainos Donecko ir Luhansko sričių teritorijos

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/pareiskimas-del-lapkricio-11-dienos-neteisetu-rinkimu-dalyje-ukrainos-donecko-ir-luhansko-sriciu-teritorijos>

74. 2018 m. lapkričio 13 d.

Lietuva ir Airija sutarė tęsti paramą Ukrainai

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-ir-airija-sutare-testi-parama-ukrainai>

75. 2018 m. lapkričio 26 d.
URM pareiškimas dėl Rusijos Federacijos veikslių Kerčės sąsiauryje
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-rusijos-federacijos-veiksmu-kerces-sasiauryje>
76. 2018 m. gruodžio 4 d.
L. Linkevičius: NATO turi didinti paramą su naujais Rusijos išpuoliais susiduriančiai Ukrainai
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-nato-turi-didinti-parama-su-naujais-rusijos-ispuoliais-susidurianciai-ukrainai>
77. 2019 m. sausio 30 d.
D. Skusevičius: Ukrainos transatlantinė integracija – mūsų bendras interesas
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/d-skusevicius-ukrainos-transatlantine-integracijamusu-bendras-interesas>
78. 2019 m. vasario 20 d.
Užsienio reikalų ministerijos pareiškimas dėl penktųjų Krymo okupacijos metinių
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/uzsienio-reikalu-ministerijos-pareiskimas-del-penktuju-krymo-okupacijos-metiniu>
79. 2019 m. balandžio 25 d.
URM pareiškimas dėl Rusijos piliečių pasų išdavimo tvarkos neteisėtai okupuotoje Ukrainos teritorijoje
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-rusijos-pilieciu-pasu-isdavimo-tvarkos-neteisetai-okupuotoje-ukrainos-teritorijoje>
80. 2019 m. balandžio 26 d.
L. Linkevičius: santykiai su Ukraina išlieka svarbus Lietuvos užsienio politikos prioritetas
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-santykiai-su-ukraina-islieka-svarbus-lietuvos-uzsienio-politikos-prioritetas>
81. 2019 m. gegužės 13 d.
L. Linkevičius: turime padėti Rytų partneriams, patiriantiems ekonominį spaudimą ir karinę agresiją dėl savo europinio pasirinkimo
<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/l-linkevicius-turime-padeti-rytu-partneriams-patiriantiems-ekonomini-spaudima-ir-karine-agresija-del-savo-europinio-pasirinkimo>
82. 2019 m. gegužės 30 d.

Vašingtone vyko diskusija skirta padėčiai Ukrainoje aptarti

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/vasingtone-vyko-diskusija-skirta-padeciai-ukrainoje-aptarti>

83. 2019 m. liepos 2 d.

Kanadoje besilankantis ministras Linas Linkevičius susitiko su Ukrainos prezidentu

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/kanadoje-besilankantis-ministras-linas-linkevicius-susitiko-su-ukrainos-prezidentu->

84. 2019 m. rugsėjo 9 d.

URM pareiškimas dėl Kryme ir Sevastopolyje vykusių „regioninių ir vietos rinkimų“

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-kryme-ir-sevastopolyje-vykusiu-regioniniu-ir-vietos-rinkimu->

85. 2019 m. rugsėjo 27 d.

Susitikime su Ukrainos užsienio reikalų ministru aptartas tolesnis Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimas

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/susitikime-su-ukrainos-uzsienio-reikalu-ministru-aptartas-tolesnis-lietuvas-ir-ukrainos-bendradarbiavimas>

86. 2019 m. spalio 14 d.

Liuksemburge aptarta padėtis Sirijoje ir Ukrainoje

<http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/liuksemburge-aptarta-padetis-sirijoje-ir-ukrainoje>

Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija

1. 2014 m. vasario 27 d.

NATO gynybos ministrai Briuselyje išreiškė paramą Ukrainos suverenumui ir teritoriniam vientisumui

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_-_02/nato_gynybos_ministrai_briuselyje_isreiske_parama_ukrainos_suverenumui_ir_teritoriniam_vientisumui.html?pbck=0

2. 2014 m. kovo 20 d.

Lietuvos ir Lenkijos krašto apsaugos ministrai ypatingą dėmesį skyrė situacijai Ukrainoje, sutarė gilinti dvišalį bendradarbiavimą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_-03/lietuvos_ir_lenkijos_krasto_apsaugos_ministrai_ypatinga_demesi_skyre_situacijai_ukrainoje_sutare_gilinti_dvisali_bendradarbiavima.html?pbck=30

3. 2014 m. kovo 28 d.

ES svarsto platesnes bendradarbiavimo su Ukraina saugumo ir gynybos srityje galimybes

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_-03/es_svarsto_platesnes_bendradarbiavimo_ukraina_saugumo_ir_gynybos_sirtyje_galimybes.html?pbck=10

4. 2014 m. balandžio 22 d.

Lietuvos ir Ukrainos gynybos ministrai sutarė aktyviai bendradarbiauti gynybos srityje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_-04/lietuvos_ir_ukrainos_gynybos_ministrai_sutare_aktyviai_bendradarbiauti_gynybos_sirtyje.html?pbck=30

5. 2014 m. birželio 4 d.

NATO gynybos ministrai sutarė parengti atsako į Rusijos agresiją planą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_-06/nato_gynybos_ministrai_sutare_parengti_atsako_i_rusijos_agresija_plana.html?pbck=60

6. 2014 m. rugpjūčio 20 d.

Krašto apsaugos ministerija skiria materialinę paramą Ukrainai

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_-08/krasto_apsaugos_ministerija_skiria_materialine_parama_ukrainai.html?pbck=30

7. 2014 m. rugpjūčio 26 d.

Krašto apsaugos viceministras informavo Ukrainos ambasadorių apie skirtą paramą šalies kariuomenei

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_-08/krasto_apsaugos_ministerija_skiria_materialine_parama_ukrainai.html?pbck=30

[_08/krasto_apsaugos_viceministras_informavo_ukrainos_ambasadoriu_apie_skirta_parama_salies_kariuomenei.html?pbck=10](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_08/krasto_apsaugos_viceministras_informavo_ukrainos_ambasadoriu_apie_skirta_parama_salies_kariuomenei.html?pbck=10)

8. 2014 m. rugsėjo 10 d.

Europos Sąjungos gynybos ministrai aptarė paramą Ukrainai

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_09/europos_sajungos_gynybos_ministrai_aptare_parama_ukrainai.html?pbck=50

9. 2014 m. rugsėjo 26 d.

Krašto apsaugos viceministras M. Velička lankėsi Ukrainoje vykusioje tarptautinėje konferencijoje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_09/krasto_apsaugos_viceministras_m_velicka_lankesi_ukrainoje_vykusioje_tarptautineje_konferencijoje.html?pbck=10

10. 2014 m. lapkričio 7 d.

Juozas Olekas naujam Ukrainos gynybos ministrui išreiškė tolesnę paramą Ukrainai siekiant reformų ir didesnės europinės integracijos

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2014_metai/ziniu_archyvas_2014_11/juozas_olekas_naujajam_ukrainos_gynybos_ministrui_isreiske_tolesne_parama_ukrainai_siekiant_reformu_ir_didesnes_europines_integracijos_19386.html?pbck=60

11. 2015 m. sausio 5 d.

Lietuva remia Ukrainą visomis įmanomomis priemonėmis

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_01/ziniu_archyvas_2015_01_2686/lietuva_remia_ukraina_visomis_imanomomis_priemonemis.html?pbck=40

12. 2015 m. vasario 5 d.

Karinis lėktuvas skraidins Ukrainai skirtą humanitarinės pagalbos siuntą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_01/ziniu_archyvas_2015_02/karinis_lektuvas_skraidins_ukrainai_skirta_humanitarines_pagalbos_siunta.html?pbck=40

13. 2015 m. kovo 3 d.

Lietuva kartu su JAV teiks paramą Ukrainos paramedikams medicinos mokymuose

[https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_03/lietuva_kartu_su_jav_teiks_parama_ukrainos_paramedikams_medicinos_mokymuose.html?pbck=40)

[_01/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_03/lietuva_kartu_su_jav_teiks_parama_ukrainos_paramedikams_medicinos_mokymuose.html?pbck=40)

[_03/lietuva kartu su jav teiks parama ukrainos paramedikams medicinos mokymuose.html](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_03/lietuva_kartu_su_jav_teiks_parama_ukrainos_paramedikams_medicinos_mokymuose.html?pbck=40)

[?pbck=40](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_03/lietuva_kartu_su_jav_teiks_parama_ukrainos_paramedikams_medicinos_mokymuose.html?pbck=40)

14. 2015 m. balandžio 20 d.

J.Olekas: "Būtina gilinti NATO ir Ukrainos bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityje"

[https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_04/j.olekas_europos_saugumas_ir_ateitis_neimanoma_be_saugios_ir_klestincios_europos.html?pbck=30)

[_01/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_04/j.olekas_europos_saugumas_ir_ateitis_neimanoma_be_saugios_ir_klestincios_europos.html?pbck=30)

[_04/j.olekas europos saugumas ir ateitis neimanoma be saugios ir klestincios europos.htm](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_04/j.olekas_europos_saugumas_ir_ateitis_neimanoma_be_saugios_ir_klestincios_europos.html?pbck=30)

[l?pbck=30](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_04/j.olekas_europos_saugumas_ir_ateitis_neimanoma_be_saugios_ir_klestincios_europos.html?pbck=30)

15. 2015 m. gegužės 27 d.

Panevėžyje vyksta Baltijos šalių ir Ukrainos gynybos ministrų susitikimas

[https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_05_2750/panevezyje_vyksta_baltijos_saliu_ir_ukrainos_gynybos_ministru_susitikimas.html?pbck=0)

[_01/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_05_2750/panevezyje_vyksta_baltijos_saliu_ir_ukrainos_gynybos_ministru_susitikimas.html?pbck=0)

[_05_2750/panevezyje vyksta baltijos saliu ir ukrainos gynybos ministru susitikimas.html?p](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_05_2750/panevezyje_vyksta_baltijos_saliu_ir_ukrainos_gynybos_ministru_susitikimas.html?pbck=0)

[bck=0](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_05_2750/panevezyje_vyksta_baltijos_saliu_ir_ukrainos_gynybos_ministru_susitikimas.html?pbck=0)

16. 2015 m. liepos 8 d.

Lietuvos kariuomenės instruktoriai mokys Ukrainos karius

[https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_07/lietuvas_instruktoriai_mokys_ukrainos_karius.html?pbck=30)

[_01/ziniu_archyvas_2015 - 07/lietuvas instruktoriai mokys ukrainos karius.html?pbck=30](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_07/lietuvas_instruktoriai_mokys_ukrainos_karius.html?pbck=30)

17. 2015 m. liepos 24 d.

Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos gynybos ministrai pasirašė techninį susitarimą dėl trišalės brigados LITPOLUKRBRIG veikimo principų

[https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_07/lietuvas_lenkijos_ir_ukrainos_gynybos_ministrai_pasirase_technini_susitarima_del_trisales_brigados_litpolukrbrig_veikimo_principu.html?pbck=0)

[_01/ziniu_archyvas_2015 -](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_07/lietuvas_lenkijos_ir_ukrainos_gynybos_ministrai_pasirase_technini_susitarima_del_trisales_brigados_litpolukrbrig_veikimo_principu.html?pbck=0)

[_07/lietuvas lenkijos ir ukrainos gynybos ministrai pasirase technini susitarima del trisale](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_07/lietuvas_lenkijos_ir_ukrainos_gynybos_ministrai_pasirase_technini_susitarima_del_trisales_brigados_litpolukrbrig_veikimo_principu.html?pbck=0)

[s brigados litpolukrbrig veikimo principu.html?pbck=0](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_07/lietuvas_lenkijos_ir_ukrainos_gynybos_ministrai_pasirase_technini_susitarima_del_trisales_brigados_litpolukrbrig_veikimo_principu.html?pbck=0)

18. 2015 m. rugpjūčio 18 d.

Ukrainos kariniams instruktoriams Lietuvoje organizuojami kariniai kursai

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_08/ukrainos_kariniams_instruktoriams_lietuvoje_organizuojami_kariniai_kursai.html?pbck=20

19. 2015 m. rugsėjo 15 d.

Lietuvos kariai tęsia Ukrainos nacionalinės gvardijos karių rengimą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_09/lietuvos_kariai_tesia_ukrainos_nacionalines_gvardijos_kariu_rengima.html?pbck=40

20. 2015 m. lapkričio 11 d.

Lietuva siunčia gausesnę grupę instruktorių pagal JAV vadovaujamą Ukrainos karių rengimo programą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_11/lietuva_siuncia_gausesne_grupe_instruktoriu_pagal_jav_vadovaujama_ukrainos_kariu_rengimo_programa.html?pbck=40

21. 2015 m. gruodžio 2 d.

J.Olekas pabrėžė paramos, padedančios Ukrainos kariuomenei priartėti prie NATO standartų, svarbą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2015_-_01/ziniu_archyvas_2015_-_12/j.olekas_pabreze_paramos_padedancios_ukrainos_kariuomenei_priarteti_prie_nato_standartu_svarba.html?pbck=40

22. 2016 m. sausio 25 d.

Ministras J. Olekas: „LITPOLUKRBRIG atskleidžia strateginę reikšmę, kurią Lietuva ir Lenkija teikia siekdamas priartinti Ukrainą prie euroatlantinės bendruomenės“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-_01/ministras_j_olekas_litpolukrbrig_atskleidzia_strategine_reiksme_kuria_lietuva_ir_lenkija_teikia_siekdamas_priartinti_ukraina_prie_euroatlantines_bendruomenes.html?pbck=0

23. 2016 m. vasario 15 d .

Ministras J. Olekas su Ukrainos ambasadoriumi aptarė bendradarbiavimą gynybos srityje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-02/ministras_j_olekas_su_ukrainos_ambasadoriumi_aptare_bendradarbiavima_gynybos_sirtyje.html?pbck=20

24. 2016 m. vasario 25 d.

Husarų bataliono kariai išvyko į mokymo misiją Ukrainoje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-02/husaru_bataliono_kariai_isvyko_i_mokymo_misija_ukrainoje.html?pbck=0

25. 2016 m. gegužės 1 d.

Ketvirtoji Lietuvos karių pamaina, baigė karių rengimą Ukrainoje ir grįžo į Lietuvą.

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-05/ketvirtoji_lietuvos_kariu_pamaina_baige_kariu_rengima_ukrainoje_ir_grizo_i_lietuva..html?pbck=70

26. 2016 m. gegužės 7 d.

Nauja Lietuvos kariuomenės instruktorių pamaina pradėjo Ukrainos karių mokymo misiją

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-05/nauja_lietuvos_kariuomenes_instruktoriu_pamaina_pradejo_ukrainos_kariu_mokymo_misija.html?pbck=50

27. 2016 m. liepos 5 d.

Į Ukrainos karių mokymo misiją išlydėta šeštoji Lietuvos karinių instruktorių pamaina

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-07/i_ukrainos_kariu_mokymo_misija_islydeta_sestoji_lietuvos_kariniu_instruktoriu_pamaina.html?pbck=40

28. 2016 m. liepos 8 d.

Krašto apsaugos savanorių pajėgų instruktoriai baigė rengti du Ukrainos karių būrius

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_07/krasto_apsaugos_savanoriu_pajegu_instruktoriai_baige_rengti_du_ukrainos_kariu_burius.html?pbck=30

29. 2016 m. rugpjūčio 24 d.

Krašto apsaugos ministras J. Olekas Kijeve dalyvavo Ukrainos nepriklausomybės 25-ųjų minėjimo metinių renginiuose

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_08/krasto_apsaugos_ministras_j_olekas_kijeve_dalyvaus_ukrainos_nepriklausomybes_25-uju_minejimo_metiniu_renginiuose.html?pbck=10

30. 2016 m. rugpjūčio 25 d.

Krašto apsaugos ministras pasveikino Ukrainos karius, baigusius Lietuvos karių surengtus mokymus

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_08/krasto_apsaugos_ministras_pasveikino_ukrainos_karius_baigusius_lietuvos_kariu_surengtus_mokymus.html?pbck=10

31. 2016 m. rugsėjo 2 d.

Lietuva Ukrainai perdavė šaudmenų

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_09/lietuva_ukrainai_perdave_saudmenu.html?pbck=60

32. 2016 m. rugsėjo 21 d.

Kęstučio bataliono kariai išvyksta rengti Ukrainos karių

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_09/kestucio_bataliono_kariai_isvyksta_rengti_ukrainos_kariu.html?pbck=20

33. 2016 m. lapkričio 22 d.

Krašto apsaugos sistemos vadovybė Vilniuje susitiko su Ukrainos kariuomenės vadu generolu Viktoru Muženko

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_11/krasto_apsaugos_sistemos_vadovybe_vilniuje_susitiko_su_ukrainos_kariuomenes_vadu_generolu_viktoru_muzenko.html?pbck=10

[_11/krasto_apsaugos_sistemos_vadovybe_vilniuje_susitiko_su_ukrainos_kariuomenes_vadu_generolu_viktoru_muzenko.html?pbck=10](#)

34. 2016 m. lapkričio 23 d.

Ministras J. Olekas susitiko su Ukrainos Nacionalinio saugumo ir gynybos tarybos sekretoriaus pavaduotoju gen.plk. Mykhailu Kovalu

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-

[_11/ministras_j_olekas_susitiko_su_ukrainos_nacionalinio_saugumo_ir_gynybos_tarybos_sekretoriaus_pavaduotoju_gen.plk_mykhailu_kovalu.html?pbck=0](#)

35. 2016 m. gruodžio 16 d.

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgos šiemet baigė dalyvavimą tarptautinėje Ukrainos karių mokymų programoje Ukrainoje, joje dalyvaus ir kitais metais

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2016_metai/ziniu_archyvas_2016_-

[12/lietuvos_kariuomenes_sausumos_pajegos_siemet_baige_dalyvavima_tarptautineje_ukrainos_kariu_mokymu_programoje_ukrainoje_joje_dalyvaus_ir_kitais_metais.html?pbck=20](#)

36. 2017 m. sausio 29 d.

Krašto apsaugos ministras R. Karoblis vyksta su vizitu į Ukrainą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_-01/krasto_apsaugos_ministras_r_karoblis_vyksta_su_vizitu_i_ukraina.html?pbck=0

37. 2017 m. sausio 30 d.

Krašto apsaugos ministras Ukrainoje susitiko su Lietuvos kariais

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_-01/krasto_apsaugos_ministras_ukrainoje_susitiko_su_lietuvos_kariais.html?pbck=0

38. 2017 m. kovo 20 d.

Ukrainos gynybos ministro pavaduotojas domisi Lietuvos karinio švietimo sistema

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_-

[03/ukrainos_gynybos_ministro_pavaduotojas_domisi_lietuvos_karinio_svietimo_sistema.html?pbck=30](#)

39. 2017 m. balandžio 24 d.

K. Aleksa: „Nepriklausoma ir suvereni Ukraina yra Europos saugumo pagrindas“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_04/k_aleksa_nepriklausoma_ir_suvereni_ukraina_yra_europos_saugumo_pagrindas.html?pbck=10

40. 2017 m. balandžio 26 d.

Lietuvos kariuomenės instruktoriai perduoda savo patirtį Ukrainos kariams

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_04/lietuvos_kariuomenes_instruktoriai_perduoda_savo_patirti_ukrainos_kariams.html?pbck=0

41. 2017 m. gegužės 18 d.

R. Karoblis: „Lietuva ir toliau aktyviai dalyvaus Ukrainos gynybos reformų procese“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_05/lietuvoje_lankosi_ukrainos_gynybos_ministras.html?pbck=30

42. 2017 m. birželio 13 d.

Siūloma steigti Lietuvos Respublikos karinę mokymų misiją Ukrainoje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_06/siuloma_steigti_lietuvos_respublikos_karine_mokymu_misija_ukrainoje.html?pbck=40

43. 2017 m. birželio 27 d.

Ukrainos kariuomenės atstovai domėjosi Lietuvos karių rengimo sistema

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_06/ukrainos_kariuomenes_atstovai_domejosi_lietuvos_kariu_rengimo_sistema.html?pbck=10

44. 2017 m. birželio 27 d.

Bus steigiama Lietuvos Respublikos karinė mokymų operacija Ukrainoje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_06/bus_steigiama_lietuvos_respublikos_karine_mokymu_operacija_ukrainoje.html?pbck=10

45. 2017 m. rugpjūčio 23 d.

R. Karoblis vizito į Ukrainą išvakarėse susitiko su JAV specialiuoju atstovu Ukrainai

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017_08/karoblis_vizito_ukrainai_isvakarese_susitiko_su_jav_specialiuoju_atstovu_ukrainai.html?pbck=10

[08/r_karoblis_vizito_i_ukraina_isvakarese_susitiko_su_jav_specialiuoju_atstovu_ukrainai.html?pbck=20](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017?pbck=20)

46. 2017 m. rugpjūčio 24 d.

Krašto apsaugos ministras R. Karoblis Kijeve susitiko su Ukrainos prezidentu P. Porošenko

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017

=

[08/krasto_apsaugos_ministras_r_karoblis_kijeve_susitiko_su_ukrainos_prezidentu_p_porosenko.html?pbck=10](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017?pbck=10)

47. 2017 m. rugsėjo 15 d.

R. Karoblis: „Tebūnie Ukrainos laisvė – svarbiausias Vasilijaus aukos įprasminimas“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/news_archive_2017

=

[_09/r_karoblis_tebunie_ukrainos_laisve_svarbiausias_vasilijaus_aukos_iprasminimas.html?pbck=30](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/news_archive_2017?pbck=30)

48. 2017 m. rugsėjo 18 d.

Ukrainos institucijų atstovai susipažino su Lietuvos strateginių komunikacijų patirtimi

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/news_archive_2017

=

[_09/ukrainos_instituciju_atstovai_susipazino_su_lietuvos_strateginiu_komunikaciju_patirtimi.html?pbck=20](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/news_archive_2017?pbck=20)

49. 2017 m. rugsėjo 20 d.

Tarptautinėse pratybose „Rapid Trident 2017“ Ukrainoje treniruojasi ir Lietuvos kariai

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/news_archive_2017

=

[_09/tarptautinese_pratybose_rapid_trident_2017_ukrainoje_treniruojasi_ir_lietuvos_kariai_26129.html?pbck=20](https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/news_archive_2017?pbck=20)

50. 2017 m. spalio 20 d.

Krašto apsaugos viceministras V. Umbrasas: „Ukrainai ir toliau reikalinga NATO parama“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017

=

[10/krasto_apsaugos_viceministras_v_umbrasas_ukrainai_ir_toliau_reikalinga_nato_parama.html?pbck=20](https://www.kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017-11/krasto_apsaugos_viceministras_v_umbrasas_ukrainai_ir_toliau_reikalinga_nato_parama.html?pbck=20)

51. 2017 m. lapkričio 27 d.

Kijeve aptariama tarptautinė parama Ukrainos kariuomenės reformoms

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017-11/kijeve_aptariama_tarptautine_parama_ukrainos_kariuomenes_reformoms.html?pbck=0

52. 2017 m. lapkričio 29 d.

Lietuva perduos karinę paramą Ukrainai

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2017_metai/ziniu_archyvas_2017-11/lietuva_perduos_karine_parama_ukrainai.html?pbck=0

53. 2018 m. sausio 30 d.

Krašto apsaugos viceministras V. Umbrasas: „Ukrainos karių mokymo ir švietimo sistemos reforma yra viena iš prioritetinių sričių“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2018_metai/ziniu_archyvas_2018-01/krasto_apsaugos_viceministras_v_umbrasas_ukrainos_kariu_mokymo_ir_svietimo_sistemos_reforma_yra_viena_is_prioritetiniu_sriciu.html?pbck=0

54. 2018 m. balandžio 13 d.

Ministras R. Karoblis Kijevo saugumo forume: „Lietuva skatina sąjungininkes skirti strateginį dėmesį Ukrainai“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2018_metai/ziniu_archyvas_2018-04/ministras_r_karoblis_kijevo_saugumo_forume_lietuva_skatina_sajungininkes_skirti_strategini_demesi_ukrainai.html?pbck=30

55. 2018 m. balandžio 23 d.

R.Karoblis: „Civilinės demokratinės kontrolės principai – svarbus aspektas dėl Ukrainos įsipareigojimo tęsti gynybos srities reformas“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2018_metai/ziniu_archyvas_2018-04/r.karoblis_civilines_demokratines_kontroles_principai_svarbus_aspektas_del_ukrainos_isi_pareigojimo_testi_gynybos_srities_reformas.html?pbck=10

56. 2018 m. gegužės 30 d.

Krašto apsaugos ministerijoje lankėsi Ukrainos pasaulinio kongreso prezidentas

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2018_metai/ziniu_archyvas_2018_05/krasto_apsaugos_ministerijoje_lankesi_ukrainos_pasaulinio_kongreso_prezidentas.html?p_bck=0

57. 2019 m. sausio 25 d.

Dvyliktajame Europos ir Ukrainos forume diskutuota apie bendras grėsmes Europoje bei Ukrainos vykdomas reformas

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019_01/dvyliktajame_europos_ir_ukrainos_forume_diskutuota_apie_bendras_gresmes_europoje_bei_ukrainos_vykdomas_reformas.html?pbck=0

58. 2019 m. vasario 22 d.

Lietuva ir Ukraina pasirašė 2019 m. bendradarbiavimo gynybos srityje planą

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019_02/lietuva_ir_ukraina_pasirase_2019_m._bendradarbiavimo_gynybos_sirtyje_plana.html?pbck=0

59. 2019 m. balandžio 11 d.

Krašto apsaugos ministras R. Karoblis: „Ukrainos pasirinkimas integruotis į NATO ir ES – tai šios šalies pasirinkimas, kurį mes palaikome ir padėsime siekti tikslo“

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019_04/krasto_apsaugos_ministras_r._karoblis_ukrainos_pasirinkimas_integruotis_i_nato_ir_es_tai_sios_salies_pasirinkimas_kuri_mes_palaikome_ir_padesime_siekti_tikslo.html?pbck=20

60. 2019 m. gegužės 31 d.

Ats. gen. mjr. V. Vaikšnoras pataria Ukrainos gynybos reformų klausimais

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019_05/ats_gen_mjr_v_vaiksnoras_pataria_ukrainos_gynybos_reformu_klausimais.html?pbck=0

61. 2019 m. birželio 11 d.

Lietuva Ukrainai neatlygintinai perdavė šaudmenų

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019-06/lietuva_ukrainai_neatlygintinai_perdave_saudmenu.html?pbck=30

62. 2019 m. spalio 7 d.

Aptarta Ukrainos sužeistų karių reabilitacijos programa Lietuvoje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019-10/aptarta_ukrainos_suzeistu_kariu_reabilitacijos_programa_lietuvoje.html?pbck=50

63. 2019 m. lapkričio 27 d.

Lietuva ir Ukraina intensyvia bendradarbiavimą kibernetinio saugumo srityje

https://kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2019_metai/ziniu_archyvas_2019-11/lietuva_ir_ukraina_intensyvia_bendradarbiavima_kibernetinio_saugumo_sirtyje.html?pbck=0

Lietuvos Respublikos Seimas

1. 2013 m. gruodžio 3 d.

Seimas ragina Ukrainos valdžią nesiimti jokios prievartos prieš taikius demonstrantus

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15434&p_k=1&p_t=141606

2. 2014 m. sausio 24 d.

Seimo Darbo partijos frakcijos nario, Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininko A. Paulausko pranešimas: „Ukrainai reikia ne kalbų, o darbų“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=143019

3. 2014 m. sausio 31 d.

Seimo Pirmininko pavaduotojo P. Auštrevičiaus pranešimas: „Europos ir Lietuvos federalistai išreiškė paramą Ukrainai“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=143179

4. 2014 m. vasario 27 d.

Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininko, Darbo partijos frakcijos nario A. Paulausko pranešimas: „Rusija Ukrainoje bando žaisti „skaldyk ir valdyk“ žaidimą“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=143828

5. 2014 m. vasario 28 d.

Seimo nario R. Kupčinsko pranešimas: „Renginio dalyviai priėmė viešą pareiškimą dėl paramos Ukrainai“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=143856

6. 2014 m. kovo 3 d.

Bendras NSGK ir URK pareiškimas dėl priemonių Rusijos agresijai prieš Ukrainą sustabdyti

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=143890

7. 2014 m. kovo 3 d.

Seimo opozicijos lyderio A. Kubiliaus pranešimas: parlamentaras siūlo konkrečias priemones krizei Ukrainoje spręsti

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=143880

8. 2014 m. kovo 7 d.

Baltijos Asamblėjos Prezidiumas priėmė pareiškimą dėl situacijos Ukrainoje

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15440&p_k=1&p_t=144030

9. 2014 m. kovo 13 d.

Seimas griežtai pasmerkė Rusijos Federacijos karinę agresiją prieš Ukrainą bei dalies jos teritorijos okupaciją

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15435&p_k=1&p_t=144188

10. 2014 m. kovo 16 d.

Seimo Pirmininkė L. Graužinienė Kijeve susitiko su Ukrainos Aukščiausiosios Rados pirmininku, laikinuoju Ukrainos prezidentu Oleksandru Turčynovu

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15440&p_k=1&p_t=144294

11. 2014 m. kovo 28 d.

Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: „Užsienio politikos formuotojai ir ekspertai diskutuoja apie Lietuvos užsienio politiką po Rusijos agresijos Ukrainoje“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=144866

12. 2014 m. balandžio 24 d.

Seimas priėmė rezoliuciją dėl padėties Ukrainoje

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15435&p_k=1&p_t=145729

13. 2014 m. balandžio 28 d.

Seimo opozicijos lyderio A. Kubiliaus pranešimas: „Europietiška Ukrainos ateitis – saugi mūsų pačių ateitis“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=145825

14. 2014 m. gegužės 8 d.

Seimas kviečia ES valstybių narių parlamentus ir Europos Parlamentą rengtis kuo spartesniam ES asociacijos susitarimų su Gruzija, Moldova ir Ukraina ratifikavimui

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15435&p_k=1&p_t=146228

15. 2014 m. gegužės 23 d.

Seimo Europos savaitės diskusijoje – tvirta parama Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos narystės Europos Sąjungoje perspektyvai

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=146900

16. 2014 m. gegužės 30 d.

NATO PA ragina Rusijos Federaciją nedelsiant nutraukti kišimąsi į Ukrainos vidaus reikalus

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15440&p_k=1&p_t=147080

17. 2014 m. birželio 10 d.

Seimo TS-LKD frakcijos nario M. Adomėno pranešimas: parlamentaras siūlo sankcijas asmenims, dalyvaujantiems rengiant agresiją prieš Ukrainą

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=147382

18. 2014 m. birželio 16 d.

Seimo Pirmininko pavaduotojo P. Auštrevičiaus pranešimas: „Rusijos dujų šantažas – bandymas sukliudyti Ukrainos ir ES Asociacijos sutarčiai“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=147599

19. 2014 m. birželio 27 d.

Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininkas: ES Asociacijos susitarimų su Gruzija, Moldova ir Ukraina pasirašymas – reikšmingas žingsnis visos Europos istorijoje

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=147943

20. 2014 m. rugpjūčio 18 d.

Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: „TS-LKD frakcija ragina priimti gydyti Lietuvoje Ukrainos sužeistus karius“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=148746

21. 2014 m. rugpjūčio 29 d.

Estijos, Latvijos ir Lietuvos parlamentų užsienio reikalų komitetų pirmininkų pareiškimas dėl padėties Ukrainoje

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=148909

22. 2014 m. rugsėjo 18 d.

Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: frakcijos atstovai siūlo parengti ir įgyvendinti Lietuvos paramos Ukrainai strategiją

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=149444

23. 2014 m. rugsėjo 23 d.

Seimo Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūno E. Masiulio pranešimas: „Kiek pastangų remdami Ukrainą įdėsime, tiek laisvės ir turėsime“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=149627

24. 2014 m. spalio 2 d.

Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja palaiko Ukrainą

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15440&p_k=1&p_t=149887

25. 2014 m. lapkričio 5 d.

Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: „Lietuvos valstybė gali ir privalo žymiai stipriau padėti Ukrainai

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15375&p_k=1&p_t=150996

26. 2014 m. lapkričio 14 d.

Seimo komitetai patvirtino Lietuvos paramos Ukrainai strategiją, kurioje siūlomas naujas „Maršalo planas“ Ukrainai https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=151433

27. 2014 m. gruodžio 2 d.

ERK pranešimas: Sąjungos reikalų parlamentinių komitetų konferencijoje (COSAC) A. Lydeka ragino laikytis vieningos pozicijos Rusijos agresijos Ukrainoje atžvilgiu

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=152029

28. 2015 m. sausio 19 d.

Seimo opozicijos lyderis A. Kubilius išvyksta į Kijevą dalyvauti susitikimuose su Ukrainos Vyriausybės nariais

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=153057

29. 2015 m. vasario 3 d.

Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: „Frakcija įregistravo Seimo rezoliuciją, kuria siūlo tarptautines teises pasekmes Rusijos agresijai Ukrainoje“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=153277

30. 2015 m. vasario 25 d.

Seimo narių susitikime su Lietuvos atstovais ESBO buvo aptartas šios organizacijos vaidmuo Rusijos ir Ukrainos konflikto sureguliuavime

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15477&p_k=1&p_t=153779

31. 2015 m. kovo 2 d.

Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų pranešimas: „A.Kubilius ir A. Ažubalis Europos liaudies partijos lyderius kviečia solidarizuotis su Ukraina ir pradėti tarptautinę viešą kampaniją“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=153842

32. 2015 m. kovo 3 d.

Seimo TS-LKD frakcijos nario A. Ažubalio pranešimas: parlamentaras ragina pasiūlyti ES narystės perspektyvą Gruzijai, Moldovai ir Ukrainai, perspėja dėl Baltarusijos

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=153872

33. 2015 m. kovo 11 d.

Seimo Pirmininko pirmojo pavaduotojo V. Gedvilo pranešimas: „Ukraina labai vertina tai, ką gauna iš Lietuvos“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=154110

34. 2015 m. kovo 20 d.

Baltijos Asamblėjos ir Baltijos Ministrų Tarybos konferencijoje: Gruzijai, Moldovai ir Ukrainai turime atverti ES duris

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=154474

35. 2015 m. balandžio 17 d.

Seimo opozicijos lyderio A. Kubiliaus pranešimas: „JAV politikos ekspertams pristatyta paramos Ukrainai planą pasiūlyta pavadinti A. Kubiliaus vardu“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=155502

36. 2015 m. balandžio 17 d.

Seimo narės R. Juknevičienės išspėjimas JAV politikos formuotojams: Rusijos atgrasymas turi prasidėti Ukrainoje

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=155551

37. 2015 m. balandžio 19 d.

Seimo opozicijos lyderio A. Kubiliaus pranešimas: Baltijos šalių išeivijos konferencijoje – dėmesys Ukrainai ir Rusijos grėsmėms

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=155556

38. 2015 m. balandžio 22 d.

A. Kubiliaus pranešimas. „Rygoje Europos dešinieji paskelbs Europos ateitį lemsiančią deklaraciją: Ukrainai ir kitoms Rytų Partnerystės šalims žadama narystės ES perspektyva“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=156741

39. 2015 m. gegužės 27 d.

NSGK pirmininkas A. Paulauskas susitiks su Ukrainos gynybos ministru

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15477&p_k=1&p_t=156942

40. 2015 m. gegužės 29 d.

Trišalėje asamblėjoje: šiuo metu svarbu suteikti besąlygišką pagalbą Ukrainai

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=157027

41. 2015 m. gegužės 29 d.

Trišalė asamblėja: „Karinių veiksmų atsinaujinimo grėsmė Ukrainoje vis dar išlieka, todėl pastangos spręsti šį karinį konfliktą diplomatinio būdu turėtų būti paremtos ir „kietesnėmis“ priemonėmis“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=157023

42. 2015 m. gegužės 29 d.

Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos parlamentų narių asamblėja priėmė deklaraciją

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=157030

43. 2015 m. birželio 3 d.

Seimo nario A. Ažubalio pranešimas: „Lietuva praleido progą padėti Ukrainai Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15478&p_k=1&p_t=157135

44. 2015 m. liepos 14 d.

Seimo Pirmininkė atsisveikino su darbu Lietuvoje baigiančiu Ukrainos ambasadoriumi

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15481&p_k=1&p_t=158431

45. 2016 m. vasario 2 d.

Seimo Pirmininkė L. Graužinienė: „Ukrainai labai svarbu išsaugoti politinę vienybę ir stabilumą“

- https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=16234&p_k=1&p_t=161853
46. 2016 m. kovo 15 d.
Seimas rezoliucija išreiškė paramą Ukrainos lakūnei N. Savčenko
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=16233&p_k=1&p_t=162481
47. 2016 m. gegužės 27 d.
Seimo Pirmininkės vadovaujama delegacija dalyvaus trišalės Asamblėjos sesijoje Ukrainoje
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=16234&p_k=1&p_t=164310
48. 2016 m. rugsėjo 14 d.
Užsienio reikalų komitetas kviečia ES ir NATO valstybes aktyviai veikti sprendžiant Ukrainos saugumo ir teritorinio vientisumo užtikrinimo klausimus
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=16232&p_k=1&p_t=165868
49. 2017 m. vasario 3 d.
Užsienio reikalų komitetas išreiškė poziciją dėl Rusijos institucijų vykdomo Ukrainos piliečių neteisėto persekiojimo ir kalinimo
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25317&p_k=1&p_t=169132
50. 2017 m. vasario 16 d.
Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: frakcijos atstovai vyksta į Ukrainą, lankysis fronto zonoje
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25320&p_k=1&p_t=169465
51. 2017 m. kovo 10 d.
TS-LKD frakcijos pranešimas: Seime įsteigta laikinoji „Pro-Ukraine“ grupė, kuri rūpinsis paramos Ukrainai planų įgyvendinimu
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25319&p_k=1&p_t=170194
52. 2017 m. kovo 28 d.
Trišalėje Lietuvos Lenkijos ir Ukrainos parlamentų narių asamblėjos baigiamajame dokumente reiškiamas parama Ukrainai ir nerimas dėl Astravo AE keliamos grėsmės bei įvykių Baltarusijoje
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25319&p_k=1&p_t=171011
53. 2017 m. birželio 27 d.
Seimas suteikė teisinį pagrindą siųsti karius į Ukrainą mokymo tikslais
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25318&p_k=1&p_t=174777
54. 2017 m. liepos 14 d.

Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: Rusijos sulaikymo strategija – investicijos į Ukrainos sėkmę

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25320&p_k=1&p_t=175376

55. 2017 m. rugsėjo 1 d.

TS-LKD frakcijos pranešimas: siūloma kartu su Ukraina boikotuoti Rusijoje vykiančią Tarpparlamentinės Sąjungos Asamblėją

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25321&p_k=1&p_t=176007

56. 2017 m. lapkričio 6 d.

Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto delegacija lankėsi Ukrainoje

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25317&p_k=1&p_t=252228

57. 2018 m. kovo 16 d.

Seimo narių grupės pranešimas: „Minint ketvirtąsias Krymo okupacijos metines, Lietuvoje susikūrė Ukrainos Krymo draugų grupė“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=256028

58. 2018 m. balandžio 20 d.

Seimo Pirmininkas: palaikome Ukrainos Euro-integracinius siekius, tačiau Ukraina turi tęsti reformas ir rodyti pažangą

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=257343

59. 2018 m. balandžio 27 d.

Seimo nario A. Kubiliaus pranešimas: „Maršalo plano Ukrainai“ iniciatyva įkvėpė Europos Komisiją siūlyti finansinį pagalbos modelį Ukrainai

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=257608

60. 2018 m. birželio 29 d.

Seimo nario E. Zingerio pranešimas: „Rusija raginama paleisti visus politiniais motyvais sulaikytus ukrainiečius“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=259736

61. 2018 m. lapkričio 9 d.

Seimo ERK ir URK pritarė Seimo narių G. Kirkilo ir A. Kubiliaus pateiktai iniciatyvai „Ukraina 2027“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25607&p_k=1&p_t=262362

62. 2018 m. lapkričio 13 d.

- Seimas pareiškė, kad okupuotose Ukrainos srityse organizuoti „rinkimai“ yra neteisėti
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25608&p_k=1&p_t=262409
63. 2018 m. lapkričio 26 d.
Seimo LVŽS frakcijos seniūno R. Karbauskio pranešimas: „LVŽS, reaguodama į Kremliaus agresiją, vienareikšmiškai remia Ukrainos nepriklausomybę ir vientisumą“
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=262951
64. 2018 m. lapkričio 26 d.
Seimo TS-LKD frakcijos pranešimas: Seime – siūlymas įvesti sankcijas atsakingiesiems užataką Kerčėje prieš Ukrainos laivus
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=262958
65. 2018 m. lapkričio 27 d.
Seimo URK komiteto pirmininko Juozo Bernatonio ir NSGK pirmininko Vytauto Bako pareiškimas „Dėl Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą“
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25607&p_k=1&p_t=262982
66. 2018 m. lapkričio 27 d.
Seimo nario E. Zingerio pranešimas: „Penkeri metai nuo istorinio Ukrainos posūkio Lietuvos Respublikos Seime – Rusija ir toliau demonstruoja karinę agresiją“
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=262996
67. 2019 m. vasario 19 d.
Seimo TS-LKD frakcijos seniūno pavaduotojos R. Morkūnaitės-Mikulėnienės pranešimas: „Minint Ukrainos „Dangaus šimtinės“ metines raginimas nepamiršti tebesitęsiančios Rusijos karinės agresijos“
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=264622
68. 2019 m. vasario 20 d.
Seimo nario E. Zingerio pranešimas: „Parama Ukrainai – Lietuvos ir ES saugumo interesas“
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=264658
69. 2019 m. balandžio 2 d.
Seimo Pirmininko pavaduotojo G. Kirkilo pranešimas: „Lietuvą ir Ukrainą sieja ne tik politika, bet ir kultūra“
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=265692
70. 2019 m. gegužės 30 d.

Seimo narė R. Miliūtė: „Moldovos, Gruzijos ir Ukrainos bendradarbiavimas Rytų partnerystėje naudingas visiems“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=266647

71. 2019 m. gegužės 31 d.

Seimo Pirmininko pavaduotojo G. Kirkilo pranešimas: „Lietuvos parama Ukrainai yra nenutrūkstama“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=266684

72. 2019 m. spalio 3 d.

Seimo narių E. Zingerio ir S. Gentvilo pranešimas: „Į ETPA nevykstantys E. Zingeris ir S. Gentvilas: „Solidarizuojamės su Ukraina“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=268223

73. 2019 m. lapkričio 15 d.

Seimo Pirmininkas su oficialiu vizitu išvyksta į Ukrainą

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=268862

74. 2019 m. lapkričio 18 d.

Seimo Pirmininkas Ukrainoje: „Sankcijos Rusijai turi galioti iki visiško Minsko susitarimų įgyvendinimo“

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=268879

75. 2019 m. lapkričio 27 d.

Seimo Pirmininkas sveikina Ukrainos vadovybės pradėtas reformas: jų sėkme yra suinteresuota visa Europa

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=269045

Lietuvos kariuomenė

1. 2014 m. spalio 23 d.

Ukrainos kariai dalyvauja tarptautiniuose instruktorių kursuose Kaune

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2014_m._archyvas/2014_-_10_naujienu_archyvas/ukrainos_kariai_dalyvauja_tarptautiniuose_instruktoriu_kursuose_kaune.html?pbck=10

2. 2015 m. spalio 8 d.

Birutės bataliono instruktoriai treniruoja su Ukrainos kariais

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2015_m._archyvas/2015_-_10_naujienu_archyvas/birutes_bataliono_instruktoriai_dalijasi_patirtimi_su_ukrainos_kariais.html?pbck=40

3. 2016 m. vasario 17 d.

Iš mokymo misijos Ukrainoje sugrįžo Lietuvos karių pamaina

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2016_m._archyvas/2016_-_02_naujienu_archyvas/is_mokymo_misijos_ukrainoje_sugrizo_lietuvos_kariu_pamaina.html?pbck=20

4. 2016 m. gegužės 30 d.

Lietuvos kariuomenės instruktorių grupė Išlydėta į Ukrainą

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2016_m._archyvas/2016_-_05_naujienu_archyvas/lietuvos_kariuomenes_instruktoriu_grupe_islydeta_i_ukraina.html?pbck=0

5. 2016 m. liepos 5 d.

Į Ukrainos karių mokymo misiją išlydėta šeštoji Lietuvos karinių instruktorių pamaina

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2016_m._archyvas/2016_-_07_naujienu_archyvas/i_ukrainos_kariu_mokymo_misija_islydeta_sestoji_lietuvos_kariniu_instruktoriu_pamaina.html?pbck=10

6. 2016 m. rugsėjo 21 d.

Kęstučio bataliono kariai išvyksta rengti Ukrainos karių

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2016_m._archyvas/2016_-_09_naujienu_archyvas/kestucio_bataliono_kariai_isvyksta_rengti_ukrainos_kariu.html?pbck=10

7. 2016 m. lapkričio 22 d.

Krašto apsaugos sistemos vadovybė Vilniuje susitiko su Ukrainos kariuomenės vadu generolu Viktoru Muženko

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2016_m._archyvas/2016_-_11_naujienu_archyvas/krasto_apsaugos_sistemos_vadovybe_vilniuje_susitiko_su_ukrainos_kariuomenes_vadu_generolu_viktoru_muzenko.html?pbck=20

8. 2016 m. gruodžio 19 d.

Kęstučio batalione sutikti iš Ukrainos grįžę instruktoriai

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2016_m._archyvas/2016_-_12_naujienu_archyvas/kestucio_batalione_sutikti_is_ukrainos_grize_instruktoriai.html?pbck=10

9. 2017 m. kovo 6 d.

Lietuvos kariuomenės vadas susitiko su Ukrainos ambasadoriumi ir gynybos atašė Lietuvos Respublikai

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2017_m._archyvas/2017_-_03_naujienu_archyvas/lietuvos_kariuomenes_vadas_susitiko_su_ukrainos_ambasadoriumi_ir_gynybos_atase_lietuvos_respublikai.html?pbck=40

10. 2017 m. balandžio 18 d.

Vaidoto bataliono kariai išvyko rengti Ukrainos karių

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2017_m._archyvas/2017_-_04_naujienu_archyvas/vaidoto_bataliono_kariai_isvyko_rengti_ukrainos_kariu.html?pbck=30

11. 2017 m. balandžio 26 d.

Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomojo pulko instruktoriai dalijosi patirtimi su Ukrainos kariuomenės instruktoriais

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2017_m._archyvas/2017_-_04_naujienu_archyvas/didziojo_lietuvos_etmono_jonuso_radvilos_mokomojo_pulko_instruktoriai_dalijosi_patirtimi_su_ukrainos_kariuomenes_instruktoriais.html?pbck=10

12. 2017 m. lapkričio 22 d.

Lietuvos karininkai perima ukrainiečių karininkų patirtį

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2017_m._archyvas/2017_-_11_naujienu_archyvas/lietuvos_karininkai_perima_ukrainieciu_karininku_patirti.html?pbck=10

13. 2017 m. lapkričio 29 d.

Lietuva perduos karinę paramą Ukrainai

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2017_m._archyvas/2017_-_11_naujienu_archyvas/lietuva_perduos_karine_parama_ukrainai.html?pbck=0

14. 2017 m. gruodžio 8 d.

Ukrainoje – padėkos žodžiai Lietuvos kariams

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2017_m._archyvas/2017_-_12_naujienu_archyvas/ukrainoje_padekos_zodziai_lietuvos_kariams.html?pbck=30

15. 2018 m. sausio 15 d.

Lietuvos kariuomenės vyriausieji puskarininkiai savaitę dalijosi patirtimi su kolegomis iš Ukrainos

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2018_m._archyvas/2018_-_01_naujienu_archyvas/lietuvos_kariuomenes_vyriausieji_puskarininkiai_savaite_dalinosi_patirtimi_su_kolegomis_is_ukrainos.html?pbck=20

16. 2018 m. sausio 24 d.

Lietuvos kariai išvyksta į karinę mokymo operaciją Ukrainoje

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2018_m._archyvas/2018_-_01_naujienu_archyvas/lietuvos_kariai_isvyksta_i_karine_mokymo_operacija_ukrainoje.html?pbck=10

17. 2018 m. balandžio 6 d.

Keičiasi Lietuvos karių, dalyvaujančių mokymo operacijoje Ukrainoje, pamaina

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2018_m._archyvas/2018_-_04_naujienu_archyvas/keiciasi_lietuvos_kariu_dalyvaujanciu_mokymo_operacijoje_ukrainoje_pamaina.html?pbck=30

18. 2018 m. rugsėjo 17 d.

Tarptautinėse pratybose „Rapid Trident 2018“ Ukrainoje Lietuvos kariai dalijosi patirtimi, kaip geriau taikyti NATO standartus

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2018_m._archyvas/2018_-_09_naujienu_archyvas/tarptautinese_pratybose_rapid_trident_2018_ukrainoje_lietuvos_kariai_dalijosi_patirtimi_kaip_geriau_taikyti_nato_standartus.html?pbck=20

19. 2018 m. lapkričio 29 d.

Gynybos štabo viršininkas Kijeve aptaria tarptautinę paramą Ukrainos kariuomenės reformoms

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_tributika/archyvas_2643/2018_m._archyvas/2018_-_11_naujienu_archyvas/gynybos_stabo_virsininkas_kijeve_aptaria_tarptautine_parama_ukrainos_kariuomenes_reformoms.html?pbck=0

20. 2019 m. sausio 14 d.

Į mokymo misiją Ukrainoje išlydėti Vaidoto bataliono kariai

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-01_naujienu_archyvas/i_mokymo_misija_ukrainoje_islydėti_vaidoto_bataliono_kariai.html?pbck=30

21. 2019 m. sausio 16 d.

Lietuvos ir Ukrainos kariuomenių vyriausieji puskarininkiai dalijasi patirtimi

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-01_naujienu_archyvas/lietuvos_ir_ukrainos_kariuomenu_vyriausieji_puskarininkiai_dalijasi_p_atirtimi.html?pbck=20

22. 2019 m. balandžio 17 d.

Kartu su Ukrainos kariais Lietuvos kariai Kryžių kalne pastatys jubiliejinį - 20-ąjį kryžių už Ukrainos laisvę kovojantiems kariams

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-04_naujienu_archyvas/kryziu_kalne_bus_pastatytas_jubiliejinis_20-asis_kryzius_uz_ukrainos_laisve_kovojantiems_kariams.html?pbck=20

23. 2019 m. birželio 16 d.

Lietuvos kariai Ukrainoje aplankė karinę jaunimo stovyklą

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-06_naujienu_archyvas/lietuvos_kariai_ukrainoje_aplanke_karine_jaunimo_stovykla.html?pbck=20

24. 2019 m. rugpjūčio 30 d.

Vilniuje lankėsi Ukrainos Generalinio štabo vadovybė

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-08_naujienu_archyvas/vilniuje_lankesi_ukrainos_generalinio_stabo_vadovybe.html?pbck=0

25. 2019 m. rugsėjo 7 d.

Lietuvos karininkas apie misiją Ukrainoje: sunku ne mums, o tiems, kas mūsų laukia

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-09_naujienu_archyvas/lietuvos_karininkas_apie_misija_ukrainoje_sunku_ne_mums_o_tiems_kas_musu_laukia.html?pbck=40

26. 2019 m. rugsėjo 19 d.

Lietuvos kariai išlydėti į Ukrainą

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-09_naujienu_archyvas/lietuvos_kariai_islydėti_i_ukraina.html?pbck=10

27. 2019 m. spalio 24 d.

Lietuvos kariuomenės vadas – mūsų įsipareigojimas Ukrainos kariuomenei išlieka tvirtas

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-10_naujienu_archyvas/lietuvos_kariuomenes_vadas_musu_isipareigojimas_ukrainos_kariuome nei_islieka_tvirtas.html?pbck=10

28. 2019 m. lapkričio 28 d.

Gynybos štabo viršininkas lankėsi Ukrainoje

https://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/archyvas_2643/2019_m._archyvas/2019-11_naujienu_archyvas/gynybos_stabo_virsininkas_lankesi_ukrainoje.html?pbck=0

SUMMARY
The Role of Third Parties in Conflictual Situations: Lithuania's Involvement in the Ukrainian War

The Ukraine crisis better known as Maidan or Euromaidan is a power struggle between factions within Ukraine. One of the factions wants to align with the European Union and the other with Russia. In March of 2014, the current crisis erupted when Russian special forces occupied Ukraine's Crimean Peninsula. Russia also invaded Eastern parts of Ukraine – Donetsk, and Luhansk. Between 2014-2019 a military conflict between Ukrainian soldiers and Russian-backed separatists continued and more than 13 000 people were killed.

Throughout the time international actors made an effort to solve the conflict within Normandy format which involves four members – Russia, Ukraine, France, and Germany and in 2015 Minsk agreements have been signed. However, Ukraine-Russia war is still an ongoing conflict and it is problematic to forecast its ending. What is more, it is an internationalized conflict that involves not only opposing actors but third parties as well. For example, Lithuania.

The third party's role is not a new topic within a field of conflict resolution. Earlier researches pose a question about actors' strategy, its efficiency, who could intervene in a conflict. Nevertheless, it does not discuss possible reasons for intervention, and it does not answer the question of why third parties get involved in a conflict. Although, numerous researches on third parties in post-soviet space has been made. It discusses why the European Union, Russia, and the United States of America intervened in post-soviet conflicts. The most common answer is that they were dividing their sphere of influence. Russia tries to recreate some kind of the Soviet Union while the United States and European Union declares bringing democracy, peace, and stability. Meanwhile, Lithuania's involvement is described as an entirely geopolitical decision. All the same, these researches discuss the only strategic level of the party's involvement in a conflict and it does not bring mezzo level arguments into consideration. Mezzo level narrative is important because it brings a new perspective into the light as well as possibly missed information while formulating macro-level narrative.

Based on earlier researches and lacking mezzo level explanation for third party intervention this master's thesis poses a question why or for what reasons Lithuania intervene in a Ukraine-Russia war? It refers to the theoretical perspective suggested by Fen Osler Hampson and his possible explanation for the third force involved in a conflict. F. O. Hampson explains potential strategies and goals as a

distinction between realism and liberalism. Considering the theoretical approach this thesis formulates a statement of defense that the governmental sector argues that Lithuania intervenes for governance-based reasons and nongovernmental representative argues that their intervention is based on the social-psychological approach.

Given the complex nature of the topic under study, a case study based on semi-structured in-depth interviews and content analysis seemed most appropriate. 18 interviews were conducted in April of 2020 as well as 307 press releases from a period between 21st November 2013-31st December 2019 have been analyzed in this research. Participants for this research have been selected based on public information about their workplace. Some names have been removed from the thesis.

The findings of this study showed that in this particular situation mezzo level narrative conforms to the macro narrative and one of the most important reasons for Lithuania's intervention is geopolitical means and its security and sovereignty. This thesis does not find differences between the governmental and non-governmental sectors. In short, the statement of defense is not correct. Overall, it could be said that this case study corresponds to the findings of its forerunners, but it also adds a mezzo level explanation to the discussion. However, future researches about Lithuania's involvement in the Ukraine-Russia war should include a broader scope of participants, especially from the non-governmental sector, and not focus on publicly known participants.

At the very end it could be said that mezzo level analysis explains a broader range of reasons for third party intervention. For example, historical or moral reasons. These points for discussion could not be found in the macro-level narrative. It also explains new levels of means for participation, for instance, cultural events in a war zone. These findings suggest a new field for conflict analysis and conflict studies.